L.21.8

NATIONAL LIBRARY OF SCOTLAND

Digitized by the Internet Archive
in 2013

http://archive.org/details/eachdraidhfhirin1840buny

2

This book is belong
To Wm Mackintosh
Carpenter Fash

9

NATIONAL LIBRARY OF SCOTLAND

EACHDRAIDH FHIRINNEACH
MU'N
CHOGADH NAOMH,
A RINNEADH
LE RIGH SADDAI RI DIABOLUS, A CHUM
ARD-BHAILE AN T-SAOGHAIL ATH-BHUANNACHD;
NO CALL AGUS ATH-GHLACADH
BAILE ANAM-AN-DUINE.

LE
IAIN BUINIAIN.

"Ghnathaich mi cosamhlachd"—Hosea xi. 10

EADAR-THEANGAICHTE GU GAELIC,
LE
IAIN ROSE,
MAIGHSTIR-SGOILE DO'N CHUIDEACHD URRAMACH
A TA CHUM EOLAS CRIOSDUIDH A SGAOILEADH AIR FEADH
GAELTACHD AGUS EILEANA NA H-ALBA.

INVERNESS:
PRINTED FOR THE TRANSLATOR, & FOR K. DOUGLAS,
BOOKSELLER; AND SOLD BY THEM; AND BY
R. DOUGLAS, TAIN; OLIVER AND BOYD,
EDINBURGH; F. ORR & SONS,
GLASGOW; JOHN MACDONALD, FORT-WILLAM.

MDCCCXL.

NATIONAL·LIBRARY·OF·SCOTLAND
B
12 JL
1968

INVERNESS:
PRINTED AT THE HERALD OFFICE, BY D. DAVIDSON.

EACHDRAIDH

MU'N

CHOGADH NAOMH.

CAIBIDEAL I.

Maise baile Anam-an-duine, agus a staid shonadh am feadh a bha e fo riaghladh SHADDAI—Fuath agus farmad Dhiaboluis agus a chuid companach—an as-innleachdan an aghaidh Anam-an-duine—an dol air aghairt chuilbheartach—Mharbhadh Ceannard-nach-geill agus Neo-chiontas—Fhuair Diabolus seilbh air a bhaile, agus dhaingnich e an caisteal air a shon fein.

AIR dhomh a bhi 'g imeachd troimh iomadh tìr agus duthaich, thainig mi dh'ionnsuidh Tir-mhor ainmeil a Chruinne-ce, duthaich ro mhor agus fharsuing. Tha i na luidhe eadar an aird-an-ear agus an aird-an-iar, direach am meadhon ceithir airde nan neimhe. Is aite e a tha boidheach air a shuidheachadh, air a dheadh uisgeachadh, agus air a sgeudachadh gu maiseach le beanntaibh agus le gleanntaibh; agus far an robh mise, bha mhor chuid dheth gle thorach, mar an ceudna, bha e air a dheadh aiteachadh, agus bha an aile gle fhalain.

Cha'n 'eil an sluagh uile a dh'aon aogas, no chleachdadh, ni mo tha iad a dh'aon chanain, no dhoigh aoraidh, ach tha iad aig eadar-dhealachadh gu h-anabharrach. Tha cuid ceart, agus cuid docharach dhiubh.

B'e mo chrannchur a bhi air thurus anns an duthaich so, agus bha mi air chuairt an sin uine cho fhada, 's gu'n dh'fhoghlum mi moran de'n cainnt, maille ri 'n gnathaibh agus ri 'n cleachdaibh; agus a dh'innse na firinn, bha mor thlachd agam de iomadh ni a chunnaic agus a chuala mi nam measg;[1] seadh, bha'n cleachdainnean cho taitneach leam 's gu'n caithinn mo bheatha, agus gu'm basaichinn nam measg, mar bhith gu'n chuir mo mhaighstir[2] fios orm dhachaidh d'a thigh, a dheanamh seirbhis dha, agus a dh'fhaicinn a sheirbhis deanta.

Tha ann an duthaich so a Chruinne-ce, baile maiseach, d'an goirear Anam-an-duine,[3] baile a thaobh aitreibh cho neonach, a thaobh a shuidheachaidh cho freagarrach, a thaobh a shochairean cho cothromach, (tha mi ciallachadh a thaobh a cheud thogail,) ionnas gu'm faod mi 'g radh mu thimchioll, mar chaidh a' radh roimhe so mu'n Tir-mhor 'sam bheil e air a shuidheachadh, cha'n 'eil a leth-bhreac fo neamh.

A thaobh suidheachaidh a bhaile so, tha e na luidh direach eadar an da shaoghal, agus cho fhada 's is urrainn mise fhoghlum bho na h-eachdraidhibh[4] is fearr agus is ro fhirinniche, 'se neach d'an ainm Saddai[5] bu cheud Fhear-suidheachaidh agus Togalach air; agus thog se e air son a thaitneas fein. Gen. i. 26. B'e gloir gach uile ni a rinn e 'san duthaich sin, eadhon am mir a b'urramaich; seadh, bha Anam-an-duine na bhaile cho maiseach, an uair a thogadh e an toiseach, 's gu bheil e air a radh le cuid, gu'n d'thainig na h-ainglean, a nuas 'ga fhaicinn, aig àm a chur suas, agus gu'n do sheinn iad le aoibhneas. Agus mar a rinn se e maiseach ri amhairc air, mar sin rinn se e cumhachdach chum uachdranachd a bhi aige os ceann na duthcha uile mu'n cuairt; seadh, dh'aithneadh do na h-uile Anam-an-duine aideachadh agus umhlachd a thoirt dha, mar an Ard-bhaile; mar an ceudna, bha barantas agus ughdarras aig a bhaile bho a Righ, seirbhis agair dhe na h-uile, agus neach air bith a dh'aicheadh sin a dheanamh a thoirt fo cheannsal.

---

[1] Tha staid naduir taitneach do'n fheoil.—[2] Criosd.—[3] An duine, no anam an duine.—[4] Na Sgriobtuirean.—[5] An t-Uile-chumhachdach.

Thogadh ann am meadhon a bhaile so luthchairt[1] ro urramach agus riomhach; a thaobh neirt, dh'fhaodta caisteal a ghairm dheth; a thaobh taitneachd, pharras; a thaobh meudachd, aite co farsuinn 's gu'n gabhadh e an saoghal gu leir. Ecle. iii. 11. 'S ann air a shon fein a mhain, a runaich an Righ Saddai an t-aite so, agus cha b' ann air son neach air bith eile: ann an cuid a thaobh an tlachd a ghabh e ann, agus ann an cuid do bhrigh nach b' aill leis gu'm biodh eagal air a bhaile bho choigrich. Mar an ceudna, rinn Saddai an t-aite so na dhaingneach, ach dh'earb e a ghleidheadh ri daoinibh[2] a bhaile a mhain.

Bha ballachan a bhaile air an deadh thogail, seadh, bha iad co gramail daingean air an teumadh 's air an ceangal ri cheile, 's mar bhith muinntir a bhaile fein, nach b' urrainn iad a chaoidh a bhi air an criothnachadh no air am bristeadh.

Oir is ann an so a bha gliocas oirdheirc an Ti a thog Anam-an-duine ri fhaicinn, nach b' urrainn na ballachan[3] a bhi air an dochann no air am bristeadh sios gu brath leis na naimhdibh bu naimhdeile agus bu ro chumhachdaiche, mar aontaicheadh muinntir a bhaile ris.

Bha air a bhaile iomraideach so Anam-an-duine cuig geatachan; agus rinneadh iad so mar an ceudna, freagarrach do na ballachaibh, eadhon, do-ghlacta, air dhoigh 's nach b' urrainn iad gu brath a bhi air am fosgladh le ainneart, ach le'n aontasan a bha steach. B' iad so ainmean nan geat-

---

1 An cridhe.—2 Comasan an anma.—3 An corp.

achan; Geata-na-cluaise, Geata-na-sula, Geat'-a-bheoil, Geata-na-sroine, agus Geat'-a-mhothaichaidh[1]

Bha sochairean eile ann a bhuineadh do bhaile Anam-an-duine,[2] a bheir an tuilleadh dearbhaidh air gloir agus neart an aite so. Bha pailteas lòin an comhnaidh an taobh a stigh d'a bhallachaibh; bha na laghannan a b' fhearr, agus bu ro oirdheirc ann a bha 'san àm sin anns an t-saoghal. Cha robh daoighear, slaoightear, no cealgaire an trath sin an taobh a stigh d' a bhallachaibh; bu daoine firinneach air an ceangal gu daingean ri cheile iad uile (agus tha fhios agaibh gur mor a chuis so), fo dhionadh agus fo thearmunn Shaddai, agus b' e 'thlachd e, co fhad 'sa dh'fhan e dileas dha.

Aig àm araid thug famhair cumhachdach d'am b' ainm Diabolus[3] ionnsuidh air a bhaile iomraideach so Anam-an-duine chum a ghlacadh, agus ionad comhnuidh fein a dheanamh dheth. Bha am famhair so na Righ os ceann cumhachdan an dorchadais,[4] agus bu chronail am prionnsa e. Ephes. vi. 12. Ma's aill leibh, labhraidh sinn air tùs mu shinnsireachd an Diabolus so, agus a ris mar ghlac e am baile urramach so Anam-an-duine.

Gu cinnteach tha'n Diabolus so na phrionnsa mòr agus cumhachdach, gidheadh tha e araon aimbeartach agus traillеil. A thaobh a shinnsireachd, bha e an toiseach na aon de sheirbhisich an Righ Saddai, agus chuireadh leis-san e anns gach cumhachd agus uachdranachd a bhuineadh do'n chuid a b' fhearr d'a chriochaibh agus d'a rioghachd. Isa. xiv 12. Rinneadh an Diabolus so na Mhac na Maidne, agus is ann aige fein a bha'n deadh aite. Thug e mor ghloir, agus teachd a steach da ionnsuidh a dh'fhaodadh a chridhe Diabholaidh a thoileachadh, mar bitheadh e do-shasuichte agus co farsuing ri ifrinn fein.

---

[1] Na cuig ceud-fathan. Slighean dol a steach a mhaith agus an uilc.—[2] Staid anam an duine roimh an tuiteam.—[3] An Diabhol.—[4] Diabholan, na h-aingil a thuit.—Faic 2 Pead. ii. 4., agus Iudas 6.

Mar sin, air dha e fein fhaicinn air ardachadh gu morachd agus urram, agus air a chaothach 'na inntinn air son staid agus inbhe na b' airde, thoisich e ri smuaineachadh ann fein cionnas a gheibheadh e bhi na thighearna thar na h-uile, agus an t-iomlan de'n uachdranachd a bhi aige fo Shaddai. 2 Pead. ii. 4. Iudas 6. A nis ghleidh an Righ an t'ughdarras so air son a Mhic, agus thug e dha e a cheana; uime sin smuainich Diabolus an toiseach ciod a b' fhearr dha dheanamh, agus an sin leig e ris inntinn do'n chuid eile de chompanaich, a dh'aontaich ris. Mar sin cho'dhuin iad an ionnsuidh a thoirt air Mac an Righ, chum a mharbhaidh, gus am biodh an oighreachd aca fein. Mata. xxi. 38. Chaidh an t'àm a a shuidheachadh, agus thugadh an ionnsuidh. A nis cha b' urrainn do ni sam bith tachairt 'na rioghachd gun fhios do'n Righ agus d'a Mhac; agus do bhrigh gu'n ghradhaich e a Mhac mar e fein, bha e gu mor air a bhrosnachadh: uime sin, ghlac e iad aig a cheart àm air an d'thug iad an ionnsuidh an rùn a chuir an gniomh, dhit e iad air son an ar-amach, an reubaltachd uamhasach, agus a cheannairc a dheilbh iad, agus air an d'thug iad ionnsuidh a chuir an gniomh, agus thilg e iad a mach gu leir as gach dreuchd, ughdarras, tairbhe, urram, agus ard-inbhe; air dha so a dheanamh, dh'fhogair e iad bho 'chuirt, thilg e sios iad do'n t-slochd uamhasach, ceangailte gu daingean le slabhraidhibh, gun duil a bhi aca ris a chaoimhneas is lugha bho 'laimh-san gu brath tuilleadh, ach a bhi air an coimhead fa chomhair a bhreithanais a dh'orduich e, tre bhith-bhuantachd.

Mar so bha iad air an tilgeadh a mach, agus air dhoibh fhios a bhi aca gu'n do chaill iad deadhghean am Prionnsa gu siorruidh, chuir iad ri'n ceud ardan gach mi-run agus corruich a b' urrainn iad, an aghaidh Shaddai agus a Mhic. 1 Pead v. 8. Uime sin, bha iad a' siubhal sios agus suas ann am mor chorruich bho aite gu aite, air toir ni-eiginn fhaotuinn a bhuineadh do'n Righ, chum iad fein a dhioladh air; thainig iad a dh'ionnsuidh na duthcha mhor so, do'n Chruinne-ce, agus gu baile Anam-an-duine; agus air dhoibh a thoirt fainear gu'm b' e am baile sin aon de thaitneasaibh agus de ard oibre an Righ Saddai, thug iad ionnsuidh air. Bha fhios aca gu'm buineadh Anam-an-duine do Shaddai, oir bha iad an lathair 'nuair a thog se e agus a rinn e maiseach e air a shon fein. Mar sin 'nuair a fhuair iad an t'aite, rinn iad iolach oillteil le aoibhneas, agus bheuc iad os a cheann mar leomhan os ceann a chreiche, ag radh, a nis fhuair sinn an geall, agus an doigh air a bhi ath-dhiolta air an Righ Saddai air son na rinn esan oirnne. Mar sin, shuidh iad sios agus ghairm iad comhairle chogaidh, agus smuainich iad aca fein, ciod an doigh a b' fhearr dhoibh a ghabhail chum am baile urramach so Anam-an-duine[1] a ghlachadh; an sin thug iad fainear na ceithir nithe so:

1, An e iad fein a thaisbeanadh comhladh do bhaile Anam-an-duine, bu fhreagarraich dhoibh?

2, An e dhol agus suidhe sios fa chomhair Anam-an-duine anns an sgeudachadh thruagh agus dhuaichni a bha orra nis, an doigh a b' fhearr dhoibh?

---

[1] Deilbhean Shatan an aghaidh Anam-an-duine.

3, An e an rùn agus an t-aobhar mu'n robh iad a leigeadh ris do dh'Anam-an-duine; no an d'thugadh iad ionnsuidh air le briathraibh agus le raidibh ceilge, an doigh a bh' fhearr dhoibh?

4, Co dhiubh a b' fhearr dhoibh ordugh uaigneach a thoirt do chuid dhe'n companaich, cothrom a' ghabhail gu h-aon no ni bu mhò de chinn-fheadhna' a bhaile a thilgeadh, nam b' e 's gu'n saoileadh iad leis a sin a dheanamh gur ann a b' fhearr a shoirbhicheadh leo, no nach b' ann?

Mar fhreagar do'n cheud ni a runaich iad, cho'dhuin iad, nach biodh math do'n iomlan dhiubh iad fein a thaisbeanadh comhladh fa chomhair a bhaile, do bhrigh nan tigeadh moran dhiubh am fradharc gu'm faodadh so allsgadh a chuir air; ach mar tigeadh ach aon no dithis dhiubh an lathair, nach biodh e co cunnartach air sin a dheanamh. Agus a chum an tuilleadh cudthrom a thoirt do'n chomhairle so, chuireadh ris, ma's e 's gu'n gabh Anam-an-duine maoim, no gu'm faigh e caismeachd, tha e do-dheanta, arsa Diabolus, gu'n glac sinn am baile; oir cha'n urrainn a h-aon a dhol a steach ann as eugais aonta fein; uime sin, na d'thugadh ach beagan, no a h-aon, ionnsuidh air Anam-an-duine; agus a reir mo bharail-sa, arsa Diabolus, bitheamsa an t-aon sin. Dh'aontaich iad ri so uile.

Mar fhreagairt dh'an dara ni a runaich iad, eadhon,—An e dhol agus suidhe sios fa chomhair Anam-an-duine anns a sgeudachadh thruagh agus dhuaichni a bha orra nis an doigh a b' fhearr dhoibh? cho'dhuin iad nach biodh sin freagarrach air sheol sam bith; do bhrigh, ged a bha aig baile Anam-an-duine eolas, agus gu'm b'aithne dha nithibh neo-fhaicsinneach roimhe so, gidheadh cha'n fhaca iad riamh fhathast aon air bith dhe'n co'chreutairibh ann an staid cho oillteil agus cho duaichni ruinne. Agus b' e so comhairle Alecto bhuirb. An sin thubhairt Apolion, " Tha chomhairle iomchuidh; oir nam b' e 's gu'n taisbeanadh eadhon a h-aon dhinne sin fein dhoibh mar a ta sinn a nis, ghineadh e smuaintean annta a chuireadh a leithid a dh'uamhas spioraid orra, 's nach b' urrainn iad gun bhi air am faicill; agus ma tharlas sin, ars' esan, is diomhain dhuinne bhi smuaineachadh am baile ghlacadh." An sin thubhairt am famhair cumhachdach sin, Beelsebub, " tha chomhairle thugadh a cheana ro thearuinnte; oir ged chunnaic muinntir Anam-an-duine a leithid 'sa bha sinne roimhe so, gidheadh cha'n fhaca iad riamh fhathast ar leithid-ne a nis, agus a reir mo bharail-sa, is fearr dhuinne teachd orra ann an aon de na crutha sin air am bheil iad eolach." Dh'aontaich iad ris a so. B' e an ath ni a bha ri thoirt fainear, ciod an cumachd, no an coslas, anns an taisbeanadh Diabolus e fein 'nuair a bheireadh e 'n ionnsuidh air Anam-an-duine ghlacadh. An sin thuirt a h-aon mar so, agus a h-aon eile mar sud. Mu dheireadh fhreagair Lucifer, Gu'm b' e a bharail-san, gu'm b' fhearr dha Mhorachd corp a h-aon de na creutairibh sin a' ghabhail, air an robh uachdranachd aig muinntir a bhaile; oir, ars' esan, cha'n e a mhain gu bheil iad eolach orra sin, ach air dhoibh uachdranachd a bhi aca os an ceann, cha smuainich iad gu brath gu'n d'thugadh iadsan ionnsuidh air a bhaile; agus gus an fhoill a chleith, gabhadh e corp aon de na h-ainmhidhibh sin a tha Anam-an-duine a' meas a bhi ni's glice na cach. Gen. iii. 1. Taisb. xx. 1, 2. Mhol iad uile a chomhairle so, mar sin cho'dhuin iad gu'n cuireadh am famhair Diabolus e fein ann an cruth dragon, oir bha iad co eolach air anns na laithibh sin, 'sa tha'm proitseach an diugh air an eun. Oir cha robh ni sam bith na iongantas dhoibh a bha 'na cheud staid.

Ann am freagairt dh'an treas ni a runaich iad, eadhon,—An e an rùn a leigeadh ris do dh'Anam-an-duine, an doigh a b' fhearr dhoibh ? Cho'dhuin iad nach freagradh so, do bhrigh gu'm bu shluagh laidir Anam-an-duine, ann am baile laidir, aig an robh a bhallachan agus a gheatachan do-ghlacta, gun a bheag a' radh mu'n chaisteal aca, nach b' urrainn iad a bhi air an glacadh ach le'n aonta fein. A thuilleadh air sin, arsa Legion, "nam b' e 's gu'n leigeamaid ris ar rùn dhoibh dh'fhaodadh sin an gluasad gu an cuir a dh'ionnsuidh an Righ air son cobhair, agus nam b' e 's gu'n tarladh sin, tha fhios agamsa cia mar dh'eireadh dhuinne. Uime sin thugamaid an ionnsuidh orra le bhi gabhail oirnn a bhi toirt gach uile chothrom dhoibh, a' ceiltinn nan nithe a tha air ar 'n aire le breugaibh agus le miodal, ag aithris nithibh nach tachair gu brath, agus a' gealltuinn dhoibh nithe nach fhaigh iad am feasd. 'Se so an rathad gu Anam-an-duine bhuannachd, agus gu thoirt orra an cuid geatachan fhosgladh dhuinn de'n deoin, agus iarraidh oirnn a theachd a' steach dh'an, ionnsuidh. Agus ar leam gu'n dean an seol so an gnothaich, do bhrigh gu bheil gach aon de mhuinntir Anam-an-duine a nis aon-fhillte agus neo-chiontach; an t-iomlan dhiubh ionraic agus firinneach ; oir cha'n aithne dhoibh fhathast ciod is ciall do dh'ionnsuidh a bhi air a thoirt orra le foill, le ceilg, agus le mealltaireachd. Tha iad nan coigrich do bhilibh cealgach agus breugach; uime sin, creididh iad ar breugan mar ràdh fior, agus ar cuilbheartachd mar ghniomharan treibhdhireach. Creididh iad na nithe a gheallas sinne dhoibh ; gu h-araid ma's e 's gu'n gabh sinn oirnn gradh mor a bhi againn dhoibh, agus gur e a mhain an onoir agus am buannachd-san a tha 'n ar beachd." Cha deachaidh aon fhocal a' radh an aghaidh so, agus an sin thug iad fainear an ni mu dheireadh a runaich iad, eadhon, co dhiubh a b' fhearr dhoibh ordugh a thoirt do chuid dhe'n cuideachd, a h-aon no ni bu mhò dhe cinn-fheadhna bhaile a thilgeadh, nam b'e 's gun saoileadh iad leis a sin a dheanamh gur ann a b' fhearr a shoirbhicheadh leo, no nach b' ann ?

Chord iad ris a so ; agus b' e 'n duine a runaich iad a mharbhadh, Fear-nach-geill, d'an goirear air mhodh eile Ceannard-nach-geill, duine mor, ann an Anam-an-duine, agus roimh an robh tuilleadh do dh'eagal air an fhamhair Diabolus agus air a bhuidhean na bha orra roimh bhaile Anam-an-duine gu h-iomlan ; agus chomharraich iad Tisiphone, aon de bhaobhan an t-sluichd, gus am mort a chuir an gniomh.

Air dhoibh crioch a chuir air a chomhairle chogaidh, chaidh iad air an aghart a dh'ionnsuidh Anam-an-duine, gidheadh 'sann air mhodh neofhaicsinneach a thriall iad uile, ach a h-aon a mhain ; ni mo thainig esan am fagasg do'n bhaile na choslas fein, ach ann an cumachd dragon.*

Mar sin shuidh iad sios fa chomhair Geata-na-cluaise, oir b' e sin an t'aite chum gach ni bha'n taobh a mach do'n bhaile chluinntinn, mar a b' e Geata-na-sula an t'aite faicinn. Mar a thubhairt mi, chaidh e suas a chum a gheata, agus rinn e feall-fholach air son Ceannard-nach-geill, mar uidhe urchair bogha do'n bhaile. Cha d'thug e a h-aon maille ris ach Droch-theagamh, neach a bha na chainnt-fhear aige anns gach cùis chruaidh. A nis, mar a thubhairt mi, air dha teachd suas chum a gheata, a reir gnaths nan amannan sin, sheirm e 'thrombaid air son eisdeachd; leis an fhuaim sin, thainig a nuas cinn-fheadhna baile Anam-an-duine, mar a ta, Neo-chiontas Morair-na-toil,[*] Morair-a-bhaile, Seanachaidh,[†] agus Ceannard-nach-geill; a chum a bhalladh a' dh'fhaicinn co bh'ann, agus ciod a thachair; agus dh'fharraid Morair-na-toil dheth co e, agus c' arson a thainig e, agus c' arson a chuir e baile Anam-an-duine troimhe cheile le leithid a dh'fhuaim neo-chumanta?

---

* Tha naimhdean 'ur 'n anama air an taisbeanadh mar dhream a ta lan de cheilg. Goirear am fear-meallaidh do Shatan, agus tha rabhadh air a thoirt do na creidmhich an aghaidh a chuilbheirtean.

An sin labhair Diabolus mar gu'm b' uan e, agus thubhairt e: " A dhaoine uaisle bhaile urramaich Anam-an-duine, cha'n 'eil mise, mar a dh'fhaodas sibhse fhaicinn, a chomhnuidh fada uaibh, ach dlu dhuibh, agus tha a dh'fhiachaibh orm leis an Righ gach umhlachd, agus seirbhis a ta 'nam chomas a dheanamh dhuibh; uime sin, a chum gu'm b'i mi firinneach dhomh fein agus dhuibhse, tha ni-eiginn cudthromach agam ri innse dhuibh. Air an aobhar sin, ceadaichibh dhomh labhairt ribh, agus eisdibh rium gu foighidneach. Agus air tus, gu cinnteach cha'n e mi fein, ach sibhse, cha'n e mo bhuannachd fein ach 'ur buannachd-sa, tha mi 'g iarruidh leis a ni tha mi a' deanamh an trath-sa, mar a lan shoilleirichear 'nuair a chuireas mi 'n ceill dhuibh nam bheil air m' aire; oir, a Dhaoine uaisle, thainig mi a nochdadh dhuibh cionnas a dh'fhaodas sibh saorsa fhaotuinn, bho'n daorsa fo am bheil sibh 'nar traillean, ann am braighdeanas gun fhios dhuibh fein." Thoisich baile Anam-an-duine[1] ri eisdeachd ris a so. "Ciod a th' ann?" arsa iadsan. Agus thubhairt esan; "tha ni-eiginn agam ri 'g radh ribh mu thimchioll 'ur Righ, mu thimchioll a lagh, agus mar an ceudna mu'r timchioll fein. Mu thimchioll 'ur Righ, tha fios agam gu bheil e mor agus cumhachdach; gidheadh, cha'n 'eil na h-uile ni a thubhairt e ribh aon chuid fior no chum 'ur buannachd. 1. Cha'n 'eil e fior, oir an ni sin leis an robh e a' cur eagal oirbh gus a so cha tachair e, ni mo choilionar e, ged dheanadh sibh a ni sin a thoirmisg esan: ach ged a bhiodh cunnart ann, ciod e an traillеachd a bhi caitheamh 'ur beatha fo ghnath eagal nam peanasan is mo, air son ni co beag agus co suarrach ri beagan meas itheadh! 2. A thaobh a laghan;[2] their mi ni's fhaide, tha iad araon mi-reusontach, deacair, agus do-ghiulanta. Mi-reusontach mar thugadh fainear a cheana, do bhrigh nach 'eil am peanas co' ionann ris a chionta. Tha mor eadar-dhealachadh agus neo-ionannachd eadar a bheatha agus ubhal; gidheadh feumair an darna h-aon a chall air son an aon eile, a reir lagh 'ur Saddai-sa. Mar an ceudna tha iad deacair, oir 'sa cheud aite, tha e 'g radh, faodaidh sibh itheadh do gach uile mheas; agus gidheadh an deigh sin, tha e toirmisg dhuibh itheadh do AON mheas. Agus 'san aite mu dheireadh, feumaidh e bhi do-ghiulanta, do bhrigh gur e am meas a tha air a thoirmisg dhuibh itheadh, ma 's e 's gu'n deachaidh meas air bith a thoirmisg dhuibh, a meas sin a mhain, a tha comasach le itheadh dheth, am maith sin a cho'pairteachadh ribh, air am bheil sibhse fathast aineolach. Tha so soilleir bho dhearbh ainm na craoibhe: goirear Craobh Eolais a Mhaith agus an Uilc dh'i; am bheil an t-eolas sin agaibhse fathast? Cha'n 'eil, cha'n 'eil; ni mo is urrainn sibhse bhreithneachadh cia math, cia taitneach, agus cia mor r'a mhiannachadh 's a tha e gu neach a dheanamh glic, co fhada 'sa bheir sibh geill do aithne 'ur Righ. C'arson ma ta a bhitheadh sibh air 'ur cumail ann an aineolas agus ann an doille? C'arson nach bitheadh 'ur 'n eolas agus 'ur tuigse air am meudachadh? Agus a nis, ah! luchd aiteachaidh a' bhaile iomraideiche Anam-an-duine, ann an labhairt gu ro shonruichte ribh, cha mhuinntir shaor sibh! Tha sibh air 'ur cumail araon ann an daorsa agus ann an trailleachd, agus sin le bagairt chraiteach, gun aobhair sam bith air, ach gur ann mar so is aill leams e; agus mar sin bithidh e. Agus nach craiteach ri smuaineachadh, gur e an dearbh ni a tha air a thoirmisg dhuibh a dheanamh, nam b' e 's gu'n deanadh sibh e, a bheireadh dhuibh araon gliocas agus onoir: oir an sin fosglar bhuir suilean, agus bithidh sibh mar dhée. A nis a chionn gu bheil a chuis mar so," arsa esan, "an urrainn sibh a bhi air 'ur cumail le prionnsa sam bith ann an tuilleadh daorsa, agus fo thrailleachd ni's mo, na tha sibh air an la'n diugh? Rinneadh iochdarain dhibh, agus tha sibh a' fulang moran ana-cothrom, mar a nochd mi dhuibh; oir ciod an daorsa is mo, na bhi air 'ur cumail ann an doille? Nach innis reusan dhuibh, gur fearr dhuibh suilean a bhi agaibh na bhi do'n easbhuidh? agus gur fearr a bhi aig saorsa, na bhi air 'ur duineadh suas ann an uaimh dhorch agus bhréun?"*

---

[*] Toil an duine.—[†] A choguis a tha cuir air chuimhne ar gniomhara.—Rom. ii. 15.

---

[1] Tha Anam-an-duine ag eisdeachd ri buaireadh.

[2] Tha cuilbheartachd Dhiaboluis a' co'sheasamh ann am breugaibh. 'S esan athair nam breug.

---

* Coimeas so ri cunntas an tuiteam. Gen. iii. 1—4.

Am feadh a bha Diabolus a' labhairt, thilg Tisiphone air Ceannard-nach-geill, far an robh e na sheasamh air a gheata, agus thug e lot bàis dha 'sa cheann; ionnas gu'n thuit e sios glan marbh thar a bhalla, ni a chuir mor uamhas air muinntir a bhaile, agus a thug misneach do Dhiabolus. Air do Cheannard-nach-geill a bhi marbh agus gu'm b' esan a mhain an t-aon fhear cogaidh a bh'anns a bhaile, cha robh misneach aig Anam-an-duine gu seasamh na aghaidh. Ach bha so mar bu mhian leis an Diobhal e. An sin sheas Droch-theagamh suas, am fear sin a thug Diabolus leis mar Chainnt-fhear, agus labhair e ri baile Anam-an-duine, mar a leanas:

*Droch-Theagamh.** " A dhaoine uaisle arsa esan, is e sonas mo mhaighstir, gu bheil luchd eisdeachd tosdach agus so-theagaiste aige air an la 'n diugh; agus tha dochas againn, gu'm buadhaich sinn oirbh gu'n deadh chomhairle a chuir air cúl. Tha gradh mor aig mo mhaighstir dhuibh; agus ged is math tha fhios aige gu bheil e ann an cunnart corruich an Righ Saddai a tharruing air fein, gidheadh a thaobh a ghaoil dhuibhse fuilingidh e sin agus ni's mo na sin air bhur sonsa. Cha'n 'eil aobhar air focal tuilleadh a' radh, gu daingneachadh firinn na labhair esan: faodaidh dearbh ainm na craoibhe crioch a chuir air gach uile chonnsachadh mu'n chuis so. Uime sin, fo sheoladh, agus le cead mo thighearna, cha chuir mi ris ach a mhain a chomhairle so dhuibh aig an àm-sa (agus le sin a' radh, rinn e umhlachd do Dhiabolus). Thugaibh fainear a bhriathran; amharcaibh air a chraoibh, agus air an toradh thaitneach a tha oirre; cuimhnichibh mar an ceudna nach 'eil 'ur 'n eolas fhathast ach beag, agus gur e so an rathad chum an tuilleadh eolas fhaotuinn: agus mar bi bhur reusan air a threorachadh chum gabhail ri leithid so a dheadh chomhairle, cha sibh na daoine a shaoil leamsa sibh a bhi." Agus an uair chunnaic muinnntir a bhaile gu'n robh a chraobh math a chum bìdh, agus gu'n robh i taitneach do'n t-suil agus na craobh r'a miannachadh a dheanamh neach glic, rinn iad mar chomharlaich seann Dhroch-theagamh dhoibh, ghabh iad d'a meas agus dh'ith iad. Bu chòir dhomh innse dhuibh roimhe so, 'nuair a bha Droch-theagamh a' labhairt ri muinntir a bhaile, (co dhiubh is ann le urchair bho champ an fhamhair, no bho thinneas obainn a ghlac e, no mar is docha leam, bho anail bhreun an t-slaoightir chealgaich seann Dhroch-theagamh,) thuit Neo-chiontas sios marbh far an robh e na sheasamh, 's cha b' urrainn e bhi air thoirt beo tuilleadh.* Mar so bhasaich an dithis dhaoine urramach sin; goiream daoine urramach dhiubh, oir b' iad maise agus gloir Anam-an-duine, fhad 'sa bha iad beo ann.

---

* Is *droch-theagamh* e 'nuair a bhitheas sinn ann an ioma-chomhairle agus a dh'eisdeas sinn ri buaireadh.

Air do na daoinibh so bhi marbh, chuir a chuid eile de mhuinntir a bhaile, coslach ri daoinibh a gheibheadh pharras amadain, air ball dearbhadh air briathraibh an fhamhair; agus an toiseach rinn iad mar a chomhairlich Droch-theagamh dhoibh: dh'amhairc iad, thug iad fainear, thaitinn am meas toirmisgte riu, ghabh iad dheth agus dh'ith iad, agus air dhoibh itheadh, air ball dh'fhas iad air mhisg leis; mar sin dh'fhosgal iad na geatachan, araon Geata-na-cluaise, agus Geata-na-sula, agus leig iad a stigh Diabolus agus a chuideachd uile, ag di-chuimhneachadh gu tur deadh Shaddai, agus a lagh, agus am breitheanas a cho'cheangail e ris an lagh le bagairt sholaimte nan aghaidh-san, nam b'e 's gu'm bristeadh iad e.

---

* Air ball 'nuair a dh'eisd ar ceud sinnseara ri buaireadh, chaill iad an neo-chiontas.. Seumas i. 15. Rom. v. 18, 19.

Fhuair Diabolus a nis a steach, chaidh e suas gu meadhon a bhaile, chum a bhuaidh a dheanamh co cinnteach 'sa b' urrainn e; agus air chionn an àma so, air dha aignidhean an t-sluaigh fhaotuinn ag dian dhluthachadh ris, rinn e duan chealgach eile dhoibh, ag radh. "Mo thruaighe, a dheor' bhochd, Anam-an-duine! gu cinnteach rinn mise mor sheirbhis dhuit, le d' ardachadh gu h-urram, agus le do shaorsainn a mheudachadh, ach a nis. mo thruaighe! mo thruaighe! a dheor' bhochd Anam-an-duine, tha thu dh'easbhuidh aon a chum do dhion, oir bi-sa cinnteach 'nuair a chluinneas Saddai an ni a rinneadh, thig e; oir bithidh e bronach gu'n do bhrist thu a chuibhrichean, agus gu'n do thilg thu dhiot a chuing. Ciod a ni thu? An deigh bhi air do chuir fo sgaol, an ceadaich thu do shochairean a bhi air an toirt uait? Ciod a tha rùn ort?" An sin, thubhairt iad uile a dh'aon aonta ris an dris, "Bi-sa a' d' righ oirnn." Breith. ix. 14. Ghabh e ris an tairgse, agus thainig e gu bhi na righ air baile Anam-an-duine. 'Nuair a rinneadh so, b'e 'n ath ni seilbh a thoirt dha air a chaisteal, agus mar sin air an iomlan dhe neart a bhaile. Uime sin, chaidh e do'n chaisteal: an caisteal a thog Saddai air a son toilinntinn agus taitneas dha fein, ann an Anam-an-duine: agus thainig e gu bhi na uaimh agus na gharaidh do'n fhamhair Diabolus, agus rinn e daingneach dha fein dheth, mar an ceudna neartaich agus rinn e laidir e an aghaidh an Righ Saddai, no an aghaidh an dream a bheireadh ionnsuidh air a thoirt air ais gu umhlachd dhasan a rithist.*

---

* Tha cridhe an duin' a nis, a thaobh naduir, fo chumhachd Shatain, mar tha e air a thaisbeanadh ann an cosamhlachd an duine laidir fo armaibh. Lucas xi. 21., &c.

CAIBIDEAL II.

Chuir Diabolus Cinn-fheadhna a bhaile imrich, agus chuir e a chreutairean fein nan aite—Chuireadh Morair-a-bhaile, Fear-na-tuigse as aite, agus thogadh tùr fa chomhair a thighe chum a dhorchachadh—Chuireadh an Seanachaidh, Fear-na-coguis, a dreuchd, gidheadh cha b'urrainnear a chuir na thosd—Rinneadh uachdaran de Mhorair-na-toil—Thilgeadh laghan Shaddai air falbh, agus dhubhadh a mach iomhaigh maille ri moran eile de'n leithidibh sin a ghniomharan—Ghiulaineadh teachdaireachd mu thimchioll nan nithe so uile chum Shaddai—A rùn trocaireach chum Anam-an-duine a shaoradh bho chumhachd Dhiaboluis—An t-aoibhneas a bha 'sa chuirt air cluinntinn na teachdaireachd so—Bha Diabolus fo thrioblaid mu'n naigheachd so, agus rinn e uile dhichioll chum a sheilbh de Anam-an-duine dheanamh tearuinte.

Cha do mheas Diabolus e fein fathast tearuinte gu leoir, anns an ath aite, chuir e am baile ann an ordugh as ùr, aig ardachadh an fhir so agus a' leagadh sios an fhir sin eile, a reir a thoile; uime sin, chuireadh Morair-a-bhaile, 'gam b' ainm Morair-na-tuigse, agus an Seanachaidh, 'gam b' ainm Fear-na-coguis, as an dreuchd agus as an ughdarras.

A thaobh Morair-a-bhaile, ged bu duine tuigseach e, agus mar an ceudna, ged dh'aontaich e leis a chuid eile de mhuinntir Anam-an-duine, am famhair a leigeadh a steach do'n bhaile, (2 Cor. x. 4, 5,) gidheadh cha do mheas Diabolus iomchuidh fhagail 'san dealradh agus anns a ghloir 'san robh e roimhe sin, do bhrigh gu'm bu duine geur-sheallach e. Ephes. iv. 18 19. Uime sin, dhorchaich se e, cha'n e a mhain le ughdarras agus a dhreuchd a thoirt uaithe, ach mar an cendna, le tùr arda agus laidir a thogail eadar uinneagan luchairt a Mhorair agus a ghrian; leis an d' rinneadh ionad comhnuidh gu h-iomlan na dhubh dhorchadas, agus air dha bhi mar so air a sgaradh bho'n t-solus, dh'fhas e mar neach a bheirte dall. Mar so bha am Morair air a dhuineadh a steach 'na thigh, mar ann am priosan; agus cha'n fhaodadh e dhol ni b'fhaide na chrich fein. Agus a nis ged bhiodh misneach aige chum saoithreachadh air son Anam-an-duine, ciod a b' urrainn e dheanamh, no ciod anns am b' urrainn e bhi tarbhach dha? Mar sin, co fhad 'sa bha Anam-an-duine fo chumhachd agus fo riaghladh Dhiaboluis, 'sann a bha Morair-a-bhaile na cnapstarradh agus cha'n ann na bhuannachd do'n bhaile urramach sin.[1]

375— A thaobh an t-Seanachaidh,[2] mu'n deachaidh am baile a ghlacadh, bha e na dhuine gle fhoghluimte ann an laghaibh a Righ, agus mar an ceudna, bha e na dhuine treubhach treibhdhireach, chum an fhirinn a labhairt aig gach àm; agus bha a theanga ullamh gu labhairt cho ghlic, 'sa bha cheann cho lan do thuigse. A nis cha b' urrainn Diabolus an duine so fhulang, air sheol sam bith, oir ged a dh'aontaich e leis gu leigeadh a steach do'n bhaile, gidheadh cha b' urrainn e leis gach cealg, cuilbheart, agus innleachd a bha na chomas, a bhuannachd gu h-iomlan dha fein.

Tha e fior, chaill e moran de iomhaigh a cheud Righ, agus mar an ceudna bha e gle reidh ri iomadh de laghaibh agus de sheirbhis an fhamhair: ach cha deanadh so an gnothach, do bhrigh nach robh e na sheirbhiseach dha gu h-iomlan, smuainicheadh e an drasda agus a rìs air Saddai, agus bhitheadh eagal a lagh air, agus labhradh e le guth cho arda ri beucaich leomhainn, an aghaidh Dhiaboluis; mar an ceudna, aig amannaibh araidh 'nuair a bhiodh téum air (oir bhiodh téuman uamhasach air air uairibh), bheireadh e air Anam-an-duine uile criothnachadh le 'ghuth.[3]

---

[1] Tha'n tuigse air a dorchachadh leis a pheacadh agus le Satan—[2] An Seanachaidh (no choguis) air a chuir a dreuchd.—[3] Labhraidh a choguis air son Dhe air uairibh.

Uime sin, bha tuilleadh eagail air Diabolus roimh an t-Seanachaidh, na bh' air roimh neach air bith a dh'fhagadh beo ann am baile Anam-an-duine, do bhrigh mar a thubhairt mi, gu'n criothnaicheadh a bhriathran am baile uile mar thairneanach. Mar sin a chionn nach b' urrainn am famhair a thoirt gu h-iomlan gu taobh, smuainich e gu'n cuireadh e inntinn na breislich, agus gu'n cruadhaicheadh e a chridhe ann an slighibh an diomhanais; agus choimhlion e an ni bha na rùn.[1] Tharruinn se e a lion cuid a's cuid gu peacadh agus aingidheachd, air dhoigh 's gu'n robh e mu dheireadh cha'n e a mhain air a shalachadh, ach gu h-inbhe bhig cha mhor nach do chaill e gach uile mhothachadh coguis mu pheacadh. Agus cha b' urrainn Diabolus a' dhol ni b' fhaide. Uime sin, dh'fheuch e ri toirt air muinntir a bhaile chreidsinn gu'n robh an Seanachaidh air a chaothach, agus mar sin nach b'fhiach e feart a thoirt air. Agus mar dhearbhadh air so, thubhairt e, gu bheil muinntir air a chaothach buailteach do theumanaibh, agus an uair a bhios iad annta gu'm bi iad a labhairt cainnt bhaodhaireach; agus is ann mar sin, arsa esan, a thachair do'n t-seann duine-uasal bhoilisgeach so. Mar so, le aon doigh no doigh eile, fhuair e Anam-an-duine gu dearmad agus taire a dheanamh air ciod sam bith a' labharadh an Seanachaidh. Oir a thuilleadh air na chuala sibh cheana, bha doigh aig Diabolus a bheireadh air an t-seann duine uasal, 'nuar a bhiodh e suilbhear, a dhol as aicheadh agus cuir an aghaidh an ni a labhair e gu dearbhta 'nuair a bha téum air;[2] agus, gu'n amharus, b'e so an doigh gu e fein a dheanamh na chulaidh mhagaidh, ionnas nach gabhadh neach air bith suim dheth. Mar an ceudna, cha labhradh e nis' aig àm air bith dhe thoil fein air taobh Righ Saddai, ach an comhnuidh 'nuair a bhiodh e air eigneachadh agus air a chuir thuige. A thuilleadh air sin, bhiodh e an drasda gle dhian an aghaidh an ni, mu nach fosgladh e 'bheul a rìs, mar so bha e nis cho mi-sheasmach na dheanadas. Bhiodh e air uairibh mar gu'm b'ann na throm chodal, agus air uairibh eile mar gu'm biodh e marbh, eadhon 'nuair a bhiodh am baile gu leir a' dian-ruith an deigh diomhanas.

---

[1] Tha Diabolus a' toirt an ionnsuidh air a choguis a' chuir samhach—[2] Tha daoine aingidh a' feuchainn ri spors a dheanamh dhe na choguis.

Uime sin, bu ghnath le Aanam-an-duine air uairibh a bhi fo eagal le guth uamhasach a cheud Sheanachaidh a bh' aige, agus an uair a dh'innseadh iad sin do Dhiabolus, 'se fhreagradh e, nach ann aon chuid bho ghradh dhasan, no bho thruas riusan, a bha an seann duine uasal cho iomaganach, ach bho'n deidh amaideach a bh' aige air a bhi ri glagaireachd ; mar sin chuireadh e sith agus tosd orr' uile rithist. Agus a chum nach biodh argumaid sam bith a dh'easbhuidh air-san gu iadsan a dheanamh tearuinte, theireadh e gu tric riu, " Oh Anam-an-duine ! thugaibh fainear, a dh' aindeoin dian-chorruich, agus 'ard chainnt bhuaireasach an t-seann duine uasail, cha chluinn sibh focal aige mu Shaddai fein ;" thubhairt e so, am fior bhreugair agus mhealltair a bh'ann, ged a b'e so guth Dhe leis-san dhoibh-san, seadh na h-uile glaodh a bha'n Seanachaidh a' toirt an aghaidh peacaidh Anam-an-duine. A thuilleadh air sin, thubhairt Diabolus, " Tha sibh a' faicinn nach 'eil suim aig Saddai do chall no do cheannairc a bhaile, ni mo chuireas e dragh air fein ann an gairm a bhaile gu cunntas air son iad fein a thoirt thairis dhomhsa. Tha fhios aige ged bu leis-san sibh, gur leamsa sibh a nis le ceartas, agus mar sin, dh'fhag e sinn fo chomas cach a cheile."

"Os barr, O Anam-an-diuine !" ars' esan, "thugaibh fainear cionnas a rinn mise seirbhis dhuibh, leis na nithibh is fearr a ta agam, no b'urrainn mi ullachadh air 'ur son, anns a t-saoghal so, eadhon cho fad 'sa ta nam chomas : a thuilleadh air so, is dana leam a' radh, gu bheil na laghan agus na cleachdainnean fo am bheil sibh a nis, agus leis am bheil sibh a' deanamh umhlachd dhomhsa, a' toirt ni's mo de thoil-inntinn dhuibh na bha 'm Pharras a shealbhaich sibh air tus. Mar an ceudna, mar is math a ta fhios agaibh, tha 'ur saorsa gu mor air a meudachadh.[1] Fhuair mi sibh 'n 'ur sluagh fo ghlais, ach cha do chuir mise cuibhreach air bith oirbh : cha 'n 'eil sibh fo lagh, reachd, no bhreitheanas leamsa gu eagal a chuir oirbh ; cha 'n 'eil mi a' gairm a h-aon agaibh gu cunntas air son 'ur deanadais, ach am fear caothaich so,[2] tha fhios agaibh co e tha mi ciallachadh ; cheadaich mi do gach aon agaibh bhi beo mar phrionnsa na ionad fein, eadhon leis cho beag bacadh uamsa, 'sa tha agamsa uaibhse."

Mar so, chuireadh Diabolus sith agus samhchair air Anam-an-duine, nuair a bhiodh an Seanachaidh a bha air tus ann, a' cur mi-shuaimhneas orra air amannaibh ;[3] agus le cainnt mhallaichte mar so, chuireadh e am baile uile air a chaothach an aghaidh an t-seann duine uasail : seadh, air uairibh bhiodh a ghraisg gun diù air son a mharbhadh. 'S minig a ghuidh iad 'nam eisdeachd gu'm biodh e chomhnuidh mile de mhilltean uatha. Oir chuireadh, a chuideachd, a bhriathran, agus sealladh dhe mor uamhas agus thrioblaid orra, agus gu h-araid 'nuair a chuimhnicheadh iad cionnas a bhagaradh e orra agus a dhiteadh e iad anns na h-amannaibh bho shean, ged bha an Seanachaidh a nis air sgur de sin ann an tomhas mor.

---

[1] Miodal Shatain ris an Anam.—[2] A choguis.—[3] Tha fearg air daoinibh aingidh ri 'n coguis.

Ach bha na durachdan so uile ann an diomhanas; oir bh'an Seanachaidh air a ghleidheadh beo nam measg, ach 'cha'n 'eil fhios agam cionnas, mar a h-ann troimh chumhachd agus ghliocas Shaddai. A thuilleadh air sin, bha a thigh co laidir ri caisteal, agus sheas e faisg air daingneach laidir a bh'anns a bhaile, agus nam b'e 's gu'n d'thugadh a ghraisg[1] ionnsuidh air a mharbhadh aig àm air bith, b'urrainn e na tuil-dhorsan[2] fhosgaladh, agus tuiltean a leigeadh a steach a bhathadh na h-uile mu'n cuairt air.[3]

Ach ann a bhi fagail an t-Seanachaidh, agus a' teachd a dh'ionnsuidh Mhorair-na-toil, fear eile de dh'uaislibh baile iomraideach Anam-an-duine. Bha Morair-na-toil so na dhuine co uasal, agus na shealbhadair cho mor, mar a robh na bu mho, na bha a mhor chuid dhiubh anns a bhaile: a thuilleadh air sin, ma's math mo chuimhne, bha cuid do shochara aige bhuinneadh gu sonraichte dha fein, ann an Anam-an-duine. Maille riu so, bha e na dhuine gle laidir, misneachail, agus treubhach, oir cha b'urrainn neach air bith an ni a runaicheadh e a thoirt as a bheachd. Ach co dhiubh is ann bho ardan as 'inbhe, as a shochairean, as a neart, no ciod air bith co as (ach 's cinnteach gur ann bho ardan as ni eiginn a bha e) cha bu diù leis a bhi na thraill ann an Anam-an-duine; uime sin, runaich e dreuchd a ghabhail fo Dhiabolus, chum gu'm biodh e na fhear riaghlaidh agus na uachdaran beag anns a bhaile, agus mar so thoisich e gle thrathail, oir is e am fior duine ceann-laidir a bh'ann. Oir 'nuair a rinn Diabolus a dhuan aig Geata-na-cluaise, bha an duine so air aon dhe na cheud fheoghainn a bha air son aontachadh ri 'bhriathraibh, agus a bha air son gabhail ri chomhairle mar chomhairle fhallain, agus a bha air son an geata fhosgladh, agus esan a leigeadh a steach do'n bhaile. Uime sin, bu chaomh le Diabolus e, agus chomharraich e aite dha; agus air dha a chruadal agus a threubhantas fhaicinn, ghabh e deigh air fhaotuinn gu bhi na aon dhe ard-uaislean, chum nan gnothaichean bu ro chudthromaiche a chur air aghaidh.

---

[1] Droch-smuaintean.—[2] De dh'eagalaibh.—[3] Cha'n 'eil a choguis an comhnuidh a' cur an aghaidh peacaidh ann an daoinibh neo-iompaichte, gidheadh tha i iomadh uair a' cur mi-shuaimhneas orra 'nan toil-inntinnean.

Mar sin chuir e fios air, agus labhair e ris mu'n ghnothach uaigneach sin a bha 'na bheachd, ach cha d'iarr e mor fharrach a dheanamh air, air son na cuis so. Oir mar bha e an toiseach toileach air Diabolus a leigeadh a steach do'n bhaile, mar sin, bha e toileach a nis air seirbhis a dheanamh dha. Uime sin, 'nuair a chunnaic an t-aintighearna cia cho deonach 'sa bha am Morair air seirbhis a' dheanamh dha, agus gu'n robh claonadh inntinn an rathad sin, rinn se e na cheannard air a chaisteal,[1] na uachdaran air a bhalla,[2] agus na fhear gleidhidh air geatachaibh[3] Anam-an-duine; seadh, bha pong 'san ughdarras a fhuair e, nach rachadh ni sam bith a' dheanamh anns a bhaile uile as easbhuidh-san; ionnas gu'm be Morair-na-toil a nis an ath-dhuine do Dhiabolus fein ann an Anam-an-duine; 's cha'n fhaodadh ni sam bith a bhi deanta ach a reir a thoil-san. Rom. viii. 7. Mar an ceudna, bha neach d'am b'ainm Fear-na-h-Inntinn na chleireach aige, duine anns na h-uile doigh coslach ri 'mhaighstir:[1] oir bha e fein agus a Mhorair a reir a cheile ann am beachd, agus cha robh mor mhuthadh eadar riu ann a steidh na an cleachdadh. Ephes. ii. 2, 3, 4. Cheannsaicheadh Anam-an-duine nis, agus thugadh e gu bhi coilionadh ana-mhiannaibh na toil, agus na h-inntinn.

---

[1] An cridhe.—[2] An fheoil.—[3] Na ceud fathan.

'Nuair a thugadh ughdarras do Mhorair-na-toil dh'fhas e na dhuine coirbte. An toiseach, dh'aicheadh e as an aghaidh gu'n robh mar fhiachaibh air-san seirbhis air bith a' dheanamh d'a cheud Uachdaran agus d'a Ard-Thighearna. Anns an ath aite, air dha bhi air a shuidheachadh 'na ard inbhe agus 'na dhreuchdaibh, mhionnaich e gu'm bitheadh e dileas d'a ard-mhaighstir Diabolus; Oh! cha'n urrainn dhuibh a smuaineachadh mar fhaiceadh sibh e, an obair uamhasach a rinn am fear so ann an Anam-an-duine.

Air tus, labhair e an comhnuidh gach uile olc an aghaidh an t-Seanachaidh;[2] cha'n fhuiligeadh e aon chuid sealladh dhe fhaicinn, no eisdeachd ri cainnt a bheoil; dhuineadh e a shuilean 'nuair a chitheadh se e, agus dhruideadh e a chluasan 'nuair a labhradh e. Mar an ceudna, cha cheadaicheadh e gu'm biodh eadhon fuigheal dhe lagh Shaddai ri fhaicinn ann an ionad air bith anns a bhaile. Mar eisimpleir dhe so, bha aig a chleireach Fear-na-h-Inntinn, cuid do sheann mhirean reubta de lagh dheadh Shaddai 'na thigh. Neh. ix. 26. Ach 'nuair a chunnaic Morair-na-toil iad, thilg e iad air a chulaobh. Tha e fior gu'n robh cuid dhe na laghan aig an t-Seanachaidh na sheomair-meorachaidh, ach cha b'urrainn am Morair ruigeachd orra air sheol air bith: mar an ceudna, smuainich e agus thubhairt e, gun robh uinneagan tigh sheann Mhorair-a-bhaile ro shoilleir air son maith Anam-an-duine.[1] Cha b'urrainn e solus coinnle fhulang. Mar so, cha taitneadh ni sam bith ri Morair-na-toil, ach an ni thaitneadh ri Diabolus a Thighearna.

---

[1] Is naimhdeas an inntinn fheolmhor an aghaidh Dhe.—[2] Tha'n inntinn fheolmhor a' cur an aghaidh na coguis.

Shiubhladh e troimh uile shraidean Anam-an-duine, a moladh a Thighearna Diabolus;[2] agus ge b'e àm na aite 'san tachradh a sheirbhisich ris, bhitheadh e mar aon dhiubh fein. Dheanadh e gach droch-bheart gun chuireadh, agus gach olc gu'n iarraidh.

Mar an ceudna, bha fo-uachdran aig Morair-na-toil, da'm b'ainm Aigneadh; neach a bha gle thruaillidh 'na bheachdaibh, agus na chaithe beatha. Rom. i. 25. Bha e gu h-iomlan air a thoirt do'n fheoil, agus uime sin their iad Aigneadh-graineil ris. A nis, thuit e ann an gaol air Miann-feolmhor, nighean Fir-na-h-inntinn, agus phos iad; agus bha moran cloinne aca, d'am b'ainm Ladarnas, Beum-bheulach, agus Fuath-do-achmhasan; bu phroitsich dhubha an triur so; agus a thuilleadh orra so, bha triur nigheana aca, mar a ta Sgeig-air-firinn, Dearmad-Dia, agus b'e ainm na te' a b'oige Dioghaltas.

'Nuair a dhaingnich am famhair e fein mar so ann an Anam-an-duine, agus a leag e sios cuid agus a dh'arduich e cuid eile a reir mar a chunnaic e iomchuidh, an sin thoisich e ri milleadh. A nis, bha ann an aite na feille anns a bhaile, agus mar an ceudna air geatachaibh a chaisteil, iomhaigh an Righ bheannuichte Saddai; bha an iomhaigh so do dh'oir, agus bha ni bu mho dh'fhiamhachd aice ri Saddai fein na ni sam bith eile bha 'san t-saoghal aig an àm sin.* Dh' aithn 'am famhair gu suarrach iomhaigh Shaddai a mhilleadh, agus iomhaigh eagallach sgreataidh Dhiabolus a chur suas na h-aite, ni a rinneadh gu taireil le Cion-firinn, mar dhimeas do'n ceud Righ, agus mar mhasladh do dh' Anam-an-duine.

---

[1] Is toigh leis an toil thruaillidh tuigse dhorch.—[2] Smuaintean diomhain.

Os barr, mhill Diabolus na h-uile fuigheall de laghaibh agus de reachdaibh Shaddai,† a bha teagasg aon chuid diadhachd no beusan, maille ris gach uile riaghailt nadurach agus mhodhail, a b'urrainn e fhaotuinn ann an Anam-an-duine. Gu bhi aithghearr, dh'iarr esan agus Morair-na-toil, gach maith a dh'fhagadh anns a bhaile a bhi air a milleadh: oir runaich iad le Cion-firinn Anam-an-duine a thionnda gu bhi na bhruid, agus a dheanamh coslach ris a mhuc chollaidh.

'Nuair a mhill e gach lagh agus deadh ordugh a b' urrainn e, a chum Anam-an-duine a chuir air seachran ni b'fhaide bho Shaddai a Righ, dh'aithn e dhoibh a reachdan, agus aitheantan diomhain fein a chuir an airde,[1] 'sna h-uile aite co'chruinneachaidh anns a Bhaile. i. Eoin ii. 16. Eadhon na nithe a bha tabhairt saorsa do ana-miannaibh na feola, do ana-miannaibh na sula, agus do uabhar na beatha, nach robh bho Shaddai, ach bho'n t-saoghal. Thug e gach cuideachadh agus misneach a b'urrainn e dhoibh, chum na h-uile mi-bheus, ain-diadhachd, agus aingidheachd a chuir air aghairt ann an Anam-an-duine. Gheall e sith toileachas, aoibhneas agus sonas dhoibh, nan deanadh iad aitheantan-san, agus nach biodh iad gu brath air an gairm gu cunntas air son ni sam bith a rinn iad.

---

* Rinn Dia an duine 'na iomhaigh fein, ach mhill am peacadh an coslas. † Laghannan Dhe air an cuir air chul. Cha'n urrainn Satan am fulang.

[1] Se droch leabhraichean is docha le Diabolus.

A nis, bha Anam-an-duine gu h-iomlan fo riaghladh-san, cha robh ni sam bith ri chluinntinn no ri fhaicinn an sin, ach an ni sin a bha treorachadh chum esan ardachadh; agus bha eagal air mar cumadh e suas morachd a bhaile, gu'm faodadh iad a thilgeadh air fein gu'n d'rinn e dochair dhoibh; uime sin a chum 's gu'm faiceadh iad nach robh a rùn air an greadhnachas a lughdachadh, no ni sam bith de 'n goireasan a thoirt uatha, thagh e Morair-baile, agus Seanachaidh dhoibh, a lan thoilich iad nan cridhe, agus a thaitinn ris fein gu h-iongantach maith.

B'e ainm a Mhorair-bhaile a rinn Diabolus, Anamiannach,[1] duine aig nach robh aon chuid suilean no cluasan; agus na h-uile ni a rinn e, 's ann a thaobh aomadh nadur mar a bhruid, co dhiubh is ann mar dhuine, no mar fhear-dreuchd a rinn se e; agus cha robh speis aige riamh do'n ni a bha maith, ach an comhnuidh do'n olc.

B'e ainm an t-Seanachaidh Di-chuimhnichmath,* agus cha robh ann ach fear gle bheag an diu: cha b'urrainn e ni sam bith a' chuimhneachadh ach an t-olc, agus chuir e an gniomh e le taitneas. Bha aomadh aige thaobh naduir chum nithe bha cronail a' dheanamh; eadhon cronail do dh' Anam-an-duine, agus do 'luchd aiteachaidh air fad. Rinn an dithis so mor chron, agus shuidhich iad an sluagh cumanta ann an raidibh docharach,[2] le'n ughdarras agus le'n cleachdadh, le'n eisimpleiribh agus le'n daimh ris an olc. Oir faodaidh neach air bith fhaicinn 'nuair a tha na h-uachdaranan taireil agus truaillidh, gu bheil iad a' truailleadh an iomlan de'n tir agus de'n duthaich anns am bheil iad.

---

[1] Anam-an-duine fo chumhachd ana-mianna.

* Tha ar cuimhne an comhnuidh deas gus an olc a chuimhneachadh, ged tha i ealamh gus a mhath a dhi-chuimhueachadh.

[2] Smuaintean.

A thuilleadh orra so, rinn Diabolus moran iochdaranan agus uachdaranan ann an Anam-an-duine; as am faodadh am baile 'nuair a bhiodh feum air, ceannardan agus luchd-riaghlaidh a thaghadh. Agus is iad so ainmeannan nan cinn-fheadhna aca, As-creidimh, Uabhar, Mionnan, Striopachas, Cruas-cridhe, An-iochdmhor, Corruich, Cion-firinn, Daingnich-breug, Sith-fheallsa, Misg, Mealltaireachd, Fear-aicheadh-Dhe; an t-iomlan trideug. B'e As-creidimh bu shine dhiubh, agus Fear-aicheadh-Dhe[1] a b'oige dhiubh.

Mar an ceudna, bha luchd comhairlich, agus luchd-dreuchd eile aca; mar a ta earraidean agus maoir, &c. ach bha iad uile coslach riutha sin a roimh-ainmicheadh, air dhoibh a bhi aon chuid nan aithrichean, nam braithrean, nan clann pheathraichean no bhraithrean dhoibh.

An sin thog am famhair tri daingnichean laidir anns a bhaile, a bha air am meas do-ghlacta. Dh'ainmich e a cheud aon dhiubh, Daingneach-an-dulain, do bhrigh gu'n robh e gus am baile uile riaghladh, agus gu a chumail bho eolas air a sheann Righ. Dh'ainmich e an dara h-aon dhiubh Daingneach-mheadhon-oidhche, do brigh gu'n do thogadh e a dh'aon obair chum Anam-an-duine a chumail bho fhior eolas fhaotuinn air fein. Dh'ainmich e an treas aon dhiubh Daingneach-a-pheacaidh-mhilis, do bhrigh gu'n do dhaingnich e leatha sin Anam-an-duine an aghaidh na h-uile deadh iarrtais. Bha a cheud aon dhe na daingnichibh so dluth do Gheata-na-sula, a chum gu'm biodh uiread 'sa ghabhadh deanamh de'n t-solus air a dhorchachadh an sin. Thogadh an dara h-aon dhiubh duinte ris an t-seann chaisteal, a chum nam biodh e so-dheanta, gu'm biodh e air a dheanamh ni bu duirche. Agus thogadh an treas aon dhiubh ann an aite na feille.

---

[1] Tha'n t-as-creidimh a' treorachadh gu bhi 'g aicheadh Dhe.

Rinneadh truaghan anabarrach toibheumach, d'am b'ainm Naimhdeas-do-Dhia, na uachdaran air a cheud daingneach; bha am fear so air aon dhe 'n ghraisg a thainig maille ri Diabolus an aghaidh Anam-an duine. Rinneadh aon d'am b'ainm Fuath-do-sholus na uachdaran air Daingneach-mheadhon-oidhe: bha esan mar an ceudna air aon dhe'n fheadhainn a thainig an toiseach an aghaidh a bhaile. Agus be Ana-miannach a b' ainm dhasan a rinneadh na uachdaran air Daingneach-a-pheacaidh-mhilis: bha esan mar an ceudna na thruaghan gle ghraineil, ach cha b'ann bho 'n aon duthaich ri cach as an d'thainig e, agus gheibheadh am fear so ni bu mho thaitneas ann an ana-miann graineil, na gheibheadh e ann an uile Pharras Dhe.

A nis, mheas Diabolus e fein tearuinnte; ghlac e Anam-an-duine; dhaingnich se e fein ann an sin; chuir e sios na seann cheannardan, agus dh' ardaich e ceannardan nuadh nan aite; dhubh e a mach iomhaigh Shaddai, agus chuir e suas iomhaigh fein; mhill e na seann leabhraichean lagha, agus chuir e air chois a bhreugan diomhain fein; rinn e luchd riaghlaidh nodha, agus thog e daingnichean nodha; agus rinn e so uile chum e fein a' dheanamh tearuinte, air eagal gu'n d' thigeadh deadh Shaddai no a Mhac na aghaidh.*

---

* Dealbh uamhasach de'n duine thuit.

Faodaidh sibh a smuaineachadh, gu'n do ghiulaineadh fios gu deadh Righ Saddai, fada roimh an àm so, cia mar a chaidh Anam-an-duine, ann am Mor-thir a Chruinne-che a chall; agus mar a rinn am famhair Diabolus, a bha roimhe so na sheirbhiseach d'a Mhorachd-san, ceannairc an aghaidh an Righ, agus mar glac e am baile dha fein. Ghiulaineadh teachdaireachd mu na nithe so uile chum an Righ.

Mar anns a cheud aite, Cionnas a thainig Diabolus air Anam-an-duine, le foill, le breugaibh, agus le ceilg, 'nuair a bha iad fhathast nan sluagh aon-fhillte agus neo-chiontach; agus a mharbh e gu fealltach an ceannard uasal agus treubhach aca, an Ceannard-nach-geill, 'nuair a bha e na sheasamh air a bhalla; mar an ceudna, cionnas a thuit Neo-chiontas gaisgeanta sios marbh 'nuair a chuala e a Thighearna dligheach agus a Phrionnsa laghail Saddai air a mhi-ghnathachadh, le beul ifrinnich cho truaillidh ris an t-slaoightear sin d' am b' ainm Droch-theagamh. Os barr dh'innis an teachdaire, an deigh do Dhroch-theagamh duan aithghearr a dheanamh do mhuintir a bhaile, as leth a mhaighstir Diabolus, gu'n do chreid an sluagh aon-fhillte na chaidh a' radh riu, agus le aon aonta gu'n d'fhosgail iad am priomh gheata, Gheata-na-cluaise, agus gu'n d'thug iad dhasan agus d'a luchd uile uile sealbh air baile urramach Anam-an-duine. Tuilleadh eile, nochd e, cionnas a chuir Diabolus Morair-a-bhaile agus an Seanachaidh, as gach uile ughdarras agus dreuchd a bh'aca. A bharr air so, leig e ris, gu'n do thionndadh Morair-na-toil, agus Fear-na-h-inntinn, an cleireach aige, gu bhi nan luchd ceannairc, agus gu'n do robh iadsan a' siubhail le cheile sios agus suas air feadh a bhaile, agus gu'n do theagaisg iad an slighean fein do na h-aingidh. Thubhairt e fos, gu'n do chuireadh Morair-na-toil so ann am mor ughdarras, agus gu h-araid gu'n do chuir Diabolus fo riaghladh Mhorair-na-toil na h-uile daingneach ann an Anam-an-duine; agus gu'n d'rinneadh Aigneadh na uachdaran fo Mhorair-na-toil, 'na ghnothaichibh ro cheannairceach. Seadh, ars' an teachdaire, dh'aicheadh an t-uadh-bheist so Morair-na-toil, mar so gu follaiseach a Righ Saddai, agus thug e a ghealladh agus a mhionnan gu h-uamhasach gu'm biodh e dileas do Dhiabolus.

Mar an ceudna, ars' an teachdaire, rinn an t-aintighearna so Morair-baile agus Seanachaidh dha fein os ceann Anam-an-duine, a bha uair-eiginn na bhaile urramach, ach a tha nis caillte. Rinn e Morair-baile de Ana-miannach agus Seanachaidh de Dhi-chuimhnich-maith; dithis de na daoinibh is graineile th'air fad a bhaile. Mar an ceudna, dh'innis an teachdaire dileas so, ciod na buirdeisich nuadh a rinn Diabolus; os barr, gu'n do thog e moran thuraidean, dhuna, agus dhaingnichean laidir ann an Anam-an-duine; agus cionnas a' chur Diabolus Anam-an-duine fo armaibh, chum 's gur ann bu chomasaiche iad air seasamh an aghaidh Shaddai an Righ, nam b'e 's gu'n d'thugadh e ionnsuidh air an ath-aiseag chum an ceud umhlachd.

Cha'n ann an uaigneas a chaidh an naigheachd so aithris, ach anns a chuirt gu follaiseach, oir bha an Righ agus a Mhac, na Morairean, na h-ard Cheannardan, agus na Mor-uaislean a lathair 'ga h-eisdeachd. Ach air dhoibh an t-iomlan de'n sgeul so a chluinntinn, nam be's 's gu'm biodh neach sam bith an sin gu thoirt fainear, chuireadh e iongantas air a bhi faicinn, am bron, agus an cradh spioraid a bha nam measg so uile, air dhoibh a bhi smuaineachadh gu'n deachaidh am baile iomraideach sin Anam-an-duine a nis a' ghlacadh: Ach chunn'cas so uile leis an Righ agus le 'Mhac fada roimh laimh, seadh, agus dh'ullaich iad gu pailt air son fuasgladh do dh'Anam-an-duine, ged nach d'fhoillsich iad sin do na h-uile. Gidheadh cho 'aonaich iadsan mar an ceudna ann an caoidh, agus ann an trom bhron a dheanamh air son truaighe agus call a bhaile. Gen. vi. 5, 6.* Thubhairt an Righ gu soilleir, gu'n do thog e doilgheas da 'na chridhe; agus faodaidh sibh a bhi cinnteach nach lugha thog e d'a Mhac. Mar so, dhearbh iad do na h-uile mu'n cuairt dhoibh, gu'n robh gaol agus truas aca do bhaile urramach Anam-an-duine. 'Nuair a chaidh an Righ agus a Mhac air leth do'n t-seomar-uaigneach, chuir iad an comhairle ri cheile an sin mu thimchioll an ni a runaich iad air tus, eadhon, mar a cheadaicheadh do dh'Anam-an-duine tuiteam, mar sin, a cheart cho cinnteach gu'n rachadh a thogail a rithist, agus 'na leithid a dhoigh 's gu'n toilleadh e araon d'an Righ agus d'a Mhac cliu agus gloir shiorruidh 'na thogail. Uime sin, an deigh na comhairle so, rinn Mac[1] Shaddai (a bha na neach ro oirdheirc agus ionmhuinn, aon aig an robh mor ghradh dhoibh-san a bh'ann an amhghar, ach aig an robh naimhdeas basmhor 'na chridhe do Dhiabolus, do bhrigh gu'n do mhiannaich esan a chrun agus urram;) (Isa. xlix. 5. 1 Tim. i. 15. Hos. xiii. 14.) Tha mi 'g radh, chord Mac so Shaddai ri 'Athair, agus gheall e bhi 'na sheirbhiseach dha chum am baile bhuannachd a rithist, sheas e ri 'ghealladh, agus cha do ghabh e aithreachas as.† B'e brigh a chordaidh, a bha eatorra, gu'n rachadh Mac an Righ, aig àm araid a shonraicheadh leo le cheile, air turus gu duthaich a Chruinne-che, agus gu'n suidhicheadh e an sin bunait lan saoradh do dh' Anam-an-duine bho Dhiabolus, agus bho aintighearnas, ann an rathad cothrom agus ceartas, le dioladh a thoirt air son amaideachd a bhaile sin.

---

* Am bheil Dia a' toirt fuath do na pheacach, agus nach toir sinne fuath dha?—1 Mac Dhe.

† Oir is ann mar sin a ghradhaich Dia an saoghal, gu'n d'thug e 'aon-ghin Mhic fein, chum as ge b'e neach a chreideas ann, nach sgriosar e, ach gu'm bi a' bheatha shiorraidh aige.

Os barr, am feadh 'sa bha Diabolus ann an seilbh air Anam-an-duine, runaich Emanuel aig àm iomchuidh gu'n deanadh e cogadh[1] ris an fhamhair Diabolus; agus gu'n sgiursadh e mach e gu h-iomlan, as a dhaingneach, le neart a laimhe, agus gu'n gabhadh e dha fein e, mar aite comhnuidh.

Air do Shaddai a bhi suidhichte air Anam-an-duine a shaoradh, thugadh aithne do'n Ard-rùnchleireach[2] cuimhneachan a sgriobhadh mu dheighinn an ni a bha air a rùnachadh, agus ordugh a thoirt gu'm biodh e air a chuir an ceill anns gach cearnaidh de rioghachd a Chruinne-che. Ma's aill leibh, faodaidh sibh cunntas aithghearr fhaotuinn de shuim an sgriobhaidh so, mar aleanas:

Biodh fhios aig na h-uile dhaoine dh'am buin e, gu'n do cheangail Mac Shaddai, an Righ mor, e fein ann an cumhnanta ri 'Athair, gu'n d'thugadh e Anam-an-duine air ais da ionnsuidh a rithist; agus trid chumhachd a ghaoil gu'n choimeas, gu'n cuireadh se e ann an staid moran ni b'fhearr agus bu shonadh, na bha e mu'n do ghlacadh e le Diabolus.

Chaidh na sgriobhaidhean so a chraobh-sgaoileadh ann an caochladh aiteachan, agus chuir iad buaireas nach bu bheag air an aintighearna Diabolus; "Oir a nis," arsa esan, "bithidh mi air mo ghluasad, agus bithidh m' ionad-comhnuidh air a thoirt uam.

---

[1] Leis an Spiorad Naomha.—[2] Na Sgriobtuirean naomha.

'Nuair a rinneadh rùn an Righ agus a Mhic aithuichte anns a chuirt, rinn na Morairean, na h-Ard-cheannardan, agus na Prionnsachan urramach a bha'n sin, gairdeachas anabarrach, oir bha iad uile gabhail iongantas ris an ni ghlormhor a bh'ann am beachd an Righ agus a Mhic a thaobh baile truagh Anam-an-duine; agus is gann a b'urrainn a luchd frithealaidh gaoil ni sam bith a dheanamh aon chuid air son an Righ no na rioghachd, gun bhi labhairt mu ghradh an Righ agus a Mhic airson Anam-an-duine.

Cha b'urrainn iad so, na Morairean, na Cannardan, agus na Prionnsachan, a bhi toilichte an naigheachd so a chumail 'sa chuirt a mhain; oir mu'n deachaidh na sgriobhaidhean a dheanamh aithnichte, thainig iad fein a nuas agus dh'innis iad e anns a Chruinne-che. Mar a thubhairt mi, thainig e mu dheireadh gu cluasan Dhiabolus, ni a chuir mor mhi-shuaimhneas air; oir chuir e troimhe cheile e a chluinntinn gu'n robh a leithid a rùn air a dhealbh na aghaidh. An deigh beachd-smuaineachadh, cho'dhuin e gu'n deanadh e na ceithir nithe so a leanas:

Air tus, Nam biodh e so-dheanta, gu'n rachadh an deadh-sgeul so a chumail bho chluasaibh Anam-an-duine;* oir arsa esan, ma's e 's gu'm bi aon uair fios aca gu bheil Saddai, an ceud Righ, agus Emanuel, a mhac, a' dealbh math air son a bhaile, ciod is urrainn mise earbsa as, ach gu'n dean

---

* Tha Satan a' deanamh a' dhichioll chum bacadh a chuir air na Sgriobtuiribh bho bhi air an craobh-sgaoileadh.

Anam-an-duine ceannairc am aghaidh-sa agus an aghaidh mo riaghlaidh, agus gu'm pill e da ionnsuidh-san a rithist?

A chum so a choimhlionadh, dh'ath-nuadhaich e a mhiodal ri Morair-na-toil, agus mar an ceudna, thug e ordugh agus aithne theann dha, faire chumail a latha agus a dh'oidhche air uile gheatachaibh a bhaile, gu h araid air Geata-na-cluaise agus air Geata-na-sula; " oir tha mi cluinntinn," arsa esan, " gu bheil e air a runachadh gu'n teid Anam-an-duine a thoirt air ais a rithist chum a cheud dhaorsan, agus gu'n comharraichear sinn uile mar luchd-ceannairc. Tha dochas agam nach 'eil annta so ach sgeulachan faoine; gidheadh, na rachadh an leithid sin a naigheachdan air sheol sam bith innse do dh'Anam-an-duine, air eagal gu'm bi an sluagh fo dhi-misnich leo a sin. Ar leam, a Mhorair,[1] nach urrainn so a bhi na naigheachd thaitneach dhuitse, agus is cinnteach nach 'eil i idir dhomhs' ann. Agus tha mi a' smuaineachadh gu'm bu chòir dhuinn a bhi curamach aig an àm so chum casgadh a chuir air gach tuairsgeul a dh'fhaodadh a bhi nam meadhon gu trioblaid a chuir air ar muinntir; uime sin, a Mhorair, is aill leam, gu'n cum thusa freiceadanan laidir gu lathail aig gach geata 'sa bhaile. Mar an ceudna, rannsuich agus cuir stad air na h-uile thig an so gu malairt; na leig a steach iad a dh'Anam-an-duine, mar breithnich thu gu soilleir gu bheil iad nan cairdean do ar 'n uachdranachd oirdheirc fein. A bharr air a so arsa Diabolus, tha mi 'g aithneadh, gu'm bi luchd rannsachaidh an comhnuidh a siubhal sios agus suas air feadh a bhaile,[2] agus biodh ughdarras aca chum na h-uile a smachdachadh agus a sgrios dha'n toir iad an aire a bhi a' dealbh as-innleachdan 'n ar aghaidh-ne, no a labhras mu an ni a tha Saddai agus Emanuel a' runachadh a' dheanamh."

---

[1] Tha'n toil air a gnathachadh an aghaidh an t-soisgeil. Feumaidh deadh smuaintean a bhi air an cumail a mach a Anam-an-duine.

[2] Tha na h-uile deadh smuaintean agus bhriathran gu bhi air an cumail fodha.

A reir sin, dh'eisd Morair-na-toil ri 'mhaighstir, rinn e gu toileach a reir aithne, agus leis gach dichioll a bha 'na chomas, chum e mach as a bhaile neach air bith leis am b'aill an teachdaireachd so thoirt gu Anam-an-duine.

'San dara aite, a chum 's gu'n deanadh Diabolus Anam-an-duine co tearuinte 'sa b'urrainn e, thug e air muinntir a bhaile mionnan ùr a thoirt dha, agus rinn e coimhcheangal eagalach riu: Eadhon, nach treigeadh iad e fein na uachdranachd am feasd, agus nach mo a bhrathadh iad e, no dh'iarradh iad a laghannan atharrachadh; ach gu'n gabhadh, agus gu'n comh-aontaicheadh iad ris, gu'n seasadh iad leis, agus gu'n aidicheadh iad e mar an Righ dligheach, a dh'aindeoin neach air bith eile, a rinn, no dheanadh còir a thagradh air Anam-an-duine, fo sgaile feall-choltas, no tiodal air bith.

Theagamh gu'n do shaoil leis nach robh de chumhachd ag Saddai na dh'fhuasgladh iad, bho na choimhcheangal so rinneadh leo ris a bhàs agus bho na chordadh so rinn iad ri ifrinn. Ni mo dhiult Anam-an-duine amaideich gabhail ris a choimhcheangal oillteil so, ach mar gharbhag ann am beul muic-mhara, shluig iad e gun chagnadh. An robh iad fo thrioblaid air son so? 'S iad nach robh, ach 'sann a rinn iad uaill agus raiteachas as an treun dhillseachd do'n ain-tighearna, a bha gabhail air fein a bhi na Righ orra, a' mionnachadh nach atharraicheadh, agus nach treigeadh iad gu brath an seann uachdaran air son uachdaran nodha.*

---

* Mar a ta e sgriobhta. Isa. xxviii. 15. " Dhaingnich sinn choimcheangal ris a' bhas, agus ris an uaigh rinn sinn cordadh.

Mar so cheangail Diabolus Anam-an-duine gu daingean; ach thug an t-eud nach do mheas e fein riamh diongmhalta gu leoir, air-san anns an ath aite ionnsuidh eile thoirt, eadhon, nam biodh e so-dheanta, gu'n deanadh e Anam-an-duine ni bu ro thruaillidh:[1] uime sin, thug e fainear sgriobhadh neo-ghlan agus graineil a bhi air a dheanamh le h-aon dh'am b'ainm Drabasda, agus a chuir suas air geatachaibh a chaisteil, leis an d'thug e lanchomas agus shaorsa d'a uile mhic fhirinneach agus dhileas, chum ni sam bith bu mhiann le'n cail chollaidh fein a dheanamh, agus nach fhaodadh neach air bith amladh no bacadh a' chuir orra, fo pheanas diumaidh am prionnsa tharruing air fein. Rinn e so air son nan aobharan a leanas: 1. A chum nam b'e 's gu'n tigeadh teachdaireachd, gu'n robh e air a runachadh Anam-an-duine shaoradh, gu'm biodh e air a' dheanamh ni bu laige agus ni bu laige, agus ni bu neo-chomasaiche dochas a bhi aca, no aonta, no creideas a thoirt do dh'fhirinn na sgeul sin. Oir tha reusan ag innse, "mar is mo am peacadh gur ann is lugha an duil no an earbsa ri trocair."

2. Theagamh 'nuair a chitheadh Emanuel, Mac Shaddai, an Righ-san, gniomharan sgreataidh agus mi-naomh baile Anam-an-duine, gu'n gabhadh e aithreachas agus gu'n tarruingeadh e air ais bho 'choimhcheangal a choimhlionadh chum iadsan a shaoradh; oir b'aithne dha gu bheil Saddai naomh, agus gu bheil a Mhac Emanuel naomh; b'aithne dha so bho fhiosrachadh doruinneach fein; do brigh gur ann air son a pheacaidh agus aingidheachd a chaidh e fein a thilgeadh as na neamhaibh is airde: uime sin, dh'fhaodadh e a chomh-dhun-

---

[1] Tha leabhraichean mi-bheusach, faoin-sgeulach, draosdaidh, agus neo-chreidmheach a' cumail an anam bho Dhia.

adh, gur ann mar so a thachradh do dh'Anam-an-duine.

3. Mar an ceudna, dh'fheuch e ri thoirt air na h-uile bh'ann an Anam-an-duine chreidsinn, gu'n robh Saddai a' togail armailt a chum iadsan a thilgeadh bun os ceann agus a sgrios gu h-iomlan, oir, ars' esan, ma's e 's gu'n craobh-sgaoil mi an t-iomradh so, cha dean aon teachdaireachd a dh'-fhaodas teachd an deigh sin drughadh air bith orra ; oir their Anam-an-duine, 'nuair a chluinneas iad gu'm feum iad a bhi air an saoradh, gur e is fior bhrigh do na sgeul sin, gu bheil Saddai a' run-achadh an sgrios. Uime sin, chruinnich e am baile uile gu aite na feille, [1] agus le teangaidh chealgaich labhair e riu mar so—

" A dhaoine uaisle, agus a mhuinntir a bhaile iomraidiche Anam-an-duine, mo dheadh chairdean, is aithne dhuibh fein gur sibhse uile m'iochdar-anan laghail ; is aithne dhuibh cionnas a ghiulain mise mi fein ann 'ur measg, bho na cheud la bha mi maille ribh gus a nis, agus ciod an t-saorsa agus na sochairean mor a mheal sibh fo m'uachdran-achd ; tha dochas agam gu'n d'rinn mi so chum m'onoirfein agus 'ur 'n onoir-sa, agus mar an ceudna, chum 'ur taitneas agus 'ur toil-inntinn-se. A nis, a bhaile iomraidiche Anam-an-duine, tha e air aithris gu bheil trioblaid gu teachd oirbh : is mise tha bronach air 'ur son-sa. Oir fhuair mi sgeul an trathsa bho Lucifer, (agus tha deadh fhiosrach-adh aige-san) gu bheil 'ur seann Righ Saddai a tog-ail armailt gu teachd 'n 'ur 'n aghaidh, a chum 'ur sgrios eadar gheug agus fhreumh. O Anam-an-duine ! is e so an t-aobhar mu'n do ghairm mise sibh an ceann a cheile aig an àm so, eadhon, a chum gu'n cuireamaid ar comhairle ri cheile ciod a b'fhearr dhuinn a' dheanamh anns a chàs chunnartach so. Air mo shon-sa, cha'n 'eil annam ach aon fhear, agus nam b'e mo shocair fein a bhithinn ag iarraidh, agus Anam-an-duine fhagail ann an cunnart, b'fhurasda dhomh deanamh air mo shon fein; ach tha mo chridhe co daingean air aontachadh ribhse, agus co neo-thoileach air sibhse fhagail, ciod air bith gabhadh a thacharas dhomh. Ciod a tha sibh ag radh, a mhuinntir Anam-an-duine! an treig sibh a nis 'ur seann charaid? no am bheil sibh a'runachadh seasamh leamsa?"—Air ball, ghlaodh iad a mach, mar aon duine, Bitheadh an neach sin nach seas leat-sa air a chuir gu bas.

---

[1] An t-ionad eisdeachd agus beachdachaidh.

An sin thubhairt Diabolus: " Is diomhain dhuinne duil a bhi againn ri trocair, oir cha'n aithne d'an Righ so trocair a thaisbeanadh: theagamh 'nuair a bheir e a cheud ionnsuidh oirnne, gu'n gabh e air a bhi tairgse trocair dhuinn, a chum gur ann is fhasa dha Anam-an-duine a bhuannachd a rithist; uime sin, ciod air bith a their e na creidibh focail dheth oir cha'n 'eil e ach air son buadhachadh oirnne le leithid sin a chainnt bhlasda, agus comharraidhean de 'bhuaidh an-iochdmhor a dheanamh dhinne am feadh a bhiodh sinne ag aoineagan ann ar fuil fein. 'Se mo bheachd-sa, gu'n runaich an t-iomlan againn cuir na aghaidh gus an duine mu dheireadh, agus gun chreideas a thoirt dha air chumhadh sam bith. Oir is ann a steach air an dorus sin a thig ar cunnart. Ach am meallar 'ur beatha dhinn le brosgal? Tha duil agam gur aithne dhuibh na's fhearr na gu'n ceadaicheach sibh dhuibh fein a bhi air 'ur carradh mar so.

" Abair, ma's e's gu'm faigh e sinne gu striochdadh gu'n caomhnadh e beatha cuid a tha nan iochdaranan ann an Ana-an-duine, ciod am feum a ni sin dhuibhse a tha 'nar cinn-fheadhna anns a bhaile, gu h-araid dhuibhse a dh'ardaicheadh leamsa, agus gur e 'ur dillseachd dhomhsa a' choisinn dhuibh an ard-inbhe so? Agus abair ged nochdadh e trocair do na h-uile h-aon agaibh, bithibh cinnteach gun toir e sibhse fo'n daorsa sin fo'n robh sibh roimhe, no na's miosa, agus an uair a tharlas sin ciod am feum a ni bhur beatha dhuibh? Am bi bhur caitheamh-beatha co toilinntinneach maille ris-san, agus a tha e maille riumsa? Cha bhi, cha bhi, feumaidh sibh a bhi ceangailte fo laghannaibh a theannaicheas sibh, agus is e an dearbh ni is fuathach leibh an drasda bheirear oirbh a dheanamh.* Seasaidh mise leibhse, ma sheasas sibhse leamsa; is fearr basachadh mar ghaisgich, na bhi beo mar thraillibh diblidh. Ach measair caitheamh-beatha traill tuilleadh is maith air son Anam-an-duine 'san àm so. Cha'n 'eil a nis ach fuil,[1] cha'n 'eil ni sam bith ach fuil anns na h-uile sgal de thrombaid Shaddai an aghaidh Anam-an-duine. Bithibh uidheamaichte agus glacaibh bhur 'n airm-chogaidh, a chum 's gu'n teagaisg mise a nis dhuibh luth-chleasan cogaidh, am feadh a tha cothrom agaibh; tha armachd agam dhuibh, agus cha 'n urrainn sibh a bhi air bhur dochann a dh'aindeoin na tha 'n comas fheachd-san a dheanamh, ma's e 's gu'n cum sibh e ceangailte agus crioslaichte air bhur leasraibh. Uime sin, thigibh, oir is e bhur beatha chum mo chaisteal-sa, agus armaichibh sibh fein. Ann an sin a ta mo chlogaid, m' uchd-eideadh, agus mo chlaidheamh, ma's e 's gu'n cog sibhse mar dhaoine.

---

* Creididh daoine feolmhor so gu h-ealamh; ach a ta cuing Chriosd so-iomchair, agus eallach eutrom.

[1] Tha eagal air gu'n caill e Anam-an-duine, mar sin tha e a' bagairt orra chum an cumail bho throcair iarraidh.

"1. Is e mo chlogaid, d'an goirear air mhodh eile ceann-bheart, dochas a bhi agaibh gu'n tachair gu math dhuibh mu dheireadh, ciod air bith doigh anns an caith sibh bhur beatha. Deut. xxix. 19. Is e so an clogaid a bh' aca-san, a thubhairt, gu'm 'Bitheadh sith aca, ged a ghluaiseadh iad ann an aingidheachd an cridhe fein, a' chur misge ri pathadh ;" is armachd dearbhta a ta so, agus co sam bith aig am bheil e, cha chomasach da saighead no gath, no claidheamh, no sgiath, a chiurradh ; uime sin, cumaibh an t-arm umaibh, agus dionaidh e sibh bho ioma buille.

"2 M'uchd-eideadh is uchd-eideadh iarruinn e. Taisb. ix. 9. D'hullaicheadh e a'm' dhuthaich fein, agus tha mo chuid saighdearan uile air an armachadh leis ; ann an cainnt shoilleir, is e an t-uchd-eideadh so, cridhe cruaidh, cridhe co cruaidh ris an iarruinn, agus a ta co beag mothachaidh ri cloich : ni ma's e 's gu'm faigh agus gu'n gleidh sibh e, cha dean aon chuid trocair bhur buanachd, no breitheanas eagal a chuir oirbh. Uime sin, tha am mir armachd so ro fheumal do na h-uile leis am fuathach Saddai, agus leis an aill cogadh na aghaidh fo mo bhratach-sa.

"3 Is e mo chlaidheamh teanga a ta air a lasadh bho ifrinn. (Salm lvii 4., agus lxiv. 3.—Seum. iii. 5.) Is urrainn i fein a dheasachadh chum olc a' labhairt mu Shaddai, m'a Mhac, m'a shlighibh, agus m'a phobull ; cleachdaibh sibhse e, chaidh a dearbhadh thairis agus thairis mile uair ; co air bith aig am bheil e, agus a chumas e, agus a ghnathaicheas e mar bu mhath leamsa, cha bhuadhaichear air gu brath le m' namhad-sa.

" 4 Is e mo sgiath mi-chreidimh—(Iob xv. 26, Salm lxxvi. 3, Marc. vi. 5. 6.) no a bhi a' cur an teagamh firinn an fhocail, agus na h-uile ràite a ta labhairt mu na bhreitheanas a chomharraicheadh le Saddai air son nan aindiadhach cleachdaibh an sgiath so; is iomadh ionnsuidh a thug e oirre, agus a dh'innse na firinn, chaidh a bruthadh air uairibh, ach iadsan a sgriobh mu chogaidhean Emanueil an aghaidh mo shearbhantans', thug iad fianuis 'nach robh e 'n comas da obair chumhachdach air bith a dheanamh an sin, air son am mi-chreidimh.' A nis, is e an doigh ceart air a bhall-airm so a' laimseachadh, gu'n nithe a chreidsinn ged tha iad firinneach; ma labhras e mu bhreitheanas, na biodh umhail agaibh dhe; ma labhras e mu throcair, na gabhaibh suim dhe; ged ghealladh e, nih-eadh, ged mhionnaicheadh e, nach deanadh e cron air bith ach math do dh' Anam-an-duine, ma philleas e da ionnsuidh, na d'thugaibh feart air bith air, cuiribh an teagamh nach 'eil focal dhe ceart; oir is e so an doigh a chum sgiath a mhi-chreidimh a laimhseachadh gu ceart, agus esan nach dean air a mhodh so, cha'n 'eil gradh aige dhomhsa.

" 5. Is e earrann eile de m' armachd bharraichtesa, spiorad balbh gun urnuigh, spiorad leis nach diu gairm air son trocair; uime sin, Anam-an-duine ma's a leamsa sibh, bithibh cinnteach gu'n dean sibh cleachdadh de'n armachd-so. Seadh! an eigh sibhse air son trocair? Na deanaibh sin gu brath, nam b'aill leibh a bhi dileas dhomhsa. Is aithne dhomh gur daoine calma sibh, agus tha mi cinnteach gu'n sgeudaich mise sibh le armachd dhearbhta; uime sin, na smuainichibh am feasd eigheachd ri Saddai air son trocair. A thuilleadh orra so uile, tha ord-mor, leusan-teine, saighdean, agus bas agam, an t-iomlan dhiubh nan deadh armachd, agus ro ealanta gu marbhadh."*

An deigh dha a dhaoine uidheamachadh mar so le armaibh agus le arm-thrusgain, labhair e riu ann am briathraibh mar so, "Cuimhnichibh, gur mise bhur Righ dligheach, agus gu'n d'rinn sibh coimhcheangal rium, agus gu'n d'thug sibh mionnan a bhi dileas dhomhsa agus do m'aobhar; tha mi 'g radh cuimhnichibh so a mhuinntir Anam-an-duine, agus dearbhaibh sibh fein a bhi 'n 'ur daoine curanta agus treun. Mar an ceudna, cuimhnichibh an gnath chaoimhneas a' nochd mise dhuibh, agus na sochairean bho'n leth a muigh a dheonaich mi dhuibh nach robh sibhse ag iarraidh; mar a ta saorsa, deadh-ghean, buannachd, agus urram, a ta 'g agairt gu'n taisbeanadh sibhse bhur rioghalachd dhomhsa; agus c' uin' is urrainn àm ni's freagarraiche tachairt chum sin a dheanamh, na 'nuair a ta muinntir eile ag iarraidh m' ughdarras thairis oirbhse ghabhail 'nan lamhaibh fein? Aon fhocal eile, agus an sin sguiridh mi. Ma's e 's gur urrainn dhuinn seasamh agus buadhachadh an aghaidh na garbh-ionnsuidh so, cha'n 'eil mi an teagamh nach bi an saoghal uile fo cheannsgal againn ann an uine aithghearr; agus mo chairdean dileas, an uair a thig an la sin, ni mise righrean, prionnsachan, agus ceannardan dhibh, agus nach sona na lathachan a bhios againn an trath sin." †

Mar so dh'armaicheadh le Diabolus agus thugadh rabhadh roimh-laimh leis d'a sheirbhisich agus d'a iochdaranan ann an Anam-an-duine, an aghaidh Shaddai an deadh Righ dligheach, agus chuir e freiceadanan dubailte aig geataichaibh a bhaile, agus theich e fein do'n chaisteal, oir b'e sin a dhaingneach laidir. Mar an ceudna, chum gu'n taisbeanadh a chuid iochdaranan, an deadh-ghean agus an treubhantas, ghnathaich iad a bhi foghlum cleachdaidhean an airm gach la, agus theagaisg iad luth-chleasan cogaidh do cach a cheile; tuilleadh eile thug iad dulan do'n naimhdibh, agus sheinn iad cliu an aintighearna; agus osbarr bhagair iad ciod na daoine nach biodh annta-san, nam b'e 's gu'm biodh cogadh gu brath eadar an Righ san agus Saddai.

---

* Is iad an-danadas, cridhe air a chruadhachadh, teanga thoibheumach, mi-chreidimh, agus spiorad gun urnuigh, armachd dhaoine aingidh.

† Tha Satan a' gealltainn saorsa, ach a runachadh traill a' dheanamh de'n anam.

CAIBIDEAL III.

Chuireadh armailt le Saddai chum Anam-an-duine a thoirt gu umhlachd—Na ceannardan, an ainmean, am fir-bhrataich, agus am brataichean—An t-ughdarras a thugadh le Saddai—Rainig na ceannardan fa chomhair Anam-an-duine—Ghabh muinntir a bhaile mor-chiatfadh de'n uidheam—Bha allsgadh air Diabolus: labhair e 'nan aghaidh—Thugadh barnaigeadh do'n bhaile tri uairean—Labhair na ceannardan ri muinntir a bhaile—An deas-chainnt—Chriothnaich Diabolus—Thug As-creidimh freagradh—Chruadhaich muinntir a bhaile an cridheachan an aghaidh tairgseachan trocair—Chuireadh Claon-bhreith agus 'fhir-bhodhar a ghleidheadh Geata-na-cluaise.

A nis rè na h-uine so uile, bha an deadh Righ Saddai ag ullachadh armailt, a chuireadh e gu Anam-an-duine chum a thoirt air ais bho aintighearnas Dhiaboluis; gidheadh, cha do mheas e iomchuidh, an toiseach, an cuir fo laimh agus fo threorachadh Emanueil treun, a Mhic, ach chuir e iad fo laimh cuid da shearbhantaibh, a chum gu'm faicte air tùs leo-san ciod a ghne inntinn de'n robh Anam-an-duine; agus co dhiubh a bhiodh no nach biodh e 'nan comas-san am baile a thoirt chum umhlachd do'n Righ. Bha dà fhichead mile saighdear dileas anns an armailt sin; oir thainig iad bho chuirt an Righ fein, agus bha iad air an taghadh leis fein. Thainig iad sin suas fa chomhair a bhaile fo threorachadh ceathrar chinnfheadhna cumhachdach, gach aon dhiubh na cheannard air deich mile fear. B'iad so an ainmean: Boanerges, Fein-mhothachadh, Breitheanas agus Gearr-sios.[*]

---

[*] Tha na comasan a tha Dia gu gnathaichte a' buileachadh air a mhinisteiribh, agus na toraidhean a tha gu cumanta a' leantuinn searmonachadh an fhocail, air a leigeadh ris ann an ainmeanaibh cheathrar cheannardan so. Tha Boanerges (Marc iii. 17.) a' ciallachadh searmonachadh cumhachdach an fhocail; tha Fein-mhothachadh a' ciallachadh, an drudheadh a tha air a dheanamh air coguis a

Mheas an Righ iomchuidh, a cheathrar Cheanardan so a chuir gu Anam-an-duine, chum ionnsuidh a thoirt air an toiseach; gun amharus, bu ghle thrice leis, a cheathrar cheannardan so a chuir air toiseach an fheachd 'na uile chomhraigibh, oir bu daoine gle chalma agus gailbheach iad; (Salm lx. 4.) ceannardan a bha comasach air an rathad a ghearradh le faobhar a chlaidheamh, agus bha'n cuid daoine coslach riu fein.

Thug an Righ bratach dhe gach aon do na ceannardan so, gu bhi taisbeanadh gur ann aige-san a bha'n ceartas, agus gu'm b'e choir dhligheach-san Anam-an-duine.

B'e Boanerges, an ceud Cheannard, oir b'esan an ceann-feadhna: b'e Tairneanach a b'fhear brataich dha; agus b'e 'shuaicheantas tri peileirean loisgeach tairneinich, Marc. iii. 17.

B'e Fein-mhothachadh an dara Ceannard: b'e Bron a b'fhear-brataich dhasan; ghiulain esan a bhratach ghlas, agus b'e 'shuaicheantas leabhar an lagha gu farsuing fosgailte, as an deachaidh lasair theine mach, Deut. xxxiii. 2.

B'e Breitheanas an treas Ceannard: b'e Uamhas a b'fhear-brataich dhasan; ghiulan esan a bhrattach dhearg, agus b'e shuaicheantas amhuinn loisgeach air dearg-lasadh, Mata. xiii. 40, 41, 42.

B'e Gearr-sios an ceathramh Ceannard; b'e Ceartas a b'fhearr-brataich dhasan: ghiulan esan mar an ceudna a bhratach dhearg, agus b'e shuaicheantas craobh neo-thorach agus tuadh air a cuir ri 'freumh, Mata. iii. 10.

---

pheacaich, a tha toirt air glaodhaich a mach, "Ciod a ni mi chum gu'n saorar mi?" Tha Breitheanas a' ciallachadh bagraidhean an lagha, agus corruich Dhe ann an aghaidh peacaidh; agus tha Gearrsios a' ciallachadh, coilionadh nam bagraidhean so air na h-uile a ta gu ceann-laidir a' diultadh na trocair a th' air a' tairgse. Gidheadh, tha'n Spiorad Naomh air uairibh a' faicinn iomchuidh oibreachadh air cridheachaibh pheacach le meadhonaibh ni's tlaithe na iad so.

An uair a chruinnich Saddai an armailt, (oir is e an Righ fein a ta cur na feachd ann an ordugh cath) thug e ughdarras fein do gach ceannard fa leth, ann an eisdeachd nan saighdearan uile, ag aithneadh agus ag iarraidh, gu'n d'thugadh iad an aire gu'n cuireadh iad gu dileas agus gu gaisgeil an gniomh iad. B'aon ni an ughdarras ann am brigh, ged a dh'fhaodadh beagan atharrachaidh a bhi annta, a thaobh ainm, tiodal, no inbhe nan ceannardan sin. Agus is e so suim an ughdarrais a thugadh dhoibh.

" Ughdarras bho Shaddai mor, Righ Anam-an-duine, d'a Cheannard dileas agus urramach, an Ceannard Boanerges, chum cogadh a dheanamh ri baile Anam-an-duine.

" O thusa Bhoanerges ! aon dhe mo cheannardan treubhach agus uamhasach os ceann deich mile de mo sheirbhisich dileas agus gaisgeil, (Mata. x. 11. Luc. x. 5.) theirig thusa 'na m' ainmsa, le d' armailt gu baile truagh Anam-an-duine ; agus 'nuair a thig thu da ionnsuidh, tairg dhoibh an toiseach cumhachan sithe ; agus aithn dhoibh cuing agus ain-tighearnas Dhiaboluis mhallaichte a thilgeadh dhiubh, agus pilltinn riumsa 'n Tighearna agus am Prionnsa dligheach ; aithn dhoibh mar an ceudna, iad fein a ghlanadh bho na h-uile ni a bhuineas dhasan, ann am baile Anam-an-duine, agus thoir an ro aire gu'm faigh thu deadh cheangal uatha gu'm bi iad firinneach 'nan umhlachd. Mar so, an deigh dhuit na nithe so aithneadh dhoibh, agus ma striochdas iad gu treibhdhireach, an sin dean na h-uile ni a th'ann do chomas gus a chuid is faide mach, chum daingneachd a chuir an airde dhomhsa ann am baile urramach Anam-an-duine. Na dean dochann do'n aon is lugha a ta a' gluasad no a' tarruing anail de mhuinntir dhuchasach a bhaile, ma's e 's gu'n umhlaich siad iad fein dhomhsa, ach gabh riu mar gu'm b'iad do charaid no do bhrathair; oir a ta baigh agam riu-san a striochdas, agus bithidh iad ionmhuinn leam: agus innis dhoibh gu'n gabh mise an ceud chothrom air teachd dh'an amhairc, a thaisbeanadh dhoibh gu bheil mi trocaireach." 1 Tesal. ii. 7—11.

"Ach, ma's e 's an deigh dhuit am barnaigeadh, agus m' ughdarras a thaisbeanadh dhoibh, gu'n cuir iad a' d' aghaidh agus gu'n diult iad striochdadh, an sin tha mise ag aithneadh dhuit t' uile sheoltachd, chomas, chumhachd, agus neart a chleachdadh, a chum an cuir fo cheannsail, le spionnadh do laimhe. Slan leat."

Be so brigh nan ughdarrais a fhuair iad.

Chaidh an latha shuidheachadh, agus an t-aite 'san comhlaicheadh iad a chomharrachadh, thainig gach aon dhe na ceannardan chum na laraiche; agus an deigh aoidheachd as ùr fhaotuinn bho Shaddai, le 'm brataichibh sgaoilte mach, &c., chaidh iad uile air an aghaidh chum baile iomraideach Anam-an-duine. B' e an Ceannard Boanerges a threoraich am feachd, b' e an Ceannard Fein-mhothachadh agus an Ceannard Breitheanas tromlachd an airm, agus b'e an Ceannard Gearrsios bu cheann iùil do dheireadh na h-armailt. Bha uidh mhor aca ri dhol, oir bha Anam-anduine fad as bho chuirt Shaddai, (Ephes. ii. 13–17.) dh'imich iad troimh thirean agus dhuthchannan mhoran sluaigh, gun chron no ciurradh a dheanamh air neach sam bith, ach a' beannachadh nan uile c'ait air bith an d' thainig iad. Mar an ceudna, bha iad beo air chostus an Righ fad na slighe.*

---

* Tha an duine a thaobh an tuiteam air a sgaradh gle fhad as bho Chruith-fhear. Tha Dia a' cumail suas a mhinisteirean, agus tha iad do ghnath an eisimeil am maighstir neamhaidh, am feadh 'sa tha iad 'na sheirbhis-san.

Air dhoibh a bhi siubhal mar so moran laithean, mu dheireadh thainig iad mar uidhe fradharc do dh' Anam-an-duine, agus an uair a bheachdaich iad air, chunnaic iad air ball cia mar bha e na thraill do thoil, do roidibh agus do mhiannaibh Dhiaboluis, an sin rinn na ceannardan caoidh car tamuill air son cor truagh a bhaile.

Mar sin, gu sgeula goirid a dheanamh dheth, thainig na Ceannardan fa chomhair a bhaile, chaidh iad air an aghaidh gu Geata-na-cluaise, agus shuidhich iad an sin iad fein, oir b'e sin an t-aite claisdeachd; agus an uair a shuidich iad am buthan, agus a dhaingnich siad iad fein ann an clais-bhlair, runaich iad an ionnsuidh a thoirt.

A nis air do mhuinntir a bhaile, a leithid a chuideachd riomhach fhaicinn,[1] a bha co barraichte air an uidheamachadh, agus co urramach air an ionnsachadh, le'n armachd lainnearach orra, agus am brataichean sgaoilte mach, bhruchd iad as an tighean a bheachdachadh orra. Ach an deigh do'n t'sluagh an sealladh so fhaotuinn, air eagal gu'm fosgladh iad na geatachan ann an graide, do na ceannardaibh, thainig Diabolus, an sionnach cuilbheartach a nuas le cabhaig bho'n chaisteal, agus dh'aithn' e dhoibh teicheadh gu teis-meadhon a bhaile, agus labhair e 'n duan mheallta agus bhreugach so riu.

" A dhaoine uaisle, ged is sibhse mo chairdean dileas agus ro ionmhuinn, gidheadh cha'n urrainn mi gu'n bheagan cronachaidh a thoirt dhuibh,[2] air son a bhi co neo-fhaicilleach anns 'a ghniomh mu dheireadh a rinn sibh, ann an dol a mach a bheachdachadh air an armailt mhor agus chumhachdach sin a shuidhich iad fein an dè fa chomhair baile iomraideach Anam-an-duine. An aithne dhuibh co iad? co as a thainig iad? agus ciod a th'air an aire le iad fein a shuidheachadh fa chomhair baile Anam-an-duine? Is iad so an armailt mu'n d'thug mi rabhadh dhuibh bho chionn fhada, a thigeadh a' sgrios a bhaile so agus is ann a chum gu'm biodh sibhs' air 'ur 'n uidheamachadh fa'n comhair a bha mis' aig dragh 'ur 'n armachadh bho 'ur mullach g'ur bonn, a bharrachd air na daingnichibh mor a dh'ullaich mi air son 'ur 'n inntinn. Uime sin, an uair a thaisbeanadh iad an tòiseach, c'arson nach do ghlaodh sibh a mach, "Lasaibh na croinn-thara," a chum caismeachd a thoirt do'n bhaile gu'n d'thainig iad, gus am faigheamaid uile bhi ann an uidheam a chum sinn fein a dhion, agus gus am bitheamaid ullamh gu cuir nan aghaidh leis an treubhantas is mo, 's ann an sin a thaisbeanadh sibh sibh fein 'nar daoine thaitneadh riumsa; ach an aite sin, leis an ni a rinn sibh, cha mhor nach do chuir sibh leth eagal orm,[1] tha mi 'g radh leth eagal, an uair a thig iadsan agus sinne gu dluth chomhrag, gu'n dearbh sibh a bhi dh'easbhuidh cruadal gu seasamh ni's fhaide. C'arson a dh'orduich mi dhuibh faire dheanamh, agus freiceadanan dubailt a' chumail aig na geatachaibh: c'arson a chleachd mise mo dhichioll a chum sibhse dheanamh co cruaidh ris an iarunn, agus 'ur cridheachan mar mhir de'n chloich mhuilinn iochdraich; am bheil sibh am barail, gur ann gus an taisbeanadh sibh mar bhoirionnaich sibh fein, agus gus an rachadh sibh a mach coslach ri cuideachd de bhaothairean, a' bheachdachadh air 'ur dearg naimdean?[1] Mo naire, mo naire, ullaichibh gu luath a chum sibh fein a dhion; bualaibh an druma, agus cruinnichibh an ceann a cheile gu colgail, curanta, chum gu'm bi fios aig 'ur naimhdibh, mu'n ceannsaich iad am baile so, gu bheil daoine treubhach ann an Anam-an-duine."

---

[1] Cha'n urrainn an saoghal gun bhi gabhail iongantas ri caithe-beatha riaghailteach pobull De.

[2] Uime sin, tha Satan a' feuchainn ri gamhlas a ghintinn annta nan aghaidh.

---

[1] Tha eagal mor air Satan gu'n tionnda Ministeirean Dhe, Anam-an-Duine na aghaidh.

"Sguiridh mi nise de throd, agus cha chronaich mi sibh tuille; ach tha mi 'g aithneadh dhuibh, na faiceams' uaithe so a mach gun dean sibh gu brath an leithid sud de ghniomharan. Na togradh duine agaibh uaithe so a mach, as easbhuidh m'ordughs' an toiseach, uiread agus a cheann fheuchainn thar balladh Anam-an-duine. Chuala sibh mi a nis; deanaibh mar dh'aithn' mi, a chum gu'n gabh mi comhnuidh gu tearuinnte maille ribh, agus mar a bhios mi air m' fhaicill air mo shon fein, is amhuil a bhios mi air son 'ur tearuinnteachd agus 'ur 'n onoir-sa mar an ceudna. Slan leibh."

Air cluinntinn so do mhuinntir a bhaile thainig atharrachadh neonach orra; bha iad mar dhaoine bhiodh air am bualadh le eagal mor; bha iad a' ruith air an ais agus air an adhart air sraidibh Anam-an-duine, a' glaodhaich a mach, Cobhair! cobhair![2] tha na daoine a ta cur an t-saoghail bun os ceann, air teachd an so mar an ceudna, Gniomh. xvii. 6. Thaitinn so ri Diabolus. Aha! ars esan ris fein, is toigh leam so; a nis tha chuis mar bu mhiann leam; tha sibh a nis air taisbeanadh 'ur 'n umhlachd do bhur Prionnsa; leanaibhsa mar so, agus ma's urrainn doibh glacadh iad

---

[1] Tha e 'gam brosnachadh gu dulan a thoirt do Mhinisteiribh an fhocail.

[2] 'Nuair a tha peacaich ag eisdeachd ri Satan, tha iad air an cuir air a chaothach an aghaidh na diadhachd.

am baile. Mu'n robh feachd an Righ fa chomhair Anam-an-duine tri laithean, dh'aithn an Ceannard Boanerges d'a thrombaidear a' dhol suas gu Geata-na-cluaise, [1] agus an sin, barnaigeadh a thoirt, ann an ainm Shaddai mhor, do'n bhaile eisdeachd ris an teachdaireachd a bha air aithneadh dhasan a' chuir an ceill dhoibh, ann an ainm a Mhaighstir. Mar sin chaidh an trombaidear, d'am b'ainm Thugaibh-fainear-ciod-a-chluinneas-sibh, suas a chum Geata-na-cluaise, agus an sin sheirm e 'thrombaid air son eisdeachd ; ach cha do thaisbeanadh a h-aon a thug freagairt no a ghabh suim dheth, oir b'e sin ordugh Dhiaboluis. Air ball phill an trombaidear a chum a cheannaird, agus dh'innis e dha ciod a rinn e, agus mar an ceudna mar a shoirbhich leis; air cluinntinn so do'n cheannard bha e ro dhuillich air son a sgeul, ach dh'aithn e do'n trombaidear dol d'a bhuth. Chuir an Ceannard Boanerges a thrombaidear a thoirt an dara barnaigeadh dhoibh ; ach dh'fhan iadsan am folach, oir bha iad co curamach mu'n aithn a thug Diabolus, an Righ dhoibh, 's nach d'thugadh iad freagairt. An sin ghairm na cinnfheadhna agus na ceannardan-mhilltean comhairle chogaidh, gus an smuainicheadh iad ciod eile a dheanamh iad chum Anam-an-duine ath-bhuannachd ; agus an deigh dhoibh beagan de ghearr dheasboireachd mhean a' dheanamh mu thimchioll brigh an cuid ughdarrasan, cho'dhuin iad barnaigeadh eile thoirt do'n bhaile ; ach nam b'e 's gu'n rachadh sin a dhiultadh, dh'iarr iad air an trombaidear innse dhoibh, gu'n do runaich iadsan, gu'n d'thugadh iad an ionnsuidh air ball, leis gach meadhon a bha nan comas, chum an coimheigneachadh le neart gu umhlachd a thoirt do'n Righ. Lucas xiv. 23.

---

[1] Tha teachdaireachd an Righ air a' cuir an ceill. Is ann bho eisdeachd a thig creidimh.

Mar sin dh'aithn an Ceannard Boanerges d'a thrombaidear a dhol suas gu Geata-na-cluaise a rithist, agus ann an ainm an Righ mhor Saddai barnaigeadh gle labhar a thoirt do'n bhaile, iad a theachd a nuas gun dail chum a Gheata, a dh'eisdeachd ri ceannardaibh ro oirdheirc an Righ. Dh'imich an trombaidear, agus rinn e mar a dh'aithneadh dha. Chaidh e suas gu Geata-na-cluaise, agus sheirm e 'thrombaid, agus thug e an tritheamh barnaigeadh do dh'Anam-an-duine. Isai. lviii. 1.* Os barr, thubhairt e, nam b'e 's gu'n diultadh iad an deigh so aontachadh, gu'n d' thigeadh ceannardan a Phrionnsa-san agus gu'n cleachdach iad an dichioll chum an toirt gu umhlachd a dh'aindeoin.

Air cluinntinn so do Mhorair-na-toil sheas e suas oir b'esan uachdaran a bhaile agus fear gleidhidh geatachan Anam-an-duine, (b'e Morair-na-toil so am fear-cul-sleamnachaidh, a chaidh ainmeachadh a cheana). Agus le briathraibh feargach agus atmhor, dh'fheoraich e de'n trombaidear co a b'e, cia as a thainig e, agus ciod a b'aobhar dha a leithid a dh'fhuaim oillteil a dheanamh aig a gheata, agus c'arson a labhair e cainnt co do-ghiulainte an aghaidh Anam-an-duine?

Fhreagair an trombaidear, is mise seirbhiseach a cheannaird ro oirdheirc, an Ceannard Boanerges, ceann-feadhna armailt an Righ mhor Saddai, an Ti a rinn thusa agus an t-iomlan de Anam-an-duine ceannairc 'na aghaidh; agus tha teachaireachd araid aig mo mhaighstir do'n bhaile so, agus dhuitsa, mar aon de bhuill a bhaile, agus ma dh'eisdeas sibhse ris gu siothchail a mhuinntir Anam-an-duine, tha sin gu math; ach mar eisd, fulaingibh.

---

* Tha ministeirean gu buanachadh air a bhi cuir an ceill teachdaireachd Dhe ged nach fhaiceadh iad buaidh air bith an deigh an saothair.

An sin thubhairt Morair-na-toil, giulanaidh mis an teachdaireachd gu mo thighearna, agus cluinnidh mi ciod a their e.*

Ach fhreagair an trombaidear, cha'n ann a dh'ionnsuidh an fhamhair Diabolus a tha ar teachdaireachd-ne, ach a chum baile truagh Anam-an-duine, ni mo ghabhas sinn suim air bith dhe fheagairt-san, no de fhreagairt neach air bith eile as a leth. 'Sann a chum am baile so ath-aiseag bho bhi fo aintighearnas an-iochdmhor-san a chuireadh sinne dha ionnsuidh, agus a chuir impidh air a bhi umhailt, do'n Righ ro oirdheirc Saddai, mar a b'abhaist dha anns na h-amaibh a chaidh seachad.

An sin thubhairt Morair-na-toil, giulanaidh mise do theachdaireachd a dh'ionnsuidh a bhaile.

Fhreagair an trombaidear, na meall sinne, air eagal mu ni thu sin gur sibh fein is mo bhhios air 'ur mealleadh. Os barr, thuirt e, tha sinne rùnachadh ma's e 's nach striochd sibh gu siothchail, gu'n dean sinn cogadh 'n 'ur 'n aghaidh, agus gu'n toir sinn sibh fo cheannsgal le neart. Agus bithidh so na chomharradh dhuibh, gur i 'n fhirinn a tha mis a' labhairt: chi sibh a bhratach dhubh, le cuid peileiribh teithe loisgeach tairneinich, air a' cur suas air an tòrr am maireach, mar chomharradh air gu bheil sinn a' toirt dulan do Dhiabolus, agus a' runachadh sibhse thoirt air 'ur 'n ais a chum ar Tighearn agus ar Righ dligheach.

Mar sin dh'fhalbh Morair-na-toil a bharr a bhalla, agus phill an trombaidear do'n champa; agus chruinnich cinn-fheadhna agus ceannardan an Righ chumhachdaich Saddai an ceann a cheile, a chluinntinn ciod a thachair. An sin dh'innis an trombaidear dhoibh an t-iomlan. Air cluinntinn sin do Bhoanerges treubhach thuirt e, " Fanamaid tamull fathast 'n 'ur clais-dhionaidh, agus faiceamaid ciod a ni na reubalaich ud." 'Nuair a tharruing an t-àm am fagus anns am feumadh Anam-an-duine eisdeachd a thoirt do Bhoanerges treubhach agus d'a chompanaichibh, chaidh aithneadh gu'n ullaicheadh an t-iomlan de na fir chogaidh ann an campa Shaddai iad fein, chum gabhail ri Anam-an-duine gu caoimhneil, nam's b'e 's gu'n striochdadh e; ach nam b'e 's gu'n diultadh e, a thoirt fo cheannsgal le neart. Mar sin thainig an la, sheirm na trombaidearan a chum gu'm biodh na daoine ullamh. [1] Ach 'nuair a chuala muinntir a bhaile fuaim nan trombaidean, air dhoibh a shaoilsinn gur ann a bha iad a' dol a ghlacadh a bhaile le garbh-ionnsuidh, bha iad an toiseach fo uamhas mor spioraid; ach an deigh tamull beag rinn iad gach ullachadh a bha nan comas fa chomhair cogaidh, nam b'e 's gu'n d'thughta 'n ionnsuidh an glacadh le ainneart, air neo iad fein a dheanamh tearuinnte.

---

* Cha'n 'eil an toil a ta na traill aig Satan, a mianpachadh ni sam bith a' dheanamh a tha'n aghaidh orduighean a maighstir.

'Nuair a choimlionadh an t-àm, bha Boanerges suidhichte air freagairt fhaotuinn uatha, uime sin, chuir e a 'thrombaidear a rithist a thoirt barnaigeadh do dh'Anam-an-duine, iad a theachd a dh' eisdeachd ris an teachaireachd a thug iadsan d'an ionnsuidh bho Shaddai. Mar sin chaidh e agus sheid e, agus thainig muinntir a bhaile gu mullach a bhalla, ach rinn iad Geata-na-cluaise co tearuinte 'sa b'urrainn doibh. Sech. vii. 11. A nis, an uair a thainig iad suas, dh'iarr an Ceannard Boanerges Morair-a-bhaile fhaicinn, ach b'e As-creidimh bu Mhorair-a-bhaile aig an àm sin, oir b'esan a thainig an aite Ana-miannach. An sin thainig As-creidimh agus thaisbean se e fein. Ach 'nuair a chunnaic an Ceannard Boanerges e, ghlaodh e mach gu h-oscara, "Cha'n e so e;[1] c' ait' am bheil Morair-na-tuigse, an seann Mhorair-a-bhaile bh'ann an Anam-an-duine, oir is esan a tha bhuam gu mo theachdaireachd a chuir an ceill dha."

---

[1] Tha breithneachadh mearachdach aig an inntin fheolmhor mu'n chrioch air son am bheil an soisgeul air a shearmonachadh.

An sin thubhairt Diabolus ris a Cheannard, "Thug thu le do ladarnas ceithir barnaigidhean aig a chuid is lugha do dh'Anam-an-duine, e fein a striochdadh dha d' Righ-sa, ach co an t-ughdarras trid an d'rinn thu sin cha'n aithne dhomhsa, ni mo tha mi dol a dh'fharraid an trathsa. Uime sin, tha mi feoraich, ciod is ciall do'n daighreup so uile? agus ciod a b'aill leibh a dheanamh, ma's aithne dhuibh innseadh?"

Cha do ghabh an Ceannard Boanerges, aig an robh a bhratach dhubh, agus g'am bu shuaicheantas tri peileirean loisgeach tairneinich, air gu'm faca no gu'n cuala e am famhair, ach labhair e mar a leanas ri Anam-an-duine: "Bitheadh e aithnichchte dhuibhse, O Anam-an-duine, a bhaile cheannaircich agus neo-shonadh! gu'n do chuir mo mhaighstir', an Righ ro ghrasmhor, an Righ mor Saddai, mise do bhur 'n ionnsuidh, le ughdarras (agus an sin dh'fheuch e do'n bhaile seula mhor an Righ) sibhs' a thoirt gu umhlachd dhasan; agus dh'aithn e dhomh, nam b'e 's gu'n striochdadh sibh do mo bharnaigeadhs', buntainn ribh mar ri mo chairdibh no ri mo bhrathraibh; gidheadh dh'aithn e dhomh mar an ceudna, nam b'e 'san deigh 'ur barnaigeadh, gu'n seasadh sibhs' a mach gu ceannairceach 'na aghaidh gun striochdadh, an ionnsuidh a thoirt air 'ur glacadh le ainneart."

---

[1] Cha'n ann ri as-creidimh a tha teachdaireachd an t-soisgeil a' labhairt.

An sin sheas an Ceannard Fein-mhothachadh suas, (aig an robh a bhratach ghlas, agus g'am bu shuaicheantas leabhair an lagha gu farsuing fosgailt, &c.) agus thubhairt e, " Eisd, O Anam-an-duine! Bha thusa, O Anam-an-duine, aon uair urramach a thaobh neo-chiontais, ach tha thu nis' air tuiteam air falbh gu breugan agus ceilg, Rom. iii. 10.—19. 23. caib. xvi. 17. 18. Salm l. 21. 22. Chuala tu ciod a thuirt mo bhrathair an Ceannard Boanerges riut; agus is e do ghliocas, agus bithidh e na shonas dhuit, striochdadh agus gabhail ri cumhachan sith agus trocair, 'nuair a ta iad air an tairgse dhuit; gu h-araid 'nuair a ta iad air an tairgse le aon a rinn thusa ceannairc 'na aghaidh, agus le aon a ta comasach air thusa reubadh a' d' mhiribh as a cheile; or tha ar Righ-ne, Saddai, comasach air a sin a dheanamh, agus cha'n urrainn neach air bith seasamh 'na lathair 'nuair a bhitheas corruich air. Am bheil thusa 'g radh nach do pheacaich thu, no nach d'rinn thu ceannairc an aghaidh ar Righ-ne? Riamh o'n latha air 'n do thilg thu dhiot a sheirbhis, tha'n t-iomlan dhe do dheanadas, a' toirt fianuis gu leoir a' d'aghaidh, oir b'e sin toiseach do pheacaidh. Ciod tuilleadh is ciall da gu'm bheil thusa 'g eisdeachd ris an aintighearn, agus a' gabhail ris mar do Righ? Ciod eile is ciall da gu'm bheil thus a' diultadh laghannan Shaddai, agus a' toirt umhlachd do Dhiabolus? Seadh, ciod is ciall da so gu bheil thu a' togail suas armachd agus a' dunadh do gheatachan 'n ar aghaidh-ne, seirbhisich dhileas do Righ? Gabh comhairle ma ta, agus gabh ri cuireadh mo bhrathar, agus na mi-bhuilich àm trocair, ach bi reidh ri d'eascaraid gu luath, Lucas xii. 58, 59. Oh! Anam-an-duine, na ceadaich dhuit fein le miodal agus le cuilbheartaibh Dhiaboluis, a bhi air do chumail bho throcair, agus a bhi air do threorachadh gu mile truaighe. Theagamh gu'n toir prionnsa na ceilg sin an ionnsuidh air a thoirt ort a chreidsinn, gur ann ag iarraidh ar buannachd fein a ta sinne ris an t-seirbhis so; ach biodh fios agad, gur ann an umhlachd do aithne ar Righ, agus a thaobh ar gradh do d'shonas-sa, a tha sinn a' gabhail an dleasanas so os laimh. A rithist, tha mi 'g radh, thoir fainear, O Anam-an-duine! cia iongantach an gras, gu'n umhlaicheadh Saddai e fein mar tha e a' deanamh, 2 Cor. v. 18—21. A nis, tha e a' reusonachadh riutsa tromhainne le earalaibh agus le comhairlibh caoimhneil, chum thu fein a striochdadh dhasan. Am bheil a leithid a dh'fheum aige-san ortsa, 'sa ta sinne cinnteach a th'agads' airsan? Cha'n eil, cha'n 'eil; ach tha e trocaireach, agus cha'n aill leis gu'm basaicheadh Anam-an-duine, ach gu'm pilleadh e ris agus gu maireadh e beo."

An sin sheas an Ceannard Breitheanas suas, aig an robh a bhratach dhearg, agus g'am bu shuaicheantas amhuinn loisgeach air a dearg-lasadh, agus thuirt e: "O a luchd aiteachaidh Anam-an-duine! a bha caitheadh 'ur beatha co fada ann an reubaltachd agus ann an ceannairc an aghaidh an Righ, Saddai, bitheadh fios agaibh, nach d'thainig sinne chum an aite so, fo ar 'n armachd, d'ar toil fein, le ar teachdaireachd fein, no ghabhail torachd air son eacoir a rinneadh oirnn fein; ach 'se ar maighstir, an Righ, a chuir sinne chum sibhs' a thoirt gu umhlachd dhasan, agus ma 's e 's gu'n diult sibhse geilleadh gu siochail, tha ordugh againne 'ur coimh-eigneachadh gu striochdadh.

Na smuainichibh agus na ceadaichibh gu brath do'n aintighearna Diabolus a thoirt oirbh a chreidsinn, nach 'eil ar Righ-ne le 'chumachd comasach air sibhse cheannsachadh, agus 'ur cuir fo 'chosaibh, oir is esan cruithear nan uile nithe, agus ma bheanas e ris na beanntaibh theid deatach asda. Cha bhi geata trocair an Righ an comhnuidh fosgailte, oir tha'n la a loisgeas mar amhuinn fa chomhairsan; seadh, tha e a' deanamh dian chabhag, agus cha'n 'eil e a' clo-chodal. Mal. iv. 1. 2 Pead ii. 3. Am bheil e na ni gun luach 'n 'ur sealladh-sa, O Anam-an-duine! gu bheil ar Righ-ne a' tairgse trocair dhuibh, an deigh co liugha brosnachadh 'sa thug sibh dha? Seadh, tha e fathast a' sineadh a mach a shlaite rioghail, agus cha cheadaich e gu'n dunair a gheata 'n 'ur aghaidh: am brosnuich sibhs' e chum a dhunadh? Thugaibh fainear ciod a tha mi 'g radh: air eagal ma dhunair e nach fosglair dhuibhs' e tuille gu siorruidh. Iob xxxv. 14. Caib. xxxvi. 18. Salm ix. 7. Isa. lxvi. 15. Ma their thu nach faic thu e, tha breitheanas 'na lathair; uime sin, earb thus' as: seadh, a chionn gu bheil fearg riut, tabhair an aire nach toir e air falbh thu le a bhuille: an sin cha saor eiric mhor thu. Am meas e do shaoibhreas? cha mheas, no òr, no uile neart cumhachd. Dheasaich e a righchathair chum breitheanais; oir thig e le teine, agus a charbad mar chuairt-ghaoith; a dhortadh a mach a chorruich mar an-teas, agus 'achmhasan le lasraichibh teine. Uime sin, O Anam-an-duine! thoir an aire, air eagal an deigh dhuit breitheanas nan aingidh a choimhlionadh, gun dean ceartas agus breitheanas greim ort." A nis, fhad 'sa bha an Ceannard Breitheanas a' labhairt mar so ri baile Anam-an-duine, thug cuid an aire gu'n do chriothnaich Diabolus.* Ach lean an Ceannard Breitheanas air labhairt, agus thubhairt e: " O thusa bhaile thruaigh Anam-an-duine! nach fosgail thu fathast an geata, chum sinne a ta 'nar teachdairean d'an Righ, agus a mhuinntir leis am b' aoibhinn gu maireadh tu beo, a' ghabhail a steach? Esec. xxii, 14. An urrainn do chridhe fulang, no'n urrainn do lamhan a bhi laidir anns an la anns am buin e riut ann am breitheanas? Tha mi 'g radh, an urrainn thu fulang a bhi air d' eigneachadh gu cuan na corruich òl a dh'ullaich ar Righ-ne do Dhiabolus agus d'a ainglibh? Smuainich, smuainich air so gun dail."

An sin sheas an ceathramh Ceannard, an Ceannard oirdheirc Ceannard Gearr-sios suas, agus thubhairt e: " O a bhaile Anam-an-duine! a bha aon uair iomraideach, ach a ta nis coslach ris a gheug neo-thorach; a bha aon uair a' d' aoibhneas do luchd aiteachaidh nan neimhe, ach a ta nis a' d' uaimh do Dhiabolus; eisd riumsa, agus thoir cluais do na briathraibh a labhras mise riut, ann an ainm Shaddai mhoir. Feuch a ta an tuadh air a cuir ri freumh a chroinn; air an aobhar sin, ge b'e crann nach toir a mach toradh math, gearrar e, agus tilgear san teine e. Mata. iii. 7, 10. Bu tusa, O a bhaile Anam-an-duine! gus an àm so an crann neo-thorach so; cha do ghiulan thu a bheag sam bith ach drisean agus droigheann. Tha do dhroch thoradh a' dearbhadh nach crann maith thu: is fion dhearcan-marbhtach d'fhion dhearcan, tha do bhagaidean searbh. Deut. xxxii. 32. Rinn thu ceannairc an aghaidh do righ, agus faic!

---

* Tha fios aig an diabhol gu bheil e air a choimhid fa chomhair breitheanais; (Taisb. xx. 10.) uime sin tha e a' criothnachadh roimh bhi cluinntinn na binn 'ga cuir an ceill. " Tha na deamhain a' creidsinn agus a' criothnachadh." Seumas ii. 19.

sinne, cumhachd agus neart Shaddai, is sinne an tuadh a ta air a cuir ri d' fhreumhaibh; ciod a ta thu 'g radh, am pill thu? Tha mi 'g radh a rithist, innis dhomh mu'n toirear a cheud bhuille, am pill tu? Feumaidh ar tuadh-ne an toiseach a bhi air a cur ri do fhreumh, mu'm bi i air a' cur ann do fhreumh; feumaidh i a bhi an toiseach air a' cur ri do fhreumh ann an rathad bagraidh, mu'n cuirear i ann a' d' fhreumh gu do ghearradh sios; agus is ann eadar an da àm so a tha air iarraidh ortsa aithreachas a ghabhail, agus is e so an t-iomlan de 'n uine a th' agad. Ciod a ni thu? Am pill thusa, nam buail mise? Ma bheir mise mo bhuille, tuitidh tusa, Anam-an-duine: oir tha ughdarras agamsa mo thuadh a cuir a' d' fhreumh, co maith is ri d' fhreumh; agus cha chum ni sam bith mise bho do ghearradh-sa sios, ach thusa striochdadh do ar Righ-ne. O Anam-an-duine! ciod air son am bheil thu iomchuidh, ach mar tiorc trocair thu, a bhi air do ghearradh sios agus air do thilgeadh anns an teine chum do losgadh? O Anam-an-duine! cha'n 'eil foighdinn agus fad-fhulangas dol a mhairsinn gu brath: faodaidh iad mairsinn bliadhna no dha, no tri, ach ma bhrosnuicheas tu e rè thri bliadhna le d'cheannairc, agus rinn thu ni's mo na so cheana, ciod a thachras ach gu'n teid aithneadh an sin, gearr sios e, ni h-eadh, na dheigh sin gearraidh tu sios e. Lucas. xiii. Agus am bheil thu a' saoilsinn nach 'eil annta so ach bagraidhean, no nach 'eil ar Righ-ne comasach air a bhriathraibh a chuir an gniomh? O Anam-an-duine! mothaichidh tu 'nuair a dhiultair agus a nithear tair le peacaich, air briathraibh ar Righ-ne, nach e a mhain gu bheil bagradh annta, ach mar an ceudna gu bheil eibhlean loisgeach teine annta. Bha thu fada mar tha a' d' eallaich air an talamh ; agus am buanaich thu mar sin ni's faide ? Thug do pheacaidhean an armailt so a dh'ionnsuidh do bhallachaibh, agus an toir iad leo breitheanas a chum sgrios do bhaile ? Chuala tu ciod a thubhairt na ceannardan, gidheadh gus a nis dhuin thu do gheatachan, innis Anam-an-dnine, an dean thu so fathast ? No an gabh thu ri cumhachan sith ?"*

Dhiult Anam-an-duine eisdeachd ri cainnt urramach nan ceathrar cheannardan oirdheirc so ; gidheadh bhuail am fuaim an aghaidh Geata-na-cluaise, ged nach robh iad laidir gu leoir gu bhriseadh agus fhosgladh. Mu dheireadh, dh'iarr am baile ùine fhaotuinn gu freagradh ullachadh do na nithibh so. An sin, thubhairt na ceannardan riu, nam b'e 's gu'n tilgeadh iad a mach dhoibh am fear sin d'am b'ainm Droch-theagamh, a bh'anns a bhaile, a chum gu'n duaisicheadh iad e a reir oibre, an deigh sin gu'm faigheadh iad ùine gu smuaineachadh ; ach mar tilgeadh iad esan thar balla Anam-an-duine, nach d'thughadh iad ùine sam bith dhoibh : Oir, ars' iadsan, tha fios againne co fad' 'sa 's beo Droch-theagamh ann an Anam-an-duine, gu'm bi na h-uile deagh smuaintean air an truailleadh, [1] agus nach tig ni sam bith air a bhaile ach aimhleas.

An sin runaich Diabolus freagairt a thoirt dhoibh e fein, oir bha e duillich gun cailleadh e Droch-theagamh, do bhrigh gu'm b'esan a theangaire, agus faodaidh sibh a bhi cinnteach gu'n cailleadh se e nam b'e 's gu'm b'urrainn na ceannardan am meoirean a chuir air ; ach air dha a bheachd atharrachadh, dh'aithn e do dh'As-creidimh, a bha na

---

* Tha fios aig ministeribh dileas air uamhasaibh an Tighearna, agus mar sin tha iad a' cleachdadh an dichioll a chum impidh a' chuir air daoinibh.

[1] Cha'n fhaod an t-anam seasamh ann an ioma-chomhairle 'nuair a ta trocair air a tairgse.

Mhorair-a-bhaile 'san àm freagairt a thoirt dhoibh.

Mar sin, a reir ordugh Dhiaboluis, labhair Ascreidimh agus thuirt e, " A dhaoine uaisle, tha sinne a' faicinn, gu'n do champaich sibhs' an so an aghaidh Anam-an-duine, ni a ta na thrioblaid do ar Prionnsa, agus na dheuchainn do'n bhaile uile : ach cha'n 'eil sinne a' dol a dh'fharraid co as a thainig sibh ; agus ni mo a chreideas sinn, co sibh. Gun amharus, tha sibh ag innse dhuinn ann 'ur cainnt uamhasach, gu bheil an t-ughdarras so agaibh bho Shaddai ; ach cha'n aithne dhuinne, ciod a choir a th'aigse-san air a sin aithneadh dhuibhsa. Os barr, thug sibh leis an ughdarras cheudna, barnaigeadh do'n bhaile so cul a chuir r'a Thighearn, agus e fein a thoirt suas do Shaddai bhur righ ; ag innse dha gu miodalach, ma's e's gu'n dean e sin, gu'm math esan na lochdan a rinn e roimhe so, agus nach cuir e as a leth iad. A thuilleadh air sin, bhagair sibh mar an ceudna, mar aontaich luchd aiteachaidh Anam-an duine ris an ni sin is aill leibhs' a' dheanamh, gu'n dean sibh peanas orra le sgrios mòr agus craiteach, ni a ta na uamhas do'n bhaile. A nis, a cheannardan, ciod air bith an t-aite as an d'thainig sibh, agus ge b'e sam bith co treibhdhireach 'sa ta chrioch a th'ann 'ur beachd, gidheadh biodh fhios agaibh-sa, nach 'eil suim aon chuid aig Diabolus, no agamsa (Ascreidimh) a sheirbhiseach,[1] na idir aig ar baile treun-ne Anam-an-duine, aon chuid do bhur pearsachaibh do bhur teachdaireachd, no do'n Righ a ta sibh ag radh a' chuir uaithe sibh leis an teachdaireachd : cha'n 'eil eagal oirnne roimh a chumhachd, roimh a mhorachd, no roimh a dhioghaltas ; ni mo a striochdas sinn air chor sam bith do bhur barnaigeadh-sa. A thaobh a chogaidh a tha sibh a' bagairt a dheanamh oirnne anns a chuis sin, feumaidh sinne sinn fein a dhion co maith 's is urrainn duinn ; agus biodh fhios agaibh, gu bheil sinne toirt dulan dhuibh. Agus gu bhi aithghearr, tha mise 'g innse dhuibh gu bheil sinne smuaineachadh nach 'eil annaibh ach graisg de luchd-fuadain agus de shlaoightearan, a dhiult gu h-iomlan striochdadh do bhur Righ, a chruinnich an ceann a cheile ann an doigh mi-riaghailteach, agus a tha siubhal gu luaineach bho aite gu aite, a dh'fheuchainn aon chuid le bhur miodal no le bhur bagradh, an urrainn sibh a thoirt air baile, no cathair, no duthaich shocharach air chor-eiginn, an aite-comhnuidh a threigsinn, agus fhagail agaibhse : ach cha'n e h-aon dhiubh sin Anam-an-duine. Gu co'dhunadh, cha'n 'eil sibh a' cur eagal air bith oirnne, ni mo bheir sinn geill do bhur barnaigeadh : cumaidh sinn a mach sibh as ar 'n aite, oir bithidh ar geatachan duinte oirbh ; cha mho a cheadaicheas sinne dhuibh tamh fada mar so fa ar comhair. Feumaidh ar sluagh-ne bhi beo ann an samhchair ; tha bhur lathaireachd-sa cuir trioblaid orra, [1] Lucas xi. 21.—Uime sin, eiribh le bhur 'n imrich, agus bithibh a falbh, air neo tilgidh sinn oirbh a bharr nam ballachan.*"

---

[1] Fior dealbh an as-chreidimh a ta cuir suarrach trocair air a tairgse.

Chaidh an duan so a rinneadh le seann As-creidimh, a chuladh leis an fhear cheannairceach sin Morair-na-toil, ann am briathraibh mar a leanas :—

" A dhaoine uaisle, chuala sinne bhur 'n iarrtas, tatar 'ur bagraidhean, agus fuaim 'ur barnaigidhean. Cha' eil 'ur 'n armailt a' cur eagal air bith oirnne, agus cha'n eil umhail againn do bhur bagraidhean, ach tha sinn direach a' fantuinn mar a fhuair sibh sinn. Air an aobhar sin, tha sinn ag aithneadh dhuibh na h-ionadan so fhagail, an taobh a steach do thri laithean, air neo bithidh fios agaibh ciod an ni an-dana tha sibh a' gabhail os laimh le bhi tairgse an leomhan Diabolus a mhosgladh, 'n uair a ta e na chodal 'na bhaile fein Anam-an-duine."

---

[1] Cha'n urrainn an fheoil giulan le focal De.

* Cha'n fhiosraich an t-as-creidimh—cha chreid e—cha striochd e—'se iarrtas a bhi air fhagail aig sith, uime sin tha e bagairt air ministeiribh Chriosd ma's e 's gu'm buanaich iad ann a bhi a' coimhlionadh an dleasnas.

An sin thubhairt an Seanachaidh, d' am b' ainm Di-chuimhnich-math, mar a leanas: " A dhaoine uaisle, mar tha sibh a faicinn, thug na morairean freagradh do bhur cainnt gheur agus fheargach-sa le briathraibh ciùin agus tlath; agus os barr, thug iad comas dhuibh imeachd gu siochail mar a thainig sibh. Gabhaibh an comhairle chaoimhneil agus bithibh ag imeachd; dh'fhaodadh sinne teachd a mach le armailt ann ar 'n aghaidh, agus a thoirt oirbh gu mothaicheadh sibh cumhachd ar cloidhean-ne: ach bho'n is toil leinn fein sith agus samhchar, mar sin cha toil leinn cron no sarachadh a dheanamh air muinntir eile."

An sin rinn Anam-an-duine iolach le aoibhneas, mar gum faigheadh Diabolus agus a ghraisg, buaidh-larach thar na ceannardan. Mar an ceudna, sheinn iad na cluig, agus bha iad subhach, agus dhanns iad air na ballachaibh.

Mar an ceudna, phill Diabolus chum a chaisteil, agus Morair-a-bhaile agus an Seanachaidh chum an aite fein: ach thug Morair-na-toil an deadh aire gu'm bitheadh na geatachan air an deanamh diongmhalta le freiceadanaibh dubhailt, le croinn dhubhailt, agus le glasaibh agus le cloidheanaibh dubailt. Agus a chum gu'm biodh curam sonruichte air a ghabhail do Gheata-na-cluaise, (oir b'e sin an geata bu mho air an robh feachd an Righ a' deanamh gu dol a steach air) rinn e seann

Chlaon-bhreith fear frionasach droch-mheinneach, na cheannard air a gheata sin; agus chuir se e fo riaghladh tri-fichead fear d'am b'ainm Fir-bhodhair: daoine bha freagarrach air son na seirbhis sin, oir cha d'thugadh iad feart air aon chuid briathraibh nan ceannardan na nan saighdearan.

CAIBIDEAL IV.

Thugadh an ceud ionnsuidh air a bhaile—An da ghunna Ceann-laidir agus Ardan—Ghnathaich na ceannardan reitheachan-cogaidh an aghaidh Geata-na-cluaise—Bha an ionnsuidh neo-shoirbheasach—Theich iad gu'n cairtealaibh geamhraidh—Ghlacadh Beul-aithris, Gliocas-saoghalta, agus Innleachd-an-duine nam prionsanaich, agus bha iad gu furasda air an aomadh gu gabhail ann an seirbhis Dhiaboluis—Thugadh caiseamachdan bichionta do dh'Anam-an-duine—Thoisich an Seanachaidh ri labhairt—Bha goirt ann an Anam-an-duine—Thug na ceannardan a rithist tri barnaigidhean do'n bhaile—Thairg muinntir a bhaile cumhachan—Cha b'urrainn na ceannardan eisdeachd riu—Thug As-creidimh freagradh a thaitinn ri Diabolus—Chuir Morair-na-tuigse agus Fear-na-coguis allsgadh air a bhaile—Thainig moran aimhreit an lorg sin—Chuir Diabolus Morair-na-tuigse agus Fear-na-coguis ann am priosan—Thug na ceannardan an ath bharnaigeadh—Dh'fhiar Diabolus an cainnt-san chum cridheachan muinntir a bhaile a' chruadhachadh—Chuir na ceannardan achanaich gu Saddai air son tuille cobhar—Thaisbean Emanuel an achanaich—Ghabh an Righ rithe le aoibhneas, agus chuir e a Mhac a chum Anam-an-duine a cheannsachadh—An gairdeachas a bh'anns a champ air cluinntinn an naigheachd so—Chaidh Emanuel agus 'fheachd air an aghairt—Cunntas mu'n fheachd, rainig iad Anam-an-duine.

A nis 'nuair a chuala na ceannardan freagradh nan uaibhreach, agus a chunnaic iad nach eisdeadh seann luchd aiteachaidh a bhaile riu, agus gu'n robh Anam-an-duine suidhichte air cogadh ri arm an Righ; dh' ullaich siad iad fein a chum a chath. Air tus, rinn iad am feachd ni bu treise an aghaidh Geata-na-cluaise; oir bha fhios aca mar fhaigheadh iad esan a bhriseadh, nach b' urrainn iad buaidh air bith a thoirt air a bhaile. 'San ath aite, chuir iad an còrr dhe'n fheachd 'nan ionadaibh sonruichte fein. An deigh sin thug iad am focal cath, eadhon, "Feumaidh sibh a bhi air bhur breith a rìs."* An sin sheid iad an trombaid, agus thug muinntir a bhaile freagradh le iolach an aghaidh iolaich, lamhach an aghaidh lamhaich, agus mar sin thoisich an cath. A nis, shuidhich iadsan a bha 'sa bhaile da ghunna mhor, air an tùr os ceann Geata-na-cluaise, b'e ainm an dara h-aon dhiubh Ardan, agus ainm an aon eile Ceann-laidir. Dh'earb iad moran ris an da ghunna so; chaidh an tilgeadh anns a chaisteal le fear-leaghaidh Dhiaboluis, d'am b'ainm Seid-suas, agus bu chronail na h-airm iad. Ach bha na ceannardan co faiceallach, 's ged bha 'm peileirean air uairibh a' dol seachad air an cluasaibh le srann, gidheadh cha d'rinn iad dochann air bith orra. Leis an da ghunna so, shaoil le muinntir a bhaile gu'n deanadh iad an geata dhaingneachadh, agus gu'n cuireadh iad mor bhruaidlean air campa Shaddai; ach cha robh mor aobhar aca uaill a dheanamh as na rinn iad a lamhach, mar a dh'fhaodar a thuigsinn bho na leanas.

Mar an ceudna, bha cuid a ghunnachan beag eile ann an Anam-an-duine, a ghnathaich iad an aghaidh campa Shaddai.

Gidheadh le mor threubhantas, thilg iadsan a bha 'sa champa air a bhaile, agus air Geata-na-cluaise a cheart co ealamh ri cach: oir chunnaic iad mar b'urrainn doibh Geata-na-cluaise bhriseadh troimhe, nach biodh ann ach diomhanas am balladh a shlachdadh. A nis thug ceannardan an Righ leo moran croinn-thabhuill, agus a dha no trì do reitheachan-slachdaidh;[1] uime sin, leis na croinn-thabhuill shlachd iad na tighean agus muinntir a bhaile, agus leis na reitheachan dh'fheuch iad ri Geata-na-cluaise bhristeadh troimh.

---

* Fumaidh teagasg na h-ath-bhreith (Eoin iii. 3.) a bhi air a sparradh air muinntir. Tha daoine ardanach agus ceann-laidir a' cur an aghaidh so, ach cha'n 'eil tairbh sam bith nan easaontachadh.

Bha iomadh carraid agus comhrag cruaidh eadar an campa agus am baile, am feadh a thug na ceannardan le'n cuid innealaibh, caochladh ionnsuidhean ghaisgeil air an tùr a bha os ceann Geata-na-cluaise fhosgladh, no bhristeadh sios agus a dhol a steach: ach a thaobh dian chorruich Dhiaboluis, cruadal Mhorair-na-toil, ceannardachd As-creidimh Morair-a-bhaile, agus Di-chuimhnichmath an Seannachaidh, sheas Anam-an-duine a mach ro ghramail, ionnas gu h-inbhe bhig, gu'n robh dragh agus cosdas cogadh an t-samhraidh sin air a chall, air taobh an Righ, agus a reir coslas, a bhuaidh aig Anam-an-duine. 'Nuair a chunnaic na ceannardan mar bha chuis, tharruing iad air an ais, agus dhaingnich siad iad fein 'nan cairtealan geamhraidh. Anns a chogadh so, faodaidh sibh a smuaineachadh gu'n robh moran call air gach taobh, agus ma's aill leibh gabhaibh an cunntas aithghearr so mu thimchioll.

'Nuair a dh'fhag ceannardan an Righ a chuirt a chum dol a chogadh ri Anam-an-duine, tharladh mar bha iad ag imeachd troimh an duthaich, gun thachair dhoibh amas air triuir oganaich air an robh a run gabhail 'nan saighdearan; a thaobh coslais bu daoine misneachail seolta, agus gle eireachdail iad. B' iad an ainmean Beul-aithris,

---

[1] Binn agus cumhachd an fhocail.

Gliocas-saoghalta, agus Innleachd-an-duine.—Thainig iad a chum nan ceannardan, agus thairg iad an seirbhis do Shaddai. Dh'inns na ceannardan dhoibh ciod an ghnothach air an robh iad, agus dh'iarr iad orra gu'n bhi bras 'nan tairgse; ach dh'innis na daoine dhoibh gu'n smuainich iad air an ni cheana, agus air cluinntinn dhoibh gu'n robh iadsan air an astair, gu'n d'thainig iad an so a dh'aon obair gu'n comhlachadh, a chum gabhail nan saighdearan fo 'm Morachd-san. Uime sin, do bhrigh gu'n robh iad coslach ri daoinibh misneachail, ghabh an Ceannard Boanerges iad na 'chuideachd fein.

A nis ann an aon de na deabhaidhean bu chruaidh, bhruchd a chuidheachd a bha fo riaghladh Mhorair-na-toil a mach air frith-gheatachaibh a bhaile, agus bhuail iad air deireadh cuideachd a Cheannaird Bhoanerges, direach far 'n do thachair do'n triuir dhaoine so bhi, agus ghlacadh nam priosanaich iad, agus ghiulaineadh iad do'n bhaile; ach cha b'fhada bha iad ann am priosan, 'nuair a chaidh iomradh a mach air an triuir phriosanach chomharraichte a ghlachd saighdearan Mhorair-na-toil; mu dheireadh rainig an sgeul so an caisteal gu Diabolus. Ghairm Diabolus air Morair-na-toil chum fios cinnteach fhaotuinn mu'n chuis so, agus an sin chuir e air son nam priosanach. 'Nuair a thainig iad, dh'fhaighnichd e dhiubh co iad, co as a thainig iad, agus ciod a bha iad a deanamh ann an campa Shaddai? Dh'innis iad dha. An sin chuir e air an ais iad do'n phriosan. An ceann beagan de laithean an deigh sin chuir e air an son a rithist, agus dh'fheoraich e dhiubh am biodh iad toileach a' dhol a chogadh leis-san an aghaidh nan ceannardan a bh'orra roimhe? Thuirt iad ris, nach robh iadsan idir ag earbsa uiread de 'm beathachadh bho'n diadhachd, 'sa bha iad a reir 's mar chuireadh am fortan air am manadh; agus do bhrigh gu'n robh esan toileach gabhail riu, gu'n robh iadsan toileach seirbhis a dheanamh dha. A nis bha ceannard gle ghniomhach ann an Anam-an-duine d'am b'ainm Leam-leat, agus chuir Diabolus na daoine so a dh'ionnsuidh a cheannaird sin, leis an litir so a leanas a chum gu'n gabhadh e iad d'a chuideachd.

" M' annsachd, a Leam-leat, tha 'n triuir dhaoine bheir an litir so dhuit, iarratach air seirbhis a dheanamh dhomhsa anns a chogadh, agus cha'n aithne dhomh a h-aon ris an fhearr dhomh an earbsa na riutsa; uime sin, gabh riu na m' ainm-sa, agus cleachd iad an aghaidh Shaddai agus a shaighdearan, a reir 's mar bhitheas feum air. Slan leat."

Mar sin thainig iad, agus ghabh esan riu, agus rinn e dithis dhiubh nam fo-cheannardan, ach rinn e 'fhear brataich de Innleachd-an-duine.*

Mar an ceudna rinn iadsan a bha 'sa champa roinn de dhochann air a bhaile, or chuir iad an tuthadh de thigh an nuadh Mhorair-a-bhaile, agus mar sin dh'fhag iad e ni bu ruisgte na bha e roimhe sin. Cha mhor nach do mharbh iad Morair-na-toil le crann-tabhuill, ach rinn e luim air ath-bheothachadh a rithist. Rinn iad casgradh comharraichte am measg luchd riaghlaidh a bhaile, oir le aon urchair mharbh iad seathnar dhiubh; eadhon, Mionnan, Striopachas, Corruich, Daingnich-breug, Misg, agus Mealltaireachd. Mar an ceudna thilg iad sios an da ghunna a bh'air an tùr os ceann Geata-na-cluaise, agus chuir iad nan luidhe anns an chlabar iad.*

---

* Tha Beul-aithris, Gliocas-saoghalta, agus Innleachd-an-duine air uairibh air an cleachdadh ann an aobhar na diadhachd, ach mar a ta iad annta fein cha'n 'eil feum air bith annta, uime sin tha iad gu furasda air an toirt a thaobh gu dhol maille ris an namhad, agus tha iad aig an lan shaorsainn fo Cheannard Leam-leat.

Dh'innis mi dhuit cheana gu'n do tharruing ceannardan an Righ air ais gu an cairtealan, geamhraidh, far 'n do dhaingnich 'siad iad fein, a chum 's gur ann a b'fhearr a bhiodh cothrom aca air dian chaismeachdan thrathail a thoirt do'n bhaile; agus leis an doigh so a chleachd iad, chuir iad moran trioblaid air a bhaile. Oir a nis cha b'urrainn Anam-an-duine codal co neo-churamach, no a dhol gu an cuid neo-gheamnuidheachd co neo-sgathach, 'sa dheanadh iad 's na h-amaibh a chaidh seachad. Thugadh co liuthad caismeachd theinnteach, agus oillteil dhoibh bho champa Shaddai, seadh, caismeachd an deigh caismeachd, air tùs aig a gheata so, an deigh sin aig a gheata ud, agus a rithist aig na h-uile geata bh'air a bhaile comhladh, air dhoigh 's gu'n do bhriseadh an t-sith a bh'aca roimhe sin.[1] Thugadh na caismeachdan thric so dhoibh an t-aon uair a b'fhaide 'n oidhche, a b'fhuaire an t-sìd, agus bu ghnuthaidh an aimsir, ionnas nach do mhothaich Anam-an-duine riamh a leithid sin a gheamhradh. Air uairibh, sheideadh na trombaidean agus thilgeadh na croinn-thabhuill clachan a stigh do'n bhaile. Air uairibh, ruitheadh deich mile de shaighdearan an Righ timchioll ballachan Anam-an-duine mu mheadhon oidhche, a' deanamh iolach agus comhghair air son a chath. Air uairibh eile, bha cuid de mhuinntir a bhaile air an leon, agus chuir an acain agus an gearan muladach, craiteach mor uamhas air baile Anam-an-duine a bha nis' air fas fann. Bha'n cor co ro thrioblaideach 's gur dana leam a' radh gu'n robh suaimhneas Dhiaboluis fein gu mor air a bhriseadh 's na lathaibh sin.

---

* Tha 'm focal air a shearmonachadh gu minic a' toirt air aghaidh ath-leasachadh an leth muigh, ged nach 'eil an t-anam gu h-iomlan air a cheannsachadh. Tha'n t-as-creidimh air a leigeadh ris, agus fein-thoil air a lagachadh. Tha peacaidhean follaiseach air an gearradh as, agus ardan air a thilgeadh sios.

[1] Tha sith fheallsa air a cuir troimhe-cheile le fein-mhothachaidhean.

Anns na laithibh sin thoisich caochladh smuaintean nuadh ri seilbh a' ghabhail air inntinnibh muinntir Anam-an-duine. Theireadh fear, cha'n urrainn duinne a bhi beo mar so: fhreagradh fear eile, cha'n fhad gus an teirig so: sheasadh an treas fear suas agus theireadh e, pilleamaid gu Righ Saddai, chum gu'n cuir sinn crioch air na h-amhgharaibh so uile; an sin theireadh an ceathramh fear le fiamh, tha eagal orm nach gabh e ruinn. Mar an ceudna, thoisich an seann duine uasal a bha na Sheanachaidh, [1] mu'n do ghlac Diabolus Anam-an-duine, ri labhairt gu h-oscarra, agus bha fhocalan do'n bhaile mar bhraghadhnan mora tairneanaich; cha robh fuaim sam bith co grathail do dh'Anam-an-duine ri 'ghuth-san, maille ri tatar nan saighdearan, agus iolach nan ceannardan.

Thoisich gort anns a bhaile. [2] Dh'imich na nithe air an ro mòr dheidh anama uaithe. Lucas xv. 14 15. Air uile nithe taitneach thainig seargadh, agus losgadh an aite maise. Dh'fhas preasadh agus ni-eiginn do choslas sgail a bhais air luchd aiteachaidh Anam-an-duine. Agus O cia cho aoibhneach 'sa bhiodh am baile air son sith agus samhchair inntinn a mhealtuinn a nis, ged bhiodh an cor co neo-inbheach 'sa bh'anns an t-saoghal!

---

[1] Thoisich a choguis air dusgadh.

[2] Thoisich toil-inntin a pheacaidh ri sguir.

Os barr, chuir na ceannardan barnaigeadh ann an dumhlachd a gheamhraidh le trombaidear Bhoanerges gu Anam-an-duine, e striochdadh do'n Righ, an Righ Mor Saddai. Chuir iad tri barnaigidean da ionnsuidh, gun fhios nach fhaodadh gu'm biodh am baile uair-eiginn toileach air geilleadh, nam b'e 's gu'm faigheadh e cuireadh gu sin a dheanamh. Seadh, co fad 'sa b'urrainn mi thuigsinn, bhiodh am baile air striochdadh dhoibh roimhe so, mar bhith naimhdeas seann As-creidimh, agus neo-sheasmhachd beachd Mhorair-na-toil. A bharr air sin, thoisich Diabolus ri buaireadh, air dhoigh 's nach robh an t-iomlan de dh'Anam-an-duine fathast de bheachd striochdadh, uime sin, dh'fhan iad mar bha iad air an saruchadh fo na h-eagalaibh imcheisteach so.

Chuireadh an trombaidear an toiseach, le briathraibh sith, aig innseadh dhoibh gu'n robh truas aig ceannardaibh oirdheirc Shaddai ri truaighe Anam-an-duine, a bha nis a' dol a dhith, agus gu'n robh iad fo thrioblaid a bhi 'gam faicinn a' diultadh a bhi air an saoradh; agus nam b'e 's gu'n irioslaicheadh am baile e fein, agus gu'm pilleadh iad fathast, gu'm biodh an ceannairc agus an ar-amach chomharraichte air am maitheadh dhoibh le Saddai trocaireach, seadh, agus air an di-chuimhneachadh mar an ceudna. Agus air dha iarraidh orra 'n aire thoirt nach seasadh iad 'nan solus fein, le diultadh a bhi air an saoradh; phill e air ais do'n champ.

An ath uair a chuireadh an trombaidear a mach, labhair e beagan ni bu ghairge riu. Oir dh'innis e dhoibh gu'n robh an sior cheannairc a' brosnachadh nan ceannardan gu fearg, ionnas gu'n robh iad a' runachadh Anam-an-duine a' cheannsachadh no tuiteam fa chomhair ballachan a bhaile.

Chuireadh e a rithist an treas uair agus labhair e riu fathast ni bu ro ghairge, ag innseadh dhoibh, a chionn gu'n robh iad co uamhasach ain-diadhaidh, nach robh fios aige-san, nach robh cinnteas air bith aige, co dhiubh is trocair no breitheanas a bh'air aire nan ceannardan; ach a mhain ars' esan, dh'aithn' iad dhomhsa barnaigeadh a thoirt dhuibhse chum na geatachan fhosgladh dhoibh-san, mar sin phill e air ais do'n champ.

Chuir na tri barnaigidhean so, agus gu h-araid na dha mu dheireadh, a leithid a bhruaidlean air a bhaile, 's gu'n do ghairm iad comhairle, aig na cho' dhuin iad, gu'n rachadh Morair-na-toil suas gu Geata-na-cluaise, agus le fuaim trombaid gu'n gairmeadh e air ceannardaibh a chaimp air son fosadh. Rinn e sin, agus thainig na ceannardan 'nan lan uidheam, gach fear le 'dheich mile. An sin thubhairt muinntir a bhaile ris na ceannardaibh gu'n cuala iad am barnaigidhean, agus gu'n do smuainich iad orra, agus gu'n cordadh iad riutha-san agus ra'n Righ Saddai, a reir cumhachan agus cumhnantan araid a bh'air an comharrachadh le Diabolus a thairgse dhoibh. Eadhon, gu'n cordadh iad a bhi nan aon sluagh riu-san.

1. Nam b'e 's gu'n ceadaicheadh Saddai do Mhorair-a-bhaile, do Dhi-chuimhnich-maith, agus do'n ghaisgeach Morair-na-toil, mairsinn nan uachdranan air a chaisteal, agus air geatachaibh Anam-an-duine.

2. Air chumha nach bi neach air bith a bha nis ann an dreuchd aig an fhamhair mhor Diabolus, air a thilgeadh a mach le Saddai a thigh, a aitetaimh, no as an t-saorsa a bha e mealtuinn ann am baile iomraideach Anam-an-duine.

3. Air chumha gu'm bi e air a cheadachadh, gu'm mealadh luchd-aiteachaidh Anam-an-duine

roinn araid de'n coirichean agus de'n sochairean: eadhon, iad sin a sheilbhich iad roimhe, agus a mheal iad ùine mhor fo rioghachadh Dhiaboluis, esan a ta, a nis bho chionn fhada, na uachdaran agus na fhear-diona dhoibh.

4. Air chumha nach bi uachdranachd aig lagh, no aig fear-dreuchd nuadh air bith os an ceann, as eugais an roghainn agus an aonta fein.

'S iad so na tairgseachan, no na cumhnantan air an dean sinne sith ribhse; agus air na cumhachan so, ars' iadsan, striochdaidh sinne do bhur Righ-sa.*

'Nuair a chuala na ceannardan tairgse anfhann agus neo-thuigseach muinntir Anam-an-duine, agus an iartasan ladarna agus mi-mhodhail, thug iad am freagradh a leanas dhoibh le Ceannard Boanerges.

"O! a luchd aiteachaidh Anam-an-duine,[1] 'nuair a chuala mi bhur trombaid a' sheirm sibh air son fosadh, gu firinneach, bha aoibhneas orm; ach 'nuair a thubhairt sibh gu'n robh sibh toileach striochdadh do ar Tighearn agus ar Righ-ne, an sin bha m' aoibhneas ni bu ro mho: gidheadh 'nuair a chuir sibh le bhur cumhachan faoin agus amaideach, ceap-tuislidh bhur 'n aingidheachd far comhair fein, an sin thionndaidh m' aoibhneas gu bron, agus mo dhochas gu eagal. Tha mi aig co'dhunadh gur e Droch-theagamh, seann namhaid Anam-an-duine', a dheilbh na cumhnantan a tha sibh a' tairgse mar cumhachan cordaidh; ach cha'n fhiu iad a bhi air an aithris ann an cluasaibh neach air bith a tha gabhail air speis sam bith a bhi aige do Shaddai. 2 Tim. ii. 19. Uime sin tha sinne uile mar aon duine, le mor ghrain a' diultadh agus a' cur an aghaidh a leithid sin a nithe mar an aingidheachd is mò. Ach O Anam-an-duine! ma bheir sibhse sibh fein thairis do ar lamhaibh-ne, no mar is fearr a' radh do lamhaibh ar Righ-ne, agus gu'n earb sibh ris-san a leithid a chumhachan a dheanamh ribh agus air 'ur son, 'sa chithear maith 'na shuilibh-san (agus is dana leam a radh gu'm faic sibh gur iad sin na cumhachan is fearr air 'ur son-sa), an sin gabhaidh sinne ribh; agus bithidh sinn ann an sith ribh; gidheadh mar aill leibh sibh fein earbsa ri gairdeanaibh Shaddai, ar Righ-ne, an sin tha cuisean mar a bha iad roimhe, agus is aithne dhuinne ciod a th'againn ri dheanamh."

---

* Bu mhiann le moran gabhail ris an diadhachd, nam b'e 's gu'm faodadh iad leantuinn ri 'n seann tograidhean agus ri 'n ana-mianna, a tha nan tighearnan os an ceann, ach tha iad a diultadh striochdadh gu saor.

[1] Tha na ministeirean air an cradh air son na mi-sheasmhachd so.

An sin ghlaodh seann As-creidimh, Morair-a-bhaile, agus thubhairt e, "Co a mhuinntir, a mach a laimh an naimhdean, mar tha sinne an drasd, a bhiodh co amaideach 'san slachdan a chuir as an laimh fein ann an laimh neach nach 'eil fhios aca co e? Air mo shon fein dhe, cha gheill mi gu brath do leithid sin a thairgse. An aithne dhuibhse gne agus nadur an Righ-san? [1] Tha e air a' radh le cuid, gu'm bi fearg air r'a iochdranaibh, ma's e 's gu'n tachair dhoibh dol leud roine as an rathad; agus le cuid eile, gu'm bheil e 'g agairt dhiubh moran ni's mo na's urrainn doibh a dheanamh. Air an aobhair sin, O Anam-an-duine, bithibh glic agus thugaibh deadh aire ciod a ni sibh anns a chuis so. Oir aon uair 's gu'n striochd sibh, cha leibh fein sibh tuilleadh, oir tha sibh 'g ar toirt fein thairis do neach eile; uime sin, is e sibh fein a thoirt thairis do uachdranachd neo-chriochnaichte, an amaideachd is mo th'anns an t-saoghal: Oir gun amharus faodaidh sibh aithreachas a ghabhail, ach cha'n urrainn duibh ann an ceartas gearan gu brath. Ach am bheil fios cinnteach agaibh, co 'n ar measg a chuireas e gu bàs, agus co agaibh a ghleidheas e beo? No co dhiubh a ghearras e as no nach gearr na h-uile h-aon againn, agus sluagh nodha eile a chuir a dhuthaich fein, a chum am baile so a aiteachadh?

---

[1] Tha'n t-as creidimh a' toirt beachdan an-iochdmhor mu thimchioll Dhe.

Mhill an duan so a rinn Morair-a-bhaile gach dochas a bh'aca mu chordadh. Mar sin phill na ceannardan a chum an daoine agus am buthan far an robh iad roimhe; agus thionndaidh Morair-a-bhaile chum a Righ agus a chaisteil.

Dh'fheith Diabolus gus am pilleadh e; agus 'nuair a thainig e gu seomar an Righ, chuir Diabolus failt air agus thubhairt e, "'Se do bheatha Mhorair; cionnas a chaidh do na cuisean eadar ribh an diugh?" chrom As-ereidimh e fein agus rinn e umhlachd 's dh'innis e 'n t-iomlan dha, ni a chuir mor aoibhneas air Diabolus a chluinntinn, agus thubhairt e, "Mo Mhorair-a-bhaile, m' As-creidimh dileas, chomharraich mi do dhilseachd còrr agus deich uairean mar tha, agus cha d'fhuair mi riamh do cheilg. Tha mise gealltuinn dhuit, ma gheibh sinne 'n lamh an uachdair air an iorguill so, gu'n ardaich mise thu gu dreuchd urramach, dreuchd fada na's fearr na bhi a'd' Mhorair-a-bhaile air Anam-an-duine. Ni mi m' ard fhear-ghnothaichean dhiot, agus bidh tu an t-ath dhuine dhomhsa a'd' fhear-riaghlaidh air na h-uile chinnichibh; seadh, agus cuiridh tu cuibhrichean orra, chum nach cuir iad a'd' aghaidh, agus cha'n imich a h-aon de ar 'n iochdarana tuilleadh aig saorsa, ach iadsan a bhios toileach imeachd ann a' d' gheimhlibh-sa."

An sin thainig Morair-a-bhaile a mach bho Dhiabolus mar gu'm faigheadh e deadh-ghean da rireadh; mar sin chaidh e gu 'aite comhnuidh le greadhnachas mòr, agus chuir e roimhe bhi beo an dochas math, gus am bitheadh e air ardachadh gus a mhorachd so.

Ged a chord Morair-a-bhaile agus Diabolus mar so, gidheadh chuir an diultadh so a thugadh do na ceannardaibh treubhach Anam-an-duine thuige gu ceannairc. Oir am feadh a bha seann As-creidimh a' dol do'n chaisteal a' dheanamh comhghairdeachas maille r'a Thighearn air son mar thachair,[1] fhuair esan a bha na Mhorair-a-bhaile mu'n d'thainig Diabolus a dh'ionnsuidh a bhaile, eadhon, Morair-na-tuigse, agus an seann Seanchaidh Fear-na-coguis forfhios ciod a thachair aig Geata-na-cluaise (oir cha do cheadaicheadh dhoibh fein a bhi lathair, air eagal gu'n deanadh iad ar-a-mach air taobh nan ceannardan), bha iad fo mhor iomagain mu thimchioll. Uime sin chruinnich iad cuid de mhuinntir a bhaile an ceann a cheile, agus labhair iad riu mu thimchioll cia co reusontach 'sa bha iarrtas nan ceannardan, agus an t-olc a leanadh an lorg an duain a rinn Morair-a-bhaile seann As-creidimh; a thaobh a mi-mhodh a thaisbean e 'na chainnt do na ceannardaibh agus do'n Righ; agus do bhrigh gun chuir e neo-dhilseachd agus slaightearachd as an leth; oir ciod tuilleadh a b'urrainear a thuigsinn, bho chainnt, 'nuair a thuirt e nach striochdadh e do'n tairgse; agus os barr, thuirt e nach robh fios nach sgriosadh an Righ-san sinne, an deigh dha teachdaireachd a chuir d' ar 'n ionnsuidh gu nochdach e trocair dhuinn. Air do'n t-sluagh a nis a bhi seadhail de'n olc a rinn seann As-creidimh, thoisich iad ri cruinneachadh ann an sraidibh Anam-an-duine, air tus thoisich iad ri canran, an sin ri labhairt gu follaiseach, agus an deigh sin ghlaodh iad, A cheanuardan flath-mhaiseach Shaddai! O nach ann a bha sinne fo uachdranachd nan ceannardan, agus Shaddai, an Righ! 'Nuair a chuala As-creidimh gu'n robh am baile thar a cheile, thainig e nuas ann an cabhaig a chum an sluagh a chuir samhach, agus shaoil leis gu'n cuireadh a bhriathraibh atmhor agus a shealladh feargach nan tosd iad. Ach 'nuair a chunnaic iad e thainig iad nan ruith dha ionnsuidh, agus gun teagamh dheanadh iad cron air, mar bhith gun do theich e chum a thighe. Gidheadh thug iad ionnsuidh air an tigh anns an robh e a leagadh, ach bha e ro laidir. Mar sin, ghlac e beagan misniche, agus labhair e a mach air uinneig air a mhodh so ris an t-sluagh. " A dhaoine uailse, ciod an t-aobhar mu'm bheil a leithid a bhuaireas an so an diugh?"

---

[1] Tha'n tuigse agus a choguis air toiseachadh ri dusgadh gu fein mhothachadh agus a cur an anam ann am bruaidlean.

Tha arsa [1] Morair-na-tuigse agus e freagairt, " A chionn nach do ghiulan thusa agus do mhaighstir sibh fein co cubhaidh 's bu chòir dhuibh, do cheannardaibh Shaddai; oir tha sibh ciontach ann an tri nithibh. Air tus, do bhrigh nach ceadaicheadh sibh do Fhear-na-coguis agus dhomhsa bhur conaltradh a chluinntinn. 'San dara aite, do bhrigh gu'n do thairg sibh cumhnantan sith do na ceannardaibh nach b'urrainn a bhi air an deonachadh air chumha sam bith, mar biodh iadsan a' ciallachadh nach biodh Saddai ach a mhain na Phrionns' a' thaobh ainme, agus gu'm biodh e ceadaichte do dh'Anam-an-duine a bhi beo an diomhanas agus ann an ain-diadhachd, agus mar sin gu'm biodh Diabolus fathast na Righ da rireadh, agus nach biodh aig Saddai ach a mhain an t-ainm. 'San treas aite, do bhrigh an deigh do na ceannardan a nochdadh dhuinne ciod na cumhachan air an taisbeanadh iad trocair dhuinn, gu'n do mhill thus' an t-iomlan le do dhùan bhreun mhi-iomchuidh agus mhi-naomh."

---

[1] Tha'n tuigse a' toirt freagradh do as-creidmh.

'Nuair a chuala seann As-creidimh so, ghlaodh e mach, "feall! feall![1] O a chairdean dileas Dhiaboluis ann an Anam-an-duine, glacaibh 'ur 'n airm! glacaibh 'ur 'n airm!"

MORAIR-NA-TUIGSE. "Faodaidh tu a bhrigh is aill leat a thoirt as mo bhriathran-sa, ach tha mise cinnteach gu'n do thoill ceannardan a leithid do Thighearn agus a ta aca-san ni bu mho mheas fhaotuinn uatsa."

AS-CREIDIMH "Cha'n 'eil so dad idir ni's fearr. Ach an ni tha mise 'g radh, tha mi 'ga radh as leth mo phrionnsa, as leth uachdranachd, agus a chum an t-sluaigh a chuir samhach a dhuisg thusa suas an diugh gu ceannairc 'nar 'n aghaidh-ne, le do ghniomharraibh mi-dhligheach.

An sin fhreagair, an seann Seanachaidh, d'am b'ainm Fear-na-coguis, agus thuirt e, "Cha bu chòir dhuit a leithid sin a' radh mu thimchioll na thuirt Morair-na-tuigse, tha e dearbhta gu'n do labhair esan an fhirinn, agus gu bheil thus' a' d' namhad do dh'Anam-an-duine: seall ma ta an t-olc a rinn thu le d' chainnt ladarna, mar chraidh thu na ceannardan, agus an calldachd a rinn thu do'n bhaile leis a sin. Na'n gabhadh tu ris na cumhnantaibh, bhiodh fuaim na trombaid, agus caismeachd a chogaidh air sgur roimhe so; ach th'am fuaim eagalach sin a' mairsinn, agus is e t'amaideachd-sa bu choireach ris a sin.

---

[1] Tha'n t-anam agus peacadh an aghaidh a cheile.

As-creidimh. " Ma's a beo mise innsidh mi do Dhiabolus ciod a thuirt thu, agus gheibh thu fios freagradh. Aig an dearbh àm seallamaid air son math a bhaile, agus na iarramaid comhairle uait-sa."

Morair-na-tuigse. " Cha dhuthachasaich, ach coigrich thu fein agus do phrionnsa do dh'Anaman-duine. Agus co is urrainn innse 'nuair a bheir sibh sinne gu teanndachdan ni's mo (agus a chi sibh nach urrainn duibh a bhi tearuinte ach le teicheadh), nach fhag sibh sinne agus nach dean sibh air 'ur son fein, air-neo ar cuir ri theine agus falbh anns an deataich, no falbh le solus ar losgaidh-ne, agus ar fagail mar sin ann ar leir-sgrios."

As-creidimh. " 'S cinnteach dhi-chuimhnich thu a bhi fo uachdaran, agus gu'm bu chòir dhuit a bhi diblidh mar iochdaran; agus biodh fhios agad 'nuair a chluinneas mo thighearn an righ mu obair an la diugh, nach toir e ach beag taing dhuits' air son do chracaireachd."

Am feadh a bha na daoine uaisle so a' trod mar so, co thainig a nuas bho bhallachaibh agus bho gheatachaibh a bhaile, ach Morair-na-toil, Claonbhreith, seann Droch-theagamh, agus moran de'n luchd riaghlaidh ùr, agus dh'fhaighnich iad ciod a b'aobhar do'n troimh a cheile agus do'n amhreit. An sin thoisich gach fear ri ur-sgeul fein innse, air dhoigh 's nach b'urrainnear ni sam bith a chluinntin ceart. An sin dh'aithneadh dhoibh a bhi nan tosd, agus thoisich an seann sionach As-creidimh ri labhairt; " Mo Mhorair," ars' esan, " Tha dithis dhaoine uaisle frionasach an so, a rinn le'n droch ghne, agus mar tha eagal orm, troimh chomhairle fear d'an ainm Neo-thoilichte, a chuideachd so a chruinneachadh gu buaireasach a' m' aghaidhs' an diugh; agus mar an ceudna thug iad ionnsuidh air a bhaile a' bhrosnachadh gu ceannairc an aghaidh ar prionnsa-ne." An sin dhaingnich na h-Ifrinnich uile a bha'n lathair gu'n robh na nithe so fior.

'Nuair a chunnaic iadsan a sheas a chòir maille ri Morair-na-tuigse agus ri Fear-na-coguis gu'n robh iad coslach ris a chuid bu mhiosa fhaotuinn, thainig iad 'gan cobhair, oir b'e 'n taobh eile bu treise; mar sin bha cuideachd mhor air gach taobh. B'aill leosan a bh'air taobh As-creidimh an da sheann duine uasal a chuir am priosan, ach cha leigeadh iadsan a bh'air an taobh eile leo. An sin mhol na h-Ifrinnich seann As-creidimh, Di-chuimhnich-maith, an luchd riaghlaidh ùr, agus an t-ard cheannard aca Diabolus; agus chliuthaich a chuideachd eile a cheart co ealamh Saddai, na ceannardan, a laghan, an truachantachd, an doighean, agus an roidean. Bho bhriathraibh thainig iad gu buillibh mu dheireadh. Chaidh an deadh sheann duine uasal Fear-na-coguis a leagadh dà uair le h-aon de na h-Ifrinnich, d'am b'ainm Cion-mothachaidh. Agus theab Morair-na-tuigse a bhi air a mharbhadh le urchair daige, ach cha do chuimsich e ceart am fear a thilg air. Ni mo a thearuinn an taobh eile gu h-iomlan; oir chuir Fear-na-h-inntinn, oglach Mhorair-na-toil, an t-eanchainn a' h-aon de na h-Ifrinnich, d'am b'ainm Bras-cheann; agus cha b'urrainn mise gu'n ghaire dheanamh ri seann Chlaon-bhreith fhaicinn air a bhreabadh agus air a bhothadh anns a pholl: beagan ùine roimhe sin rinneadh ceannard dhe air na h-Ifrinnich gu mor chall agus chron do mhuinntir a bhaile: ach fhuair iad e nis fo'n cosaibh, agus bhris cuid de dhaoine Mhorair-na-tuigse a cheann. Bha an Ceannard Leam-leat na dhuine anabarrach tapaidh anns a chaonnaig, ach bha'n da thaobh na aghaidh, a chionn nach robh e dileas do thaobh sam bith: gidheadh choisinn a bheadaidheachd dha a h-aon de luirgnean a bhriseadh, "agus mo chreach" ars' am fear a bhris i "nach e amhach a bh'ann." Chaidh moran tuilleadh cron a dheanamh air gach taobh; ach cha'n fhaodair so a dhichuimhneachadh, bha e na mhor iongantas Morair-na-toil fhaicinn co caoin-shuarrach 'sa bha e, cha do ghabh e pairt an darna taobh ni's mo nan taobh eile, ach a mhain chunnacas fiamh-ghaire air ri bhi faicinn seann Chlaon-bhreith air a bhothadh air ais agus air aghairt anns a pholl. Agus 'nuair a thainig an Ceannard Leam-leat 'sa chruipeil 'na lathair, cha do ghabh e bheag do shuim dhe.

'Nuair a sguir an aimhreit so, chuir Diabolus air son Morair-na-tuigse agus Fear-na-coguis, agus chuir e ann am priosan iad le cheile, air son a bhi nan cinn-iùil air an tuasaid so.* Mar sin bha'm baile air sitheachadh a rithist, agus bhuineadh ris na priosanaich gu h-an-iochdmhor, oir shaoil le Diabolus an cur gu bas, ach aig a cheart àm, a thaobh gu'n robh cogadh 'nan uile gheatachaibh, agus cunnart air gach laimh, cha do mheasadh iomchuidh sin a dheanamh.

'Nuair a thainig na ceannardan a chum a chaimp a rithist, ghairm iad comhairle chogaidh, gus an cuireadh iad an comhairle ri cheile, ciod a dheanadh iad an deigh sin. Thubhairt cuid cuireamaid as do'n bhaile, ach bha mhor chuid de'n bheachd gu'm b'fhearr barnaigeadh eile thoirt dhoibh gu geilleadh, do bhrigh co fad 's bu leir dhoibhsan, gu'n robh Anam-an-duine nis ni bu deonaich air striochdadh na bha iad roimhe sin. Oir ma bhuineas sinn gu garbh riu, am feadh a ta cuid dhiubh air an aomadh gu geilleadh, faodaidh e bhi gu'n cuir sinn iad ni's faide na bu mhaith leinn bho chordadh ri ar cumhachaibh.

---

* Cha toil le Satan tuigse air a soillseachadh agus coguis air a h-athnuadhachadh; ged dh'fhaodas e 'n cumail ann an daorsa re tamul, gidheadh cha'n urrainn e an sgrios.

Dh'aontaich iad ris a chomhairle so, agus ghairm iad trombaidear, dh'innis iad dha ciod a theireadh e, dh'imich e air an teachdaireachd, agus ghuidh iad gu'n soirbhicheadh Dia leis; agus air dha teachd gu balladh a bhaile, chaidh e gu Geata-na-cluaise, agus sheirm e an sin mar chaidh aithneadh dha; air bàll thainig iadsan a bha steach a mach a dh'fhaicinn ciod a bh'ann, agus labhair an trombaidear riu mar a leanas:

" O Anam-an-duine chruaidh-chridhich agus thruaigh! cia fhada ghradhaicheas tu d'amaideachd pheacach. An dean thu fathast tair air tairgseachaibh sith agus saorsainn? Agus an diult thu fathast tairgseachan oirdheirc Shaddai? agus an earb thu ri breugaibh agus ri ceilg Dhiaboluis? Am bheil thu saoilsinn an uair a bheir Saddai buaidh ort, gu'n toir a bhi cuimhneachadh mar a tha thu 'ga' d' ghiulain fein d'a thaobhsan sith agus solas dhuit: no idir le do chainnt mhor-chuiseach gu'n cuir thu gealtachd air mar air an fhionnanfheoir? An ann a chionn gu bheil eagal air romhad a ta e 'ga d' thaladh? Am bheil thu 'm barail gur treas thu na esan? Amhairc air na neamhaibh agus feuch, agus faic mullach nan rionnag cia àrd a ta iad. An urrainn thusa stad a chuir air a ghrein bho ruith a cursa, agus an toir thu air a ghealaich nach dealraich i? An urrainn dhuit aireamh nan reultan innse, no an caisg thu searraga na neamh? An urrainn dhuit aithne thoirt do uisgeachaibh na fairge, aghaidh na talmhainn a chomhdachadh? An urrainn dhuit na h-uabhraich isleachadh; agus an ceangail thu an aghaidhean an diomhaireachd? Gidheadh is iad so cuid de dh'obair ar Righ-ne, an TI a ta sinne a' teachd 'na ainm dha t'ionnsuidhs' air an la'n diugh, a chum gu'm biodh tu air do thoirt fo ughdarras-san. Uime sin, tha mise, a' toirt barnaigeadh dhuibh a rithist, 'na ainm-san, sibh fein a striochdadh d'a cheannardaibh-san."*

Aig an àm so bha muinntir Anam-an-duine ann an imcheist, agus cha robh fios aca ciod a theireadh iad; uime sin thaisbean Diabolus e fein, agus ghabh e os laimh freagradh a thoirt, agus labhair e mar so ri muinntir a bhaile.

A dhaoine uaisle, ars' esan, m' iochdaranan dileas, ma tha na thuirt a maor so mu thimchioll morachd Shaddai ceart, bithidh sibh an comhnuidh le eagal roimh-san air 'ur cumail ann an daorsa. Seadh, ma tha e co grathail leibh smuaineachadh air a leithid a neach cumhachdach,[1] am feadh 'sa ta e fad as uaibh? Smuainichibh ma ta, cionnas is urrainn duibh giulan leis, ma thig e chomhnuidh 'n 'ur measg? Cha'n ionann sin 'sa thachair dhomhsa bhur prionnsa-sa air an teid sibh co dana, 's gu'm faod sibh fearas-chuideachd a dheanamh dhiom mar de fionnan feoir. Air an aobhair sin, thugaibh fainear, ciod is feumail dhuibh a dheanamh, agus cuimhnichibh na saorsainnean a dheonaich mise dhuibh. A bharr air sin, ma tha na h-uile ni a thuirt an duine so fior, cionnas a ta e tachairt gu bheil iochdaranan Shaddai nan traillean co mor anns gach aite? Cha'n eil 'san t-saoghal co mi-shonadh riu, cha'n eil dream 'san t-saoghal co mor air an sarachadh riu. Thoir fainear, Anam-an-duine; b'fhearr leam gu'n robh sibhse co duilich air son mise fhagail, 'sa tha mis' air sibhs' fhagail. Tha saorsainn agaibh, ma's aithne dhuibh a cleachdadh: seadh, tha Righ agaibh mar an ceudna, ma's urrainn duibh a thaisbeanadh cionnas a bheir sibh gradh agus umhlachd dha.

---

* Feumaidh ministeirean Dhe buanachadh gu durachdach air a bhi cuireadh pheacach, gu gabhail ri tairgseachaibh trocair agus maitheanas ann an Criosd Iosa.

[1] Tha Diabolus a feuchainn ri uamhas a' chuir orra le morachd Dhe.

'Nuair a chuala Anam-an-duine a chainnt so, chruadhaich iad fathast an cridheachan ni bu mho ann an aghaidh cheannardan Shaddai. Chuir smuaineachadh air a naomhachd-san iad fo an-earbsa:[1] uime sin, an deigh beachd aithghearr a ghabhail mu'n chuis so, chuir cuideachd nan Ifrinneach, am freagradh so a leanas uapa leis an trombaidear, eadhon, gu'n robh iad a runachadh gramachadh ri Diabolus, ach nach striochdadh iad gu brath do Shaddai. Mar sin cha robh ann ach diomhanas barnaigeadh tuilleadh a thoirt dhoibh, oir b'fhearr leo basachadh na striochdadh. Bha cuisean a nis coslach ri dol air an ais gu tur, agus gu'n robh am baile co fad as 's nach cluinneadh iad; gidheadh cha do chaill na ceannardan d'am b'aithne ciod a b'urrainn an Tighearn a dheanamh, am misneach. Uime sin, chuir iad barnaigeadh eile d'an ionnsuidh ni bu gheura agus bu ro bhagarraiche nam barnaigeadh mu dheireadh, ach mar bu mho ghuidh iad orra bhi reidh ri Saddai, 'sann a b'fhaide theich iadsan air falbh. Hos. xi. 2. 'Nuair a ghairm iad orra, an sin dh'imich iadsan uatha, seadh, ged ghairm iad orra chum an Ti is ro Airde.

Mar sin sguir iad dhe bhi cur barnaigidhean d'an ionnsuidh, agus thoisich iad ri smuaineachadh air doigh eile chleachdadh dhoibh.[1] Chruinnich na ceannardan an ceann a cheile, chum gu'n smuainichidh iad nam measg fein, ciod a dheanadh iad fathast gus am baile bhuannachd, agus a shaoradh, bho an-tighearnas Dhiaboluis. An sin sheas Ceannard-fein-mhothachadh suas agus thubhairt e,

---

[1] Tha Diabolus 'gan cuir ann an an-earbsa, agus iad a fas ni's miosa agus ni's miosa.

"Mo bhraithrean si i mo bharail-sa:

'Sa cheud aite, gu'n tilg sinne gun sgur le ar croinn-thabhuill a stigh air a bhaile, gus an cum sinn iad fo ghnath eagal agus bhruaidlean a latha agus a dh'oidhche; oir bacaidh so an ceannairc spioradail bho fas ni's treise. Oir talaidhear leomhann le gnath sharachadh.

'San dara aite, 'nuar a nithear so, comhairlicheam gu'n dean sinne le aon aonta achanuich a chuir suas gu ar Tighearna Saddai, leis am feuch sinn do ar Righ coir Anam-an-duine, agus mar a tha gnothaichean a' dol, agus anns an iarr sinn maitheanas air airson nach do shoirbhich leinn ni b'fhearr, mar an ceudna, guidhidh sinn gu durachdach airson cobhair bho' Mhorachd, agus gu'n deonaich e d'a dheagh-ghean tuilleadh armailt agus neart a chuir d'ar 'n ionnsuidh-ne, maille ri ceannard treubach air an ceann, a chum 's nach caill a Mhorachd toradh an inntreachduidh maith so, ach gu'n toir e buaidh iomlan air a bhaile.

Dh'aontaich iad uile ris a chomhairle so a thug an Ceannard urramach Fein-mhothachadh, agus shuidhich iad gu'n rachadh achanaich a chuir le cabhaig mhoir le duine iomchuidh gu Saddai. B'e so brigh na h-achanaich:

"A Righ ro-ghrasmhor, agus ghlormhoir, a Thighearn an t-saoghail is fearr, agus fhir togail

---

[1] Sguir na ceannardan do bharnaigeadh agus thoisch iad ri urnuigh.

Anam-an-duine, ard-uachdaran urramaich air t'aithne-sa chuir sinne ar beatha ann an cunnart, agus air t'iarrtas-sa rinn sinn cogadh ri baile iomraideach Anam-an-duine. Nuair a chaidh sinne suas na aghaidh, a reir ar 'n ughdarrais, an toiseach thairg sinn cumhachan sithe. Mata xxii. 5. Gnath. i. Sech. vii. 10, 11, 12, 13. Ach a Righ mhor, chuir iad an neo-bhrigh ar comhairle, agus cha b'aill leo bheag do ar 'n achmhasan: dhuin iad an geatachan, mar sin chum iad sinne a mach as a bhaile. Mar an ceudna, shuidhich iad an gunnachan, bhruchd iad a mach, agus rinn iad gach calldachd oirnne a bha 'nan comas; ach lean sinne iad, le caismeachd an deigh caismeachd a' toirt paidheadh comain dhoibh, agus rinn sinn roinn chasgradh air a bhaile.

"Is iad Diabolus, As-creidimh, agus Morair-na-toil, na curaidhean mor a tha 'n ar 'n aghaidh, tha sinn a nis n' ar cairtealaibh geamhraidh, ach tha sinn fathast le lamh-laidir a' teannachadh agus a' sarachadh a bhaile.

"Tha sinn a' smuaineachadh, nam biodh aon uair, aon charaid gramail againn anns a bhaile, a chùl-neartaicheadh fuaim ar barnaigidhean mar bu chòir, gu'n striochdadh an sluagh; ach cha robh a h-aon an sin ach naimhdean, cha robh neach sam bith ann a labhradh as leth ar Tighearna ris a bhaile; uime sin, ged rinn sinne na b'urainn duinn, gidheadh tha Anam-an-duine buanachadh ann an ceannairc a' d' aghaidh-sa.

"A nis, a Righ nan Righrean, deonaich maitheanas dhuinne do sheirbhisich neo-bhuadhach, a bha co beag tairbhe ann an obair co ro mhiannaichte, ri ceannsachadh Anam-an-duine: agus 'se ar 'n iarrtas a Thighearna, gun cuireadh tu tuilleadh armailt gus a bhaile, chum a cheannsachaidh;

agus duine mar cheann-feadhna orra d'am bi gradh aig a bhaile agus roimh am bi eagal orra.

"Cha 'n 'eil sinn a' labhairt mar so, mar gu'm bitheamaid deonach an cogadh a threigsinn, (oir b'fhearr leinn basachadh anns an ar-fhaich na sin a dheanamh, ach a chum gu'm bi Anam-an-duine air a bhuannachd do d' Mhorachd. Mar an ceudna, tha sinn a' guidhe air do Mhorachd gu'n dean thu cabhag anns a chuis so, chum an deigh do'n bhaile bhi air a cheannsachadh, gu'm bi sinn ag saorsainn gu bhi coilionadh tuilleadh dhe do ruintean grasmhor-sa. Amen."*

Chuireadh an achanaich so le cabhaig a chum an Righ, leis an deadh dhuine sin, Gradh-do-Anam-an-duine.

'Nuair a rainig an achanaich an luchairt chaidh a toirt do Mhac an Righ.† Air dhasan a gabhail leubh e i, agus a chionn gu'n do thaitinn a brigh ris gu math, leasaich e i, agus mar an ceudna, chuir e rithe, ann an cuid a nithe. An deigh dha a h-ath-leasachadh agus cuir rithe mar chunnaic e iomchuidh, ghiulain e i chum an Righ, le 'lamhaibh fein: agus air dha umhlachd a dheanamh, thug e seachad i, agus labhair e le ughdarras as a leth.

'Nuair a chunnaic an Righ an achanaich, bha e aoibhneach, agus bha aoibhneas ni bu ro mho air a chionn gu'n robh i air a cùladh le 'Mhac. Mar an ceudna thatainn e ris a chluinntin gu'n robh a luchd muinntir a bha air campachadh an aghaidh

---

* Bu chòir do mhinisteirean Dhe amhairc ri 'm Maighstir airson neirt chum cridheachan pheacach a cheannsachadh ; bu chòir dhoibh a bhi g' urnuigh air an son co math ri bhi searmonachadh dhoibh.

† 'Se Mac Dhe ar Fear-tagraidh maille ris an Athair, trid-san tha slighe againn gu dol a steach chum an Athar, agus is ann a mhain mar a ta ar 'n urnuighean air an tairgse suas 'na ainm-san a tha iad air an eisdeachd agus air am freagradh.

Anam-an-duine, co misneachail anns a ghniomh, agus co seasmhach 'nan ruintibh, agus gu'n d'fhuair iad cheana beagan buaidh air a bhaile iomraideach sin.

Air an aobhair sin ghairm an Righ Emanuel a Mhac dha ionnsuidh; agus fhreagar esan "Tha mi 'n so, Athair." An sin thubhairt an Righ, "Tha fhios agad fein, co math 'sa th' agamsa air cor baile Anam-an-duine, mar an ceudna, tha fhios agad ciod a runaich sinn da thaobh, agus ciod a rinn thusa chum a shaoradh. Uime sin, a Mhic thig a nis, agus ullaich thu fein air son a chogaidh so, oir theid thu gu m' champa-sa tha fa chomhair a bhaile. Mar an ceudna soirbhichidh leat, an sin, oir bheir thu buaidh, agus ceannsaichidh tu Anam-an-duine."

An sin fhreagair Mac an Righ, "Tha do lagh an taobh a stigh de m' chridhe: is e mo thlachd do thoil a dheanamh." Eabh. x. 7—9.* 'Se so an latha as an robh fadachd ormsa, agus an obair ris an dh'feith mi co fada. Uime sin deonaich dhomhsa uiread a dh'armailt 'sa chi thu iomchuidh ann do ghliocas, agus theid mi, agus saoraidh mi Anam-an-duine do bhaile-sa tha dol a dhith, bho Dhiabolus agus bho 'chumhachd. Is tric a bha mo chridhe air a chradh an taobh stigh dhiom air son a bhaile thruaigh so, Anam-an-duine; ach a nis tha gairdeachas air, a nis tha e subhach; agus leis a sin a' radh leum e tharais air na beanntaibh le aoibhneas, agus thuirt e, cha do mheas mi nam' chridhe ni sam bith tuilleadh a's daor air son Anam-an-duine; air do shonsa Anam-an-duine; tha latha 'n dioghaltais ann mo chridhe; agus is aoibhneach mi, Athair, gu'n d'rinn

---

* Am Mac ullamh gu toil an Athar a choilionadh. Salm. xl. 7—
Eabh. x. 7—9.

husa mise nam cheannard an slainte-san.—
Eabh. ii. 10. Toisichidh mi a nis ri iadsan a
harachadh a bha nam plaighean do mo bhaile-sa
Anam-an-duine, agus saoraidh mi e bho'n lamh-
ibh-san."

'Nuair a thubhairt Mac an Righ so ri 'Athair,
ir bàll shiubhail an naigheachd mar dhealanach
ir feadh na cuirte; agus 'se a mhain bu chainnt
lhoibh ciod a bha Emanuel gu dheanamh air son
aile iomraideach Anam-an-duine. Cha'n urrainn
hu a smuaineachadh co mor sa bha'n luchd-frith-
ealaidh air an lionadh le aoibbneas leis an ni so
h'ann an rùn a Phrionnsa. Seadh, bha iad co mor
ir an lionadh leis an obair so, agus le iomchuidh-
achd a chogaidh, 's gu'n do mhiannaich na mor-
irean a b'urramaiche agus na h-ard-uaislean a
'inbhiche bh'anns an rioghachd ughdarras fhaot-
inn fo Emanuel, gu comhnadh a dheanamh ann
n toirt air ais a rithist baile truagh Anam-an-
luine gu Saddai.

An sin chaidh a cho'dhunadh gu'n rachadh cuid-
iginn le naigheachd a dh'ionnsuidh a chaimp, a
lh'innseadh, gu'n robh Emanuel a' teachd a dh'ath-
iseag Anam-an-duine, agus gu'n robh e gu arm-
ilt co cumhachdachd a thoirt leis 's nach b'urr-
innear cuir na aghaidh. O! cia ealamh 'sa bha
uchd aiteachaidh nan neamhan gu ruith le luaths
chum an naigheachd so a' ghiulain chum a
haimp a bh'aig Anam-an-duine! 'Nuair a thuig na
eannardan nach e a mhain gu'n robh an Righ gu
Emanuel a Mhac a chur uaithe, ach mar an ceudna
u'n robh e na mhor thlachd leis a Mhac fein a dhol
ir an teachdaireachd so le Saddai mor 'Athair,
hum an aoibhneis a thaisbeanadh thug iad a
eithid a dh'iolach asda 's gu'n do reub an talamh le
fuaim: seadh, thug mac-talla nam beann freag-

radh, agus chriothnaich agus chrathadh Diabolus fein.

Ged nach do chuir an naigheachd so a bheag sam bith a dh'iomagain, air baile Anam-an-duine, oir mo thruaighe, bha iad co mor air mhi-cheill, gu sonruichte le'n ana-measarrachd agus le'n anamiannaibh, gidheadh bha Diabolus an uachdaran fo mhor iomagain, oir bha a chuid luchd-coimhid an comhnuidh a mach aige-san, a thug fios da ionnsuidh mu na h-uile nithe, agus dh'innis iad da ciod a bha iad a' deanamh aig a chuirt, agus gu'n tigeadh Emanuel gun teagamh gu h-aithghearr le armailt a chum ionnsuidh a thoirt air-san. Cha robh uiread a dh'eagal air Diabolus a h-aon sam bith eile 'sa bheir roimh 'n Phrionnsa so. Oir ma tha cuimhne agad, dh'innis mi dhuit cheana gu'n do mhothaich Diabolus cudthrom a laimhe roimhe so; air chor's gu'n robh an tuilleadh eagal air, do bhrigh gur esan a bha gu teachd 'na aghaidh. Dh'innis mi dhuit gu'n do ghabh Mac an Righ os laimh teachd bho'n chuirt a chum Anam-an-duine a thearnadh, agus gu'n d'rinn 'Athair ceannard armailt-san dheth; air do'n àm teachd, ghabh e a thurus, agus thug e leis cuig ceannardan urramach le'm feachdaibh.

1. B'e Creidimh oirdheirc an ceud Cheannard: b'e Gealladh a b'fhear-brataich dha: ghiulain esan a bhratach dhearg; agus 'se bu shuaicheantas dha, an t-Uan Naomh agus sgiath òir. Eoin, i. 29. Ephes. vi. 16.

2. B'e Deagh-dhochas urramach an dara Ceannard: b'e Earbsa a b'fhearr-brataich dhasan; ghiulain esan a bhratach ghorm, agus 'se bu shuaicheantas dha tri acraichean òir, Eabh, vi. 19.

3. B'e Gradh treun an treas Ceanneard: b'e Truacantas a b'fhearr-brataich dhasan; ghiulain

esan a bhratach uaine; agus 'se bu shuaicheantas dha triuir dhilleachdanan lomnochd air an gabhail 'na uchd, 1 Cor. xiii.

4. B'e Neo-chiontas neo-sgàthach an ceathramh Ceannard: b'e Neo-lochdach a b'fhear-brataich dhasan: ghiulain esan a bhratach gheal; agus 'se bu shuaicheantas dha tri cholmain òir, Mata. x. 16.

5. B'e Foighidin ionmhuinn fhior rioghail an cuigeamh Ceannard: b'e Fad-fhulangas a b'fhear-brataich dhasan; ghiulain esan a bhratach dhubh; agus 'se bu shuaicheantas dha, tri saighdean troimh chridhe òir.*

B'iad so ceannardan Emanueil; b'iad so am fir-bhrataichean, am brataichean, agus an suaicheantasan, agus bha deich mile fear aig gach aon diubh fodhpa, Eabh. vi. 12. B'e an Ceannard Creidimh a threoraich am feachd, agus b'e an Ceannard Foighidin bu cheann-iùil do dheireadh na h-armailt. B'iad an triuir eile le'n cuid daoine tromlach an airm; agus bha'm Prionnsa fein a' siubhal 'na charbad air an ceann.

'Nuair a thoisich iad air imeachd, sheid na trombaidean, dhealraich an armachd, agus bha na brataichean a' luasgadh anns a ghaoth. Bha'n t-iomlan de dh'armachd a Phrionnsa de'n òir, agus shoillsich e mar a ghrian anns na speuraibh. B'armachd dhearbhta armachd nan ceannardan, agus bha iad coslach ri na reultaibh loinnreach. Mar an ceudna, thainig cuid mar shaighdearan [1] dhe'n saor thoil fein bho'n chùirt a thaobh a ghraidh a bh'aca do'n Righ Saddai, agus do shaoradh baile Anam-an-duine.

---

* 'Nuair a tha'n Slanuighear a' cathachadh an aghaidh an diabhoil, ha e fein a teachd le creidimh, dochas, gradh, neo-chiontas, agus oighidin 'na chuideachd; agus a stiuradh a chogaidh.—Faic Salm xlv. 4.

[1] Na h-ainglean.

Air aithne 'Athair thug Emanuel leis[1] da fhichead 'sa ceithir deug do reitheachan-cogaidh, agus da chrann-tabhuill deug gu clachan a thilgeadh leo: rinneadh gach aon diubh so de dh'òir fiorghlan, agus ghiulain iad leo iad so ann an cridhe agus ann an teis-meadhon am feachd air an turas gu Anam-an-duine.

Mar sin chaidh iad air an aghaidh gus an d'thainig iad mar uidhe thri mile do'n bhaile, agus stad iad an sin gus an d'thainig a cheud cheathrar cheannardan gu Emanuel. An sin thainig iad gu Anam-an-duine, agus an uair a chunnaic na seann saighdearan a bha 'sa champa gu d'thainig armailt as ùr g'an comhnadh, thug iad a leithid a dh'iolach fa chomhair ballachan a bhaile, 's gu'n chuir e an ath eagal air Diabolus. Mar sin champaich iad fa chomhair a bhaile, ach cha'n ann mar a rinn an ceathrar cheannardan eile iad fein a shuidheachadh a rinn iadsan, a mhain an aghaidh gheatachan Anam-an-duine, ach chuairtich iad e air gach taobh, agus theannaich iad e air a chulaobh agus air a bheulaobh, ionnas ge b'e taobh a shealladh Anam-an-duin' a nis', chitheadh e armailt chumhachdach a' cur seisdeadh ris. A thuilleadh air so, thilgeadh torran suas na aghaidh, bha Tòrr-a-Ghrais air an darna taobh, agus Tōrr-a-Cheartais air an taobh eile. A bhārr orra sin, bha caochladh bruachan beaga, agus cnuic ann, mar a ta Cnoc-na-seal-fhirinn, agus Bruachan-gun-pheaccadh, far an robh, moran dhe na croinn-thabhuill air an suidheachadh an aghaidh a bhaile: chaidh ceithir dhiubh a shuidheachadh air Tōrr-a-Ghrais, agus uiread eile air Tōrr-a-Cheartais; agus chaidh a chuid eile dhiubh a shuidheachadh anns na n-aitibh bu fhreagarraich mu'n cuairt do'n bhaile, Chaidh cuig dhe na reitheachan-slachdaidh a b'fhearr, 'se sin ri radh, dhiubh-san bu mho, a shuidheachadh air Tōrr-na-Claisdeachd, tōrr a chaidh a thogail dlù do Gheata-na-cluaise, a chum a bhriseadh agus fhosgladh.*

---

[1] Tha tri fichead leabhair agus a sea anns a Bhiobal Naomh, a cumhachdach troimh Dhia gu daingnichean laidir an Diabhoil a leagadh.

---

* Feumaidh Dia an Spiorad Siorruidh, a chluais a dh'eisdeas a thoirt mu'n comasach caochladh tearnaidh sam bith a bhi air oibreachadh air an anam. Feumaidh am peacach a bhi air a thoirt gu *eisdeachd* ri guth Dhe, mar a ta e air fhoillseachadh 'na fhocal; an sin thig e gu bhi mothachail dhe chor caillte, agus teichidh e gu Criosd air son maitheanas agus sith.

CAIBIDEAL V.

Thug Emanuel cuireadh do dh'Anam-an-duine striochdadh, sgaoil e mach a bhratach gheal le a colmainibh òir an toiseach, an sin a bhratach dhearg, agus, mu dheireadh, a bhratach dhubh—A theachdaireachd—Sheol muinntir a bhaile e gu Diabolus air son fios freagradh—Chuir Diabolus a choire as an leth-san—Dh'ullaich Emanuel gu ionnsuidh a thoirt air a bhaile—Chuir Diabolus Rag-air-geilleadh le cumhachaibh sithe—Dhiult Emanuel iad—Thug na Ceannardan, eadhon, Boanerges agus Fein-mhothachadh ionnsuidh air Geata-na-cluaise, ach chuireadh an teicheadh orra—Mar an ceudna thug an Ceannard Deadh-dhochas, agus an Ceannard Gradh ionnsuidh air Geata-na-sula—Chaidh caochladh Ifrinneich a mharbhadh—Chaidh a bhratach gheal a sgaoileadh a mach a rithist—Thairg Diabolus a bhi na fhear-ionaid fo Emanuel, agus am baile ath-leasachadh—Chuir Emanuel an ceill gu'n tilgeadh e mach e—Air do Dhiabolus fhaicinn gu'm feumadh e bhi air a cheannsachadh, dh'orduich e d'a chuid ceannardan na h-uile olc a bha 'nan comas a dheanamh do dh'Anam-an-duine—Chaidh an ionnsuidh a thoirt—Bhriseadh agus dh'fhosgladh Geata-na-cluaise—Ghabh an triuir Cheannardan so, eadhon, Boanerges, Fein-mhothachadh, agus Breitheanas seilbh air tigh Fhir-na-coguis—Mharbhadh Claon-bhreith, Droch-theagamh, agus Ifrinnich eile—Chuir muinntir a bhaile achanaich a dh'ionnsuidh Emanueil—Cha d'thug e freagradh—Bhriseadh agus dh'fhosgladh an Caisteal—Dh'inntrig Emanuel a steach do'n bhaile le greadhnachas, agus chaidh e do'n chaisteil—Chuireadh Diabolus ann am priosan, agus thilgeadh a mach as a bhaile e—Phill Emanuel do'n camp.

’Nuair a chunnaic baile Anam-an-duine a bhuidhean mhor shaighdearan a thainig na aghaidh, agus na reitheachan-cogaidh agus na croinn-thabhuill a thug iad leo, agus na torran air an robh iad air an suidheachadh; maille ri deallradh an armachd, agus luasgadh am brataichean, chuir so thuige iad gu’m beachdan atharrachadh caochladh uairean; ach cha b’ann ni bu treubhaiche a dh’fhas iad, ach ni bu ghealtaiche. Oir ged bha iad roimhe so de’n bharail a bhi tearuinte gu leoir, gidheadh thoisich iad a nis ri smuaineachadh nach b’urrainn neach air bith innse ciod a tharladh dhoibh.

’Nuair a chuartaich an deadh Phrionnsa Emanuel am baile, ’sa cheud aite, dh’aithn e a bhratach gheal a bhi air a togail suas a' measg nan croinn-thabhuill òir a bh'air an suidheachadh air Tōrr-a-Ghrais Bha dà aobhar aig air son so a dheanamh: 1. A leigeadh ris do dh'Anam-an-duine gun robh e comasach agus deonach air trocair a thaisbeanadh fathast, nam pilleadh iad ris. 2. A chum nam b'e 's gu'm buanaicheadh iad 'nan ceannairc, gur ann bu lugha bhitheadh a leithsgeul aca nan sgriosadh se iad.

Mar sin, chaidh a bhratach gheal le' tri cholmainibh òir a sgaoileadh a mach ré dhà latha, a chum ùine agus cothrom a thoirt dhoibh gu smuaineachradh. Ach dh'fhan iadsan co beag umhail 's ged nach bitheadh gnothaich aca ris, agus cha d'thug iad freagradh sam bith do rabhadh cairdeil a Phrionnsa.

An sin dh'aithn e dhoibh bratach dhearg a Cheannard Breathanais, d'am bu shuaicheantas an amhuinn theinteach loisgeach, a thogail suas air Tōrr-a-Cheartais: Bha i so a' luasgadh 'sa ghaoith fa'n comhair ré iomadh latha: ach cha d'thug a bhratach dhearg ni's mo do chaochladh orra, na thug a bhratach gheal.

Dh'aithn Emanuel a rithist gu'n sgaoileadh a sheirbhisich a mach bratach dhubh an dulain nan aghaidh, d'am bu shuaicheantas tri peileirean loisgeach tairneanaich. Ach bha Anam-an-duine co caoin-shuarrach uimpe so, 'sa bha iad umpa-san a chuireadh suas roimhe sin. 'Nuair a chunnaic am Prionnsa nach druigheadh aon chuid trocair, na breitheanas, na cuir an gniomh breitheanais, air cridhe Anam-an-duine, bha e ro bhronach, agus thubhairt e, " S cinnteach 's ann bho'n aineolas air cleachdaidhibh cogaidh, a tha 'm baile 'gan ghiulain fein co neonach so, agus cha'n ann bho dhulan uaigneach air bith a tha iad a' toirt dhuinne, no bho chaoin-shuarrachas mu'm beatha. Theagamh gu bheil iad eolach air an doighibh cogaidh fein, ged dh'fhaod iad a bhi aineolach air an rathad air an gnā leamsa cogadh a dheanamh ri m' namhaid Diabolus."[1]

Uime sin, chuir e teachdaireachd a dh'ionnsaidh Anam-an-duin' a dh'innse dhoibh ciod a bha e a' ciallachadh leis na comharraidhibh ud agus le bhi sior sgaoileadh a mach nam brataichean, agus mar an ceudna chum gu'm biodh fios aige co dhiubh a roghnaicheadh iad gràs agus trocair, na breitheanas, agus cuir an gniomh breitheanais.

Ré na h-ūine so uile chum iad na geatachan duinte co daingean 'sa b'urrainn doibh le glasaibh, le cloidheanaibh, agus le crannaibh. Mar an ceudna, dhubail iad am freiceadanan, agus bha'n luchd faire co furachail 'sa bha 'nan innleachd. Os barr thog Diabolus a mhisneach agus chleachd e uile chumhachd chum am baile bhrosnachadh gu comhstri nan aghaidh.

Thug muinntir a bhaile am freagradh so a leanas do theachdair a Phrionnsa:

"Le cead do mhorachd, a thaobh nan nithe bha thu a' fiosrachadh dhinne le do theachdaire, eadhon, co dhiubh a ghabhas sinn ri do throcair, no thuiteas sinn le do cheartas, tha sinne ceangailte le lagh agus le gnāth an aite so, agus cha'n urrainn duinn freagradh cinnteach sam bith a thoirt dhuit.* Oir tha e an aghaidh lagh, uachdranachd, agus còir-dhligheach rioghal ar Righ-ne, aon chuid sith no cogadh a dheanamh as eugais-san. Ach ni sinn so, guidhidh sinn air 'ur prionnsa a theachd a chum a bhalladh, agus freagradh a thoirt dhuit an sin mar chi e iomchuidh agus feumail air ar son-ne."

---

[1] Cha'n ann mar ni an saoghal cogadh a tha Criosda 'ga dheanamh.

* Cha'n eil togradh cridhe 'n duine 'na staid neo-iompaichte air son gabhail ri trocair, ni mo tha eagal air roimh bhagraidhean breitheanais (faic Rom. ii. 4, 5.), ach tha e air a thoirt am braighdeanas le Satan a reir a thoil.

'Nuair a chuala 'n deadh Phrionnsa Emanuel am freagradh so, agus a chunnaic e trailleachd agus daorsa an t-sluaigh, agus cia toileach 'sa bha iad air fanntuinn ann an slabhraibhibh an an-tighearna Dhiaboluis, chuir so doilgheas air a chridhe.[1] Agus, an uair a thug e fainear gu'm b'urrainn neach air bith a bheatha chaitheamh gu toileach fo trailleachd an fhamhair sin, bha crādh air.

An deigh do mhuinntir a bhaile innse do Dhiabolus gu'n robh am Prionns' a' feitheamh orra air son freagradh; dhiult esan freagradh a thoirt dha, agus ged a chum e air co math 'sa b'urrainn da, gidheadh bha 'chridhe air crith le eagal.[2]

An deigh sin, thubhairt e, "theid mi fein sios a chum a gheata, agus bheir mi dha am freagradh a chi mi iomchuidh;" mar sin chaidh e sios gu Geat'-a-bheoil, agus labhair e ri Emanuel mar a leanas, gidheadh ann an cainnt nach tuigeadh am baile :

"O thusa Emanuel mhōir, a Thighearn an t-saoghal uile, is aithne dhomh thu, is tusa Mac Shaddai mhōir! C'arson a thainig thu dha mo phianadh, agus dha mo thilgeadh a mach á mo sheilbh? 1. Is math a ta fios agad, gu'm buin am baile so Anam-an-duine dhomhsa, a thaobh còir bhuaidh; choisinn mi e le lan chothrom. Agus an toirear a chreach bho'n fhear laidir, no an eigear a' chobartach dhligheach as? 2. Mar an ceudna, is leam am baile so Anam-an-duin' a

---

[1] Tha Criosd air a chradh air son amaideachd Anam-an-duine.

[2] Tha eagal air Satan 'nuair a thoisicheas an t-anam ri eisdeachd ri Criosd.

NATIONAL LIBRA

thaobh aomadh an toil fein. Dh'fhosgail iad geatachan am baile dhomh, mhionnaich iad a bhi dileas dhomh, agus dh'aidich iad gu follaiseach gu'm bu mhis' an righ. A bhārr air sin thug iad dhomh an caisteal aca; seadh, chuir iad an t iomlan de neart Anam-an-duine fo'm cheannsgal-sa.

Os barr, dhiult am baile so Anam-an-duine thusa: thilg iad do lagh, t'ainm, t'iomhaigh, agus na h-uile ni is leatsa, air an culaobh; agus 'nan aite sin ghabh iad mo lagh-sa, m' ainm-sa m' iomhaigh-sa, agus na h-uile ni a bhuineas dhomhsa.[1] Feoraich ri d' cheannardaibh fein, agus innsidh iad dhuit gu'n do thaisbean Anam-an-duine, gradh agus rioghalachd dhomhsa, anns na h-uile freagradh a thug iad d'am barnaigidhibh-san; ach nochd iad an comhnuidh suarrachas, dimeas, agus tàir dhuitsa agus do na bhuineadh dhuit. A nis, thusa neach is tu an t-Aon chothromach agus naomh (agus dha nach bu chōir aingidheachd a dheanamh) imich ma ta guidheam ort, uamsa, agus fag mi gu siochail ann an seilbh mo chōir dhligheach."

Labhradh an duan so ann an cainnt Dhiabboluis fein. Oir ged is urrainn e labhairt ris na h-uile dhaoine 'nan cainnt fein (air neo cha bhiodh e na chomas am buaireadh mar tha e deanamh), gidheadh tha cainnt shonruichte aige dha fein, agus is i sin cainnt an t-sluichd ifrinneil no'n dubhaigein.

Uime sin, cha do thuig Anam-an-duine e, ni mo chunnaic iad mar a bha e crupadh agus a cromadh am feadh 'sa sheas e fa chomhair Emanueil am Prionnsa-san.

Ré na h-uine so uile, mheas iadsan gu'n robh e co laidir agus co cumhachdach 's nach b'urrainnear cuir na aghaidh air sheol sam bith. Uime sin, am feadh 'sa bha e ag achanaich mar so, gu'm biodh e air a cheadachadh dha fantuinn anns a bhaile, agus nach d'thugadh Emanuel uaithe e a dh'aindeoin, rinn an luchd aiteachaidh uaill as a threubhantas, ag radh, "Co tha comasach air cogadh ris?"

---

[1] Tha Satan air tus am mealladh gu peacachadh, agus an sin a tionnda gu bhi na fhear-casaid.

'Nuair a chuir Diabolus crioch air na bh'aige ri radh, labhair Emanuel am Prionnsa oirdheirc:

"A mhealltair a tha thu ann, tha ni-eiginn agam ri radh riut, ann an ainm m'Athair, 'na m' ainm fein, agus as leth, agus air son math a bhaile thruaigh so Anam-an-duine. Tha thus' a' gabhail ort gu bheil còir dhligheach agad air a bhaile thruagh so, 'nuair a ta e ro shoilleir do uile chuirt m' Athar-san gur ann le do bhreugaibh agus le do mhealltaireachd a fhuair thusa steach mar a fhuair thu air a gheatachaibh; chuir thu breugan as leth m' Athair agus as leth a lagha, agus mar sin mheall thu muinntir a bhaile. Tha thus' a' gabhail ort gu'n do ghabh an sluagh riut mar an righ, mar an ceannard, agus mar an tighearna, 's ann troimh fhoill agus cheilg a thachair sin mar an ceudna. A nis, ma's e 's gu'n gabhar ri breugaibh, ri seoltachd pheacach, agus ris gach uile ghne chealgaireachd uamhasach, ann an cùirt m'Athar-san ('s ann 'na chuirt-san dh'fheumas breith a bhi air a 'thoirt ortsa,) ma ghabhar riu sin air son cothrom agus ceartas, an sin ceadaichidh mise gur leatsa Anam-an-duine le còir bhuaidh. Ach co an gadaich, co an t-aintighearna, co an diabhol a tha'n sin nach fhaodadh buadhachadh mar a rinn thusa? 'S urrainn mise a' dhearbhadh, O Dhiabo-luis, nach 'eil lideadh de'n fhirinn anns na bheil thus' a' gabhail ort mu thimchioll na buaidh a thug thu air Anam-an-duine. Am bheil thu saoilsinn gu bheil e ceart dhuit, breugan a labhairt mu dheighinn m' Athair-san, agus esan a thaisbeanadh do dh'Anam-an-duine mar am mealltair is mo th'anns an t-saoghal? Ciod an lethsgeul a th'agad air son a bhi le d' fhiosrachadh fein, a' fiaradh fior chiall agus bhrigh an lagha? Mar an ceudna, an robh e na ni math dhiut-sa creach a dheanamh de neo-chiontas agus de aon fhillteachd Anam-an-duine a ta nis na bhaile truagh? Seadh, thug thu buaidh air Anam-an-duine le bhi gealltuinn sonas doibh le iad lagh m' Athair-san a bhriseadh agus a chuir suarrach, 'nuair a bha fios agads', oir cha b'urrainn thu gu'n fhios a bhi agad air bho t'fhiosrachadh fein, gu'm b'e sin an dearbh dhoigh gu iadsan a sgrios. Mar an ceudna, troimh ghamhlas mhill thu iomhaigh m'Athar-san ann an Anam-an-duine, agus chuir thu suas t-iomhaigh fein na h-àite, ni bha na mhòr thàire do m' Athair-san, na an-tromachadh air do pheacadh-sa, agus na chron do-ghiulainte do bhaile caillte Anam-an-duine."

" A bhàrr air sin (mar nach biodh annta so uile ach nithe beag leatsa) cha'n e a mhain gu'n do mheall agus gu'n do sgrios thu an t-àite so; ach mar an ceudna, le do bhreugaibh agus le do dhoighibh cealgach chuir thu iad an aghaidh an saorsainn fein. Cionnas a bhrosnuich thu iad an aghaidh ceannardan m' Athair-san a chuireadh leis-san a chum an saoradh bho'n daorsa? Na nithe so uile, agus moran eile a thuilleadh orra so rinn thu le d'fhiosrachadh fein an aghaidh na còrach, agus mar dhi-mheas do m' Athair agus d'a lagh; agus le rùn am baile truagh so Anam-an-duine chuir fo 'dhiumadh-san gu siorruidh. Uime sin, thainig mis' a' dheanamh dioghaltas air son na coire a' rinn thusa do m'Athair, agus a bhuntainn riut-sa air son do thoibheuman leis an d'thug thu air a bhaile thruagh so toibheum a thoirt d'a ainm-san. Seadh, air do cheanns', a phrionnsa 'n t-sluichd ifrinneil diolaidh mis e."

" Air mo shon fein, O Dhiaboluis, tha mi air teachd a' d' aghaidh le cumhachd dligheach a thoirt Anam-an-duine le caithream-buaidh às do mheuraibh loisgeach. Oir is leamsa 'm baile so, O Dhiaboluis, agus sin le còir chinnteach, mar tha e ri fhaicinn leo-san uile a rannsuicheas gu dichiollach nà còraichean is sine agus is ro fhirinniche, agus tagraidh mise mo chōir air, gu amhluadh do d'ghnuis-sa."

" AIR TUS, Oir thog m' Athair Anam-an-duine, agus dhealbh se e le 'laimh fein. An luchairt ann am meadhon a bhaile thog e chum a thaitneas fein. Uime sin, is le m' Athair am baile so, agus feumaidh an neach a chuireas an aghaidh na firinn so, breug a chuir air anam fein."

" 'SAN DARA AITE, Is leamsa 'm baile so Anam-an-duine."

" 1. Oir is mise oighre m' Athair, a cheud ghin, agus mor thlachd a chridhe. Eabh. i. 2. Eoin xvi. 16. Uime sin, thainig mise nuas a' d' aghaidh a thagairt mo chōir, a thoirt air ais m'oighreachd fein as do lamhan-sa.

" 2. A thuilleadh air so, mar a ta dlighe agus coir agam-sa air Anam-an-duine a thaobh 's gur mi oighre m' Athair; mar sin tha cōir agam air mar an ceunda do bhrigh gu'n d'thug m' Athair dhomhs' e. Eoin xvii. Bu leis-san e agus thug e dhomhs' e; oir cha d'thug mi aig àm air bith oilbheum do m' Athair, chum gu'n d' thugadh e uams' e gu thabhairt dhuit-sa. Isa. l. 1. Ni mo reic mi mo bhaile ionmhuinn riut-sa. 'Se Anam-an-duine mo thlachd, mo thaitneas, agus aoibhneas mo chridhe."

"3. Is leams' Anam-an-duine a thaobh luaich, cheannaich mi dhomh fein e. A nis, a chionn gu'm bu le m' Athair agus leams' e, do bhrigh gu'm bu mhise 'oighre-san, agus mar an ceudna, a chionn gu'n do cheannaich mi dhomh fein e le luach mōr, uime sin, leis na h-uile còir dhligheach is leams' am baile so, agus cha'n 'eil annads' ach fear-foir-eiginn, an-tighearna, agus slaoighteara a ta cumail seilbh air a dh'aindeoin. B'e so an t'aobhar mu'n do cheannaich mis e; eadhon, pheacaich Anam-an-duine an aghaidh m' Athar, agus thubhairt m'Athair, anns an là 'sam briseadh iad a lagh gu'm basaicheadh iad. Is fhasa do neamh agus do'n talamh a' dhol thairis, na do m'Athair-san 'fhocal a bhriseadh, Mata. v. 18. Uime sin, 'nuair a pheacaich am baile so le eisdeachd ri d'bhreug-aibh-san, thainig mise 'san eadraiginn agus gheall mi do m'Athair gu'n deanainn dioladh air son eas-aontais Anam-an-duine; agus ghabh m'Athair rium mar rathan. Mar sin, 'nuair a thainig an t-àm a chaidh a chomharrachadh, thug mise corp air son cuirp, anam air son anma, beatha air son beatha, fuil air son fola, agus shaor mi mo bhaile ionmhuinn Anam-an-duine."[1]

"4. Cha d'rinn mi so a chuid 'sa chuid; tha lagh agus ceartas m'Athar a nis air an riarachadh, agus làn thoilichte gu'm biodh Anam-an-duine air a shaoradh, oir bha iad araon anns a bhagradh an aghaidh 'easaontais.

"5. Tha mi air teachd a mach an diugh a' d'aghaidh-sa le aithne m'Athar; b'esan a thuirt rium, Rach sios agus saor Anam-an-duine, Eoin, iii. 16, 17.

"Uime sin, biodh e aithnichte dhuit-sa (O thusa thobair na ceilge), agus mar an ceudna do'n bhaile amaideach Anam-an-duine, nach d'thainig mis' a' d'aghaidh an diugh as eugais m'Athar.

---

[1] Thug ar Slanuighear Iosa Chriosd, e fein air ar son-ne, chum gu'r saoradh e sinne.

" A nis," ars' am Prionnsa oirdheirc, " Tha focal agam ri ràdh ri Anam-an-duine. Ach co luath 'sa chaidh iomradh gu'n robh focal aige ri labhairt ris a bhaile umanda sin, chaidh freiceadanan dubaillt a' chuir air na geatachaibh, agus àithne thoirt do uile mhuinntir a bhaile gu'n eisdeachd ris; ach chaidh e air aghaidh agus thuirt e, " O bhaile neo-shonadh Anam-an-duine, tha mi air mo ghluasad le truas agus baigh dha do thaobh-sa. Ghabh thu ri Diabolus mar do righ, agus tha thu air teachd gu bhi a' d'bhanaltrum agus a' d'sheirbhiseach do dh'Ifrinneich an aghaidh do Thighearn agus do Righ. Dh'fhosgail thu do gheatachan dhasan, ach dhùin thu gu daingean iad nam' aghaidh-sa; dh'eisd thu ris-san, ach dhūin thu do chluasan riumsa; ghabh thu ris-san agus ris an truaighe a thug e ort; agus ged a tha mise teachd le slainte do d'ionnsuidh, cha'n 'eil suim agad dhiom. A thuilleadh air sin, thug thu thu fein, agus na h-uile ni bh'annad de 'm chuid-sa, do an namhaid is mo a th'aig m'Athair agus agamsa. Striochd thu thu fein dha, bhōidich agus mhionnaich thu a bhi dileas dhasan. A bhaile thruaigh Anam-an-duine! Ciod a ni mise riut? An saor mi thu? An sgrios mi thu? Am buail mi thu, agus am bleath mi thu gu luathair, no an dean mi cusbair de'n ghras is saibhre dhiot? Ciod a ni mi riut? Eisd riumsa agus mairidh tu beo. Anam-an-duine, tha mise trocaireach, agus gheibh thusa mi mar sin; na dùin a mach as do gheatachan mi. Dan. v 2. Eoin xii. 47. Lucas x. 56."

" Ni mo tha rùn orm cron a dheanamh dhuit, O Anam-an-duine; c'arson a tha thu a' teicheadh co fada bho do charaid, agus a gramachadh co dlù ri do namhaid? Gu cinnteach is àill leam, gu'm biodh tu brònach air son do pheacaidh, mar bu chubhaidh dhuit; ach na càill t'earbs' á do bheatha, cha'n ann gu do dhochann a tha'n armailte mhōr so, ach gu do shaoradh bho d'dhaorsa, agus a chum do thoirt gu umhlachd dhomh-sa."

"'Se m' ughdarras-sa cogadh a dheanamh ri Diabolus do righ, agus ris na h-uile Ifrinneach a ta maille ris; oir is esan an duine laidir fo armachd a ta gleidheadh an tighe, agus cuiridh mise a mach e; feumaidh mi a chreach-san a roinn, feumaidh mi 'armachd a thoirt uaithe, feumaidh mi a thilgeadh a mach as a dhaingneach, agus feumaidh mi ionad còmhnuidh a dheanamh dhomh fein dhe. Bithidh fios aig Diabolus air a so, O Anam-an-duine, 'nuair a dh'fheumas e mis a' leantuinn ann an slabhraidhibh, agus ni Anam-an-duine gairdeachas ri faicinn sin."

"B'urrainn dhomhsa thoirt air imeachd agus t-fhagail air bàll; ach tha mi rùnachadh buntainn ris air a leithid a dhoigh, 's gu'm bi e ri fhaicinn agus air aideachadh leis na h-uile, co laghal 'sa bhios an cogadh a ni mise ris. Ghlac esan Anam-an-duine le fòill, agus tha e 'ga chumail le foirneart agus le ceilg, ach ni mise riusgte agus lomnochd e ann an sealladh na h-uile chi e. Tha mo bhriathrans' uile firinneach, tha mi cumhachdach a chum tearnaidh, agus saoraidh mi Anam-an-duine as a laimh-san."

Labhradh a chainnt so gu sonruichte air son Anam-an-duine, ach cha'n eisdeadh iad rithe. Dhuin iad Geata-na-cluaise, chum iad glaiste agus crainnte e, chuir iad freiceadan air, agus dh'aithn' iad nach rachadh a h-aon de luchd aiteachaidh Anam-an-duine a mach, agus nach leigte a h-aon bho na champ a steach do'n bhaile: mheall Diabolus iad cho uamhasach, 's gu'n d' rinn iad na nithe so uile an aghaidh an Tighearn agus am Prionnsa dligheach; uime sin, cha robh e gu bhi air a cheadachadh, gu'n tigeadh duine, no guth, no fuaim duine a bhuineadh do'n fheachd ghlormhor, a steach do'n bhaile.*

'Nuair a chunnaic Emanuel gu'n robh Anam-an-duine air fhilleadh mar so ann am peacadh, thug e aithne d'a armailt uile bhi ullamh. A nis, cha robh doigh laghail sam bith air a bhaile a' ghlacadh, ach a dhol a steach air na geatachaibh, agus gu h-araid air Geata-na-cluaise, mar am priomh gheata, uime sin, dh'aithn' e d'a cheannardaibh an reitheachan, an croinn-thabhuill, agus an daoine a thoirt leo agus an suidheachadh fa chomhair Geata-na-sula agus Geata-na-cluaise, chum gu'n glacadh e am baile.

'Nuair a dh'ullaich Emanuel na h-uile nithe gu cath a thoirt do Dhiabolus, chuir e rithist a dh'fhiosrachadh de mhuinntir Anam-an-duine, an striochdadh iad leo fein; no'n robh iad a runachadh feuchainn gus a cheann is faide mach? An sin ghairm iad fein agus Diabolus comhairle chogaidh agus runaich iad cumhachan araid a thairgse do dh'Emanuel, 's nam b'e 's gu'n gabhadh e riu, gu'n aontaicheadh iadsan ri striochdadh. B'e 'n ath ni, co rachadh air an teachdaireachd so. A nis, bha anns a bhaile, seann duine, Ifrinneach da'm b'ainm Rag-air-geilleadh, duine daobhaidh 'na dhoigh, agus fear mòr ghnothaichean do Dhiabolus; chuir iad uapa esan, agus chuir iad briathran 'na bheul a labhradh e. Mar sin chaidh e do'n champ gu Emanuel, agus chomharraich iad àm gu eisdeachd a thoirt dha. Mar sin thainig e, agus an deigh dha deas-ghnath no dhà Ifrinneach a chleachdadh, labhair e mar so agus thuirt e. Tit. 1. 16. " A Mhaighstir Mhòir chum gu'm bi e aithnichte do na h-uile dhaoine cia co teo-chridheach 'sa tha'm Prionnsa mo mhaighstir-sa, chuir e mise dh'innse do d'Mhorachd, gur docha leis na dhol gu cogadh, an darna leth de bhaile Anam-an-duine a thoirt thairis do d'lamhaibh-sa. Chuireadh mise dh'fhaotuinn fios an gabh do Mhorachd ris a chumha so."[1]

---

* 'Se ughdarras Chriosd bho 'Athair neamhaidh cogadh a dheanamh ri Satan, agus an t-anam a shaoradh bho 'chumhachd. Anns a chainnt so ri Anam-an-duine tha e taisbeanadh fior teist 'Shatain, mar mhealltair, mar bhreugair, mar an-tighearn, agus mar namhaid Dhe agus dhuine. Tha Criosd a' tagairt còir air anam-an-duine dha fein a thaobh 's gu'n do cheannaich se e, oir cheannaich se e le 'fhuil phriseil. Tha e labhairt ris mar a chuid fein, oir cha d' thainig e do'n t-saoghal, chum gu'n diteadh e an saoghal, ach a chum gu'm biodh an saoghal air a shaoradh trid-san. Eoin iii 17. Ach am feadh a bha Anam-an-duine fo chumhachd Shatain, dhiult e na tairgseachan grasmhor so uile. A leubhadair, am bheil so a' bualadh riut-sa? Ceasnuich thu fein, na diult an trocair so chum do dhitidh fein.

An sin thuirt Emanuel, " Is leam fein an t-iomlan, chaidh a thiodhlacadh dhomh agus cheannaich mi e, uime sin, cha chàill mi gu bràth an darna leth."

Rag-air-geilleadh, " A mhaighstir, thuirt mo mhaighstir-sa gu'm bi esan réidh ri thus a bhi a' d'Thighearn a thaobh ainm agus tiodal air an iomlan, ma's e 's gu'm faod esan a mhain earrann dhe a sheilbheachadh, Lucas xiii. 25."

Emanuel, " Is leamsa 'n t-iomlan ; cha'n ann a mhain a thaobh ainm agus focail ach le fior chòir ; uime sin, ma bhitheas cuid sam bith agamsa de dh'Anam-an-duine, bithidh an t-iomlan de agam."

Rag-air-geilleadh, " A Mhaighstir, Faic cia co so-riaraichte 'sa ta mo mhaighstir-sa ! Tha e 'g radh gu'm bi e toilichte, ma's e 's gu'n cuirear air leth dha aite eiginn an Anam-an-duine, mar aite comhnuidh uaigneach, agus bithidh tusa a' d' Thighearn air an iomlan de'n chuid eile, Gniomh. v. 1—5."

---

[1] Gabh beachd air na cumhachan so.

An sin fhreagair am Prionnsa oirdheirc, "Gach ni a bheir an t-Athair dhomhsa, thig e a' m'ionnsuidh; agus na h-uile thug e dhomh cha chaill mi a bheag, cha chaill ladhar no fuiltean diubh; uime sin, cha d'thoir mi dha a chùil is lugha 'n Anam-an-duine chum comhnuidh ghabhail innte, bithidh an t-iomlan agam dhomh fein."

Rag-air-geilleadh, "A mhaighstir, abair nan tugadh mo thighearn-sa 'n t-iomlan de'n bhaile thairis dhuit-sa ach air a chumha so a mhain, 'nuair a thig e do'n duthaich so, gu'm faigh e air sgāth an t-seann eolais, aoidheachd mar fhear-turuis car dà latha, no deich laithean, no mios, no mar sin; nach faod an t-sochair bheag so a bhi air a deonachadh dha?"

Emanuel, "Cha'n fhaod. Thainig e mar fhear-turuis gu Daibhidh, 's cha d 'fhan e fada maille ris, agus gidheadh theab Daibhidh anam a chāll ris a sin. 2 Sam. xii. 1—5. Cha'n aontaich mi gu'm faigh e fasgadh gu brāth tuille ann an Anam-an-duine."

Rag-air-geilleadh, "A mhaighstir tha thu coslach ri bhi gle neo-iochdmhor. Abair gu'n striochd mo mhaighstir-sa do na h-uile ni a thuirt do Mhorachd, air chumha gu'm faod a chairdean agus a luchd-daimh[1] ann an Anam-an-duine, saorsa bhi aca marsantachd a dheanamh anns a bhaile, agus gu'n sealbhaich iad na h-aitean comhnuidh a ta aca 'n drāsd; nach deonaich thu sin a a mhaighstir?"

Emanuel, "Cha deonaich; tha sin an aghaidh toil m' Athair. Rom. vi. 13. Colos. iii. 5. Gal. v. 24. Oir na h-uile, agus gach uile seorsa Ifrinnich a tha aig an ām so, na bhios aig ām air bith air am faotuinn ann an Anam-an-duine, cha'n e a mhain gu'n caill iad am fearann agus an saorsainn, ach caillidh iad am beatha mar an ceudna."

---

[1] Am peacadh agus Ana-miann feolmhor.

Rag-air-geilleadh, A mhaighstir, nach faod mo mhaighstir, agus mo thighearna mòr-sa, ni-eiginn do sheann chairdeas a chumail suas ri Anam-an-duine, le litrichibh, le luchd-turuis, le cothromaibh a thaobh tuiteamais, agus le'n leithidibh sin, ma's e 's gu'n tabhair e thairis an t-iomlan dhuit-sa. Eoin x. 8."

Emanuel, Cha'n fhaod air chor sam bith, oir tha a leithid sin de cho'chomunn, de chairdeas, de chaidreamh, no de dhluth-eolas ge b'e doigh air am bheil e air a chumail a suas, a truailleadh Anam-an-duine, a' tarruing air falbh an aignidhean uamsa, agus a' cur an sìth ri m' Athair-sa ann an cunnart."

Rag-air-geilleadh, " A mhaighstir mhòir, a chionn gu bheil moran chairdean, agus sin cairdean ionmhuinn aig mo mhaighstir-sa ann an Anam-an-duine, Rom. vi 12, 13, ma's e 's gu'm falbh e uatha, nach faod e eadhon de fhiuthantas agus de ghean-math fein, beagan de chomharraidhean air a ghradh agus air a spèis a bh'aige dhoibh a bhuileachadh orra, mar a chi e iomchuidh, chum an deigh dha falbh, gu'm faod Anam-an-duine amhairc air na comharaidhibh caoimhneis sin a fhuair iad uair-eiginn bho'n seann charaid, agus gu'n cuimhnich iad air-san a bha roimhe so na Righ orra, agus air na h-amannaibh suilbheara mheal iad air uairibh mar ri cheile, am feadh 'sa chomhuich iad fein agus esan cuideachd ann an sìth."

EMANUEL, "Cha'n fhaod; oir ma's e 's gu'n sealbhaich mis Anam-an-duine, cha cheadaich, agus cha'n aontaich mi gu'm bi am fuigheal, an t-iarmad, no'n smodan is lugha de Dhiabolus air fhagail as a dheigh, mar chomharraidhean no mar thiodhlacadhan air am buileachadh air neach sam bith ann an Anam-an-duine, chum tabhairt gu'n cuimhne an co'chomunn oillteil a bha eatorra roimhe."

RAG-AIR-GEILLEADH, "A mhaighstir, tha aon ni eile agam ri chuir an ceill, agus an sin sguiridh mi. 2 Righ. i. 1, 3, 6, 7. [1] Abair an deigh do mo mhaighstirs' Anam-an-duine fhagail, gu'm biodh aig neach eiginn dhiubh-san a bhiodh fathast a chomhnuidh anns a bhaile, gnothach co cudthromach, 's nam b'e gu'n dearmadair e, gu'n cuireadh e as da; agus abair, nach biodh neach sam bith eile co comasach air cobhair a dheanamh anns a chùis sin ri mo mhaighstir agus ri mo Thriathsa; nach fhaodair cuir air son mo mhaighstir air aobhair co dian ris a so? No mar fhaod e a theachd a stigh do'n bhaile, nach faod e fein agus an neach d'am buin an gnothaich, comhlachadh ann an aon de na bailltean-beaga a ta dlū do dh'Anam-an-duine, agus an cinn a chuir cuideachd, agus an comhairle chuir ri cheile an sin?"*

B'e so an aon mu dheireadh de na cumhachan ceilg-lubach agus millteach sin a thairg Rag-air-geilleadh do dh'Emanuel as leth a mhaighstir Diabolus; ach cha deonaícheadh Emanuel dha e; oir thuirt e cha'n urrainn ni sam bith tachairt ann an Anam-an-duine, 'nuair a dh'fhagas do mhaighstir-s' e, nach faod a bhi air a reiteachadh le 'm Athair-sa. 1 Sam. xxviii. 15. A bhārr air sin, bithidh e na thaire mhor do ghliocas agus do dh'eolas m' Athair-sa, gu'n rachadh neach air bith bho Anam-an-duine gu Diabolus a dh'iarraidh comhairle sam bith air, 'nuair a ta e air a roimh-aithneadh, anns gach uile ni le urnuigh agus asluchadh, an iarrtasan a dheanamh aithnichte do m' Athair-sa, (2 Righ. 1. 2, 3,) a nis nam b'e 's gu'm biodh an cumha so air a dheonachadh, bhiodh sin a' fosgladh dorus ann an Anam-an-duine do Dhiabolus, agus do na h-Ifrinnich gu bhi deilbh agus a' gniomhachadh droch-bheartan ceann-airceach, gu mor chradh do m' Athair agus dhomh-sa, agus gu leir-sgrios Anam-an-duine."

---

[1] A leubhadair gabh beachd air na cumhachan so; leubh iad aon uair eile.

* Cha'n urrainn sibh seirbhis a dheanamh do Dhia agus do Mhamon. 'Se seirbhis roinnte 'n t-sheirbhis is cruaidh de na h-uile. Cha'n eil Satan air dhoigh sam bith an aghaidh muinntir a bhi gabhail orra bhi diadhaidh, ma's e 's gu'n gabh iad saorsa air uairibh 'nan seann heacanna agus gu'n gradaich iad 'nan cridhibh iad. Tha fhios aige ma's e 's gu'n ceadaichear dha ughdarras no deadh-ghean air bith a healbhachadh anns a chridhe, gur leis fein e mu dheireadh.

'Nuair a chuala Rag-air-geilleadh am freagradh so ghabh e chead do dh'Emanuel agus dh'imich e, ag radh, "Gu'n innseadh e d'a mhaighstir ciod a thachair eatorra." Mar sin thainig e gu Diabolus ann an Anam-an-duine, agus dh'innis e dha "nach ceadaicheadh Emanuel air chumha sam bith, gu'm biodh gnothach aige gu brāth tuille ri neach sam bith anns a bhaile, air dha bhi aon uair a mach as." 'Nuair a chuala Anam-an-duine agus Diabolus so, cho'dhuin iad le aon aonta, gu'n cleachdadh iad an dichioll gu Emanuel a chumail a mach as a bhaile, agus chuir iad Droch-theagamh a dh'innseadh sin do'n Phrionnsa agus d'a cheann-ardaibh. Mar sin thaining an seann duine uasal so suas gu mullach Geata-na-cluaise, agus dh'eigh e ris a champa eisdeachd ris; agus thuirt e, "Dh'aithneadh dhomhsa le m' ard Thighearn iarraidh oirbhse innse do dh'Emanuel 'ur Prionnsa, gu bheil Anam-an-duine agus an Righ-san a' rùnachadh an taobh a theid iad gu'n teid iad ann, co dhiubh is seasamh no 's tuiteam dhoibh, agus gur ni diomhain do bhur Prionnsa-sa bhi smuaineachadh gu'm faigh e Anam-an-duine gu brath fo 'smachd, mar urrainn e a ghlacadh leis an lamhlaidir." Chaidh cuid-eiginn agus dh'innis e do dh'Emanuel ciod a thuirt seann Droch-theagamh, Ifrinneach a bh'anns a bhaile. Fhreagair am Prionnsa, " Feumaidh mise cumhachd mo chlaidheamh fheuchainn, Eph. vi. 17. Oir a dh'aindeoin gach ceannairc a rinn Anam-an-duine am aghaidh-sa, cha leig mi dhiom an seisdeadh, ach gu cinnteach glacaidh mi am baile agus saoraidh mi e bho 'namhaid." An sin dh'aithn e gu'n rachadh an Ceannard Boanerges, an Ceannard Fein-mhothachadh, an Ceannard Breitheanas, agus an Ceannard Gearr-sios gu Geata-na-cluais, le trompaidibh a' sgalartaich, le brataichibh sgaoilt' a mach, agus a' deanamh iolach air son a chath. Mar an ceudna dh'orduich e gu'n rachadh an Ceannard Creidhimh maille riu ; agus gu'n suidhicheadh an Ceannard Deadh-dhochas agus an Ceannard Gradh iad fein an ordugh fa chomhair Geata-na-sula. Mar an ceudna, dh'orduich e do'n chuid eile de 'Cheannardan agus de'n cuid daoine iad fein a shuidheachadh anns an doigh a b'fhearr a b'urrainn iad an aghaidh an namhaid, mu'n cuairt do'n bhaile, agus rinneadh na h-uile nithe mar a dh'āithn e. Dh'orduich e am focal freiceadan, agus b'e 'm focal aig an ām so, " Emanuel." An sin sheirmeadh caismeachd, thoisich na reitheachan-cogaidh air slachdagh a bhalladh, thilg na croinn-thabhuill clachan a steach do'n bhaile, agus mar so thoisich an cath. A nis stiùir Diabolus e fein muinntir a bhaile anns a chogadh, aig gach geata ; uime sin, bha'n strigh ni bu chruaidhe, ni b'ifrinneil, agus ni bu chronaile do dh'Emanuel. 'Sann mar so a laimhsich agus a chāraich Diabolus agus Anam-an-duine an deadh Phrionnsa, ré moran laithean. Bu shealladh e a b'fhiù fhaicinn, mar a ghiulain ceannardan Shaddai iad fein.

An toiseach thug an Ceannard Boanerges, gu'n taire sam bith a thoirt do chach, tri ionnsuidhean treun an deigh a cheile air Geata-na-cluaise, air dhoigh 's gu'n chriothnaicheadh a phuist. Mar an ceudna, ghreas an Ceannard Fein-mhothachadh co dluth 'sa b'urrainn e a chomhnadh Bhoanergeis, agus air dhoibh fhaicinn gu'n do thoisich an geata ri failneachadh, dh'āithn iad gu'n leanadh na reitheachan air a bhualadh. Chaidh an Ceannard Fein-mhothachadh suas gle dhluth do'n gheata, ach dh'iomaineadh e air ais le mōr neart, agus fhuair e tri leontan anns a bheul. Agus bha na saighdearan [1] a thainig de'n saor thoil fein chum a chath, a' sior dol mu'n cuairt a toirt misneach do na ceannardaibh.

Air son treubhantas an dithist cheannardan so, chuir am Prionnsa fios orra chum a phailliun fein; agus dh'iarr e orra an anail a leigeadh ré tamull gus am faigheadh iad ni-eiginn chum an ùrachaidh. Mar an ceudna, thugadh aire gu'm bīodh leontan a Cheannaird Fhein-mhothachaidh air an leigheas, a bhārr air sin, thug am Prionnsa slabhraidh ōir do gach aon diubh, agus dh'iarr e orra deadh mhisneach a bhi aca.

Cha robh an Ceannard Deadh-dhochas no an Ceannard Gradh idir air dheireadh anns a chath ro gharg so, oir chog iad co dian aig Geata-na-sula, 's gu'n do theab iad a bhriseadh troimhe. Fhuair iadsan mar an ceudna duais bho'n Phrionnsa, mar a fhuair a chuid eile de na ceannardan, do bhrigh gu'n do ghiulain siad iad fein gu gaisgeil mu'n cuairt do'n bhaile.*

---

[1] Na h-ainglean.

Anns a chath so chaidh caochladh de cheannardan Dhiaboluis a mharbhadh, agus cuid de dhaoine a bhaile a leon. Chaidh aon cheannard a mharbhadh d'am b'ainm Uaill, shaoil leis an fhear so nach b'urrainn do neach sam bith puist Geata-na-cluaise a' charrachadh, no cridhe Dhiaboluis a' chriothnachadh. Chaidh fear eile d'am b'ainm Ceannard Fein-thearuinnte a mharbhadh ; bu ghnath le Fein-thearuinnte so a' radh, gu'n robh na dòill agus na bacaich ann an Anam-an-duine comasach air geatachaibh a bhaile a' ghleidheadh an aghaidh armailt Emanueil, 2 Sam. v. 6. Sgoilt an Ceannard Fein-mhothachadh ceann a Cheannaird Fhein-thearuinnte le claidheamh dà laimhe, ach fhuair e fein tri lotan anns a bheul.

A bhārr orra so, bha Ceannard eile d'am b'ainm Raiteachas, fear ro chronail, b'esan bu cheannard air buidhean dhiubhsan a thilg leusan-teine, saighdean, agus bàs ; fhuair esan mar an ceudna lot bāis anns a bhroilleach, bho na Cheannard Deadhdhochas aig Geata-na-sula.[1]

Mar an ceudna, bha fear eile d'am b'ainm Mothachadh, cha bu cheannard esan, ach bha e 'n comhnuidh ro theoma ann an brosnachadh Anam-an-duine gu ceannairc, fhuair esan leon anns an t-suil le aon de shaighdearan Bhoanergeis, agus mharbhadh an ceannard fein e, mar bhith gu'n thar e as le graide.

---

* Is ann bho eisdeachd a thig creidimh, agus eisdeachd tre fhocal De. Tha firinnean an t-soisgeil air an seirm ann an cluasaibh dhaoine le ministeiribh dileas an t-soisgeil, air an cuideachadh le fein-mhothachadh ; air do'n pheacach a bhi neo-thoileach air striochdadh cuiridh e nan aghaidh. Ged tha'n saoghal na thraill, aig Satan, cha'n urrainn e gu'n mhor-chiatfadh a' ghabhail de fhior luchd-leanmhuinn Chriosd, 'nuair a chi e cionnas a ta iad a' caitheamh am beatha araon ann an dochas agus ann an gradh.

[1] Tha naimhdeas do'n fhirinn air a lughdachadh.

Ach cha'n fhaca mi riamh ré mo bheatha uile a leithid a sgāth air Morair-na-toil; cha b'urrrainn e ni sam bith a dheanamh mar a b'abhaist dha, agus tha cuid ag radh, gu'n d'fhuair esan mar an ceudna leon anns an lurgainn agus gu'm faca cuid de shaighdearan a Phrionns' e an deigh sin a' falbh 'sa chruipeil air a bhalladh.

Cha toir mi mean chunntas dhuit air ainmibh nan saighdearan a chaidh a dhochunn, a leon agus a mharbhadh anns a bhaile; oir 'nuair a chunnaic iad puist Geata-na-cluaise a' crith agus gu'n robh Geata-na-sula gu h-inbhe bhig air a bhriseadh troimhe, agus gu'n do mharbhadh an ceannardan, chaill moran de na h-Ifrinnich am misneach; leagadh iad mar an ceudna leis na h-urchraichibh a thilg na croinn-thabhuill ōir a steach gu meadhon baile Anam-an-duine.

Bha fear d'am b'ainm Speis-do'n-olc, de fhior mhuinntir a bhaile, ach b'Ifrinneach e, fhuair esan lot bāis ann an Anam-an-duine, ach cha d'eug e gu uair-eiginn an deigh sin.

Mar an ceudna, fhuair Droch-theagamh lot trom anns a cheann, bha cuid ag radh gu'n deachaidh copan a chinn a bhriseadh; ach so aon ni dh'an d'thug mi 'n aire, nach robh e riamh an deigh sin comasach air uiread a dh'olc a dheanamh do dh'Anam-an-duine, 'sa rinn e roimhe. Theich seann Chlaon-bhreith agus Fear-leam-leat[*]

'Nuair a chriochnaicheadh an cath, dh'āithn am

---

[*] Ged tha focal na firinn, mar a ta e air a chuir an ceill le ministeiribh an t-Soisgeil fathast air a dhiultadh, gidheadh tha druigheadh air a dheanamh leis. Tha fein-thearuinnteachd agus uaill dhiomhain air an sgrios, beachd mheallta agus fein-thoil air an lagachadh, agus claon-bhreith air geilleadh.

Prionnsa, gu'n rachadh a bhratach gheal a chuir suas air Tòrr-a-Ghrais aon uair eile fa chomhair baile truagh Anam-an-duine, a leigeadh ris gu'n deanadh Emanuel fathast trocair air.[1]

'Nuair a chunnaic Diabolus a bhratach gheal air a sgaoileadh a mach a rithist, agus air dha fios a bhi aige nach ann air a shonsan a chuireadh suas i, ach air son Anam-an-duine; smuainich e 'na inntinn gu'n cleachdadh e innleachd eile, a dh'fhaicinn an leigeadh Emanuel dheth an séisdeadh agus am falbhadh e, nan gealladh esan athleasachadh. Mar sin thainig e sios aon fheasgar chum a gheata, tacan math an deigh dol fodha na ghrein, agus dh'iarr e focal de Emanueil, neach a thainig air bàll chum a gheata, agus thuirt Diabolus ris:

" A chionn gu bheil thu taisbeanadh leis a bhrataich gheal, gu bheil thu gu h-iomlan deonach air síth agus air samhchair, mheas mi iomchuidh innse dhuit, gu bheil sinne ullamh gu gabhail ri sìth air cumhachaibh a dh'fhaodas tusa dheonachadh.

" Tha fios agam gu bheil thusa air do thoirt do chrabhadh, agus gur taitneach leat naomhachd; seadh, agus gur e sin an t-ard chrioch a th'agads' air son cogaidh a dheanamh ri Anam-an-duine, chum gum biodh e na ionad comhnuidh naoimh. Thoir air falbh t'armailt bho'n bhaile, agus bheir mise air aomadh gu t'iarrtas.

" Air tus, Sguiridh mi do gach uile chomh-stri riut, agus tha mi toileach a bhi am fhear-ionaid dhuit, gu seirbhis a dheanamh dhuit ann an Anam-an-duine, ged a bha mi a' d' aghaidh roimhe so.

" 1. Cuiridh mi impidh air Anam-an-duine gabhail riutsa mar an Tighearna, agus tha fios agam gur ann is luaithe a ni iad sin, 'nuair a thuigeas iad gur mise d'fhear-ionaid.

---

[1] Trocair mhaithidh air a tairgse rithist.

"2. Feuchaidh mi dhoibh ciod anns an deachaidh iad am mearachd, agus gu bheil aingidheachd a' seasamh anns an t'slighe chum na beatha bhith-bhuan.

"3. Feuchaidh mi dhoibh an lagh naomh ris am feum iad a bhi air an co'chumadh, eadhon an dearbh lagh sin a bhris iad.

"4. Earalaichidh mi iad gur eiginn doibh ath-leasachadh a reir do lagh-sa.

"5. Agus a bharr air sin, chum nach diobair ni air bith dhiubh so, cuiridh mise suas agus cumaidh mi suas ministreileachd iomchuidh air chul luchd-mineachaidh, ann an Anam-an-duine, air mo chostas fein.

"6. Gheibh thu uainne a ghna', bliadhna 'n deigh bliadhna, an ni chi thu iomchuidh agair oirnne, mar chomharradh air ar 'n umhlachd dhuit-sa.*"

An sin fhreagar Emanuel e, "O thusa tha lan de cheilg, cia iomlaideach do roidean? Cia tric a chaochail thu agus a dh'ath-chaochail thu, a' feuchainn ri seilbh a chumail fathast de mo bhaile-sa Anam-an-duine, ged is mise 's fior oighre air, mar chaidh a chuir an ceill roimhe gu soilleir? 'Stric a thairg thu do chuid cumhachan mar tha, 's cha'n 'eil iad so mu dheireadh a bheag sam bith nis' fearr. 2 Cor. xi. 14. Agus an uair dh'fhairtlich ort mealladh ann do chruth duaichni fein, chuir thu ort cruth aingil soillse, agus a nis chum meallaidh b'āill leat taisbeanadh mar mhinisteir na fireantachd."

---

* A leubhadair gabh deadh bheachd air na cumhachaibh so. Am fear aidmheil air Criosd thu? Faic co fad 'sa cheadaicheas Satan dhuit dol; ni h-eadh, co fad'sa threoraicheas e fein thu gu ath-leasachadh, ma's e 's gu'n ceadaichear dha gna sheilbh a bhi aige air do chridhe. Faic *Rom.* ix. agus x. Caib. Na foghnadh ath-leasachadh bho'n leth a mach leat. Faodaidh neach moran a labhairt mu thimchioll e fein ath-leasachadh, agus gidheadh a bhi fathast na thraill aig Satan.

Ach biodh fhios agad, O Dhiaboluis, nach fhaodar suim a ghabhail de aon ni is urrainn duitsa thairgse, oir cha'n eil ni air t'aire ach mealladh; cha'n 'eil aon chuid treibhdhireas annad a thaobh Dhe, no gradh do dh'Anam-an-duine; a rithist cia uaithe a tha na tairgseachan so a' sruthadh, ach bho do sheoltachd pheacach agus bho do cheilg? An neach sin a thairgeas cumhachan le run an dream a bheir creideas dha a sgrios, is còir a threigsinn maille ris na h-uile ni a their e. Ma's e 's gu bheil fireantachd co ionmhuinn a nis ann do shuilibh, cionnas a thachair e gu'n do dhlū lean thu ri aingidheachd 'san ām a chaidh seachad? "Tha thu a' labhairt a nis mu ath-leasachadh ann Anam-an-duine, agus ma's a h-āill leamsa, gu'm bi thu fein air ceann an ath-leasachaidh sin, agus fios agad rè na h-ūine uile, nach toir an ceum is faide is urrainn duine dhol gus an lagh agus 'fhireantachd a choilionadh, air falbh a mhallachd gu brāth anns an tomhas is lugha bho Anam-an-duine; oir air do lagh a bhi air a bhriseadh le Anam-an-duine, agus mallachd air a' cur an ceill le Dia na aghaidh air son a bhriseadh, cha'n urrainn e gu brath le umhlachd sam bith a bheir e do'n lagh uaithe sin a mach, e fein a shaoradh uaithe. Gu'n a bheag sam bith a' radh mu'n ghne de dh'athleasachadh a bhitheas air a thoirt air aghaidh ann an Anam-an-duine, 'nuair a thig an Diabhol gu bhi na fhear-cronachaidh peacaidh. Tha fios agad nach 'eil anns na h-uile nithe thuirt thu 'n an drasd ach fòill agus ceilg; is i so mar gu'm b'eadh a cheud chuilbheart; is amhuil sin is i a chuilbheart mu dheireadh i a th'agad ri chleachdadh. Is iomadh neach a dh'aithnicheas tu 'nuair a thaisbeanas tu do ladhar sgoilte dhoibh; ach cha mhor a dh'aithnicheas thu 'nuar a chuireas tu thu fein ann an cruth aingil soillse. Ach cha shoirbhich thu an aghaidh mo bhaile-sa, O Dhiaboluis, oir tha gradh agam fhathast do dh'Anam-an-duine."

"A thuilleadh air sin, cha'n ann a thoirt slainte do dh'Anam-an-duine as leth an gniomharan fein a thainig mise, nam b'ann, bhithinn coslach riut-sa; ach ged bhrosnuich iad m' Athair-sa gu fearg le'm peacaibh, agus ged nach urrainn iad trocair fhaotuinn tre'n lagh, gidheadh thainig mise chum gu'm bi Anam-an-duine air a dheanamh reidh ri m' Athair tromham-sa, agus as leth na rinn agus na ni mi air an son."

"Tha thu 'g radh gu'n cuir thu am baile so fo umhlachd do 'n ni a ta math ged nach 'eil a h-aon da iarraidh ort. Chuir m' Athair mise g' a shealbhachadh, agus a chum gu'n stiuir mi fhein e na leithid do dhoigh 'sa bhitheas taitneach 'na lathair-san. Uime sin, sealbhaichidh mise mi fhein e: Cuiridh mi à seilbh agus tilgidh mi mach thu: Cuiridh mi suas mo bhratach fein nam meadhon: Mar an ceudna, riaghlaidh mi iad le laghaibh nuadh, le ceannardaibh nuadh, le ruintibh nuadh, agus le slighibh nuadh: Seadh, spionaidh mi sios am baile so agus togaidh mi rithist e, agus ni mi gloir a Chruinne-che dheth."[1]

'Nuair a chunaic Diabolus gu'n d'fhuaras a mach e 'na uile chuilbheartaibh, chuireadh gu h-amhluadh e; ach air do thobair na h-aingidheachd, na corruich, agus a mhi-ruin, a bhi ann fein, an aghaidh Shaddai, a Mhic, agus a bhaile ionmhuinn Anam-an-duine, neartaich se e fein a chum cath as ùr a thoirt do dh'Emanuel am Prionnsa oirdheirc, agus chaidh gach aon diubh an ordugh 'nan rian fein, an aghaidh a cheile gus an cath a chuir. Chaill Diabolus na h-uile earbsa bh'aige seilbh a' chumail de'n bhaile, uime sin, runaich e na h-uile cron a b'urrainn e dheanamh (nam b'e da rireadh gu'm bitheadh e na chomas cron sam bith a dheanamh) do dh'armailt a Phrionnsa agus do dh'Anam-an-duine, oir mo thruaighe! cha b'e sonas a bhaile bh'air aire, ach a sgrios gu tur, agus nochd-larach a' dheanamh dheth, mar a ta e nis ri fhaicinn gu soilleir, Marc ix. 26, 27. Uime sin, dh'āithn e d'a cheannardaibh 'nuair a chitheadh iad nach b'urrainn doibh am baile chumail ni b'fhaide, gu'n deanadh iad na h-uile cron agus dolaidh a bha nan comas air, a' reubadh 'sa toirt as a cheile daoine, mnathan, agus clann. " Oir" ars' esan " is fearr duinn an t-aite leir sgrios gu tur, agus fhagail na dhùn fās, na gu'm biodh e na ionad comhnuidh do dh'Emanuel."

---

[1] Feumaidh na h-uile ni a bhi nuadh ann an Anam-an-duine.

Air do dh'fhios a bhi aig Emanuel gu'n criochnaicheadh an ath chath le seilbh a thoirt dhasan air a bhaile, thug e ordugh rioghal do gach oifigeach, ard cheannard, agus fear-cogaidh a bha 'na fheachd, a bhi cinnteach iad fein fheuchainn mar ghaisgich an aghaidh Dhiaboluis agus an iomlain de na h-Ifrinnich; ach, a bhi ciūin, fabharach, agus trocaireach do sheann luchd āiteachaidh Anam-an-duine.

Air do'n latha teachd, sheas daoine a Phrionnsa gu treubhach; agus thionndaidh iad an uile neart an aghaidh Geata-na-cluaise agus Geata-na-sula, mar a rinn iad roimhe. B'e am focal cath, CHOISNEADH Anam-an-duine: mar sin thug iad an ionnsuidh air a bhaile. Mar an ceudna, chuir Diabolus le 'fheachd fein nan aghaidh as an leth a stigh, agus chog a phriomh thighearnan agus ard cheannardan ré tamuill gu guineadach an aghaidh armailt a Phrionnsa.

An deigh do'n Phrionns' agus d'a cheannardaibh oirdheirc tri no ceithir de dh'ionnsuidhean comharraichte a thoirt, bhriseadh Geata-na-cluaise na spealgan, agus chaidh na crainn (Isa. xxix. 18. xxxv. 5.) agus na cloidheanan leis an robh e air a dhunadh gu daingean an aghaidh a Phrionnsa, a bhriseadh nam mile bloidh. An sin sheirm trombaidean a Phrionnsa, thug na ceannardan iolach, chriothnuich am baile, agus theich Diabolus g'a dhaingneachd. 'Nuair a bhrist feachd a Phrionnsa an geata troimhe, thainig e fein agus shuidhich e a righ-chathair ann ; mar an ceudna, chuir e suas a bhratach laimh ris, air tòrr a chaidh chuir suas a chum nan croinn-thabhuill bu treise a shuidheachadh air. B'e ainm an tòrr, Tòrr Sar-eisd, agus ghabh am Prionnsa comhnuidh air. Mar an ceudna, dh'āithn e gu'n leanadh na croinn-thabhuill ōir air tilgeadh air a bhaile, gu h-araid air a chaisteal, a chionn 's gur ann an sin a theich Diabolus air son fasgaidh. A nis, bha'n t-sraid direach bho Gheata-na-cluaise, eadhon gu tigh an t-Seanachaidh a bh'anns a bhaile mu'n do ghlac Diabolus e, agus bha'n caisteil, dhe'n d'rinn Diabolus uaimh dhòlasach rè ūine fhada, laimh ri thigh-san. Uime sin, reitich na ceannardan gu h-ealamh an t-sraid le'n croinn-thabhuill, air dhoigh 's gu'n robh rathad air fhosgladh gu teis-meadhon a bhaile. Dh'orduich am Prionnsa gu'n rachadh an Ceannard Boanerges, an Ceannard Fein-mhothachadh, agus an Ceannard Breitheanas, gun dāil suas gu geata Fhir-na-coguis. Chaidh na Ceannardan fo lan armachd a steach do dh'Anam-an-duine, agus le'm brataichibh sgaoilt' a mach, chaidh iad air an aghaidh gu tigh an t-Seanachaidh a bha gu h-inbhe bhig co laidir ris a chaisteal.[1] Mar an ceudna, thug iad reitheachan cogaidh leo chum an cleachdadh an aghaidh geatachan a chaisteil. 'Nuair a thanig iad gu tigh Fhir-na-coguis, bhuail iad an dorus agus dh'iarr iad fosgladh. A nis al thaobh 's nach robh lan fhios fathast aig a t-seann duine uasal ciod a bh'air an aire, chum e duinte a gheatachan ré na h-ùine bha'n cath so dha chuir. Ach dh'iarr Boanerges a' dhol a steach air a gheata-san, agus a chionn nach do fhreagair neach sam bith, bhuail e an geata le ceann a h-aon de na reitheachan, agus thug so air an t-seann duine uasal clisgeadh, agus air a thigh criothnachadh. An sin thainig an Seanachaidh nuais a chum a gheata, agus mar a b'fhearr a b'urrainn e le bilibh critheanach, dh'fharraid e co bh'an sin? Fhreagair Boanerges, "Tha sinne ann, ceannardan agus cinn-fheadhna Shaddai mhoir, agus Emanuel a Mhic, agus tha sinn ag iarraidh seilbh air do thigh-san air son feum ar Prionnsa oirdheirc." Le sin a' radh thug an reithe-slachdaidh crathadh eile do'n gheata: thug so air an t-seann duine uasal criothnachadh ni bu mho, agus cha bu dana leis gu'n an geata fhosgladh; agus chaidh an triuir cheannardan a dh'ainmicheadh roimhe a steach. A nis bha tigh an t-Seanachaidh na aite freagarrach do dh'Emanuel, agus bha e dlùth ri aghaidh a chaisteil; an uaimh sin anns an robh Diabolus; oir bha eagal air a nis teachd a mach a dhaingneachd. A thaobh an t-Seanachaidh, chum na ceannardan iad fein gle leth-oireach air; or cha robh fios sam bith aige fhathast ciod na nithe mor a bh'ann an rùn Emanuel, air dhoigh 's nach b'eol dha ciod a smuainicheadh e, no ciod a chrioch gus an tigeadh na tùsan bagarrach so. Mar an ceudna, ruith an sgeul air feadh a bhaile, gu'n do ghlacadh tigh an t-Seanachaidh, gu'n do shealbhaicheadh a sheomraichean, agus gu'm be a luthchuirt an t-ionad cogaidh; air bàll ghabh iad āllsga, agus dh'innis iad e do thuilleadh dhe 'chairdean, agus tha fhios agad gu bheil sgeula daonnan coslach ri muc shneachd nach cāill a bheag sam bith le a bothadh, mar sin ann an ùine aithghearr cho'dhun am baile gu h-iomlan nach ruigeadh iad a leas ni sam bith earbsa bho'n Phrionnsa ach leir-sgrios; b'e so an t'aobhar a chuir eagal orra, gu'n do chriothanuich an Seannchaidh, agus gu'n robh na ceannardan gle choimheach ris. Thainig moran a dh'fhaicinn, ach 'nuair a chunnaic iad le'n suilibh na ceannardan anns an luthchuirt, agus an reitheachan cogaidh a gnath shlachdadh geatachan a chaisteil chum an leigeadh sios, bha an geilt air a daingneachadh; agus mheudaich Fear-na-coguis an eagal-san, oir co sam bith a thigeadh dha ionnsuidh, no a bhruidhneadh ris, cha labhradh e mu ni sam bith, cha'n innseadh e dhoibh ni sam bith, 's cha'n eisdeadh e ni sam bith, ach gu'n robh bàs agus leir-sgrios a nis a' feitheamh air Anam-an-duine.[1]

---

[1] 'Nuair a ta na cluasan air am fosgladh tha'n rathad gus a choguis ireach, agus uaipe sin chum a chridhe.

" Oir" ars' an seann duine uasal, " tha fios agaibh uile gu'n robh sibh gu leir fealltach do'n Phrionnsa Emanuel, a bha roimhe so air a chuir suarrach, ach a tha nis iomraideach òrbhuadhach agus glormhor; oir cha'n e a mhain gu bheil e a nis dha ar 'n iom-dhruideadh, ach thainig e a steach a dh'aindeoin, air ar geatachaibh; mar a ta sibh fein a' faicinn; a bharr air sin, tha Diabolus fein a' teicheadh roimhe, agus a ta sibh a' faicinn, gu'n d'rinn e mo thigh-sa na dhaingneachd an aghaidh a chaisteil. Ach mise, pheacaich mi gu mor ann am fantuinn a'm' thosd 'nuair bu chòir dhomh labhairt, agus ann an ceartas fhiaradh 'nuair bu chōir dhomh a' chuir an gniomh.[1] Tha e fior, gu'n d'rinn Diabolus peanas orm air son gnothach a ghabhail ri laghannaibh Shaddai; ach mo thruaighe! 's beag is fiach sin? An dean sin ath-dhioladh air son gach ceannairc agus ar-amach a rinn mi, agus a cheadaich mi a bhi air a chur an gniomh gun chronachadh ann am baile Anam-an-duine? O tha ball-chrith orm ri bhi smuaineachadh ciod a chrioch gus an tig na tùsan eagalach agus uamhasach so!

---

[1] Dreuchd na coguis 'nuair a ta i air a dusgadh.

Am feadh a bha na ceannardan treubhach so gniomhach ann an tigh an t-seann Seanachaidh, bha an Ceannard Gearr-sios a chearta co gniomhach ann an earrannaibh eile de'n bhaile a' glacadh nan cùl shraidean agus nam ballachan. Mar an ceudna, dhlu lean e Morair-na-toil gu dian; cha do cheadaich e dha foisneachadh ann an cùil sam bith; ruaig se e co teann 's gu'n d'fhuadaich e a chuid daoine uaithe, air dhoigh 's gu'm bu bhuidhe leis a cheann a sparradh ann an tòll. A thuilleadh air sin, ghearr an saighdear treubhach sin triuir de cheannardan Mhorair-na-toil sios a chum an lār; b'e ainm a h-aon diubh seann Chlaon-bhreith, am fear a chaidh chiūrradh anns a cheannairc; rinn Morair-na-toil an duine so na fhear gleidhidh air Geata-na-cluaise, agus mharbhadh e leis a Cheannard Gearr-sios. Bha fear eile d'am b'ainm Cūl-ri-math, a bha na cheannard air an da ghunna a bha roimhe so air mullach Geata-na-cluaise, chaidh esan mar an ceudna a sgathadh sios gus an lār leis a Cheannard Gearr-sios. A thuilleadh orra so, bha fear eile ann, d'am b'ainm an Ceannard Foill, duine aingidh, ach chuir Morair-na-toil mor mhuinghinn ann, sgath an Ceannard Gearr-sios am fear so gus an lār mar chach. Mar an ceudna, rinn e casgradh mor air saighdearaibh Mhorair-na-toil, mharbh e moran dhiubhsan a bha laidir foghainteach, agus lot e moran a bha gle sgairteil tapaidh air taobh Dhiaboluis. Ach b'Ifrinnich iad so uile, cha do chiùrradh a h-aon de mhuinntir dhuthchasaich Anam-an-duine.

---

[1] 'Nuair a ta choguis air a dusgadh cha'n fhiach i ri leisgeul a' ghabhail.

Rinneadh casgradh mor aig Geata-na-sula, far an robh an Ceannard Deadh-dhochas agus an Ceannard Gradh air an suidheachadh; oir mharbh an Ceannard Deadh-dhochas le 'lamhaibh fein, fear d'am b'ainm an Ceannard Dall, chuir e an ruaig air a dhaoine, mharbh e moran, ach lot e ni bu ro mho dhiubh, air chor 's gu'm b'eiginn do'n chòrr an cinn fholach ann am frogaibh. B'e 'n Ceannard Dall so fear gleidhidh Geata-na-sula; bha mile fear aige fodha, agus b'iad sin iadsan a chog le ūird mhora.

Bha aig a gheata cheudna fear d'am b'ainm Droch-theagamh, mu'n cuala sibh iomradh roimhe; b'fhior sheann duine e, air an robh feusag a bha ruigheachd sios gu 'chrios; 'se bu chainntear do Dhiabolus, agus rinn e mor chron ann am baile Anam-an-duine; ach mharbh an Ceannard Deadh-dhochas esan.

Anns na laithibh sin bha na h-Ifrinnich nan sìneadh marbh anns gach oisinn, ged bha iomadaidh dhiubh beo fathast ann an Anam-an-duine.*

---

* B' Ifrinnich na h-uile h-aon a chaidh a mharbhadh. Chaidh na h-ana-mianna agus na tograidhean peacach a bha ri aintighearnas thar an anam a sgrios, ach dh'fhagadh na comasan a dheilbheadh ann le Dia air tus gun dochann.

Chruinnicheadh ri cheile an seann Seanachaidh, Morair-na-toil, maille ri cuid eile de chinn-fheadhna a bhaile, eadhon, iadsan aig an robh fios gu'm feumadh iad seasamh agus tuiteam maille ri Anam-an-duine, agus an deigh an comhairle chuir cuideachd, cho'aontaich iad an iarrtas a chuir gu Emanuel, am feadh a bha e na shuidh ann an geat' a bhaile. 'Se so brigh na h-achanaich a chuir iad gu Emanuel: eadhon, "Gu'n robh iadsan seann luchd aiteachaidh a bhaile thruaigh Anam-an-duine, aig aideachadh am peacaidh, agus gu'n robh iad ro bhronach gu'n do chuir iad fearg air a Mhorachd Rioghail-san, agus b'e an guidhe gu'n caomhnadh e am beatha."

Cha d'thug e freagradh sam bith do'n achanaich so, agus mheudaich sin an trioblaid. A nis, ré na h-ũine sin uile, bha na ceannardan ann an tigh an t-Seanachaidh a' sior bhualadh geatachan a chaisteil, leis na reitheachaibh cogaidh a chum an leigeadh sios. An deigh began ùine, saothair agus dragh, chaidh geata a chaisteil d'am b'ainm Do-fhosgladh a bhriseadh na mhirean, agus rinneadh rathad gus an daingneach anns an d'fholuich Diabolus e fein.[1] An sin chaidh teachdaireachd a chuir sios gu Geata-na-cluaise, oir bha Emanuel fathast a chomhnuidh an sin, a dh'innseadh dha gu'n d'rinneadh rathad a' steach air geatachaibh caisteil Anam-an-duine Ach O! cia mar sheirm na trombaidean air feadh campa a Phrionnsa, air cluinntinn na teachdaireachd so, a chionn gu'n robh an cogadh a nis dluth do bhi air a chriochnachadh, agus bha Anam-an-duine fein fagus do bhi air a chuir fa sgaoil!

---

[1] An cridhe air a cheannsachadh mu dheireadh.

An sin dh'eirich am Prionnsa as an āite 'san robh e, agus leis a chuid bu fhreagarraiche de na fir chogaidh air son na h-ionnsuidh sin, chaidh e suas sraid Anam-an-duine gu tigh an t-seann Seanachaidh. Bha am Prionnsa fein air eideadh gu h-iomlan ann an armachd de dh'ōir, agus thriall e 'n aird am baile le a bhratach air a giulan roimhe; ach chum e 'ghnuis mar gu'm b'eadh gle leth-oireach na h-uile ceum de'n t-slighe, air dhoigh 's nach b'urrainn an sluagh aithneachadh co dhiubh a bh'air aire gradh no fuath dhoibhsan. Thainig muinntir a bhaile mach anns na h-uile dorus a dh'fhaicinn, agus bha mor iongantas orra r'a phearsa agus r'a ghloir, ach bha neonachas orra ris co leth-oireach 'sa bha suidheachadh a ghnuis; oir labhair e riu ni bu mho le 'ghniomharaibh agus le 'oibre, na le briathraibh agus le aoidhealachd. Ach rinn am baile truagh Anam-an-duine, mar a ta na h-uile ullamh gu dheanamh 'na leithidibh sin a choran, 's ann a mhinich iad giulan Emanueil d'an taobhsan, ceart mar rinn braithrean Ioseph a ghiulan-san d'an taobh fein, calg dhireach an rathad tuathail; oir, ars' iadsan, nam bu toigh le Emanuel sinne, leigeadh e ris dhuinn e an dara cuid le focal no le gniomh, ach cha'n 'eil e deanamh aon chuid dhiubh sin, uime sin, is fuathach le Emanuel sinn. A nis ma tha fuath aig Emanuel dhuinne, bithidh Anam-an-duine air a chuir gu bās; air dhoigh 's gu'n tig e gu bhi na dhūn-aolaich. Bha fios aca gu'n do bhrist iad lagh 'Athar agus gu'n robh iad maille ris an namhad Diabolus 'na aghaidh fein; agus b'aithne dhoibh gu'n robh fios aige a Phrionnsa Emanuel air so uile; oir bha iad lan dearbhta dheth gu'n robh e mar Dhia, fiosrach air na h-uile nithe a tha air an deanamh anns an t-taoghal. Thug so orra smuaineachadh gu'n robh an staid ro thruagh, agus gu'n deanadh an deadh Phrionnsa nochd-larach dhiubh.

Mar sin cho'dhuin iad, nach robh àm air bith bu fhreagarraiche gu sin a dheanamh nan t-àm so Ach a dh'aindeoin air so uile, thug mi 'n aire shonruichte nach b'urrainn an luchd āiteachaidh 'nuair a chunnaic iad e a' siubhal air feadh a bhaile, gu'n bhi crubadh, a' cromadh, a' sleuchdadh, agus bha iad toileach an duslach imlich dheth 'chosan: mar an ceudna, b'e 'n uile dhurachd agus iarrtas gu'n tigeadh e gu bhi na Phrionnsa, na Cheannard, agus na Fhear-dionaidh dhoibh. A thuilleadh air a sin, labhradh iad aon ri cheile, mu mhaise a phearsa, agus cia mor a thug e barrachd air muinntir inbheach an t-saoghail ann an gloir agus ann an treubhantas. Ach d'an taobh fein na creutairean truagh, bha an smuaintean caochlaidheach agus ag ruith gus na h-uile ea-dochas. Seadh, a thaobh mar bha iad air an luasgadh air an ais agus air an adhart, thainig Anam-an-duine gu bhi mar bhàll air a bhualadh a null agus an nall, agus mar rolag roimh chuairt ghaoith.*

'Nuair a thainig Emanuel gu geatachan a chaisteil, dh'āithn e do Dhiabolus a theachd a lathair, agus e fein a thoirt thairis d'a lamhaibh-san. Ach O, cia co leisg 'sa bha 'n Uile-bheist air teachd am follais! cia mar stìog e! cia mar chrup e! gidheadh thainig e an lathair a Phrionnsa. Air āithne Emanuel, cheangail iad Diabolus gu daingean ann an geimhlibh, chum a ghleidheadh cinnteach fa chomhair a bhreitheanais a chomharraich e air a shon. Ach dh'asluich Diabolus as a leth fein nach cuireadh Emanuel e a chum na doimhne, ach gu'n ceadaicheadh e dha 'imeachd a mach á Anam-an-duine ann an sìth.[1]

---

* 'Nuair a ta 'm peacach air a dhusgadh gu mothachadh dhe olc a pheacaidh agus dhe oirdheirceis an t-Slanuighir, cha'n urrainn e gu'n mor thlachd a' ghabhail dheth agus a' dhurachdainn gu'm bi e na Thighearn os a cheann, ged is gann is urrainn e dochas a bhi aige ri beannachadh co mor.

'Nuair a cheangail Emanuel e ann an geimhlibh thug 'se e gu āite na feille, far 'n do ruisg se e fa chomhair Anam-an-duine, de 'armachd as an d'rinn e uaill co mor. B'e so aon de ghniomharra buaidh-chaithream Emanueil thar a namhaid, agus ré na h-ūine sin, bha trombaidean a Phrions' oirdheirc a' seirm gu dian; mar an ceudna, rinn na ceannardan iolach; agus sheirm na saighdearan le aoibhneas. An sin ghairmeadh air Anam-an-duine gus am faiceadh e toiseach buaidh-chaithream Emanueil os a cheann-san anns an robh urrad a dh'earbs' aca, agus as an d' rinn iad uaill co mor anns na laithibh 'san d'rinn e miodal riu.

Air dha Diabolus a' rusgadh am fianuis Anam-an-duine, agus fa chomhair ceannardan a Phrionnsa, anns an ath āite dh'āithn e gu'm biodh Diabolus air a cheangal le slabhraidhibh ri rothaibh a charbaid. Eph. iv. An sin air dha an Ceannard Boanerges agus an Ceannard Feinmhothachadh fhagail mar fhreiceadan air geatachaibh a chaisteil, a chum cuir an aghaidh neach air bith dhiubhsan a bha nan luchd leanmhuinn air Diabolus roimhe so, a dh'fhaodadh ionnsuidh a thoirt air a shealbhachadh, mharcaich e gu buadhach os a cheann troimh an iomlan de bhaile Anam-an-duine, a mach air Geata-na-sula, agus fa chomhair, a dh'ionnsuidh a chomhnaird far an robh a champa.

Ach cha'n urrainn thu a smuaineachadh, bho nach biodh tu an sin, mar bha mise, ciod an iolach a bh'ann an campa Emauneil 'nuair a chunnaic iad an t-aintighearn' air a chuibhreachadh le lamhaibh am Prionnsa or-bhuadhach, agus air a cheangal ri rothaibh a charbaid. Thuirt iad gu'n d'thug e bruid am braighdeanas, agus gu'n chreach e uachdranachdan agus cumhachdan.

---

[1] Cha'n urrainn a h-aon ach Criosd Satan a' chuir a mach as a chridhe.

Mar an ceudna, rinn na saighdearan a thainig de'n saor-thoil, a nuas a dh'fhaicinn a chath, iolach le guth co labhar, agus sheirm iad co binncheolach, 's gu'n d'thug iad orrasan a bha chomhnuidh anns na flaithibh is āirde amharc a nuas a dh'fhaicinn aobhar na gloire sin. Luc. xv. 7, 10.[1]

A bhārr air sin, bha mor iongantas orrasan de mhuinntir a bhaile a chunnaic an sealladh so. Tha e fior, cha b'urrainn iad innse ciod a chrioch gus an tigeadh nithe d'an taobh fein, rinneadh na h-uile nithe na leithid a dhoigh urramaich; agus cha'n urrainn domhsa innse cionnas, ach bha cuisean coslach ri bhi fabharach a thaobh a bhaile: oir 'nuair a chunnaic iad rian Emanueil, bha an suilean, an cinn, an cridheachan, agus an inntinnean, agus na h-uile buaidh eile dhiubh, air an lionadh leis.

'Nuair a chriochnaich am Prionnsa flath-mhaiseach an earrann so de 'bhuaidh-chaithream thar a namhaid Diabolus, dh'fhuadaich e air falbh e le tarchuis agus naire, a' toirt aithne dha gu'n Anam-an-duine a shealbhachadh ni bu mho. An sin theich an uile-bheist so air falbh bho Emanuel, chaidh e mach a teis-meadhon a chaimp, a chomhnuidh ann an ionadaibh tioram na tire neo-thoraiche; ag iarraidh fois ach cha'n fhaigh e. Mata xii. 43.

---

[1] Aoibhneas na'n ainglean.

CAIBIDEAL VI.

Bha mor bhruaidlean air muinntir a bhaile a thaobh rian nan ceannardan—Dh'orduich am Prionnsa Morair-na-tuigse, Fear-na-coguis, agus Morair-na-toil a chuir am priosan—Air do dh'Anam-an duine a bhi ann an teanndachd mhor, chuir iad achanaich gus a Phrionnsa le fear da'm b'ainm Maiream-beo—Cha d'fhuair iad freagradh—Chuir iad an ath achanaich le fear d'am b'ainm Beo-iarrtas—Gheall am Prionnsa gu'n smuainicheadh e air an iarrtas—Chuir iad achanaich eile d'a ionnsuidh, agus chomharraicheadh seann Deadh-ghniomh gu dol leatha, ach chuir Fear-na-coguis na aghaidh—Chaidh Beo-iarrtas leatha agus chaidh Deur-shuileach maille ris—Chuir am Prionnsa air son nam priosanach chum a chaimp—Bha eagal air a bhaile—An doigh air an deachaidh na priosanaich sios—'Nuair a bha iad an lathair a Phrionnsa dhit siad iad fein agus fhuair iad maitheanas, thugadh an luideagan dhiubh, agus thugadh tiodhlaicean saoibhir dhoibh—Chuireadh Ceannard Creidimh a ghabhail seilbh air a chaisteal agus dh'orduicheadh do'n Cheannard Gearr-sios agus do'n Cheannard Breitheanas am baile fhagail—An t-aoibhneas a bha air Anam-an-duine 'nuair a fhuair iad am maitheanas—Ghuidh iad air a Phrionnsa fanntuinn maille riu gu siorruidh—Dh'aontaich e agus gheall e theachd an ath latha—Thog e a chairtealan anns a chaisteal—Bha muinntir Anam-an-duine lan aoibhneis agus iarrtanach a cheannardan a bhi air chairtealan nam measg.

Bha an Ceannard Boanerges agus an Ceannard Fein-mhothachadh nan daoine bha lan de mhorachd agus de chumhachd; bha an aghaidhean mar aghaidhean leomhannan, agus am briathran mar bheuchdaich na fairge; agus bha iad fathast air chairtealan ann an tigh Fhir-na-coguis. Uime sin, 'nuair a choisinn am Prionns' Ard agus Cumhachdach na h-urrad so de bhuaidh thar Diabolus, bha tuilleadh ūine aig muinntir a bhaile gu bhi gabhail beachd air gniomharraibh nan ceannardan òr-bhuadhach so. Ach rinn na ceannardan na h-uile ni air dhoigh co grathail agus co uamhasach, agus faodaidh tu bhi cinnteach gu'n robh ordugh uaigneach aca dheanamh mar sin, oir le sin chum iad am baile fo ghna chradh cridhe, air chor 's (nam barail fein) gu'n robh iad an teagamh an eireadh gu math do dh'Anam-an-duine an deigh so, mar sin bha iad ré uine araid nach b'aithne dhoibh ciod bu chiall do dh'fhois, no do shocair, no do shith, no do dhochas.

Cha d'thainig am Prionnsa fein, fathast a chomhnuidh do bhaile Anam-an-duine, ach bha e na Phailliun rioghal anns a champa, agus ann am meadhon armailt 'Athair. Mar sin aig àm freagarrach, chuir e ordugh sonruichte gus a Cheannard Boanerges, barnaigeadh a thoirt do'n iomlan de mhuinnitir Anam-an-duine a theachd gu cūirt a chaisteil, agus fa'n comhair, gu'n gabhadh e Morair-na-tuigse, Fear-na-coguis, agus an gineal comharraichte sin, Morair-na-toil, agus gu'n cuireadh e nan triūir ann am priosan iad, mar an ceudna, freiceadan a chuir 'gan gleidheadh, gus am faiceadh esan iomchuidh innseadh ciod a dheanta riu. Mheudaich so gu mor iomagain a bhaile; oir shaoil iad a nis, gu'n robh am fiamh a bh'orra roimhe mu thimchioll sgrios Anam-an-duine air a dhaingneachadh. Oir b'e an t-aon ni bu mho bha cur de thrioblaid orra a nis, ciod am bàs a gheibheadh iad, agus an ūine bhiodh iad a basachadh; seadh, bha iad fo eagal gu'n orduicheadh Emanuel an t-iomlan dhiubh chum na doimhne, an t-ionad sin as an robh eagal air Prionnsa Diabolus fein; oir bha fhios aca gu'n do thoill iad e. Mar an ceudna, chraidh e gu goirt iad gu'm feumadh iad basachadh leis a chlaidheamh fo naire fhollaisich, le laimh Prionnsa co math agus co naomh. A thuilleadh air sin, bha iad fo mhor thrioblaid mu thimchioll nan daoine chuireadh ann am priosan, oir b'iad sin an cinn-iuil agus an cul-taice, agus do bhrigh 's gu'n do chreid iad nam b'e 's gu'n rachadh na daoine so a ghearradh as, nach biodh nam bàs-san ach tūs leir-sgrios do bhaile Anam-an-duine. Uime sin, chuir iad fein agus na daoine bha 'sa phriosan, achanaich a chum Prionns' Emanuel le fear d'am b'ainm Maiream-beo. Mar sin thainig e gu cairtealan a Phrionnsa, agus chuir e an ceill an achanaich ; b'iad na briathran so a leanas brigh na h-achanaich:

" Ard-uachdarain mhōr agus mhiorbhuillich, thusa bhuadhaich air Diabolus, agus a cheannsaich Anam-an-duine. Tha sinne, luchd aiteachaidh neo-shonadh a bhaile ro thruaigh sin, a' guidhe gu h-iriosal gu'm faigh sinn deadh-ghean ann do shealladh-sa, agus nach cuimhnicheadh tu ar 'n eas-aontais 'san ām a chaidh seachad, na peacadh cinn-fheadhna ar baile-ne, a rinn sinn 'na t-aghaidh, ach caomhainn sinn a reir lionmhorachd do throcair, agus na faigheamaid bās, ach maireamaid beo ann a' d'fhianuis : mar sin bithidh sinn deonach a bhi 'nar seirbhisich dhuitsa, agus ma's iomchuidh leats' e, ar lòn a thional fo do bhordsa.—AMEN."

Mar sin chaidh Maiream-beo leis an achanaich chum a Phrionnsa, agus ghabh am Prionnsa i, ach cha d'thug e fios freagradh 'sam bith dha. Chuir so an tuille trioblaid air baile Anam-an-duine, gidheadh 'nuair a smuainich iad gu'm feumadh iad aon chuid achanaich a chuir da ionnsuidh no basachadh, oir a nis cha b'urrainn iad ni sam bith eile a dheanamh, uime sin, chuir iad an comhairle ri cheile a rithist, agus chuir iad an ath achanaich uapa, a bha gle choslach ris a cheud achanaich.

B'e 'n ath cheist, co leis a chuireadh iad an achanaich so ; oir cha chuireadh iad i le Maiream-beo, (oir smuainich iad gu'n do ghabh am Prionns' oilbheum air son an doigh air 'n do ghiulain se e fein 'na lathair) mar sin thug iad an oidheirp an Ceannard Fein-mhothachadh a chuir leatha, ach thuirt esan nach rachadh, 's nach bu dana leis aon chuid a dhol le achanaich gu Emanuel as leth luchd-ceannairc; no bhi na fhear tagraidh air son reubalaich. Gidheadh, ars' esan, tha ar Prionnsane math, agus faodaidh sibh a ghabhail oirbh fein a' cur le h-aon de mhuinntir 'ur baile, ma's e 's gu'n teid e le cōrd mu 'cheann, agus tagairt air son trocair a mhain.

Troimh eagal rinn iad moille 'sa chùis so co fad 'sa b' urrainn iad, agus ni b' fhaide na bha e iomchudh, ach air dhoibh eagal 'a 'ghabhail mu dheireadh as a chunnart anns an robh iad, smuainich iad, le mōr fhiamh agus di-misneach, an achanaich a chuir le fear d'am b'ainm Beo-iarrtas; a nis bha am fear so a chomhnuidh ann am bothan gle shuarrach ann an Anam-an-duine, agus thainig e air iarrtas a choimhearsnaichean. Mar sin dh'innis iad dha ciod a rinn iad, agus ghuidh iad air-san a dhol le'n achanaich chum a Phrionnsa. An sin thuirt Beo-iarrtas, " C'arson nach deanainn-sa mo dhichioll chum baile co uarramach ri Anam-an-duine a thearnadh bho'n sgrios a thoill e?" Uime sin, thug iad an achanaich dha, agus dh'innis iad dha cia mar dh'fheumadh e labhairt ris a Phrionnsa, agus ghuidh iad le'n uile dhurachd gu'n soirbhicheadh leis. Mar sin rainig e pailliun a Phrionnsa, agus dh'iarr e labhairt ri 'Mhorachd; dh'innseadh an teachdaireachd sin do dh'Emanuel, agus thainig am Prionnsa mach a dh'ionnsuidh an duine. 'Nuair a chunnaic Beo-iarrtas am Prionnsa, thuit e air aghaidh chum an lār, agus dh'eigh e mach, " O gu maireadh Anam-an-duine beo a' t'fhianuis!" agus thaisbean e an achanaich 'na lathair. 'Nuair a léubh am Prionns' an achanaich, thionndaidh e air falbh rē tamuill, agus ghuil e, ach air dha cumail air fein, phill e rithist ris an duine (a bha rē na h-ūine so uile na luidhe aige a chosaibh a' glaodhaich mar air tūs) agus thuirt e ris, "Imich romhad gu t'aite fein, agus smuainichidh mis' air t-iarrtaisibh."*

A nis faodaidh tu a smuaineachadh, eadar ciont agus eagal, nach b'urrainn iadsan a chuir an teachdaire uapa, gu'n bhi sealltuinn le h-iomadh ciocras, agus mōr uamhas cridhe, gus an cluinneadh iad ciod a thachradh do'n achanaich: mu dheireadh chunnaic iad an teachdaire a' teachd air ais; agus an uair a thainig e dh'fharraid iad dheth cionnas a shoirbhich leis? Ciod a thuirt Emanuel? Agus ciod a thachair do'n achanaich? Ach thuirt e riu nach innseadh e ni sam bith gus an ruigeadh e am priosan far an robh Morair-a-bhaile, Morair-na-toil, agus an Seanachaidh. Mar sin chaidh e air aghaidh gu tigh a phriosain, far an robh iadsan ceangailte, agus lean sluagh mhōr e a chluinntinn ciod an naigheachd a bh'aige. 'Nuair a thainig e gu geata 'phriosain, bha cruth Mhorair-a-bhaile a' sealltuinn aognuidh glaisneulach, mar an ceudna, chriothnaich an Seanachaidh; ach thuirt iad, "Cluinneamaid a dheadh dhuin' uasail, ciod a thuirt am Prionnsa cumhachdach riut?" An sin fhreagar Beo-iarrtas, "'Nuair a thainig mise gu pailliun an Tighearna, ghairm mi, agus agus thainig e mach; an sin thuit mi sios aig a chosaibh, agus thug mi dha m' achanaich (a thaobh moralachd a phearsa, agus gloir a ghnuis cha b'urrainn mi seasamh air mo chosaibh). 'Nuair a ghabh esan an achanaich, ghlaodh mise "O gu maireadh Anam-an-duine beo a' t'fhianuis!" Mar sin 'nuair a sheall e rē tamuill rithe, thionndaidh e mu'n cuairt agus thuirt e riums' a sheirbhiseach, "Imich romhad gu t'aite fein a rithist, agus smuainichidh mis' air t-iarrtasaibh." Os bārr thuirt e, "Tha'm Prionnsa chum an do chuir sibh mise, na neach co maiseach agus co glormhor, 's nach urrainn a h-aon a chi e gun ghradh a thoirt dha agus gun eagal a bhi orra roimhe: gu h-araid, 's ann mar sin a thachair dhomhsa de'm thaobh fein, ach cha'n aithne dhomh ciod a chrioch gus an tig na nithe so." 'Nuair a chuala iad am freagradh so bha iad uile ann an teagamh, 's cha b'aithne dhoibh ciod a chiall a bheireadh iad as an ni a thuirt am Prionnsa. Air do'n phriosan a bhi air a reiteachadh de'n domhladas, thoisich na priosanaich na measg fein ri briathraibh Emanueil a mhineachadh. Thuirt Morair-a-bhaile nach robh an fhreagairt coslach ri bhi reasgach; ach thuirt Morair-na-toil gu'n robh i a' bagairt uilc; agus cho'dhuin an Seanachaidh, gu'm bu teachdaire bàis i. A nis iadsan a dh'fhagadh, agus a sheas air an culaobh, agus nach b'urrainn an ni bha na priosanaich a' radh a chluinntinn ceart, rinn cuid dhiubh greim air aon earrainn de'n chainnt, agus cuid eile air beagan fhocail de dh'earrainn eile dh'i; rug pairt dhiubh air an ni a thuirt an teachdaire, agus pairt eile air barail nam priosanach air cainnt an teachdaire, air dhoigh 's nach robh a h-aon a' tuigsinn nan cuisean gu ceart; agus cha'n urrainn thu a' ghabhail a steach ciod an ùtrais a rinn an sluagh so, agus ciod an eas-aonachd a bha nis ann an Anam-an-duine.[1] Oir iadsan a chuala cearban de na bha air a labhairt, ruith iad air bàll air feadh a bhaile, fear a' glaodhaich a mach aon ni, agus fear eile ni a bha calg-dhireach an aghaidh sin, agus na h-uile fear dhiubh dearbhta gur e fein a bha ceart, oir thuirt iad gu'n cuala iad le'n cluasaibh ciod a chaidh radh, uime sin, nach b'urrainn iad a bhi air am mealladh. Theireadh fear, " 'S cinnteach gu'm bi sinn uile air ar marbhadh;" theireadh fear eile, " Cha'n 'eil teagamh nach bi sinn uile air ar tearnadh; agus theireadh an treas fear, nach gabhadh am Prionnsa gnothaich ri Anam-an-duine; agus theireadh an ceathramh fear, gu'm biodh na priosanaich air an cuir gu bàs air bāll; agus mar a thuirt mi cheana, bha na h-uile fear a dearbhadh, gur e fein a bha ceart, agus gu'n robh cach uile am mearachd. Uime sin, bha trioblaid air muin trioblaid aig Anam-an-duine; oir nan tarladh do neach a bhi dol seachad, agus gu'n cluinneadh e a choimhearsnach ag innseadh a sgeul, dh'innseadh esan sgeul a bhiodh calg-dhireach an aghaidh sin, agus bhōidicheadh na h-uile fear gur ann aige fein a bha'n fhirinn. Ni h-eadh, thubhairt cuid dhiubh, gu'n robh am Prionns' a' runachadh an cuir gu bās leis a chlaidheamh. A nis thoisich am feasgair air ciaradh, uime sin bha 'm baile truagh Anam-an-duin' ann an imcheist ghoirt rè na h-oidhche sin uile, gus an ath mhaduinn.[1]

---

* Mu'n ruig am peacach aithreachail air beachdaibh soilleir mu'n t-soisgeil, mothaichidh se e fein air a dhiteadh; tha an tuigse, a choguis, agus an toil ann an daorsa, agus tha an t'anam fo mhòr eagal agus durachdach 'na urnuighibh air son trocair, ach cha'n 'eil freagradh air a thoirt gu's am bheil na h-iarrtasan air an dusgadh agus fior chiocras air son Chriosd air a bheothachadh.

---

[1] Tha beachdan an-earbsach a' cur troimhe chéile ann aun an Anam-an-duine.

Ach co fad 'sa b'urrainn mis' a thuigsinn 'se na focail a thuirt an Seanachaidh, a thog an iorghuill so uile, 'nuair a dh'innis e dhoibh a reir a bharailsan gum bu teachdaireachd bāis fios freagradh a Phrionnsa.[2] B'e so a chuir eagal air Anam-an-duine; oir anns na h-amaibh a chaidh seachad bha meas faidh aig a bhaile sin air an t-Seanachaidh, agus gu'n robh a bhreitheanas co'ionann ris an taisbeanadh a b'fhearr; agus mar so bha Anam-an-duine na uabhas dha fein.

---

[1] Fhuair Anam-an-duine mach olc peacaidh.

[2] Ciod nach dean cionta.

Thoisich iad a nis ri toradh an rag-mhuinnealachd fein agus an strigh mhi-laghail an aghaidh am Prionns' a mhothachadh, oir bha iad fein agus cinn-fheadhna baile Anam-an-duine, air an claoidh le eagal agus le cionta.

'Nuair a thainig na priosanaich beagan d'an ionnsuidh fein, rūnaich iad achanaich eile a chur a dh'ionnsuidh a Phrionnsa air son am beatha; mar sin chuir iad an treas achanaich, agus is iad na briathran so a leanas a brigh:

"A Phrionnsa Emanueil Chumhachdaich, a Thighearna nan uile shaoghal, agus a Mhaighstir na Trocair, tha sinne, do bhaile truagh, aimbeartach, diblidh, a ta dol bàs, ag aideachadh do 'd'Mhorachd urramach agus ghlòrmhor-sa, gu'n do pheacaich sinn an aghaidh t'Athair-sa agus a' t' aghaidh Fein, agus nach airidh sinn tuilleadh gu'n goirte do bhaile-sa dhinn, oir 'se a thòill sinne a bhi air ar tilgeadh do'n t-slochd. Ma mharbhas tu sinn, thoill sinn e. Ma dhiteas tu sinn a chum na doimhne, cha'n urrainn duinn ach a' radh gu bheil thusa fireanta. Cha'n urrainn duinn gearan ciod air bith binn a bheir thu oirnn. Ach oh! rioghaicheadh trocair, agus ruigeadh i oirnne! O deanadh trocair greim oirnne, agus ar saoradh bho ar 'n uile easaontas, agus seinnidh sinn mu d' throcair, agus mu d' bhreitheanas. AMEN."

'Nuair a chuireadh i so ri cheile, rūnaich iad a' cuir a dh'ionnsuidh a Phrionnsa mar a cheud achanaich, ach b'i a cheist co rachadh leatha. Thuirt cuid, rachadh esan a chaidh leis a cheud té, ach chuir feoghainn eile na aghaidh, a chionn nach do shoirbhich leis ni b'fhearr roimhe. A nis bha seann duine anns a bhaile, d'am b'ainm Deadhghniomh; duine aig nach robh ach an t-ainm a mhain, oir cha robh ni sam bith de'n ghne sin ann;

bha cuid a' togairt esan a chuir leatha, ach chuir an Seanachaidh nan aghaidh: " Oir" ars' esan, " tha sinn an drasd an eisimeil trocair, agus aig aslachadh air a son, uime sin, bithidh e calg-dhireach an aghaidh na h-achanaich a' cuir le Deadh-ghniomh; 'nuair a ta 'n achanaich fein ag glaodhaich air son trocair. A thuilleadh air sin, nam b'e 's gu'm faighnicheadh am Prionnsa ris, an uair a gheibheadh e an achanaich, Ciod is ainm dhuit? agus gu'n abradh esan, 'se is ainm dhomh Seann Deadh-ghniomh: Ciod i ar barail, nach e so a theireadh Emanuel? Seadh, am bheil Seann Deadh-ghniomh fathast beò ann an Anam-an-duine! ma tha saoradh Seann Deadh-ghniomh sibh bho bhur teanndachdaibh. Agus ma's e 's gu'n abair esan sin, tha mise cinnteach gu bheil sinne caillte, cha'n urrainn mile Seann Deadh-ghniomharra Anam an-duine a thearnadh."

An deigh do'n t-Seanachaidh na h-aobharan a bh'aige innse, air son Seann Deadh-ghniomh a bhacadh bho dhol leis an achanaich gu Emanuel, chuir a chuid eile de na priosanaich agus de chinnfheadhna Anam-an-duine na aghaidh mar an ceudna, mar sin chaidh Seann Deadh-ghniomh a chuir air cùl, agus chord iad teachdaire a dheanamh rithist de Bheo-iarrtas; mar sin chuir iad fios air, agus dh'aontaich esan air bàll. A nis dh'iarr iad air an ro aire ghabhail nach d'thugadh e oilbheum sam bith aon chuid le 'chainnt no le 'ghiulan do'n Phrionnsa, air eagal leis a sin a dheanamh gu'n d'thugadh e leir-sgrios air Anam-an-duine.

'Nuair a chunnaic Beo-iarrtas gu'n feumadh e a dhol air an teachdaireachd so rithist, ghuidh e gu'n rachadh Deur-shuileach maille ris. A nis bha Deur-shuileach so na dhlūth choimhearsnach do Bheo-iarrtas, duine bochd, duine de spiorad briste, gidheadh b'fhear e a bha ro fhreagarrach an cois achanaich. Mar sin dheònaich iad gu'n rachadh e maille ris. Uime sin, chaidh iad air ceann an gnothaich: chuir Beo-iarrtas còrd m'a cheann, agus dh'imich Deur-shuileach agus e a' fasgadh nan dorn. Mar so chaidh iad gu pailliun a Phrionnsa.

Aig an àm so cha robh iad cuidhteas eagal le'n sior theachd gu'm biodh iad nan sgìos do'n Phrionnsa, uime sin, 'nuair a thainig iad gu dorus a phailliun, ghabh iad air tus an leisgeul fein, a chionn a bhi teachd cho tric a chuir dragh air Emanuel; agus thuirt iad, nach e tlachd sam bith a bh'aca ann a bhi 'g an cluinntinn fein a bruidheann, a thug an sud an diugh iad, ach gu'n chuir an eiginn thuige iad gu teachd a chum a Mhorachd, oir thuirt iad, nach robh fois aca latha no dh'oidhche, air son an easaontais an aghaidh Shaddai, agus an aghaidh Emanueil a mhic. Mar an ceudna, bha iad de'n bheachd gu'n chuir ni-eiginn de ghiulan Bheo-iarrtas miothlachd air a Mhorachd, air an turus mu dheireadh, agus gu'm b'e sin a b'aobhar gu'n do phill e folamh, agus as eugais an deadh-ghean bu lugha fhaotuinn bho Phrionnsa co trocaireach. Air dhoibh an leisgeul a ghabhail, thilg Beo-iarrtas e fein sios air an làr, aig cosaibh a Phrionnsa chumhachdaich, mar a rinn e an ceud uair, ag ràdh, "O! gu'm maireadh Anam-an-duine beo a' t'fhianuis!" agus leis a sin a' radh thug e seachad 'achanaich. 'Nuair a léubh am Prionns' an achanaich, thionndaidh e a leth-taobh ré tamuill, mar a rinn e roimhe, agus air dha teachd a rithist a dh'ionnsuidh an àite far an robh an teachdaire na luidhe air an lār, dh'fharraid è dheth, ciod a b'ainm dha, agus ciod a meas a bh'air ann an Anam-an-duine, anns gur esan, os ceann chaich uile, a rachadh a' chur dha ionnsuidh-san air a leithid a ghnothach. An sin thuirt an duine ris a Phrionnsa, " O na biodh corruich air mo Thighearna ; agus c'arson a dh'fhiosraicheadh tu air son ainm a leithid a chū marbh 'sa ta mis' ann ? Rach seachad, guidheam ort, agus na gabh aire sam bith dhiomsa, do bhrigh gu bheil eu-coltas inbhe co mōr eadar mis' agus thusa, mar is math a ta fhios agad. Ach ciod an t-aobhar a bh'aig muinntir a bhaile air son mise a chuir air an teachdaireachd so gu mo Thighearna, 'sann doibh fein is fearr is aithne e, ach cha b'urrainn e bhi gur ann a chionn gu'n do shaoil iad gu'n robh deadh-ghean agams' ann an suilibh mo Thighearna. Air mo shonsa tha grāin agam dhiom fein, co ma ta aig am biodh meas orm ? Gidheadh b'āill leam mairsinn beò, agus gu maireadh mo cho'luchd baile beò mar an ceudna ; agus a chionn gu bheil araon iad fein agus mise ciontach de dh'euceartan mòra, uime sin, chuir iad mise, agus tha mi air teachd 'nan ainms' a' ghuidhe air mo Thighearn air son trocair. Uime sin, gu ma toil leatsa trocair a dheōnachadh, ach na feoraich co sinne do sheirbhisich."

An sin thuirt Prionnsa Emanuel, " Agus co e am fear sin is companach dhuit anns a ghnothaich chudthromach so, agus ciod is ainm dha ?" " Tha" arsa Beo-iarrtas, " coimhearsnach bochd, agus aon de mo dhlū chompanaich, agus le cead bhur 'n oirdhearcais Rioghail-sa' 'se Deur-shulach is ainm dha, fear a mhuinntir Anam-an-duine. Tha fios agam gu bheil moran de'n ainm sin a ta faoin, ach tha mi'n dūil nach bi diumadh air mo Thighearn, air son gu'n d'thug mise mo choimhearsnach bochd maille rium."

An sin thuit Deur-shulach air aghaidh air an an lār, agus thuirt e, " O mo Thighearna, co mise cha'n aithne dhomh mi fein, na co dhiubh a ta m' ainm fior no feallsa, gu h-araid 'nuair a smuainicheas mi ciod a thuirt cuid roimhe, eadhon, gu'n d'thugadh an t'ainm so dhomh do bhrigh gu'm b'e Aithreachas m' athair. Tha droch cloinn aig deadh dhaoine, agus is minic a ghin na treibhdhirich cealgairean. Mar an ceudna, 'se so an t-ainm a ghairm mo mhathair dhiomh bho bha mi 'sa chreadhail, ach co dhiubh is ann air son aitidheachd m' eanachainn, no taiseachd mo chridhe, a ghoir i an t'ainm so dhiom, cha'n urrainn mi innse. Tha mi a' faicinn salachair 'na m' dheuraibh fein, agus truaillidheachd 'nam urnuighibh. Ach guidheam ort (agus e guil ré na h-ùine so uile) nach cuimhnicheadh tu ar lochdan 'n ar 'n aghaidh, agus nach biodh corruich ort air son neo-iomchuidheachd do sheirbhisich, ach rach gu trocaireach thairis air peacadh Anam-an-duine, agus na cuir dàil ni's faide ann do ghras a ghlorachadh."

Air āithne Phrionnsa dh'eirich iad, agus sheas iad le cheile air crith 'na lathair, agus labhair e riu mar a leanas:

" Rinn baile Anam-an-duine ar-amach ro dhoilghiosach an aghaidh m' Athair-san, 'san lath' anns na chuir iad cùl ris mar an Righ, agus a roghnaich iad dhoibh fein, breugadair, mortair, agus trāill mheallaidh mar an ceannard. Oir rinn an Diabolus so, a ghabh air a bhi na phrionns' oirbhse, 'sa bha uair-eiginn cho measail agaibh, ceannairc an aghaidh m' Athair agus am aghaidh fein, eadhon ann ar luchairt, agus ann ar cùirt is àirde, a' saoillsinn gu'm faigheadh e a bhi na Phrionns' agus na Righ. Ach air dha a bhi gu trāthail air fhaotuinn a mach agus air a ghlacadh, chaidh a cheangal le slabhraidhibh air son aingidheachd, agus thilgcadh e maille riusan bu chompanaich dha do'n t-slochd, thairg se e fein dhuibh mar righ agus ghabh sibhse ris.

" Tha, agus bha so ré ùine fhada, na thāire mhōir do m' Athair-sa ; uime sin, chuir m' Athair feachd chumhachdach chum ar toirt gu umhlachd. Ach tha fios agaibh fein cionnas a bhuin sibh ri na daoinibh sin, ri'n ceannardaibh, agus ri'n comhairlibh. Rinn sibh ceannairc 'nan aghaidh, dhūin sibh 'ur geatachan orra, thug sibh dūlan doibh, agus chog sibh le Diabolus nan aghaidh. Mar sin chur iad gu m' Athair air son tuille neirt, agus thainig mise le mo dhaoinibh chum ar ceannsachadh. Ach mar bhuin sibh ris na seirbhisich, is amhuil a bhuin sibh ri 'n Tighearna. Sheas sibh gu naimhdeil 'nam aghaidhs', dhūin sibh 'ur geatachan orm, thionndaidh sibh cluas bhodhair rium, agus chuir sibh a' m' aghaidh co fad 'sa b'urrainn duibh ; ach a nis thug mise buaidh oirbh. An do ghlaodh sibh air son trocair fhad 'sa bha dūil agaibh ri buadhachadh a' m' aghaidh ? Ach a nis air dhomh am baile ghlacadh, tha sībhse glaodhaich ; ach c' arson nach do ghlaodh sibh roimhe so, 'nuair a bha bratach gheal mo throcair, bratach dhearg mo cheartais, agus a bhratach dhubh a bhagair casgradh, a bheir an cuir suas gu bhur gairm da h-ionnsuidh ? A nis air dhomhsa bhur ceannard Diabolus a cheannsachadh, tha sibh a' teachd do m' ionnsuidh-s' air son fabhair ; ach c'arson nach d'rinn sibh cōmhnadh leamsa 'n aghaidh nan cumhachdach ? Gidheadh smuainichidh mis' air 'ur 'n achanaich, agus freagraidh mi i air doigh a bhios a chum mo ghloir fein.*

---

* " Is coir" do dhaoinibh " urnuigh a dheanamh a ghnath agus gun fhannachadh." Tha'n treas achanaich ni's ro iriosal na cheud achanaich, oir mar is trice a ni sinn urnuigh le durachd, 's ann is ro

" Rachaibh agus iarraibh air a Cheannard Boanerges, agus air a Cheannard Fein-mhothachadh na priosanaich a thoirt a maireach do m' ionnsuidh do'n champa; agus abraibh ris a Cheannard Breitheanas agus ris a Cheannard Gearr-sios fantuinn anns a chaisteal, agus an deadh aire thoirt gu'n cum iad an t-iomlan samhach ann an Anam-an-duine, gus an cluinn iad uamsa rithist." An sin thionndaidh e uatha, agus chaidh e air ais d'a 'phailliun rioghal.

Air do na teachdairean am fios freagradh so fhaotuinn bho na Phrionnsa, phill iad gu'n companaich a rithist: Ach mu'n deachaidh iad fada, thoisich iad ri smuaineachadh, nach robh a rùn fhathast air a Phrionnsa trocair a dheanamh air Anam-an-duine; chuir so a leithid do throimhe-cheile inntinn orra, mu thimchioll ciod a thachradh do dh'Anam-an-duine, 's gur gann a b'urrainn doibh an teachdaireachd innse, 'nuair a rainig iad far an robh na priosanaich ceangailte.

Mu dheireadh thainig iad gu geatachaibh a bhaile, far an robh muinntir a bhaile a' feitheamh le iomaguin ri 'n teachd air ais, gus an cluinneadh iad ciod am freagradh a fhuair an achanaich. Ach thuirt iadsan riu gu'm feumadh iad a dhol gus a phriosan, agus an teachdaireachd innse an sin. Mar sin chaidh iad gus a phriosan, le cuideachd mhor[1] nan deaghaidh agus 'nuair a rainig iad geatachan a phriosain, dh'innis iad a cheud chuid de chainnt Emanueil, cionnas a thilg e orra am mi-dhilseachd d'a Athair agus d'a fein, agus

---

eolaich a dh'fhasas sinn air ar fior staid. Ma's ann as leth ar deadh-ghniomharan a thagras sinn, bithidh ar 'n achanaichean gu cinnteach air an diultadh, ach buanaicheadhmaid ann a bhi 'g aslachadh trocair; " air cridhe briste agus bruite cha dean Dia tair." Salm li. 17.

[2] Smuaintean beadaidh.

gu'n roghnaich iad Diabolus, gu'n ghabh iad ris, gu'n chog iad air a shon, gu'n d'eisd iad ris, agus gu'n robh iad air an riaghladh leis, ach gu'n d'rinn iad tāir air Emanuel agus air a dhaoinibh. Chuir so faiteachas agus grùaim air na priosanaich, ach lean na teachdairean àir labhairt, ag radh; thuirt am Prionnsa ruinne, fathast gu'n smuainicheadh esan air ar 'n achanaich, agus gu'm freagradh e i ann an doigh a bhios a reir a ghloire fein. Agus an nuair a labhradh na briathran so, rinn Deurshuileach osnadh thrōm. Air cluinntinn so dhoibh bha iad uile fo mhōr thrioblaid, agus cha robh fhios aca ciod a theireadh iad: mar an ceudna bha iad lan eagail, agus bha snuadh a bhàis ri fhaicinn air aghaidhibh cuid dhiubh. A nis bha anns a chuideachd teangaire ro-chomharraichte, gidheadh cha robh ann ach duine gun diú, agus 'se b' ainm dha Seann Bheadaidh; dh'fheoraich am fear so de na teachdairean an d'innis iad na h-uile smid a thuirt Emanuel. Fhreagair iadsan, "Gu dearbh cha d'innis." "'Se sin ar leam," ars' esan, "ach ciod tuilleadh a thuirt e ribh?" An sin thosd iad car tacan, ach mu dheireadh dh'innis iad an t-iomlan, ag radh, "Dh'iarr am Prionns' oirnne innse do'n Cheannard Boanerges agus do'n Cheannard Fein-mhothachadh, na priosanaich a thoirt sios d'a ionnsuidh-san, a maireach, agus gu'n gabhadh an Ceannard Breitheanas agus an Ceannard Gearr-sios curam de'n chaisteil agus de'n bhaile, gus an cluinneadh iad uaithe-san a rithist, agus 'nuair a dh'āithn am Prionnsa dhoibh sin a dheanamh, air bàll, thionndaidh e a chulaobh riu, agus chaidh e d'a phailliun rioghail."

A nis chuir an teachdaireachd so, gu h-araid an roinn mu dheireadh dh'i, eadhon, gu'm feumadh na priosanaich a dhol a mach do'n chàmpa a dh'ionnsuidh a Phrionnsa, mòr thrioblaid orra, agus le aon ghuth chuir iad suas glaodh a rainig na flaitheanas. Air dhoibh so a dheanamh, dh'ullaich gach aon de'n triuir iad fein gu bāsachadh, agus thuirt an Seanachadh* riu, " 'Se so a nis an ni as an robh eagal ormsa ;" oir cho'dhuin iad, mu'n rachadh a ghrian fo a maireach, gu'm biodh iad air an cuir gu bàs. Agus bha am baile gu h-iomlan ag earbsa, gu'm feumadh iad uile an ni ceudna fhulang uair-eiginn. Uime sin, chaith Anam-an-duine an oidhche sin ri bròn ann an saic eudach agus ann an luathaire. A nis 'nuair a thainig an t-ām do na priosanaich a dhol an lathair a Phrionnsa, chomhdaich siad iad fein ann an eideadh brōin, le cordaibh mu'n cinn. A thuilleadh air sin thaisbean an t-iomlan de mhuinntir a bhaile iad fein air a bhalladh, agus iad uile air an eideadh ann an earradh broin, ann an dochas, leis an t-sealladh so teagamh gu'm biodh am Prionnsa air a ghluasad le truas. Ach O ! cia mar bha an luchd-tuairsgeul[1] a bh'ann an Anam-an-duine, a nis a' ruith nam buidheanaibh an sud 'san so air feadh sraidibh a bhaile, ag glaodhaich mar bha iad a' ruith gu buaireasach, fear a' glaodhaich aon ni, agus fear eile glaodhaich ni a bha calg-dhireach an aghaidh sin, gus an robh iad gu inbhe bhig an coinneamh Anam-an-duine a chuir as a chiall.

B'e so an doigh air an deachaidh na priosanaich sios do'n chāmpa : chaidh an Ceannard Boanerges le freiceadan rompa, agus lean an Ceannard Fein-mhothachadh as an deaghaidh, agus chaidh na priosanaich sios eatorra ceangailte le slabhraidhibh ; agus dh'imich am freiceadan le brataichibh sgaoilte a mach rompa agus nan deigh, ach dh'imich na priosanaich le spioradaibh tùrsach.

---

* A choguis.—[1] Smuaintean diomhain.

Bha na priosanaich uile ann an eideadh-bròin, chuir iad còrdan mu'n cinn, dh'imich iad a' bualadh an uchd, ach cha bu dana leo an suilean a thogail suas ri neamh. Mar so chaidh iad a mach air geata Anam-an-duine, gus an d'thainig iad gu meadhon feachd a Phrionnsa, dh'ardaich sealladh agus glòir na feachda an amhghar gu ro mhòr. Cha b'urrainn iad cumail orra fein ni b'fhaide, ach ghlaodh iad a mach, " O na daoine neo-shonadh a ta sinn ann! O am baile truagh Anam-an-duine!" Bha gleadhraich mhuladach an slabhraidhean agus glaodhaich nam priosanach, na fhuaim ro dhubhach.

'Nuair a thainig iad gu dorus pailliun a Phrionnsa, thilg iad sios iad fein air an làr;[1] an sin chaidh teachdaire a steach agus dh'innis e do dh'Emanuel, gu'n d'thainig na priosanaich a nuas. Chaidh am Prionns' an sin suas air righ-chathair, agus chuir e air son nam priosanach; air dhoibh teachd 'na lathair chriothnaich iad, agus dh'fholaich iad an aghaidhean leis an naire. An nis mar tharruing iad dlú do'n aite 'san robh e na shuidhe, thilg iad sios iad fein na lathair; an sin thuirt am Prionnsa ris a cheannard Boanerges, " Abair ri na priosanaich seasamh air an cosaibh:" an sin sheas iad air chrith, agus thuirt esan, " An sibhse na daoine bha roimhe so 'nar seirbhisich do Shaddai?" "Is sinn, a Thighearn, is sinn," ars' iadsan. An sin thuirt am Prionnsa, " An sibhse na daoine sin a cheadaich dhuibh fein a bhi air 'ur truailleadh agus air 'ur salachadh leis an fhear ghraineil sin Diabolus?" Fhreagair iadsan, " Rinn sinn tuille 'sa cheadachadh, a Thighearn, oir roghnaich sinn e de ar deoin." An sin dh'fheoraich am Prionnsa, " Am biodh sibh deonach gu'm maireadh 'ur trailleachd fo 'an-tighearnas-san cho fad 's bu bheò sibh?" An sin thuirt na priosanaich, " Bhiodh, a Thighearna, bhiodh, oir bha a roidean taitneach do bhur feōil, agus dh'fhàs sinn 'n ar coimhich do staid ni b'fhearr." " Agus," ars' esan, " 'nuair a thainig mise 'n aghaidh a bhaile so Anam-an-duine, an robh sibhse lān durachdainn, nach fhaighinn buaidh oirbh?" " Bha, a Thighearna, bha," ars' iadsan. " Agus ciod am peanas, a shaoileas sibh fein, a tha na peacanna so agus gach peacadh mōr agus uamhasach eile de'm bheil sibh cionntach, a' toilltinn uamsa?" ars' am Prionnsa. Fhreagair iadsan, " Tha iad a' toilltinn araon am bās agus an slochd, a Thighearna; oir cha do thoill sinne ni sam bith ni's lugha." Dh'fheoraich e a rithist, " An robh a bheag sam bith aca ri 'g radh, an aghaidh a pheanais a dh'aidich iad fein a thoill iad, a bhi air a' chuir an gniomh orra?" Thuirt iadsan, " Cha'n urrainn duinn ni sam bith a' radh, a Thighearna; tha thusa cothromach, oir pheacaich sinne." An sin thuirt am Prionnsa, " C'arson a tha na cuird so air 'ur cinn?" Fhreagair na priosanaich, " Tha na *cuird a chum ar toirt gu āit' an ditheachaidh, mar toil leatsa trocair a dheanamh." Gnath. v. 22. Dh'fheoraich e mar an ceudna, " An robh na h-uile de mhuinntir Anam-an-duine ag aontachadh anns an aidmheil so?" Fhreagair iad, " Tha an t-iomlan de mhuinntir[1] dhuchasach a bhaile, a Thighearna; ach cha'n urrainn duinne bheag a' ra dhmu thimchioll nan [2]Ifrinneich a thainig a

---

[1] Tha 'n tuigse, an toil, agus a choguis air an irioslachadh an lathair Chriosd.

---

* Peacanna.—1 Comasan an anama.

2 Truaillidheachdan agus ana-miannan.

chum ar baile-ne, 'nuair a fhuair an t-an-tighearna seilbh oirnne."*

An sin dh'aithn am Prionnsa teachdaire ghairm, gu cuir an céill, le fuaim trombaid, gu'n d'fhuair am Prionnsa, Mac Shaddai, ann an ainm 'Athar, agus air son gloir 'Athar, buaidh iomlan thar Anam-an-duine, agus gu'n leanadh na priosanaich e ag radh Amen. Rinneadh so a reir aithne.

Air bāll sheirm an ceōl a bh'anns na h-ardaibh gu ro bhinn. Thug na ceannardan a bh'anns a chāmpa iolach, agus chan na saighdearan oranan buaidh-chaithream do'n Phrionnsa, bha na brataichean a snamh anns a ghaoith, agus bha aoibhneas mōr anns gach aite, ach cha d'rainig e fathast cridheachan muinntir Anam-an-duine.

Dh'iarr am Prionnsa na priosanaich a theachd a rithist na lathair, 'nuair a thainig iad chriothnaich iad. Agus thuirt esan riu, "Gach peacadh, eucairt, agus aingidheachd, a chuir sibhse, an t-iomlan de bhaile Anam-an-duine, bho àm gu ām an gniomh an aghaidh m' Athair agus 'am' aghaidhsa, tha cumhachd agus aithne agamsa bho m' Athair am maitheadh, agus a reir sin tha mise dha maitheadh dhuibh.". Agus air dha so a radh, thug e dhoibh maithneas mōr agus coitchionn, air a sgriobhadh air clar-sgriobhaibh, agus air a sheuladh le seachd seulachaibh, agus dh'aithn' e do Mhorair-a-bhaile, do Mhorair-na-toil, agus do'n t-Seanachaidh, a chuir an céill, agus a thoirt fainear gu'm biodh e air a chuir an céill mu eiridh na greine am maireach, air feadh an iomlan de bhaile Anam-an-duine.

---

* A leubhadair, am bheil thus' air t-irioslachadh' mar so an lathair Chriosd? am bheil do pheacanna ro ghraineil ann do shealladh fein, agus am bheil thu ag miannachadh gu'm biodh iad air an ceannsachadh an taobh stigh dhuit? "Ma dh'aidhicheas sinn ar peacanna. tha esan firinneach chum ar peacanna a mhaitheadh dhuinn, agus ar glanadh bho gach uile neo-fhireantachd." 1 Eoin i. 9. Tha aoibhneas anns na flaitheanas air son aon pheacach an ni aithreachas.

A thuilleadh air sin, ruisg am Prionnsa na priosanaich de'n eididhean brōin, "agus thug e dhoibh maise an aite luaithre, oladh aoibhneis an aite brōin, eididh mholaidh an aite spiorad airsneil." Isa. lxi. 3.

An sin thug e do gach aon de'n triuir, seudan ōir, agus clachan luachmhor, agus thug e dhiubh an cùird, agus chuir e slabhraidhean ōir mu'm muinnealan, agus faileachan 'nan cluasaibh. A nis 'nuair a chuala na priosanaich briathran grasmhor a Phrionnsa Emanueil, agus a chunnaic iad na h-uile nithe a rinneadh dhoibh, 's beag nach deachaidh iad nan neul, oir bha an grās, an trocair, am maitheanas, co obann, co glōrmhor, agus co mōr, 's gur gann a bha iad comasach a ghiulan. Seadh, chaidh Morair-na-toil gu glan na neul, ach thainig am Prionnsa dha ionnsuidh, chuir e 'ghairdeanan siorruidh fodha, ghlac e 'na uchd e, phog se e, agus dh'iarr e air a bhi do dheadh-mhisneach, oir gu'm biodh na h-uile ni air an coimhlionadh a reir 'fhocail-san. Mar an ceudna, thaisbean e caoimhneas do'n dithist eile, agus ghlac e na uchd iad, agus phog se iad ag radh, "Gabhaibh so mar leasachadh comharradh air mo ghradh, air mo chairdeas, agus air mo thruas dhuibhse; agus tha mi 'g aithneadh dhuit-sa, a Sheanachaidh an ni sin a chunnaic agus a chuala tu, a' chur an céill ann am baile Anam-an-duine."

An sin bhriseadh an cuibhrichean nam miribh 'nan lathair, agus thilgeadh iad leis a ghāoith, agus rinneadh an ceuman farsuing fodhpa.[1] An sin thuit iad sios agus phog iad cosan a Phrionnsa, agus fhliuch iad le deoir iad; mar an ceudna, ghlaodh iad a mach le guth arda, ag radh, "Gu ma beannaichte gu'n robh glòir an Tighearna bho'n àite so." An sin dh'aithneadh dhoibh eiridh, 'sa dhol do'n bhaile agus innse do dh'Anam-an-duine ciod a rinn am Prionnsa. Dh'aithn e, mar an ceudna, gu'n cluicheadh fear-ciuil le piob agus le tabor rompa air fad na slighe gu Anam-an-duine. An sin coimhlionadh dhoibh an ni ris nach robh sùil aca riamh, agus shealbhaich iad an ni nach robh iad riamh ag earbsa. Mar an ceudna, ghairm am Prionnsa an Ceannard oirdheirc Creidimh, agus dh'aithn e dha fein agus d'a fho'cheannardan imeachd le'm brataichibh sgaoilte, roimh uaislean Anam-an-duine, gus an ruigeadh iad am baile. A thuilleadh air sin, dh'aithn e do'n Cheannard Creidimh, a dhol a' steach le 'bhrataichibh sgaoilte, air Geata-na-sula le 'dheich mìle fear, am feadh a bhiodh an Seanachaidh a' léubhadh a mhaitheanais choitchionn ann am baile Anam-an-duine, agus leantuinn air aghaidh mar sin troimh àrd sraid a bhaile, suas gu geatachan a chaisteil, agus seilbh a ghabhail annta, air chionn d'a Thighearna ruigheachd. A bhàrr air sin, dh'aithn e, iarraidh air a Cheannard Breitheanas agus air a Cheannard Gearr-sios an daingneach laidir fhagail dhasan,[1] agus baile Anam-an-duine fhagail le cabhag, agus a dhol gus a Phrionnsa do'n champa.

---

[1] An cionta air a thoirt air falbh.

A nis bha am baile cùiteas uamhas nan ceud cheithrear cheannardan agus an daoine.[2]

Faodaidh tu smuaineachadh gu'n robh mōr chradh inntinn air a chuid sin de mhuinntir a bhaile, a dh'fheith ré na h-ùine so uile ri sgeula bàis nam priosanach a chluinntinn. Ni mo b'urrainn iad am beachd a shuidheachadh air aon smuain sam bith, seadh, bha an cridheachan coslach ri meidh air udalanaich ann an laimh chriothanach. Ach mu dheireadh, air dhoibh a bhi dùr-bheachdachadh le fadachd thar balladh Anam-an-duine, shaoil leo gu'm fac iad cuid-eiginn a' teachd chum a bhaile; smuainich iad a rithist co dh'fhaodadh a bhi ann: mu dheireadh dh'aithnich iad gur e na priosanaich a bh'ann; ach cha'n urrainn duit a' ghabhail a steach ciod an t-iongantas a bha orra, gu h-araid 'nuair a chunnaic iad ciod an t-uidheam, agus ciod an onoir leis na chuireadh iad dhachaidh! Chaidh iad sios do'n champa air an eideadh le dubh, ach phill iad air an ais do'n bhaile ann an culaidhibh geala; chaidh iad sios do'n champa le cōrdaibh, ach phill iad air an ais le slabhraidhibh ōir; chaidh iad sios do'n champa le'n cosaibh ann an geimhlibh, ach phill iad air an ais le'n ceumaibh air an deanamh farsuing fodhpa; chaidh iad do'n champa fo fhiamh bāis, ach phill iad air an ais le dearbh-bheachd air beatha; chaidh iad sios do'n champa le cridhibh dubhach, ach thainig iad air an ais le piob agus tabor ag cluich rompa. Co luath 'sa thainig iad gu Geata-ua-sula, ghabh baile truagh sgāthach Anam-an-duine orra fein iolach a thoirt; agus rinn iad a leithid a dh'iolach 'sa thug air na ceannardaibh ann an armailt a Phrionnsa leum r'a fuaim. Mo thruaighe! na creutairean bochd, co b'urrainn coire chuir orra, bho'n thainig an cairdean marbh gu beatha rithist; oir bha e dhoibhsan mar bheatha bho'n éug, cinn-fheadhna Anam-an-duine fhaicinn le leithid do mhaisealachd. Cha d'amhairc iad air son ni sam bith ach an tuath agus an stochd; ach feuch aoibhneas agus subhachas, comhfhort agus sōlas, agus ceol co binn 'nan cuideachd, bu leoir gu duine tinn aiseag gu slainte. Isa. xxxiii. 24. Mar sin 'nuair a thainig iad suas chur iad failte air a chèile: "Se bhur beatha, 'se bhur beatha, agus gu ma beannuichte gu'n robh an ti sin a chaomhain sibh." Mar an ceudna thuirt iad, "Tha sinn a' faicinn gu bheil e gu math maille ruibhse, ach cionnas a tharlas do'n bhaile? An eirich gu math do dh'Anam-an-duine?" An sin fhreagair an Seanachaidh agus Morair-a-bhaile, "Oh! tha sgeul! deadh sgeul! deadh sgeul do mhath! agus do mhōr aoibhneas do'n bhaile bhochd Anam-an-duine!" An sin thug iad an ath iolach a thug fuaim do'n talamh. An deigh so dh'fheoraich iadsan ni bu ro mhean, cionnas a thachair do chùisean 'sa champa, agus ciod an teachdaireachd a bh'aca bho Emanuel do'n bhaile. An sin dh'innis iad dhoibh na h-uile ni a thachair anns a champa, agus gach ni a rinn am Prionnsa. Thug so air Anam-an-duin' iongantas a ghabhail ri gliocas agus ri grās a Phrionnsa Emanueil, an sin dh'innis iad an ni a fhuair iad fein uaithe air son an iomlan de'n bhaile, agus dh'aithris an Seanachaidh e anns na briathraibh so, "MAITHEANS, MAITHEANAS, MAITHEANAS do dh'Anam-an-duine; agus bithidh fios aig Anam-an-duine am maireach air so."[1] Air aithne-san, thug iad barnaigeadh do dh'Anam-an-duine, comhlachadh a maireach ann an aite na féille, chum gu'n cluinneadh iad am maitheanas coitchionn air a léubhadh ann an sin.

---

[1] 'Nuair a chomhluicheas creidimh agus maitheanas a cheile, tha breitheanas agus coimhlionadh nam bagraidhean a' fagail [illegible]ridhe.

[2] Is beannaichte iadsan a fhuair maitheanas 'nan eucc[illegible]on, agus am bheil am peacanna air am folach. Rom. iv. 7.

Ach co is urrainn a smuaineachadh an caochladh a rinn an t-iomradh so ann an Anam-an-duine! Cha dh'fhuair a h aon de dhuchasaich a bhaile codal an oidhche sin tre aoibhneas; bha subhachas, ceol, agus seinn anns gach tigh; 'se b'aon-obair do dh'Anam-an-duine, a bhi 'g aithris agus ag eisdeachd sgeulachd mu shonas Emanueil: agus b'e so fònn an' òrain uile: "Oh! an còrr dhe so aig eiridh na gréine! tuilleadh dhe so am maireach! Co shaoileadh mu'n tràth so 'n dé, gu'm biodh an diugh dhuinn mar tha e? Agus co shaoileadh gu'm pilleadh na priosanaich a chaidh sios ann an geimhlibh iaruinn le slabhraidhibh òir mu'm muineal! Seadh, iadsan a mheas iad fein toilltneach a bhi air an diteadh le'm breitheamh, air àithne-san chuireadh fa sgaoil iad, cha'n ann a chionn gu'n robh iad neo-chiontach, ach air sgath trocair a Phrionnsa a mhain. An e so cleachdadh gnathaichte Phrionnsachan? An abhaist dhoibh a leithid so de chaoimhneas a nochdadh do luchceannairc? Cha'n abhaist! cha'n 'eil an cleachdadh so ach a mhain aig Saddai, agus aig Emanuel a Mhac."

---

[1] O an t-aoibhneas a tha leantuinn maitheanas peacaidh!

A nis air do'n mhaduinn teachd, thainig Morair-a-bhaile, Morair-na-toil, agus an Seanachaidh, sios gu Aite-na-feille aig an àm a shuidhich am Prionnsa, far an robh muinntir a bhaile feitheamh orra; agus 'nuair a rainig iad, thainig iad anns na trusganaibh agus anns a ghloir sin leis an d'uidheamaich am Prionnsa iad an là roimhe sin, agus bha an t-sraid air a soillseachadh le 'n gloir: mar sin chaidh Morair-a-bhaile, an Seanachaidh, agus Morair-na-toil sios gu Geat'-a-bheoil, a bha aig ceann uthras Aite-na-feille, a chionn gur ann an sin bu ghna leo bho shean a bhi léubhadh gnothaichean follaiseach a bhaile. Thainig iad an sin 'nan uidheamaibh, agus dh'imich an luchd-ciuil rompa. A nis bha fadachd ro mhōr air an t-sluagh chum làn fhiosrachadh fhaotuinn mu'n chùis

An sin dh'eirich an Seanachaidh suas, agus léubh e am maitheanas ann an airde 'ghuth. Ach 'nuair a thainig e chum nam briathran so, " An Tighearna, an Tighearna Dia iochdmhor agus gràsmhor, a' mathadh aingidheachd agus eusaontas, agus peacadh, agus maithear dhoibh-san na h-uile pheacanna agus toibheum, &c." Ecsod. xxxiv. Marc. iii. cha b'urrrainn iad gun lèum le aoibhneas. Oir an sin bha ainm na h-uile duine ann an Anam-an-duine air a ghabhail a steach: mar an ceudna, bha séulachan a mhaitheanais nan seall-adh ro mhaiseach.

'Nuair a sguir an Seanachaidh de léubhadh a mhaitheanais, ruith muinntir a bhaile air a bhall-adh, lèum iad air le aidhear, [1] agus chròm siad iad fein seachd uairean le'n aghaidhibh ri pailliun Emanueil, ag deanamh àrd iolach le aoibhneas, agus ag radh, " Maireadh Emanuel beò gu brath." An sin thugadh aithne do dh'òganaichibh [2] Anam-an-duine, na cluig a sheinn le aoibhneas, mar sin sheirmeadh na cluig, chan an sluagh, agus chluich an ceōl ann an Anam-an-duine.

'Nuair a chuir an Seanachnidh crioch air léubhadh a mhaitheanais, dh'orduich Emanuel na h-uile trompaid a bh'anns a champa a sheirm, agus na brataichean a sgaoileadh a mach, an darna leth dhiubh air Tòrr-a-Ghrais, agus an leth eile air Tōrr-a-Cheartais. Dh'āithn e mar an ceudna, do na ceannardaibh uile iad fein a thaisbeanadh fo'n lan armachd, agus do na saighdearaibh iolach aoibhneis a dheanamh. Cha robh an Ceannard

---

[1] Tha iad a nis a' saltairt air an fheoil.

[2] Smuaintean beothail agus blàth.

Creidimh [1] fein na thosd an latha sin, ged bha e 'sa chaisteil, ach bho mhullach na daingnich nochd se e fein le fuaim trompaid do dh'Anam-an-duine, agus do champa a Phrionnsa.

Mar so leig mi ris dhuibh an rian a ghabh Emanuel gu baile Anam an-duin' ath-aiseag bho bhi fo riaghladh agus fo chumhachd an an-tighearna Diabolus.

'Nuair a chriochnaich am Prionns' an taisbeanadh follaiseach so de 'aoibhneas, dh'orduich e d'a cheannardaibh agus d'a shaighdearaibh beagan de luth-chleasan cogaidh fheuchainn do dh'Anam-an-duine. [2] Thoisich iad air bāll ri so a dheanamh. Ach Oh! cia co clis, ealamh, seolta, agus fearal, a thaisbean na fir chogaidh an eolas anns na luth-chleasaibh sin do bhaile Anam-an-duine.

Thainig an t-iomlan de mhuinntir Anam-an-duin' a mach mar aon duine chum a chāimp, a chliūthachadh a Phrionnsa, agus a thoirt buidheachas dha air son lionmhoireachd a dheadh-ghean, agus a ghuidhe gu'm bu toil le 'Mhorachd a theachd le 'dhaoinibh gu Anam-an-duine, agus an cairtealan a ghabhail an sin gu brāth. Rinn iad so air dhoigh ro iriosal, 'gan cromadh fein gus an lār seachd uairean 'na lathair. An sin thuirt e, "Gach uile shith gu'n robh dhuibhse:" mar sin thainig muinntir a bhaile am fagusg agus bhean iad ri bārr na slait rioghail ōr, ag radh; "Oh! nach ann a ghabhadh am Prionnsa Emanuel, agus a cheannardan agus fhir-chogaidh, comhnuidh gu siorruidh ann an Anam-an-duine; agus nach ann a bhiodh a reitheachan-cogaidh agus a chroinn-thabhuill air an tasgaidh anns a bhaile air son feum agus air son seirbhis a Phrionnsa, agus air son cobhair agus neirt Anam-an-duine. " Oir" ars' iadsan, " tha aite againn air do shon fein, tha aite againn air son do dhaoine, tha aite againn mar an ceudna air son t-'innealan cogaidh, agus ionad gu tigh-taisg dha do charbadan. Dean so Emanuel, sgus bi a' d' Righ agus a' d' Cheannard ann an Anam-an-duine gu brath.[1] Seadh, riaghail thusa mar an ceudna a reir uile iarrtas d' anama, agus dean uachdaranan agus prionnsachan fodhad dhe do cheannardan agus dhe t'fhir-chogaidh, agus bithidh sinne 'nar seirbhisich agad agus bithidh do lagh mar riaghailt dhuinne."

---

[1] Cha bhi an Creidimh na thosd 'nuair a ta Anam-an-duine air a shaoradh.

[2] Tha 'm Prionns' a taisbeanadh a ghrasan fa chomhair Anam-an-duine.

Tuilleadh eile, ghuidh iad air a Mhorachd an cor a thoirt fainear, " oir," ars' iadsan, " ma's e 'san deigh an grās so uile bhuileachadh oirnne, do bhaile truagh Anam-an-duine, gu'm falbh thu fein agus do cheannardan agus gu'm fag sibh sinne, basaichidh Anam-an-duine. " Seadh," ars' iadsan, " ma's e 's gu'n imich thusa, ar 'n Emanuel beannaichte uainne nis, an deigh dhuit uiread á mhath a dheanamh air ar son-ne, agus uiread á throcair a thaisbeanadh dhuinn ; theid as do ar 'n aoibhneas, agus thig ar naimhdean an dara uair oirnne le ni's mo do chorruich na air tūs ! Uime sin, guidheamaid ort, O thusa thlachd ar suile, neart agus beatha ar baile bochd-ne, gabh ris an achanaich so a nis a chuir sinne suas ri ar Tighearna, agus thig a ghabhail comhnuidh 'nar meadhon ; bitheamaid 'nar sluagh dhuitsa. A thuilleadh air so, a Thighearna, cha'n 'eil fhios againne nach 'eil moran de na h-Ifrinnich am folach ann an Anam-an-duine gus an latha 'n diugh, agus brathaidh iad sinne a rithist do lamhaibh

---

[1] Abair e agus cum ris Anam-an-duine.

Dhiaboluis, nuair a dh'fhagas tusa sinn ; agus co aig am bheil fios ciod na rūintean cuilbheartach, na feall-chomhairlean, agus na h-innleachdan a dh'fhaodadh a bhi eatorra cheana mu thimchioll nan dearbh nithe so : tha allsgadh oirnne tuiteam a rithist 'na lamhaibh an-iochdmhor-san. Uime sin, guidheamaid ort comhnuidh a ghabhail ann ar luchairt, agus tighean nan daoine is inbhiche a th'ann ar baile-ne, mar chairtealan dha do shaighdearaibh agus dh'an airneis.*"

An sin thuirt am Prionnsa, " Ma's e 's gu'n tig mise chum 'ur baile, an ceadaich sibh dhomh an ni a rūnaich mi a' 'm chridhe an agaidh mo naimhdean fein agus 'ur naimdean-sa chuir an gniomh ? agus an cobhair sibh leam gu sin a dheanamh ?"

Fhreagair iadsan, " Och cha'n 'eil fhios againn ciod a ni sinn, cha do shaoil leinn uair-eiginn gu'm bitheamaid co fealltach do Shaddai agus a dhearbh sinn a bhi : ciod ma ta a their sinn ri ar Tighearna ? Na cuireadh e earbsa 'na naoimh, gabhadh am Prionnsa comhnuidh ann ar caisteal-ne, agus deanadh e daingneach dhe ar baile-ne ; cuireadh e a cheannardan ōr-bhuadhach, agus a shaighdearan treubhach, os ar ceann. Co'eignicheadh e sinn le 'ghaol, thugadh e buaidh oirnn le 'ghrās, agus foireadh e oirnn, mar a rinn e a mhaduinn sin a léubhadh ar maitheanas dhuinn, an sin striochdaidh sinn dhasan ar Tighearn, agus d'a shlighibh, agus aontaichidh sinn ri 'fhocal an aghaidh nan cumhachdach.[1]

---

* 'Nuair a ta 'n t-anam a' faotuinn maitheanas tha e gu treibhdhireach agus gu durachdach am miannachadh gu'n gabhadh Criosd comhnuidh ann gu siorruidh : feumaidh an cridhe bhi gu h-iomlan air a chuir air leth gu 'sheirbhis-san. Is aithne do'n anam iompaichte nach fhaod e earbsa as fein no á neart fein ; gidheadh mo thruaighe ! tha e gu tric ullamh gu sin a dheanamh.

[1] Cum suas mo cheumanna ann a' d'shlighibh, chum nach sleamhnaich mo chosan. Salm, xvii. 5.

" Aon fhocal eile, agus co'dhunaidh do sheirbhisich, agus cha chuir sinn tuilleadh dragh air ar Tighearna. Cha'n aithne dhuinne doimhneachd do ghliocais-sa ar Prionnsa. Co aig am biodh a chiall reusantach, a shaoileadh, gu'n sruthadh uiread a mhillseachd 'sa tha sinn a' sealbhachadh an trathsa, bho na deuchainnibh searbh leis an deachaidh sinne a dhearbhadh an toiseach? Ach a Thighearna, rachadh solus air thoiseach, agus leanadh gradh na dheigh: seadh, gabh sinn air laimh, agus treoraich sinn le do chomhairlibh, agus bitheadh na h-uile ni chum math do sheirbhisich, thig gu Anam-an-duin' ar baile-ne, agus dean mar chi thu iomchuidh. No, a Thighearna, thig chum ar baile-ne, agus dean na's āill leat, a mhain cùm sinn bho bhi peacachadh, agus dean sinn feumail dha do mhòrachd."

An sin thuirt am Prionnsa ri Anam-an-duine, " Pillibh chum ar tighean ann an sith, aontaichidh mi gu toileach ri bhur 'n iarrtasaibh. Am maireach atharraichidh mi mo phailliun rioghal, bheir mi suas m' armailt fa chomhair Geata-na-sula, agus theid mi steach do'n bhaile, gabhaidh mi fein seilbh air 'ur caisteil, agus cuiridh mi mo shaighdearan os 'ur ceann-sa; ni mi fathast nithe ann an Anam-an-duine nach urrainnear an coimeas a dheanamh ann an rioghachd, 'nan duthaich air bith eile fo neamh."*

An sin rinn muinntir Anam-an-duine iolach, agus phill iad gu'n tighean ann an sith: agus dh'innis aid do'n luchd-daimh agus do'n cairdibh am math a gheall Emanuel do dh'Anam-an-duine. " Am maireach" ars' iadsan " thig e steach do ar baile-ne, agus gabhaidh e fein agus a dhaoine, cōmhnuidh ann."

---

* Ma ghradhaicheas neach mise, coimhididh e m' fhocal, agus gradhaichidh m Athair esan, agus thig sinn d'a ionnsuidh, agus ni sinn comhnuidh maille ris. Eoin xiv. 23.

An sin chaidh luchd āiteachaidh baile Anam-an-duine le cabhag chum nan craobhan uaine, agus nan cluaintean gorm, a thional geugan agus blathan, chum an sgaoileadh air an t-sraid air chionn d'am Prionnsa Mac Shaddai a theachd; mar an ceudna, rinn iad blath-leasgan, agus oibrichean grinn eile, 'a nochdadh cia cho aoibhneach 'sa bha, agus a bhitheadh iad air an Emanuel a ghabhail a steach do'n bhaile: sgaoil iad na nithe so air an t-sraid na h-uile céum bho Gheata-na-sula gu Geat'-a-chaisteil, an t-ionad anns an robh am Prionnsa gu bhi. Mar an ceudna, dh'uidheamaich iad na bha do cheol an Anam-an-duine fa chomhair a theachd, chum cluich roimhe gus an luchairt, ionad comhnuidh.

Aig an àm shuidhchte thainig e am fagus do dh'Anam-an-duine, agus dh'fhosgladh na geatachan dha; an sin chomhluich cinn-fheadhna agus seanairean a bhaile e agus dh'altaich iad a bheatha le mile failte. An sin dh'eirich e agus chaidh e fein, agus a sheirbhisich uile a steach do dh'Anam-an-duine. Mar an ceudna, chaidh seanairean a bhaile a steach roimhe a deanamh aoibhneas gus an d'thainig iad gu geatachan a chaisteil. Bha e sgeudaichte le armachd do dh'or, mharcaich e 'na charbad rioghail, sheirm na trompaidean mu'n cuairt dha, sgaoileadh na brataichean, lean a dheich mile e, agus rinn seanairean Anam-an-duine gairdeachas roimhe. A nis bha ballachan a bhaile iomraideich sin air an lionadh leis an luchd āiteachaidh, a chaidh suas orra ghabhail beachd air teachd air aghaidh a Phrionnsa bheannaichte, agus air armailt rioghail. Mar an ceudna, bha gach uinneag, gach mullach tighe, agus gach āite air na tighibh air am b'urrainn duine seasamh, air an domhlachadh le gach seorsa muinntir, a dh'fhaicinn cionnas a bha am baile gu bhi air a lionadh le math.

'Nuair a rainig am Prionnsa tigh an t-Seanachaidh, dh'orduich e teachdaire a chur gus a Cheannard Creidimh, a dh'fhaicinn, an robh caisteal Anam-an-duin' air uidheamachadh gu a làthaireachd rioghail-s' a' ghabhail a steach, (oir dh'fhagadh an caisteal aig a Cheannard sin), agus thainig fios gu'n robh. Gniomh. xv. 9. An sin dh'orduicheadh do'n Cheannard Creidimh a theachd a mach le 'fheachd a chomhlachadh a Phrionnsa, a reir sin thainig e, agus threoraich e esan do'n chaisteal. Ephes. iii. 17. Air dha so a bhi air a dheanamh, ghabh am Prionnsa maille ri 'cheannardaibh cumhachdach agus fhirchogaidh, an cairtealan an oidhche sin anns a chaisteal, gu mòr aoibhneas baile Anam-anduine.

Be 'n ath ni a bha na churam air muinntir a bhaile, cionnas bu chòir dhoibh ceannardan agus saighdearan a Phrionnsa a shuidheachadh air chairtealan nam measg, cia cho làn 'sa lionadh iad an tighean leo; oir bha leithid a mheas aig gach duine bh'ann an Anam-an-duin' a nis air Emanuel agus air a dhaoinibh, 's nach robh ni sam bith 'gan cràdh co mòr ris co cumhang 'sa bha'n tighean, oir bu mhiann leis gach aon diubh aoidheachd a thoirt do'n iomlan de armailt a Phrionnsa; mheas iad e mar an gloir frithealadh dhoibh, agus anns na lathaibh ud ruitheadh iad air an iarrtassan mar ghillean-frithealaidh. Mu dheireadh shuidhich iad air,

1. Gu'm biodh an Ceannard Neo-chiontas air chairtealaibh maille ri Réusan.

2. Gu'm biodh Foighdinn air chairtealaibh ann an tigh Fhir-na-h-inntinn. B'e Fear-na-h-inntinn so an cleireach a bha roimhe so aig Morair-na-toil ré ām na ceannairc.

3. Dh'orduicheadh gu'm biodh an Ceannard Gradh air chairtealaibh maille ri Aigneadh.

4. Dh'orduicheadh gu'm biodh an Ceannard Deadh-dhochas air chairtealaibh maille ri Morair-a-bhaile. A nis a thaobh tigh an t-Seanachaidh a bhi dlù do'n chaisteal, agus a chionn gu'n d'orduich am Prionnsa dha, caismeachd a thoirt do dh'Anam-an-duine nam b' e 's gu'm biodh aobhar air a shon; uime sin dh'iarr e fein, gu'm biodh an Ceannard Boanerges, agus an Ceannard Fein-mhothachadh, agus an cuid daoine uile air chairtealaibh maille ris-san.

5. Thug Morair-na-toil leis an Ceannard Breitheanas, agus an Ceannard Gearr-sios, agus an cuid daoine, a chionn gu'n robh e nis gu riaghladh fo na Phrionns' air son math Anam-an-duine, mar rinn e roimhe fo'n aintighearna Diabolus chum a mhor chron agus a dhochunn. Rom. vi. 19. Eph. iii. 17.

6. Bha an Ceannard Creidimh agus a dhaoine fathast anns a chaisteal. 'Sann mar sin a bha 'm Prionnnsa, a cheannardan, agus a shaighdearan air chairtealaibh ann am baile Anam-an-duine.*

---

* Gabh beachd mar tha ceannardan a Phrionnsa air an suidheachadh ann an Anam-an-duine. Creidimh, anns a Chridhe. Foighidinn anns an Inntinn, a bha roimhe sin na seirbhiseach do'n Toil Thruaillidh. Tha seilbh aig Deadh-dhochas de'n Tuigse. Tha na h-Aignidhean umhal do Charthanas, no do Gradh Dhe. Tha'n Reusan umhal do Neo-chiontas. Tha seilbh aig Fein-mhothachadh de'n Choguis; agus tha'n Toil fo ughdarras Bhreitheanais agus coimh-lionadh nam bagraidhean fo'm bheil i fathast a' riaghladh an Anma.

CAIBDEAL VII.

Ghabh luchd-aiteachaidh Anam-an-duine tlachd ann an lathaireachd Emanueil—Rinn esan feisd do mhuinntir a bhaile—Chuireadh cumachd nuadh air Anam-an-duine—Rinneadh inneal miorbhuileach cogaidh—Rinneadh uachdaran de Mhorair-na-toil—Dh'orduicheadh dha rannsachadh air son nan Ifrinneach—Shuidhicheadh Morair-na-tuigse na Mhorair-a-bhaile a rithist—Rinneadh Eolas na Sheanachaidh—Chuireadh dealbh a Phrionns' agus 'Athair air geatachaibh a chaisteil—Shuidhicheadh cuirt a chuir deuchainn air na h-Ifrinnich—Dh'fheuchadh Fear-aicheadh-Dhe, Ana-miannach, As-creidimh, Di-chuimhnich-math, Sith-fheallsa, agus cuid eile, agus fhuaradh ciontach iad—Bhrist As-creidimh am priosan, agus thar e as gu Diabolus—Bha cradh air Diabolus 'nuair a chual' e an ni a bha iad a' deanamh ann an Anam-an-duine—Chaidh na priosanaich eile chur gu bàs—Mhol am Prionns' an ni sin a rinn muinntir a bhaile, agus dh'orduich e Fein-fhiosrachadh na cheannard air cuideachd shaighdearan a chuireadh air chois ann an Anam-an-duine—Thug Seanairean a bhaile buidheachas do'n Phrionnsair son a dheadh-ghean dhoibhsan.

A nis, shaoil le cinn-fheadhna agus le seanairibh Anam-an-duine nach bu tig an latha a gheibheadh iad gu leoir de'n Prionnsa Emanuel; bha leithid de thlachd aca 'na phearsa, 'na ghniomharaibh, 'na bhriathraibh agus 'na ghiulan, oir bha iad sin uile co taitneach, agus co ion-mhiannaichte leo-san. A nis, ged a b'e caisteal Anam-an-duin' ionad taimhe, agus ged a b'e an iarrtas gu'n gabhadh e comhnuidh ann gu brâth, gidheadh ghuidh iad air a thighinn gu tric a shealltuinn nan sraidean, nan tighean, agus air muinntir a bhaile. "Oir," ars' iadsan, "Ard-uachdarain urramaich, is e do lathaireachd, do shealladh, t'aoidh, agus do bhriathran, beatha, neart agus aoibhneas Anam-an-duine."

A thuilleadh air sin, ghuidh iad gu'm biodh an t-slighe dha ionnsuidh-san an comhnuidh fosgailte réidh dhoibhsan; air an aobhar sin dh'âithn e gu'm biodh na geatachan fosgailte, chum gum faiceadh iad a ghniomharan, daingneachdan an āite, agus luchairt rioghail a Phrionnsa.

'Nuair a labhair esan, thosd iadsan uile gu eisdeachd;[1] agus an uair a dh'imich esan, b'e toilinntinn-san bhi 'g atharrais air-san 'na imeachd.

A nis rinn Emanuel feisd do bhaile Anam-an-duine, agus thainig muinntir a bhaile a dh'ionnsuidh a chaisteil a cho' pairteachadh d'a chùirm. Aig a chūirm so cha do bheathaich e iad le lōn a dh'fhas aon chuid air raointibh Anam-an-duine, no anns an iomlan de rioghachd a Chruinne-che uile. Bu lōn e a thainig bho chūirt 'Athair; chaidh mias an deigh meis a chuir fa'n comhair agus dh'āithneadh dhoibh itheadh gu saor.[2] Ach an comhnuidh 'nuair a chuireadh mias as ūr air am beulaobh, theireadh iad os iosal ri cheile, ciod a th'ann? Oir cha robh fhios aca c' ainm a theireadh iad ris. Ecsod. xvi. 15. Dh'ōl iad mar an ceudna de'n uisge rinneadh na fhion, agus bha iad ro shubhach maille ris. Bha ceōl aca am feadh a bha iad nan suidhe aig a bhord, agus dh'ith an duine biadh ainglean, agus thugadh dha mil as a charraig. Mar sin dh'ith Anam-an-duin' an lōn a chleachdadh 'sa chūirt a mhain; seadh, fhuair iad a nis an sāth dhe. Salm lxxviii 24, 25. Cha b' ann aon chuid de mhuinntir duthaich no baile Anam-an-duin' a bha'n luchd ciūil, a chluich aig a bhord, ach b' iad ard luchd ciùil nan oranan a sheinneadh aig cuirt Shaddai.

An uair a theirig a chūirm, chuir Emanuel a mach toimhseachanan neonach de dhiomhaireachdaibh, do bhaile Anam-an-duine, a dheilbheadh le Rūn-fhear 'Athar, agus le eolas agus le gliocas Shaddai; cha'n 'eil an samhail so de thoimhseachanaibh ann an rioghachd air bith.

---

[1] Tha iad a' oghlum uaithe-san.—[2] Gealladh an deigh geallaidh.

Rinneadh iad so air an Righ Saddai fein, air Emanuel a Mhac, agus air na gniomharaibh 's air na coganaibh a rinn e ri Anam-an-duine.[1]

Mar an ceudna, mhinich Emanuel fein cuid de na toimhseachanan so; agus Oh! cia mar bha iad air an soillseachadh! chunnaic iad an ni nach fhac iad riamh roimhe; cha b' urrainn doibh a shaoilsinn gu'n gabhadh nithe co ainneamh filleadh ann am briathraibh co tearc agus co simplidh. Dh'innis mi dhuibh roimhe co mu thimchioll a bha na cruaidh-cheisdean so; agus 'nuair a dh'fhuasgladh iad, thuig an sluagh iad gu soilleir; seadh, dh'aithnich iad gu'm bu dearbh iomhaigh do Emanuel fein a bha annta; oir an uair e léubh iad na cruiadh-cheisdean anns a chlar-sgriobhaidh, agus a dh'amhairc iad air aghaidh a Phrionnsa, bha'n darna h-aon co coslach ris an aon eile, 's nach b'urrainn Anam-an-duine gun a' rādh, "Se so an t-Uan; 'se so an Iobairt; 'se so an t-Agh Ruadh; 'se so a Charraig; 'se so an Dorus; agus is e so an t-Slighe;" maille ri moran nithe eile.*

Mar so chuir e air falbh muinntir Anam-an-duine, lān do dh'aoibhneas, agus do dh'iongantas, 'nuair a chunnaic, a thuig, agus a thug iad fainear ciod an aoidheachd a fhuair iad bho Emanuel, agus ciod na diomhaireachdan a dh'fhoillsich e dhiobh; cha b' urrainn iad gun bhi labhairt mu thimchioll fein, agus mu thimchioll a ghniomharan, aig an tighibh, agus 'nan ionadaibh ro uaigneach. Seadh, bha leithid do thlachd aig muinntir a bhaile dhe'm Prionnsa, 's gu'n seinneadh iad uime 'nan codal.

---

[1] Na sgriobtuirean naomha.

* 'Nuair a tha Criosd a' toirt cuireadh do'n anam gu cuirm an t-soisgeil, tha e 'ga bheathachadh le nithibh neamhaidh, agus ni h-ann le sogh na talmhainn. Cha'n e oranan amaideach an ceol anns am bheil an t-anam ath-nuadhaichte a' gabhail tlachd, &c., "Ach an salmaibh, agus an laoidhibh, agus an oranaibh spioradail." Le teagasg spiorad De, is urrainn an t-anam an sgriobtuir a thuigsinn 'nuair a ta e labhairt mu Chriosd ann an co'shamhlachdaibh agus ann am faidheadaireachdaibh.

A nis bha e ann an cridhe a Phrionnsa Emanueil baile Anam-an-duin' a chumadh as ūr, agus a chuir anns an t-suidheachadh bu ro thaitniche leis, agus bu fhreagarraiche gu maith agus tearuinnteachd Anam-an-duine, air an robh a nis coslas soirbheachaidh. Mar an ceudna bha leithid a speis aige do 'n bhaile iomraideach sin, 's gu'n d'ullaich e tearmunn da nam b'e 's gu'n eireadh ceannairc an leth a stigh de'n bhaile, no gu'n d'thugta ionnsuidh air le naimhdibh bho'n leth a mach.

'Se cheud ni a dh'āithn e na croinn-thabhuill mhōra a thug e bho chuirt 'Athair a shuidheachadh air barrabhallaibh a chaisteil, agus air na tūir a thogadh as ūr le Emanuel bho'n thainig e do'n bhaile. Mar an ceudna, dheilbh Emanuel inneal gu clachan a thilgeadh bho chaisteal Anam-an-duine, a mach air Geat'-a-bheoil; b'inneal e nach gabhadh cuir 'na aghaidh, 's nach b'urrainn gu'n chasgradh a dheanamh; uime sin, a thaobh nan gniomharan miorbhuileach a rinneadh leis, 'nuair a chleachdta e, cha robh ainm air,* agus gu'n fhios nach eireadh cogadh dh'earbadh a ghleidheadh agus a riaghladh ris a Cheannard ōr-bhuadhach, Creidimh. Air dha so a bhi deanta, ghairm Emanuel air Morair-na-toil, agus dh'aithn e dha an aire ghabhail de na geatachaibh de 'n bhalladh agus de na tūir ann an Anam-an-duine: mar an ceudna, thug am Prionnsa ceannardachd dha os ceann armailt a bhaile, agus àithne shonruichte gu'n seasadh e an aghaidh gach ceannairc agus aimhreit a dh'fhaodadh eiridh an aghaidh sith ar Tighearn an Righ, agus an aghaidh sith agus samhchair a bhaile. A thuilleadh air sin, thug e ughdarras dha, nam b'e 's gu'm faigheadh e a h-aon de na h-Ifrinnich am folach ann an cūil air bith an glacadh, agus am marbhadh, air neo an cuir ann an àite tearuinnte, chum gu'n rachadh buntainn riu a reir an lagha.

---

* 'Se so urnuigh, tha i gu cinnteach miorbhuileach a thaobh cumhachd, cha'n urrainn iomradh no ainm a buaidh a chuir an ceill gu h-uile. Mata xxi. 22.

An sin ghairm e Morair-na-tuigse, seann Mhorair-a-bhaile, agus shuidhich se rithist e fhad 's bu bheo e, 'san dreuchd anns an robh e roimhe, mar an ceudna, dh'àithn e dha luchairt coslach ri tūrdhidean a thogail dlū do Gheata-na-sula. Tuilleadh eile, dh'iàthn e dha, a bhi leubhadh ann an taisbeanadh nan diomhaireachdan ré uile laithean a bheatha, chum gu'm b'aithne dha cionnas a choimhlionadh e 'dhreuchd gu ceart.

Mar an ceudna, rinn e Eolas na Sheanachaidh, cha b'ann a thaobh tair sam bith do sheann Fhear-na-coguis, a bha roimhe sin na Sheanachaidh ; ach a chionn gu'm b'e a rūn rioghail dreuchd eile thoirt do Fhear-na-coguis ; dreuchd mu'n d'innis e do'n t-seann duine uasal gu'n cluinneadh e an cōrr an deigh so.

An sin dh'orduich e dhoibh iomhaigh Dhiaboluis a spionadh a nuas bho'n āite 'san robh i air a suidheachadh ; agus a sgrios gu tur, a bleath gu luaithre, agus a tilgeadh leis a ghaoith, an taobh a muigh do bhalladh a bhaile, agus coslas Shaddaī 'Athar maille ri 'choslas fein a chuir suas a rithist, air geatachaibh a chaisteil ; agus gu'm biodh e ni bu ro mhaisiche air a tharruing na bha e riamh roimhe; do bhrigh gu'n robh araon E fein agus

'Athair air teachd gu Anam-an-duine ann an tuille gràis agus trocair na thainig iad roimhe. Mar an ceudna, dh'àithn e mar onoir do dh'Anam-an-duine, 'ainm a bhi gu soilleir air a tharruing air eudan a bhaile, leis an òr is ro fhearr. Taisb. xxii. 4.

An deigh dha so a bhi air a dheanamh, dh'orduich Emanuel na tri Ifrinnich mhòr ud a ghlacadh, eadhon da Mhorair-a-bhaile a bh'ann mu dheireadh, is e sin ri 'g ràdh, As-creidimh agus Ana-miannach, maille ri Dichuimhnich-math, an Seanachaidh. A thuilleadh orra so, chaidh cuid dhiubhsan dhe'n d'rinn Diabolus bùirdeiseich agus luchd-riaghlaidh ann an Anam-an-duine, a chuir am priosan leis a ghaisgeach thréubach, ard-urramach, agus fhlath-mhaiseach Morair-na toil.

'S iad so ainmean an luchd-riaghlaidh, Fear-aicheadh-Dhe, Cruas-cridhe, Sith-fheallsa. 'S iad so ainmean nam bùirdeiseich, Cion-firinn, An-iochdmhor, Uabhar agus an leithidean sin. Chaidh iad so a chuir ann am priosan duinte; agus b'e ainm a mhaoir Dileas; b'e an Dileas so a h-aon diubhsan a thug Emanuel maille ris bho chuirt 'Athar, an ceud uair a rinn e cogadh ri Diabolus ann am baile Anam-an-duine.

An deigh so thug am Prionns' àithne gu'n rachadh na tri daingneachdan laidir a thog na h-Ifrinnich ann an Anam-an-duine, air àithne Dhiaboluis (faic taobh 30) a leagadh. B' obair gle fhada i so, a thaobh am meudachd, agus a chionn gu'n robh na clachan, am fiodh, an t-iarunn, agus an t-iomlan de'n treamsgal gu bhi air a ghiulan gu taobh a mach a bhaile.*

'Nuair a rinneadh so, dh'orduich am Prionnsa do Mhorair-a-bhaile agus do luchd-riaghlaidh Anam-an-duine mòd a shuidheachadh chum na h-Ifrinnich, a bha fo churam Dhilis am maor, fheuchainn agus an cuir gu bàs.

---

* Feumaidh an fheoil maille ri h-an-tograidhibh agus a h-ana-miannaibh a bhi air a sgrios anns an anam ath-nuadhaichte. Is obair e a dh'fheumas uine agus saothair, agus is ann a mhain air iarrtas an t-Slanuighear is urrainn so a bhi deanta.

'Nuair a thainig an t-àm, agus a shuidh am mòd, a reir cleachdaidh baile Anam-an-duine, thugadh a nuas na priosanaich, air an ceangal ri cheile le slabhraidhibh. Uime sin, 'nuair a chaidh an cuir an lathair Mhorair-a-bhaile, an t-Seanachaidh, agus a chuid eile de na chuideachd urramach, an toiseach ghairmeadh an luchd-deuchainn, agus an sin mhionnaicheadh na fianuisean. B' iad so ainmean an luchd-deuchainn; Creideas, Ionraic, Treibhdhireach, Fuath-do'n-olc, Gradh-do-Dhia, Seas-a-choir, Inntinn-neamhaidh, Measarra, Taingeal, Deadh-obair, Eud-air-son-Dhe, agus Iriosal.*

B' iad ainmean nam fianuisean, Fiosrach, Innisfirinn, Fuath-do-bhreugan, maille ri Morair-na-toil, agus 'oglach, nam biodh feum orra.

Mar sin chuireadh na priosanaich air beulaobh a mhòid; an sin thuirt Dean-ceartas, cleireach a bhaile, " A mhaoir, thoir Fear-aicheadh-Dhe an lathair a mhoid." An sin thuirt an cleireach, " Fhir-aicheadh-Dhe, tog do laimh. Tha thu ri bhi air t'fheuchainn an so mar Fhear-aicheadh-Dhe, mar fhear-sarachaidh air baile Anam-an-duine, a chionn gu'n do theagaisg agus gu'n dh'aicheadh thu gu h-aingidh agus gu mallaichte nach 'eil Dia ann, agus mar sin, nach 'eil sùim air bith ri bhi air a ghabhail de'n diadhachd. Rinn thu so an aghaidh bith, onoir, agus gloir an Righ, agus an aghaidh sith agus tearuinnteachd baile Anam-an-duine. Ciod a tha thu 'g radh, am bheil no nach 'eil thu ciontach de'n chùis-dhitidh so ?"

---

* Far am bheil na buadhan so air am faotuinn bithidh am peacadh air fheuchainn agus air a dhiteadh.

Fear-aicheadh-Dhe. "Cha'n 'eil mi ciontach."

Fear-Gairm. "Thoir leat Fiosrach, Innis-firinn, agus Fuath-do-bhreugan chum a mhòid."

Cleireach. An sin thuirt an cleireach, "Sibhse, fhianuisean an Righ, amhaircibh air a phriosanach air beulaobh a mhòid, an aithne dhuibh e ?"

Fiosrach, An sin thuirt Fiosrach, "Le'r cead, 's aithne gu math, 'se Fear-aicheadh-Dhe is ainm dha, bu mhòr a phlaigh e ré moran bhliadhnachan ann am baile truagh Anam-an-duine."

Cleireach. "Tha thu cinnteach gur aithne dhuit e ?"

Fiosrach "An aithne dhomh e! le'r cead, 's math sin is aithne dhomh e, bha mi roimh so ro thric 'na chuideachd gu bhi aineolach air an traths'. Is Ifrinneach e, mac Ifrinnich, b'aithne dhomh 'athair agus a sheanair."

Cleireach. "'S math a thuirt thu: tha e na sheasamh an so air a chasaid mar Fhear-aicheadh-Dhe, &c., agus tha e air a chuir as a leth gu'n do theagaisg agus gu'n dh'aicheadh e nach 'eil Dia ann, agus mar sin nach 'eil sùim air bith ri bhi air a ghabhail de'n diadhachd. Fhianuisean an Righ, ciod a tha sibhse 'g radh ris a so? Am bheil no nach 'eil e ciontach ?

Fiosrach. "Le'r cead, bha mi fhein agus e fein aon uair cuideachd annan Sraid-nan-daoighearan agus bha e an trāth sin a labhairt mu chaochladh baralaichean, agus aig an ām, agus anns an āite sin chuala mi e 'g rādh, 'da thaobh fein nach robh e creidsinn gu'n robh Dia ann.' Ach, ars' esan, ''Ma dh'agras a chuideachd anns an bi mi, agus cor nan amannan dh'iom e, 's urrainn mi aideachadh gu bheil Dia ann agus gabhail orm a bhi diadhaidh mar an ceudna.'"

An sin thuirt an cleireach, "Ciod a tha thusa 'g radh, Innis-fhirinn, ri breitheamhnaibh an Righ, mu thimchioll a phriosanaich air beulaobh a mhōid?"

INNIS-FIRINN. "Le'r cead, bha mise nam dhlù chompanach roimhe so aige-san (a's tha aithreachas orm a nis gu'n robh) agus is minic a chuala mi e 'g rādh, le mòr ūaill, gu'n robh e creidsinn nach robh, aon chuid Dia, no Aingeal, no Spiorad ann."

CLEIREACH. "C'àite 'n cuala tu e 'g radh sin?"

INNIS. "Chuala ann an Sraid-na-sgainneil, an Sreath-na-toibheum, agus ann an iomadh àite eile a thuilleadh orra sin?"

CLEIREACH. "Am bheil thu gle eòlach air?"

INNIS. "'S aithne dhomh gur Ifrinneach e, agus gur duine òillteill e gu bhi 'g aicheadh Dhe: b'e Dulan-do-mhath a b'athair dha, agus bha tuilleadh cloinne aige air chùl an fhir so."

CLEIREACH. "Fhuath-do-bhreugan, seall air a phriosanach air beulaobh a mhòid, an aithne dhuit e?"

FUATH. "Le'r cead, 'se Fear-aicheadh-Dhe a ta ann, aon de na truaghanan is graineile a dh'fhiosraich mi riamh, no ris an robh gnothaich agam ré mo bheatha. Chuala mi e 'g radh, nach 'eil aon chuid ann Dia, no saogahal ri teachd, no peacadh, no peanas an deigh so, agus gu'm bu cho math a dhol do thigh striopachais, 'sa dhol a dh'esdeachd searmoin."

CLEIREACH. "C'àite 'n cuala tu e 'g ràdh nan nithe sin?"

FUATH. "Chuala ann an Sreath-nam-pòitear, dìreach aig ceann Sraid-nan-daoighear, ann an tigh 'san robh Aindiadhachd a chomhnuidh."

Cleireach. "A mhaoir, thoir leat e, agus thoir Ana-miannach an lathair a mhōid."

"Ana-mhiannaich, tha thu an so air do chasaid fo ainm Ana-miannach (a' d'fhear-sarachaidh air baile Anam-an-duine) a chionn gu'n do theagaisg thu le briathraibh truaillidh, agus le cleachdadh deamhnaidh agus foilleil, gu bheil e ceadaichte agus tarbhach do dhuine saorsa a' ghabhail na ana-miannaibh feolmhor, agus air do shon fein, nach d'aicheadh thu, agus nach aicheadh gu bràth toil-inntinn pheacach air bith dhuit fein co fhad 's is e Ana-miannach t'ainm. Ciod a tha thu 'g rādh, am bheil no nach 'eil thu ciontach de'n chúis-dhitidh so.?"

Ana-miannach. An sin thuirt Ana-miannach, "Le'r cead, is duine ārd inbheach mise a thaobh breith, agus bha mi air mo chleachdadh ri toilinntinn, ri fearas-chuideachd, agus ri ailghios. Cha bu ghna leam a bhi air mo chronachadh air son mo dheanadas, ach dh'fhagadh mi gu mo thoil fein mar gu'm bu lagh i.

Agus tha mi dha mheas neonach gu'm bithinn an diugh air mo ghairm gu cunntas, air son an ni cha'n e a mhain a tha mise deanamh, ach an ni mar an ceudna gu h-inbhe bhig a tha na h-uile dhaoine a' deanamh, agus a' gradhachadh aon chuid an uaigneas no'm follais.

Cleireach. "A dhuine, cha'n 'eil sinne a' gabhail gnothaich ri t'ard-inbhe (ged is ann mar a b'āirde t'inbhe a b'fhearr bu chōir dhuit a bhi) ach tha gnothach againne, agus tha sin agad fein, ris a chùis-dhitidh a thugadh a steach a' t'aghaidh; ciod a tha thu 'g radh, am bheil no nach 'eil thu ciontach.?"

Ana-miannach. "Cha'n 'eil mi cionn̄tach."

Cleireach. "Fhir-ghairm, eigh air na fianuisibh tighinn a lathair, agus fianuis a dheanamh."

Fear-gairm. "A dhaoine uaisle, fhianuisean an Righ, thigibh agus deanaibh fianuis do ar Tighearn an Righ, an aghaidh a phriosanaich air beulaobh a mhòid."

Cleireach. "Trobhad, Fhiosraich, seall air a phriosanach. An aithne dhuit e?"

Fiosrach. "Le'r cead, 's aithne dhomh. 'Se Ana-miannach is ainm dha; is mac e do Bheisdeil, rugadh e ann an Sraid-a-mhacnuis; bu nithean i do Dhroch-thogradh. 'S math a b'aithne dhomh an teaghlach uile."

Cleireach. "Am bheil no nach 'eil e ciontach dhe na nithe a th'air an cuir as a leth."

Fiosrach. "Le'r cead, mar thuirt e, bha e na dhuine mòr da rireadh; ach tha e tuilleadh is mile uair ni's mò ann an aingidheachd, na tha e thaobh a shinnsearachd."

Cleireach. "Ach ciod is aithne dhuit mu thimchioll a ghniomharan fa leth?"

Fiosrach. "'S aithne dhomh gur fear mhionnan e, gur breugadair e, agus gur fear-brisidh na Sābaid e; 's aithne dhomh gur fear-striopachais, agus fear neo-ghlaine e; is aithne dhomh gu bheil e ciontach de mhoran uile."

Cleireach. "C'āite 'm b'abhaist da a chuid aingidheachd a chuir an gniomh, 'n ann an cuiltibh uaigneach, no 'n ann gu follaiseach agus gu beag-narach?"

Fiosrach. "Le'r cead, b'abhaist air feadh a bhaile uile"

Cleireach. "Innis-fhirinn, ciod a th'agadsa ri 'g radh an aghaidh a phriosanaich air beulaobh a mhōid?"

INNIS. "Le'r cead, is aithne dhomh gu bheil na h-uile ni a thuirt a cheud fhianuis ceart, agus moran tuilleadh a bharrachd orra?"

CLEIREACH. "Ana-mhiannaich, am bheil thu cluinntinn ciod a tha na daoine uaisle so ag rādh?"

Ana-miannach. "Bha mi riamh de na bheachd gu'm b'e lān shaorsa a' ghabhail anns na h-uile ni a mhiannaicheadh duine, a bheatha bu shonadh a b'urrainn e chaitheamh air thalamh; uime sin, cha do dhealaich mi riamh ris a bheachd so, ach chaith mi uile laithean mo bheatha 'san t-saorsa sin. A nis air dhomh fein a leithid a thaitneas fhaotuinn annta, cha robh mi riamh co doichiollach, 's gu'n cleithinn an cliū air muinntir eile."

CHUIRT. An sin thuirt na breitheamhna. "Is leōir a chainnt fein gu dhiteadh, uime sin, a mhaoir thoir air falbh e, agus thoir As-chreidimh an lathair a mhōid."

CLEIREACH. "As chreidimh, tha thu an so air do chasaid fo ainm As-creidimh (a' t' fhear-sarachaidh air baile Anam-an-duine,) a chionn gu'n do chuir thusa gu fealltach agus gu h-aingidh an aghaidh ceannardan Shaddai mhōr, 'nuair a bha thu an dreuchd ann an Anam-an-duine, 'nuair a thainig iadsan a dh'iarraidh seilbh air a bhaile; seadh, thug thu dūlan do 'ainm, do 'fheachd agus do 'aobhar an Righ, agus mar an ceudna, bhrosnuich agus thug thu adhartas do bhaile Anam-an-duine gu ar-a-mach a dheanamh, agus cuir an aghaidh feachd an Righ, ceart mar rinn Diabolus, do cheannard. Ciod a tha thu fein a' radh ris a chùis-dhitidh so, am bheil no nach 'eil thu ciontach. ?"

An sin thuirt As-creidimh, "Cha'n aithne dhomh Saddai; ghradhaich mi mo sheann Phrionnsa, mheas mi gu'm b'e mo dhleasnas a bhi firinneach do'm ghairm, agus mo dhichioll a chleachdadh gu inntinnibh dhaoine Anam-an-duine aomadh a chum na bha nan comas a dheanamh, gu cogadh an aghaidh choigrich agus eilthirich, 'san cumail a mach as a bhaile. A nis cha do chaochail agus cha chaochail mi mo bharail air eagal dragh, ged tha'n t'āite agus an riaghladh agaibhs' an drāsd."

Chuirt. An sin thuirt na breitheamhna, "Tha sibh a' faicinn gu bheil an duine do-cheannsail, agus a' dion a shlaoightearachd le cainnt atmhor, agus a cheannairc le dochas ladarna. Uime sin, thoir air falbh e, a mhaoir, agus thoir Di-chuimhnich-math gus a bheing-bhreith.

Cleireach. "A Dhi-chuimhnich-math, tha thu an so air do chasaid fo ainm Di-chuimhnich-math (a' t'fhear-sarachaidh air baile Anam-an-duine) a chionn an uair a bha 'n t-iomlan de ghnothaichibh a bhaile ann a' d' laimh, gu'n do dhi-chuimhnich thu gu tur freasdal dhoibh anns an ni a bha math, agus gu'n deachaidh tu an co'bhoinn ris an an-tighearna Diabolus an aghaidh Shaddai an Righ, an aghaidh a cheannardan, agus uile fheachd, chum easonoir do Shaddai, chum briseadh a lagha, agus a chum cunnart sgrios iomlan a thoirt air baile iomraideach Anam-an-duine. Ciod a tha thu fein a' radh ris a chūis-dhitidh so, am bheil no nach 'eil thu ciontach?"

An sin thuirt Di-chuimhnich-math, "A dhaoine uaisle, a thaobh na cùis-dhitidh so leis am bheil mi air mo chasaid ann 'ur lathair-sa, guidheam oirbh cuiribh mo dhi-chuimhne as leth m'aois, agus cha'n ann as leth mo dhaobhachd; as leth boile m' eanchainn, agus cha'n ann as leth caoin-shuarachas m' inntinn, agus an sin, tha dochas agam dhe bhur suairceas gu'n gabh sibh mo lethsgeul agus nach toir sibh mōr pheanas dhomh, ged tha mi ciontach."

An sin thuirt na breitheamhna, " A Dhi-chuimhnich-mhath, 's ann le d' dheōin a bha thu co di-chuimhneach air math, agus cha'n ann a thaobh laigse na aois; agus do bhrigh gu'n robh grāin agad do nithibh math a chumail ann do chuimhne. 'S math a chuimhnicheadh tu droch nithe, ach cha'n fhuilingeadh tu aon uair smuaineachadh air nithibh maith, uime sin, tha thu a' deanamh lethsgeul dhe t'aois, agus dhe bhoile t'eanchainn, chum gu'n cōmhdaicheadh tu do shlaoightearachd, an dùil na breitheamhna a mhealladh. Ach cluinneamaid ciod a th'aig na fianuisean ri 'g radh."

Fuath. Le'r cead, chuala mis' an Di-chuimhnich-math so ag radh, nach b'urrainn e riamh smuaintean math fhulang, nach b'urrainn ré cairteal na h-uaire."

Cleireach. " C'āit' an cuala tu e 'g radh sin ?"

Fuath. " Chuala ann an Sraid-gach-mi-sta, anns an ath dhorus do chomharradh na Coguis air a losgadh le iarrunn dearg."

Cleireach. " Fhiosraich, ciod a th'agadsa ri 'g radh an aghaidh a phriosanaich aig a bheing-bhreith ?"

Fiosrach. " Le'r cead, is aithne dhomh-sa 'n duine so gle mhath, is mac Ifrinneach e, b'e ainm 'athair Speis-do'n-olc, agus da thaobh-san, 's minic a chuala mi e 'g radh, gu'n do mheas e gu'm b'e eadhon smuaineachadh mu mhath an ni bu mhi-thaitnich a bh'anns an t-saoghal."

Cleireach. " C'āit' an cuala tu e 'g radh nam briathran so. ?"

Fiosrach. " Chuala ann an Sraid-na-feola, direach mu-choinneamh na h-eaglais."

Cleireach. " Trobhad, Innis-fhirinn, agus thoir t'fhianuis mu thimchioll a phriosanaich air beulaobh a mhōid."

Innis. " Le'r cead, chuala mise e 'g radh gu tric, gu'm b'fhearr leis a bhi smuaineachadh air na nithibh is graineile, na air na nithibh a tha air an cuir sios anns na Sgriobtuiribh Naomha."

Cleireach. " C'āit' an cuala tu e 'g radh a leithid sin a chainnt ghrathail ?"

Innis. Chuala ann an iomadh āite ; gu h-araid ann an Sraid-na-grainealachd, ann an tigh Bheagnaraich agus ann an Sraid-na-neo-ghlaine, aig comharradh a Mhic-mhillte, an t'ath dhorus do'n Teurnadh-do'n-t-slochd."

Chuirt. " A mhaoir thoir Cruas-cridhe gu beulaobh a mhōid."

Cleireach. " A Chruas-chridhe, tha thu an so air do chasaid fo ainm Cruas-cridhe (a' t'fhearsarachaidh air baile Anam-an-duine), a chionn gu'n do lion thusa gu coirbte agus gu h-aingidh baile Anam-an-duine le neo-aithreachas agus an-iochd, 'gan cumail bho aghartas agus brōn air son an easaontais, ré uile aimsir an cūl-sleamhnachaidh agus an ceannairc an aghaidh an Righ Saddai beannuichte. Ciod a tha thu 'g radh ris a chùis dhitidh so, am bheil no nach 'eil thu ciontach ?"

Cruas. Le'r cead, cha b'aithne dhomh riamh ré mo bheatha uile ciod bu chiall do dh'aghartas no do bhrōn ; tha mise do-dhruighte, cha'n 'eil umhail agam do dhuine sam bith ; ni mo dhruigheas doilgheas dhaoine orm : cha ruig an osnaich mo chridhe ; ge b'e uair a ni mi olc, ge b'e uair a ni mi eucoir, is ceōl dhomhs' e, am feadh is bron do chach e."

Chuirt. " Tha sibh a' faicinn gur fior Ifrinneach an duine so, agus gu'n do dhit se e fein.

Thoir air falbh e, a mhaoir, agus thoir Sith-fheallsa gu beulaobh a mhoid."

"A Shith-fheallsa, tha thu an so air do chasaid fo ainm Sith-fheallsa, (a' t' fhear-sarachaidh air baile Anam-an-duine) a chionn gu'n do chuir, agus gu'n chum thu baile Anam-an-duine gu ro aingidh agus gu deamhnaidh, ann an sith-fheallsa chunnartach, agus bhreugach, agus ann an fein-thearuinnteachd mhallaichte, ré a chūl-sleamhnachaidh agus a cheannairc ifrinneil, mar eas-onoir do'n Righ, chum briseadh a lagha, agus gu mōr chron do bhaile Anam-an-duine. Ciod a tha thu 'g radh, am bheil no nach 'eil thu ciontach de'n chuis-dhitidh so?"

An sin thuirt Sith-fheallsa, a dhaoine uaisle, agus sibhse a ta nis 'n 'ur suidh mar bhreitheamhna ormsa, tha mi 'g aontachadh gur e Sith is ainm dhomh, ach tha mi gu tur ag aicheadh Sith-fheallsa mar m'ainm. Nam b'e toil 'ur 'n Onoir cuir air son cuid air bith a tha mean eolach orm, no air son na mna-gluine bh' aig mo mhathair 'nuair a rugadh mi, no air son nan goistidhean a bh'aig mo bhaisteadh, dhearbhadh iadsan gur e sith is ainm dhomhsa, agus nach e Sith-fheallsa. Uime sin, cha'n urrainn mi freagradh air bith a thoirt air a chùis-dhitidh so a chionn nach 'eil m'ainm air a ghabhail a steach innte, agus tha m' fhior ainm coslach ri mo chleachdaidhibh. Bu duine mise leis 'm bu toil an comhnuidh a bhi beo ann an sith, agus mheas mi an ni bu toil leam fein, gu'm faodadh muinntir eile speis a bhi aca dha mar an ceudna. Uime sin, an uair a chithinn a h-aon air bith dhe m' choimhearsnaich air an sarachadh le mi-shuaimhneas inntinn, dheanainn m' uile dhichioll gu an cobhair; agus is iomadh eisimpleir de m' dheadh ghné so a dh'fhaodainn ainmeachadh: mar,

" 1. 'Nuair a chlaon ar baile-ne Anam-an-duin' an ceud uair bho shlighibh Shaddai, thoisich agartasan mi-shuaimhneach ri cuid dhiubh air son an ni a rinn iad; air dhomhsa bhi duilich am faicinn co an-fhoisneachail, air bàll ghleidh mi doigh gu sith a chuir orra rithist.

" 2. 'Nuair a bha rianan an t-seann saoghail agus Shodom ann an cleachdadh, nam b'e 's gu'n do chuir ni sam bith bruaidlean orrasan a bha leantuinn nan seann ghnàthan sin, rinn mise mo dhichioll gu an cuir samhach a rithist, agus thug mi orra an cleachdadh gun bhruaidlean 'sam bith.

" 3. 'Nuair a thoisich na cogaidhean eadar Saddai agus Diabolus, ma thug mi 'n aire do h-aon air bith de mhuinntir Anam-an-duin' air an robh eagal á sgrios, bu ghnā leamsa le doigh air air chor-eiginn an sitheachadh a rithist. Uime sin, a chionn gu'n robh mi an comhnuidh am dhuine de ghne co feumail, agus mas' e 's gu bheil fear deanamh na sith na dhuine co airidh 'sa tha cuid a' cumail a mach, uime sin a dhaoine uaisle sibhse a tha co ainmeil air son còr agus ceartas ann an Anam-an-duine, bitheam air mo mheas leibhse, mar dhuine nach 'eil a' toilltinn an laimhseachaidh an-iochdmhor so, ach a ta airidh air saorsainn, agus mar an ceudna comas aichbheal agradh air mo luchd casaid."

An sin thuirt an Cleireach, " Fhir-ghairm, thoir caismeachd fhollaiseach."

Fear-gairm. " A chionn gu'n d'aicheadh am priosanach air beulaobh a mhòid an t'ainm a thugadh dha anns a chùis-dhitidh, tha na breitheamhna ag iarraidh ma's e 's gu bheil neach air bith 'san àite sa is urrainn forfhais a thoirt dhoibh mu ainm a phriosanaich sa, iad a theachd air an aghaidh agus fianuis a dheanamh."

An sin thainig dithis a steach do'n chuirt a dh'innis ciod a b'aithne dhoibh mu thimchioll a phriosanaich; b'e ainm a darna h-aon diubh Rannsuich-firinn, agus ainm an aon eile Daingnich-firinn.

An sin thuirt Rannsaich-firinn, " Le'r cead."—

Chuirt. " Stad, cuiribh air a mhionnaibh e;" mar so mhionnaich iad e. An sin thuirt e.

Rannsuich. " Le'r cead, b'aithne dhomhsa an duine so bho'n a bha e na leanabh, agus is urrainn domh a' radh gur e Sith-fheallsa is ainm dha. B'e Miodal a b'ainm d'a athair, b'aithne dhomh esan, agus theireadh iad Baintighearna Foill-bheadradh mar ainm ri 'mhathair mu'n do phos i, agus 'nuair a rugadh am mac so, thug iad Sith-fheallsa mar ainm air. Is mise bu chompanach cluich dha, ach bha mi beagan ni bu shine na esan; agus an uair a b' abhaist d'a mhathair a ghairm dhachaidh bho 'chluich, bu ghna leatha 'g radh, a Shith-fheallsa, a Shith-fheallsa thig dhachaidh gu luath, no bheir mis' ort. Seadh, b'aithne dhomh e 'nuair a bha e na naoidhean; agus ged nach robh mise 'n trāth sin ach beag, tha cuimhne agam 'nuair a bhiodh a mhathair na suidh aig an dorus leis, no 'ga bheadradh na h-uchd, ghairmeadh i dheth fichead uair an deigh a cheile, mo Shith-fheallsa bheag, agus mo Shith-fheallsa bhoidheach, &c."

An sin thuirt Daingnich-firinn, " Le'r cead, tha na h-uile ni a thuirt a cheud fhianuis ceart; 'se Sith-fheallsa is ainm dha'n duine so, is mac e do Mhiodal, agus is e Baintighearna Foill-bheadradh, a mhathair. Agus chunnaic mis' uair gu'm biodh earg air riu-san a theireadh ainm air bith eile ris ach Sith-fheallsa, oir theireadh e gu'n robh iad a fanaid agus ag eigheachd frith-ainm air; 's ann an uair a bha Sith-fheallsa, na dhuine mōr agus a bha na h-Ifrinnich a' riaghladh ann an Anam-an-duine, a bha so."

Chuirt. "A dhaoine uaisle, chuala sibh ciod air 'n do mhionnaich an dithis fhianuisean so: A nis, a Shith-fheallsa, dh'aicheadh thusa gur e Sith-fheallsa is ainm dhuit, gidheadh tha thu a' faicinn gu'n do mhionnaich an dithis dhaoine còire so gur e sin t'ainm. A thaobh an leisgeul a th'agad, cha'n ann a chionn gur duine siochail thu, no air son gur fear deanamh sith thu a measg do choimhearsnaich, a tha thu an so air do chasaid mar fhear droch-bheart, ach a chionn gu'n do chuir, agus gu'n do chum thu baile Anam-an-duine gu h-aingidh agus gu deamhnaidh, ann an sith fheallsa, bhreugach agus mhallaichte, araon ré an cul-sleamhnachaidh, agus an ceannairc an aghaidh an Righ, calg-dhireach an aghaidh lagha Shaddai, agus mar an ceudna, gu mòr sgrios a thoirt air baile Anam-an-duine: 'se gu'n d' aicheadh thu t'ainm na bheil agad de leisgeul air do shon fein. Ach tha thu faicinn gu bheil fianuisean an so a dhearbhadh gur tus' an duine.

"A thaobh na sith a bha thu a' deanamh a measg do choimhearsnaich dhe'n d'rinn thu uiread do dh'uaill, biodh fhios agad an t-sith sin nach 'eil na companach do dh'fhirinn agus do naomhachd, agus a tha dh'easbhuidh deadh-bhunaite, gu bheil i air a bonntachadh air a bhreig, agus tha i araon cealgach agus mallaichte, mar a thuirt Saddai mòr; uime sin, cha do shaor do dhionchainnt thu bho'n choire a tha air a cuir as do leth, ach an aite sin 'sann a tha thu air t'fhilleadh anns an iomlan."

"Ach gairmeamaid na fianuisean a tha gu teisteanas a thoirt mu na nithe air son am bheil thu air do chasaid, agus cluinneamaid ciod a th' aca-san ri 'g radh."

Cleireach "Fhiosraich, ciod a tha thusa 'g ràdh an aghaidh a phriosanaich air beulaobh a mhōid?"

Fiosrach. "Le'r cead, rinn an duine so le m' fhiosrachadh fein, bho chionn fhada, a cheaird dhe Anam an-duine a chumail ann am fois pheacach, an teis-meadhon uile chollaidheachd, a neoghlaine, agus a mhi-riaghailt, agus thuirt e 'nam eisdeachd-sa, tiugainnibh, tiugainnibh, teicheamaid bho gach uile thrioblaid, ge b'e sam bith aobhar air son am bheil iad a' tighinn, agus leanamaid beatha shuaimhneach agus shiothchail, ged nach biodh i air a suidheachadh air deadhbhunaite."

Cleireach. "Fhuath-do-bhreugaibh, ciod a th' agadsa ri 'g ràdh?"

Fuath. "Le'r cead, chuala mise e 'g radh gur fearr sith ged a b'ann an rathad na h-eas-ionracais a bhitheadh i, na doilghios maille ris an fhirinn.

Cleireach. C'àit an cuala tu e 'g ràdh sin?"

Fuath. "Chuala ann an Cùirt-na-h-amaideachd, ann an tigh Bhaoghalta, an t'ath dhorus do chomharradh an Fhein-mheallaidh. Chuala mi fein e ag ràdh so fichead uair anns an aite sin."

Cleireach. "Tha'n dearbhadh so lān shoilleir. Thoir air falbh e a mhaoir, agus thoir Cionfirinn a chum a mhòid.

A Chion-fhirinn, tha thu an so air do chasaid fo ainm Cion-firinn (a' t' fhear sarachaidh air baile Anam-an-duine) a chionn gu'n do chleachd thu t'uile dhichioll, a chum na h-uile fuigheal de lagh agus de chosals Shaddai, a fhuaradh ann an

Anam-an-duine a dhubhadh as, agus a mhilleadh gu tur, a chum eas-urram do Shaddai agus cunnart sgrios iomlan do bhaile iomraideach Anam-an-duine; rinn thu so an deigh a thuiteam bho 'Righ gu Diabolus an t-an-tighearna mi-runach sin. Ciod a tha thu fein ag rādh, am bheil no nach 'eil thu ciontach de'n chùis-dhitidh so.

Cion-firinn. " Le'r cead-sa, cha'n 'eil mi ciontach."

An sin chaidh na fianuisean a ghairm.

Fiosrach. " Le'r cead, bha mise mi fein nam sheasamh laimh ris an duine so, 'nuair a bha e a' spionadh a mhain dealbh Shaddai le lamhaibh fein; agus an uair a bha e a' cuir an airde iomhaigh adharcach na beiste Diabolus, na dearbh aite-san. 'Se so esan mar an ceudna, a reub agus a srachd, agus a thug fainear an t-iomlan de dh'fhuigheal lagh an righ, air an d'fhuair e greim ann an Anam-an-duine, a bhi air a chaitheamh as: rinn e na nithe so uile, air ordugh Dhiaboluis."

Cleireach. " Co a thuilleadh ortsa a chunnaic e a' deanamh so?"

Fuath. " Le'r cead, chunnaic mise, agus iomadh aon eile a bhārr orm: oir cha'n ann aon chuid am folach, no ann an cùil a chaidh sin a dheanamh, ach ann an sealladh nan uile, seadh, roghnuicheadh leis-san a dheanamh ann am follais, oir ghabh e moran tlachd ann."

Cleireach. " A Chion-fhirinn, cionnas a bha dh'aghaidh agad a theireadh nach 'eil thu ciontach, 'nuair a bha thu a' d' dhearbh fhear gniomhachaidh air a leithid so do dh'aingidheachd fhollaiseach?"

Cion-firinn. " Le'r cead, nach fheumainn nì-eiginn a' radh, agus an robh mo chainnt ach a reir m' ainme: rinn a leithid sin feum dhomhsa roimhe so, agus cha robh fhios agam le Cionfirinn a labhairt, nach fhaodainn an t-sochair cheudna a bhuanachd an drasda."

Cleireach. " A mhaoir, thoir air falbh e, agus thoir An-iochdmhor gu beulaobh a mhòid.

An-iochdmhor, tha thu an so air do chasaid fo ainm An-iochdmhor, (a' t' fhear-sarachaidh air baile Anam-an-duine) a chionn gu'n do dhùin thusa gu ro chealgach agus gu ro aingidh suas gach uile innidh truais, agus nach ceadaicheadh tu do bhaile bochd Anam-an-duine caoidh a' dheanamh air son a thruaighe fein, 'nuair a chúlsleamhnaich e bho 'Righ dligheach, ach chuir thusa bacadh air, a' sior thionndadh air falbh inntinn bho na smuaintibh sin a bha 'g aomadh gu sligh an aithreachais. Ciod a tha thu 'g radh ris a chūis-dhitidh so? Am bheil no nach 'eil thu ciontach?

An-iochdmhor. " Cha'n 'eil mi ciontach do dh' an-iochdmhorachd, 'se na rinn mise uile misneach a chuir annta, a reir m' ainme, oir cha'n e An-iochdmhor is ainm dhomhsa, ach Glac-misneach; agus bha crādh orm a bhi faicinn Anam-an-duine ag aomadh gu dubhachas."

Cleireach. Cionnas! a tha thu 'g aicheadh t'ainm, agus ag rādh gur e Glac-misneach is ainm dhuit agus nach e An-iochdmhor? Gairm air na fianuisibh: Ciod a tha sibhse fhianuisean ag radh ris a so?

Fiosrach. Le'r cead, 'se An-iochdmhor is ainm dha, oir is e sin an t'ainm a ghoir e dhe fein anns gach uile chūis chudthromach ris an robh gnothaich aige. Ach tha tlachd aig na h-Ifrinnich so ainmean feallsa a thoirt orra fein: tha Sannt 'ga chleith fein fo ainm Caomhantachd, no le leithid sin a dh'ainm; is urrainn Pròis, an uair a bhios aobhar air a shon, Dealbhach, Grinn, no'n leithidibh sin a dh'ainmean a thoirt air fein; agus is urrainn cach uile an ni ceudna a dheanamh?"

Cleireach. "Innis-fhirinn, ciod a th'agadsa ri 'g radh?"

Innis. Le'r cead, 'se An-iochdmhor is ainm dha; b'aithne dhomhsa e bho'n a bha e na leanabh, agus rinn e na h-uile aingidheachd a tha air a chuir as a leth; ach tha buidheann ann dhiubh, aig nach 'eil aithne air cunnart a pheanais shiorruidh, uime sin, cha'n abair iad ach muinntir dhubhach riu-san a tha feuchainn gu dichiollach cionnas a sheachnas iad an staid sin.

Cleireach. "A mhaoir, thoir Uabhar gu beulaobh a mhòid. Uabhar, tha thus an so air do chasaid fo ainm Uabhar (a' t' fhear-sarachaidh air baile Anam-an-duine), a chionn gu'n do theagaisg thusa gu ro cheannairceach agus gu ro dheamhnaidh do dh'Anam-an-duine, cuir gu h-uaibhreach agus gu neo-sgathach an aghaidh nam barnaigidhean a thugadh dhoibh le ceannardaibh an Righ Saddai. Mar an ceudna, a chionn gu' do theagaisg thu do dh'Anam-an-duine labhairt gu taireil mu thimchioll an Righ mòr Saddai; agus a thuilleadh air sin gu'n do bhrosnuich thu Anam-an-duin' an dā chuid le briathraibh agus le esimpleiribh, airm a thogail an aghaidh an Righ, agus a mhic Emanueil. Ciod a tha thu 'g radh, am bheil thu ciontach de'n chuis-dhitidh so, no nach 'eil?"

Uabhar. "A dhaoine uaisle, bha mise an comhnuidh am dhuine misneachail agus treubhach, agus cha bu ghnath leam 'nuair a bhithinn anns a chunnart bu mhō, siapadh as an rathad no mo cheann a thoirt fodha; ni mō a thaitinn e rium riamh daoine fhaicinn a' cur an laimh 'nam boineidibh dh'an naimhdibh. Seadh, ged bhiodh an naimhdean coslach ri dheich uiread a chothrom a bhi aca orra. Cha bu ghnà leamsa a bhi sealltuinn air co b'e mo namhad, no ciod an t'aobhar mu'n robh sinn thar a cheile. Oir bu leoir leamsa nam b'e 's gu'n cathainn mar dhuine tréun, agus gu'n coisinninn a bhuaidh."

CHUIRT. "Uabhar, cha'n ann air son thu a bhi a' d' dhuine tréun, misneachail, agus gramail ri amaibh eiginn, a tha thu air do chasaid an so, ach a chionn gu'n do ghabh thu ort an tréubhantas so, chum baile Ànam-an-duin' a tharruing gu ceannairc an aghaidh an Righ mhòir agus Emanuel a Mhic. 'Se so a choire a tha air a chuir as do leth." "Ach cha d'thug e freagradh air bith dha sin."

An sin thuirt am breitheamh ris an luchd deuchainn, "A dhaoine uaisle, chunnaic sibh fein na daoine so, chuala sibh an dion-chainnt, agus an teisteanas a thug na fianuisean nan aghaidh; cha'n 'eil ri dheanamh a nis ach smuaineachadh ciod a bhreith bu chōir dhuibh a reir firinn agus ceartais a thoirt orra.*"

An sin chaidh an luchd-deuchainn a leth-taobh agus labhair iad eatorra fein.

---

* A leubhadair gabh beachd shonruichte dhe ainmibh, dhe chiontaibh, agus dhe leisgeulaibh nan Ifrinneach so. Ma's e 's gu 'n ceasnuich thu do chridhe fein gheibh thu a mach gu 'n robh àm ann, anns an robh uachdaranachd aca so uile thairis ort, agus gu'n d' thug iad gu tric oidhearp air a thoirt ort a bhi beo gun Dia anns an t-saoghal, tlachd a' ghabhail ann an ana-miannaibh peacach na feola, bagraidhean agus geallaidhean Dhe a' chuir an teagamh, am math a dhi-chuimhneachadh, a bhi cruaidh-chridheach, a bhi 'gad' thaladh gu sith-fheallsa, fuath a thoirt do'n fhirinn, a bhi an-iochdmhor ri t'anam fein, agus thu fein ardachadh an aghaidh Dhe. 'Nuair a tha na droch thograidhean so air an toirt gu deuchainn, tha cuid dhiubh ag oidhearpachadh an leisgeul fein a' ghabhail, cuid eile dhiubh a' feuchainn ri ainmibh deadh-bheusan a thoirt orra fein, agus cuid eile dhiubh a' seasamh a mach gu follaiseach an aghaidh lagh Dhe, ach far am bheil Criosd a' riaghladh anns a chridhe, feumaidh e bhith gu'm bi iad uile air an diteadh.

An sin thuirt Creideas riaghlair an luchd-deuchainn ; “ A dhaoine uaisle, mu thimchioll nam priosanach so aige a mhōd, tha mise mi fein a creidsinn gu bheil iad uile toiltinneach air a bhās.” “ Gle cheart” arsa Ionraic, “ tha mise direach dhe do bheachd-sa.” “ O ciod an trocair a th’ann” arsa Fuath-do’n-olc,” “ gu’n do chuireadh an laimh an leithid sin do dhaoighearan !” “ Tha sin ceart” arsa Gradh-do-Dhia, “ ’se so aon de na lathaibh is aoibhniche a chunnaic mise riamh.” An sin thuirt Seas-a-choir, “ Tha fhios agamsa ma bheir sinn binn a bhāis orra gu’m bi Saddai fein réidh rithe. “ Cha’n ’eil mise a’ cur sin idir an teagamh,” arsa Inntinn-neamhaidh, “ agus an uair a theid na h-uile leithidean so a bhéistean a thilgeadh a mach as, ciod am baile maiseach a bhios ann an Anam-an-duine ?” An sin thuirt Measarra, “ Cha’n abhaist dhomhsa breith obainn a thoirt, ach tha’n cionta-san co follaiseach ’s nach urrainn duine sam bith aig am bheil a leirsinn gu’n a’ radh gu’m bheil na priosanaich toillteaneach air a bhàs.” “ Gu ma beannaichte gu’n robh Dia,” arsa Taingeil, “ gu bheil na slaoightearan ann am priosan tearuinte.” “ Tha mis’ a’ cur leat anns an ni so air mo ghlùnaibh ruisgte,” arsa Iriosal.” “ Tha mis’ aoibhneach mar an ceudna,” arsa Deadh-obair. An sin thuirt an duine teo-chridheach dileas Eud-air-son-Dhe, “ Gearr as iad, bha iad ré ùine fhada nam plaigh do dh’Anam-an-duine, agus ag iarraidh a’ sgrios.”

Air dhoibh uile co’aontachadh mu bhinn nam priosanach, thainig iad air bāll do’n chūirt.

Cleireach. “ A dhaoine uaisle tha ’nar luchd-deuchainn, freagraibh ’ur ’n ainmean ; am bheil sibh uile aon-sgeulach mu'n bhinn a thug sibh a mach ?"

Luchd-deuchainn. "Tha, le'r cead."

Cleireach. "Co labhras air 'ur son ?"

Luchd-deuchainn. "Labhraidh ar riaghlair."

Cleireach. "Chaidh sibhse a dhaoine uaisle a tha 'nar luchd-deuchainn, a ghairm air son ar Tighearn an Righ, chum seirbhis a dheanamh dha an so, ann an cūis beatha agus bāis, chuala sibh deuchainn gach aon fa leth de na priosanaich air beulaobh a mhòid : ciod tha sibh ag radh, am bheil no nach 'eil iad ciontach dhe na h-eacoirean sin air son am bheil iad air an casaid an so ?"

Riaghlair, "Le'r cead, tha iad ciontach."

Cleireach. "A mhaoir, gabh curam dhe na priosanaich."

Rinneadh so anns a mhaduinn, agus chaidh binn a bhāis a thoirt a mach orra 'san fheasgair, a reir an lagha.

Air do'n mhaor a leithid a dh' aithne fhaotuinn, chuir e iad uile anns a phriosan a b'fhaide stigh, chum an gleidheadh an sin gus an ath mhaduinn, an t-ām a chaidh chomharrachadh chum an cur gu bàs.

Ach eadar an t-àm an deachaidh am binn a thoirt a mach, agus an robh iad gu bhi air an cuir gu bàs, bhrist a h-aon de na priosanaich d'am b'ainm As-creidimh am priosan agus thàr e as, agus d'fhag e am baile, agus dh' fholaich se e fein anns gach àite am b'urrainn e, gus am faigheadh e an t-ath chothrom air olc a dheanamh do dh'Anam-an-duine.

'Nuair a thug Dileas am maor an aire, gu'n do theich As-creidimh, bha trioblaid mhòr air, a chionn gu'm b'e am priosanach so an dearbh fhear bu mhiosa dhe na bhannal ; uime sin, chaidh e agus dh'innis e mar thachair, do Mhorair-a-bhaile, do'n t-Seanachaidh, agus do Mhorair-na-toil, agus fhuair e ordugh uatha rannsachadh air a shon air feadh Anam-an-duine. Mar sin rannsaicheadh am baile, ach cha b' urrainn doibh a leithid sin a dhuine fhaotuinn air fhad.

'Se uile na fhuair iad a dh'fhorfhais uime, gu'n robh e tamull am folach mu thaobh muigh a bhaile, agus gu'm faca feadhainn eiginn pladhadh dheth, 'nuair a thār e as á Anam-an-duine; thuirt fear no dithis gu'm faca iadsan e air taobh muigh a bhaile, a' gabhail thar a chomhnard. A nis 'nuair a bha e glan air falbh, thuirt fear d'am b'ainm Suil-fhianuis, gu'n d'imich e troimh na h-uile ionadaibh tioram, gus na chomhluich e Diabolus a charaid, air Tōm-geata-ifrinn.

Ach Oh! ciod an sgéula bronach a dh'innis an seann sionach do Dhiabolus, mu thimchioll an atharrachaidh anabarrach a rinn Emanuel ann an Anam-an-duine!

Air tus, dh'innis e dha, cionnas a fhuair Anam-an-duine maitheanas coitchionn bho Emanuel, an deigh beagan moille, agus a thug iad cuireadh dha a' steach do'n bhaile, agus a thug iad an caisteal dha mar a sheilbh. Mar an ceudna, gu'n do ghairm iad a shaighdearan a' stigh do'n bhaile, agus gu'n robh iad a' strì co aca aig am bu mho bhiodh air chairteilibh dhiubh; tuilleadh eile gu'n d'thug iad aoidheachd dha fein gu h-aoibhneach. " Ach 'se sgèul is crāitiche agus is dorranaiche, O athair," ars' As-creidimh, " gu'n do spion e mhain t'iomhaigh-sa, agus gu'n do chuir e 'n āirde iomhaigh fein na h-aite, agus gu'n do chuir e do cheannardan-sa a dreuchd, agus a cheannardan fein a chuir 'nan aite Seadh, agus an reubalach sin Morair-na-toil, am fear a shaoileadh neach nach tionndaidheadh uainne gu brāth, tha e nise co mòr ann an deadh-ghean Emanueil 'sa bha e riamh a' d' dheadh-ghean-sa. A thuilleadh air so uile, fhuair Morair-na-toil ughdarras sonruichte, rannsachadh a dheanamh agus na h-uile Ifrinneach a gheibheadh e ann an Anam-an-duine, a ghlacadh, agus a chuir gu bās: agus ghlac e cheana agus chuir e am priosan, ochdnar de chairdean ro dhileas mo thriath ann an Anam-an-duine. A bharr air so, 's ann le doilghios a tha mi 'ga labhairt, chaidh am feuchainn uile, agus an diteadh, agus cha'n 'eil teagamh agam nach 'eil iad uile air an cuir gu bās ann an Anam-an-duine roimhe so. Dh'innis mi do mo thighearna gu'n deachaidh ochdnar a dhiteadh, agus bu mhi fhein an naothamh fear, a dh'fuilingeadh gun teagamh, mar bith gu'n d'rinn mi lùim air tarsuinn as uatha."

'Nuair a chuala Diabolus an sgeula bronach so, thug e beuchd as mar dhragon, agus thug e duibhneul air na spéuraibh le 'bheuchdaich, agus mhionnaich e gu'm feuchadh e ri bhi dioghailte fhathast air Anam-an-duine air son an ni so. Mar sin chuir e fein agus As-creidimh an comhairle cuideachd cionnas a bhuanaicheadh iad baile Anam-an-duin' a rithist.*

A nis a chionn so thainig an latha anns an robh na priosanaich ann an Anam-an-duine gu bhi air an cuir gu bās. Rom. viii. 13, agus vi. 12, 13, 14. Mar sin thug Anam-an-duine iad a chum na croiche, ann an doigh ro shōlaimte; oir thuirt am

---

* Chaidh na priosanaich eile chuir gu bas, ach thar As-creidimh as! Cia co fior 'sa tha'n ni so, nach 'eil eadhon an creidmheach fein gu h-iomlan saor bho an namhad so an anama. Tha so gu cothromach air a leigeadh ris. Am feadh a tha'n t'anam a' deanamh gairdeachas ann an lathaireachd Dhe, cha'n 'eil aite sam bith do as creidimh an sin, tha e air fhuadach air falbh re tamul, ach tha e a dealbh tuilleadh aimhleas, agus ath-phillidh e air ball.

Prionnsa gu'm feumadh so a bhi deanta le baile Anam-an-duine fein, " chum 's gu'm faic mi" ars' esan, " togarrachd mo bhaile saoirte Anam-an-duine air m' fhocal agus air m' aitheantibh-sa choimhead ; a chum gu'm beannaich mi Anam-an-duine air son a ghniomh so. Gal. v. 24. Is ro thoil leam dearbhadh air treibhdhireas ; uime sin, cuireadh Anam-an-duin' a laimh an toiseach air na h-Ifrinnich so chum an sgrios."

Mar sin mharbh Anam-an-duin' iad air iarrtas am Prionnsa : ach 's gann is urrainn duit a chreidsinn an dragh a bh'aig Anam-an-duin' anns na h-Ifrinnich so a chuir gu bas, oir air dhoibh a bhi air an toirt a chum na croiche agus fios cinnteach a bhi aca gu'm feumadh iad basachadh, an sin ghlac iad misneach, agus air do fhuath mi-runach a bhi aca uile 'nan cridhe do dh' Anam-an-duine, chuir iad an aghaidh daoin' a bhaile. Uime sin, b'eiginn do dhaoinibh Anam-an-duin' eigheachd air son cobhair ris na ceannardaibh agus ris na fir-chogaidh. A nis bha rúnair aig Saddai mōr anns a bhaile, agus bha daoine Anam-an-duine ro ion-mhuinn leis ; bha esan aig ait' á chrochaidh, agus air dha daoinibh a bhail' a' chluintinn ag eigheachd an aghaidh ceannairceachd nam priosanach, dh'eirich e agus chuir e' lamhan air lamhaibh dhaoine Anam-an-duine. Mar sin chroch iad na-h Ifrinnich a bha nam plaigh, nan cradh, agus nam masladh do'n bhaile.*

'Nuair a rinneadh an deadh obair so, thainig am Prionnsa nuas a dh' fhaicinn, agus a labhairt gu caoimhneil ri daoinibh Anam-an-duine, agus a neartachadh an lamhan na leithid a dh'obair. Agus thuirt e riu, gu'n do chuir e dearbhadh orra, leis a ghniomh so a rinn iad, agus gu'n d' fhuair e iad nam muinntir aig an robh gradh d'a phearsa, a bha coimhhead a laghanna, agus aig an robh meas air 'onoir. Thuirt e, a thuilleadh air sin, gu'n nochdadh esan dhoibh nach cailleadh iad a bheag air bas nan doighearan ud, oir gu'n deanadh esan ceannard eile dhoibh, dhe fear dhiubh fein. Agus gu'm biodh an ceannard so na uachdaran air mile fear, air son math agus buannachd baile Anam-an-duin' a tha a nis a soirbheachadh.

---

* Tha e na ni cruaidh an fheoil maille r'a h-an-tograibh agus a h-ana-miannaibh a cheusadh—tha sinn neo-chomasach air so a dheanamh ann ar neart fein. 'Se an SPIORAD NAOMH a dh'fheumas an obair so a dheanamh. Ma mharbhas sinn tre'n Spiorad gniomhara na colla bithidh sinn beo. Rom. viii. 13.

An sin ghairm e dha ionnsuidh fear d' am b' ainm Frithealadh, agus dh' iarr e air a' dhol gu luath suas gu Geat'-a-chaisteil, agus faighneachd an sin air son fear d'am b'ainm Fein-fhiosrachadh, a bha feitheamh air a cheannard oirdheirc sin, an Ceannard Creidimh, agus abair ris a thighinn an so. Rinn an teachdaire mar a dh' aithneadh dha. A nis bha an duine uasal ōg so a' feitheamh gus am faiceadh e an ceannard ag ionnsachadh agus a' cur an ordugh a dhaoine ann an Lios-a-chaisteil. An sin thuirt Frithealadh ris, " A dhuin' uasail, is aill leis a Phrionnsa gu'n tigeadh tu a dh'fhaicinn a Mhōrachd gun dail." An sin thainig e agus rinn e umhlachd dha, A nis b'aithne do dhaoin' a bhaile Fein-fhiosrachadh gu mhath, or rugadh agus dh'araicheadh e ann an Anam-an-duine ; b'aithne dhoibh mar an ceudna gu'm bu duine deadh-bheusach, treubhach, agus tuigseach ann an gnothaichibh e ; a bharr air sin bha e maiseach 'na phearsa, deas-chainnteach, agus gle bhuadhail anns gach ni a ghabhadh e os laimh.

Uime sin, bha cridheachan muinntir a bhaile lān aoibhneis, 'nuair a chunnaic iad gun robh a leithid a thlachd aig a Phrionnsa fein ann am Fein-fhiosrachadh, 's gu'n robh e dol a' dheanamh ceannard dheth.

Mar sin le aon aonta chròm iad an glùn fa chomhair Emanueil, agus thuirt iad le luathghair "Maireadh Emanuel beò gu brath." An sin thuirt am Prionnsa ri Fein-fhiosrachadh, "chunn'cas iomchuidh leam-sa, gu'm biodh tu-sa a' d' cheannard os ceann mile fear ann mo bhaile ro ionmhuinn Anam-an-duine." An sin chrōm Fein-fhiosrachadh a cheann agus rinn e aodhradh, agus thuirt e, "maireadh an Righ beo." An sin dh'orduich am Prionnsa do Rūnair an Righ, ughdarras ceannard thar mile fear a' sgriobhadh do Fhein-fhiosrachadh; rinneadh so gun dail, agus chuir am Prionnsa 'sheula ris. 'S an sin chuireadh e a dh'ionnsuidh a cheannaird, le Frithealadh.

A nis co luath 'sa fhuair an ceannard 'ughdarras, sheirm e a thrompaid air son saighdearan, agus thainig daoine ōga da ionnsuidh gu h-ealamh; seadh, chuir cinn-fheadhna á bhaile am mic gu bhi air an gabhail nan saighdearan fodha-san. Mar so bha an ceannard Fein-fhiosrachadh fo ordugh Emanueil air son math do dh' Anam-an-duine. Mar an, ceudna bha aige-san fo-cheannard fodha d'am b'ainm Eolach, agus b'e fear d'am b'ainm Meomhair a b'fhear-brataich dha. Cha ruig mi leas a chuid eile dhe'chuid luchd riaghlaidh ainmeachadh.* B'e bhratach gheal a bh'aige-san, air son baile Anam-an-duine; agus b'e an suaicheantas an leomhan, agus am mathghamhuin marbh. 1 Sam. xvii. 36. 37.

---

* Tha fein-fhiosrachadh na mhor fheum do'n anam iompaichte. Air do Dhaibhidh, cuimhneachadh air trocairibh agus air saorsainnibh a shealbhaich e 'san am a chaidh seachad, ghlac e misneach gu cath an aghaidh Gholiath.

Air do'n Phrionnsa pilltinn chum a lūchairt, chaidh seanairean a bhaile, eadhon, Morair-a-bhaile, an Seanachaidh, agus Morair-na-toil, gu comh-ghairdeachas a dheanamh maille ris, agus air dhoigh shonruicht' a thoirt taing dha air son a ghraidh, a churam, agus an caomh thruas a thaisbean e d'a bhaile fein Anam-an-duine, a bhios fo chomain dha gu brāth. An sin an deigh tamuill de cho'chomunn taitneach a bhi eadar riu, chuir daoine a bhaile crioch air an teachdaireachd gu sōlaimte, agus phill iad gun aite fein a rithist.

CAIBDEAL VIII.

Dh'ath-nuadhaich Emanuel coraichean Anama-an-duine le socharaibh nuadh—Dh'orduicheadh Fear-na-coguis na mhinisteir a shearmonachadh do'n t-sluagh fo sheoladh sonraichte an Ard Runair—Dh'innis Emanuel dhoibh cionnas a bhuineadh iad r'a cheannardaibh. agus chuir e iad air am faicill roimh na h-Ifrinnich a dh'fhuirich an cleith ann an Anam-an-duine, dh'orduich e rannsachadh air an son, an glacadh, agus an cuir gu bas—Thugadh aodach grinn geal do'n t-sluagh, agus comhairlean cia mar a chaitheadh iad an trusganan. Bha Anam-an-duine ann an staid ghlormhoir—Rinneadh Sith-Dhe na uachdaran air a bhaile agus air a chaisteal—Mhair so re uine, an deigh sin thoisich Neo-churam-feolmhor ris an luchd aiteachaidh aomadh—Rinn Emanuel caoidh a chionn a bhi faicinn so—Cha d'eisd iad ris an Ard Runair—Dh'fhag Emanuel am baile—Chaidh cuireadh a chuir air Eagal-De a dh'ionnsuidh na cuirm a rinn Neo-churam-feolmhor; dh'innis e do na h-aoidhibh gu'n d'fhalbh am Prionnsa, agus thug e rabhadh dhoibh mu staid chunnartach a bhaile—Dhuisgeadh Fear-na-coguis, agus dh'allsgaich iad uile, agus loisgeadh Neo-churam feolmhor agus a thigh—Chaidh iad gus an Ard Runair, dhiult esan an leigeadh a stigh—Bha tinneas mor ann an Anam-an-duine.

Shuidhich Emanuel latha 'san ath-nuadhaicheadh agus anns am meudaicheadh e cōraichean Anam-an-duine, anns an leasaicheadh e caochladh giamhan annta, chum's gum biodh cuing Anam-an-duine leis a sin ni bu shocraiche. Eabh. viii. 13 ,Mat. xi. 28—30. Rinn e so de fhialaidheachd agus de uaisle fein, gun iarrtas sam bith dhe'n taobh-san.

Mar sin an uair a chuir e dh' iarraidh nan seann chōraichean, agus a chunnaic e iad, chuir e seachad iad, agus thubhairt e " A nis an ni a ta aosda agus air fas sean, tha e fagus do dhol as an t-sealladh, agus gheibh baile Anam-an-duine cōraichean nuadh, ni's fearr, ni's ro sheasmhaiche agus ni's daingne gu mōr." Aig am bheil am brigh anns na briathraibh aith-ghearr so a leanas:

" Tha mis' Emanuel, Prionnsa na Sith, agus neach aig am bheil mor ghradh do bhaile Anam-an duine, ann an ainm m' Athar agus de mo thruachantas fein, a' toirt, a' deonachadh, agus a' tiomnadh do'm bhaile iomhuinn Anam-an-duine:

" 1. Lan mhaitheanas gu saor anns gach uile eucoir, lochd, agus cionta a rinneadh leo an aghaidh m' Athar, a'm' aghaidh fein, an aghaidh an coimhearsnaichibh, no nan aghaidh fein, Eabh. vii. 12, 13. Eoin xvii. 8. 14.

" 2. Tha mi tabhairt dhoibh an lagh naoimh, agus mo Thiomnadh, maille ris gach ni a ta air a chuir sios ann, air son an comhfhurtachd agus an sōlais siorruidh, 2 Pead i. 4. 2 Cor. vi. 1.

" 3. Tha mi a' tabhairt dhoibh mar an ceudna, cuibhrionn de'n dearbh ghrās agus de'n mhaitheas a' ta ghabhail comhnuidh ann an cridhe m' Athar agus 'n am chridhe fein. Eoin i. 16.

" 4. Tha mi a' tabhairt, a' deonachadh, agus a' buileachadh orra gu saor, an saoghal, agus na bheil ann, air son am maith, 1 Cor. iii. 21, 22. Agus bithidh a leithid a chumhachd aca os an ceann 'sa bhitheas freagarrach ri onoir m'Athair, ri mo ghloir-sa, agus ri an comhfhurtachd fein; seadh, tha mi a deonachadh dhoibh sochairean a bhuineas do bheatha agus do bhas, do nithibh a ta lathair, agus do nithibh a ta ri teachd. Cha bhi an t-sochair so aig cathair, baile no comunn sam bith, ach a mhain aig mo bhaile-sa Anam-an-duine.

“ 5. Tha mi a' tabhairt agus a' deonachadh dhoibh lān chomas ; teachd do m'ionnsuidh ann am luchairt, aig gach uil' àm (gu mo luchairt air neamh no air an talamh) chum an uireasbhuidh a dheanamh aithnichte dhomhsa an sin, agus a bhārr air sin, tha mi a' gealltuinn dhoibh gu'n eisd mi riu, agus gu'm fuasgail mi orra 'nan uile theanndachdaibh, Eabh. x. 19, 20. Mat. vii. 7.

“ 6. Tha mi a' tabhairt làn chumhachd agus ughdarras do bhaile Anam-an-duine, an t-iomlan de gach seorsa Ifrinneach a gheibhear aig àm sam bith, no bho àite sam bith, nam fogaraich anns a bhaile, no timchioll air a' rannsachadh a mach, a ghlacadh, a dheanamh nan trāillibh, agus a lannadh as.

“ 7. Tuilleadh eile tha mi a' tabhairt ughdarras do mo bhaile ionmhuinn Anam-an-duine, gu'n iad a cheadachadh do eilthireach no do choigreach sam bith, no do'n iarmad, a bhi na muinntir shaor de Anam-an-duine, no co'roinn a bhi aca 'na shocharaibh oirdheirc. Ach bunaidh gach tiodhlacadh, sochair, agus saorsa a ta mi a buileachadh air baile iomraideach Anam-an-duine, do na seann dùchasaich, agus do fhior luchd-aiteachaidh, tha mi 'g rādh, gur ann doibhsan agus do'n sliochd dhligheach nan deigh a bhuineas iad. Eph. iv. 22. Col. iii. 5—9; agus bithidh na h-Ifrinnich gu lèir, ciod air bith seorsa, inbhe, duthaich, no rioghachd d'am bi iad, air an dunadh a mach bho chòir a bhi aca annta.”

Mar sin an uair a fhuair baile Anam-an-duine an còraichean grāsmhor bho laimh Emanueil, còraichean a ta annta fein gu neo-chriochnach ni's farsuinge na ghabhas leigeadh ris anns na briathraibh aithghearr so, thug iad leo iad gu aite na féille, agus léubh an Seanachaidh an sin iad ann an lathair an t-sluaigh uile. An deigh so a dheanamh, thugadh air ais iad gu geataibh a chaisteil, agus an sin ghearradh iad gu maiseach air na dorsaibh ann an litrichibh òir.* 2 Cor. iii. 3. Ier. xxxi. 33. Eabh. viii. 10, chum gu'm biodh iad a ghnath aig Anam-an-duine 'nan sealladh, agus gu'm faiceadh iad ciod an t-saorsa bheannuichte a bhuilich am Prionnsa orra, chum gu'm biodh an aoibhneas air a mheudachadh annta fein, agus an grādh air ath-nuadhachadh do'n deadh Emanuel mōr.

O ciod an t-aoibhneas ! ciod an comhfhurtachd ! ciod an sōlas, a shaoileas tu, a ghabh seilbh air cridheachaibh muinntir Anam-an-duine ? Sheirm iad na cluig, chluich an luchd ciùil, dhanns an sluagh, thug na ceannardan iolach, bha na brataichean a' snāmh anns a ghaoith, agus sheideadh na trombaidean airgid, agus bu bhuidh leis na h-Ifrinnich a nis an cinn a thoirt fodhpa, bha'n aogais coslach ri muinntir a bhiodh fada marbh.

An uair a bha so thairis, chuir am Prionnsa fios air seanairibh Anam-an-duine, agus labhair e riu mu thimchioll na ministreileachd a bha rūn air a shuidheachadh 'nam measg ; ministreileachd a mhinicheadh, agus a theagaisgeadh dhoibh na nithe a bhuineadh do'n staid 'san ām a ta lathair agus 'san ām a ta ri tighinn.

" Oir," ars' asan, " mar bi luchd-teagaisg agus luchd-seolaidh agaibh, cha chomasach dhuibh eolas a bhi agaibh air toil m'Athar, agus mar bi eolas agaibh oirre, is cinnteach nach dean sibh i." Ier. x. 23. 1 Cor. ii. 14.

---

* 'Se cumhnant nan grais a ta air a chiallachadh leis na coraichibh nuadh so ; tha a shochairean air an cuir an ceill an so. Tha e gu bhi air a sgriobhadh air claraibh a *chridhe*. Tha fios aig a chriosduidh gu bheil so uile air son a mhath, agus tha e deanamh gairdeachas ann.

'Nuair a chuir seanairean Anam-an-duine an céill an naigheachd so do'n t-sluagh, thainig am baile gu h-iomlan nan ruith cōmhla,* (oir thaitinn i gu math riu, a thaobh ciod air bith ni a rinn am Prionnsa nis, thaitinn e ris an t-sluagh), agus dh'asluich iad gu leir le aon aonta air a Mhōrachd, gu'n suidhicheadh e ministeirleachd nam measg a theagaisgeadh dhoibh araon lagh agus breitheanas, reachd agus āithne; chum gu'm biodh iad air am foghlum anns na h-uile nithibh maith. Dh'innis e dhoibh gu'm faigheadh iad an achanaich; agus gu'n suidhicheadh e dithis mhinisteirean nam measg, an dara fear dhiubh bho chúirt 'Athair, agus am fear eile de mhuinntir Anam-an-duine.

" Am fear a ta bho'n chùirt,"† ars' esan " is neach e nach 'eil a bheag sam bith ni's lugha inbhe agus urram na m' Athair no mise. 2 Pead. i. 21. 1 Cor. ii. 10. Eoin i. 1. Eoin xvi. 7. 1 Eoin v. 7. Agus is e Ard Rūnair tigh m' Athar-sa, oir is esan a ta, agus a bha a ghnāth na phriomh fhear deachaidh air uile laghaibh m' Athar, agus tha e cho eolach air na h-uile rūn-diomhair, ri m' Athair no rium fein. Seadh, is neach e a ta co'ionann naduir ruinne, agus tha e co'ionann ruinn a thaobh graidh agus dillseachd do dh'Anam-an-duine, agus mar an ceudna a chum a mhath siorruidh a chuir air aghaidh.

" Agus is e so an neach," ars' am Prionnsa, " a dh'fheumas a bhi na ard fhear teagaisg dhuibh: oir is esan, agus esan a mhain, a tha comasach air na h-uile nithe a tha àrd agus os ceann cumhachd naduir a theagasg dhuibh gu soilleir. Is esan a mhain, an TI sin d'an aithne doighean agus rùidean m' Athars' aig a chūirt, ni mo a ta neach air bith eile co comasach ris-san gu bhi leigeadh ris cionnas a tha cridhe m' Athar aig gach ām, anns gach ni, 's air gach aobhair a thaobh Anam-an-duine. Oir mar nach aithne do dhuine sam bith nithe dhuine, ach an spiorad sin a ta ann an duine. Eoin xiv. 26; xvi. 13. 1 Eoin ii. 27, ceart mar sin cha'n aithne do dhuine sam bith nithe m' Athar-sa ach d' a Rūnair urramach agus cumhachdach. Ni mō is urrainn neach sam bith (ann an coimeas ris-san) innseadh do dh'Anam-an-duine ciod a ni iad a chum iad fein a choimhead ann an gradh m' Athar-sa. Mar an ceudna, is esan a ta comasach nithe a chaidh as bhur beachd a thoirt gu bhur cuimhne, agus is urrainn nithe ri teachd innseadh dhuibh. Uime sin, feumaidh sibh am barrachd meas a bhi agaibh air an fhear-theagaisg so, araon ann bhur cāileachdaibh agus ann bhur breithnichibh, na bhitheas agaibh air a chuid eile de bhur luchd-teagaisg; cha'n urrainn e bhi nach dean mōrachd a phearsa oirdheirceas a theagaisg, agus co ro ealanta 'sa tha e chum comhnadh a dheanamh ribh ann an achanaichibh a chuir suas a dh'ionnsuidh m' Athar air son cobhair, ann an doigh a thaitneas ris, bhur ceangal gu gaol a thoirt dha, eagal a bhi oirbh roimhe, agus an aire thoirt nach cuir sibh doilghios air. 1 Tesal. i. 5, 6.

---

* Na deadh smuaintean cumanta. † An Spiorad Naomh.

"Is urrainn d'an TI so beatha agus lùths a chuir anns na h-uile ni a their e; seadh, agus a chuir ann bhur cridhibh mar an ceudna. Is urrainn an TI so faidhean a dheanamh dhibh, agus a thoirt oirbh gu'n innis sibh ciod a bhitheas ann an deigh so. Gniomh. xxi. 10, 11. Is ann leis an neach so a dh'fheumas 'ur 'n uile achanaichean a chuireas sibh a dh'ionnsuidh m' Athair agus do m' ionnsuidh-sa bhi air an deachdadh; agus as easbhuidh a chomhairle agus a sheoladh-san fhaotuinn an toiseach, na tigeadh ni sam bith a steach do bhaile no do chaisteal Anam-an-duine, air eagal gu'n grainich agus gu'n cur e doilgheas air an neach urramach so. Iud. 20. Eph. vi. 18. Rom. viii. 26. Taisb. ii. 7, 11, 17, 29. Eph. iv. 30. Isa. lxiii. 10.

" Thugaibh an aire, tha mi 'g radh, nach cràdh sibh e, oir ma chràdhas faodaidh e cogadh 'n 'ur 'n aghaidh, agus ma 's e 's gu'm bi e aon uair air a bhrosnachadh leibhse, gu e fein a chuir ann an ordugh catha 'n 'ur 'n aghaidh, is duilghe dhuibh sin na ged rachadh da legion deug, a chuir bho chùirt m' Athair a' chogadh ribh.

" Ach ma dh'eisdeas sibh ris agus ma ghradhaicheas sibh e; ma bheir sibh sibh fein thairis d'a theagasg, agus gu'n iarr sibh conaltradh agus comunn a chumail ris, chi sibh gur e deich cuairt is fearr na ni sam bith anns an t-saoghal air fad. Seadh, doirtidh e mach gaol m' Athar ann 'ur cridheachaibh, agus cha bhi sluagh ann co glic agus co beannaichte ri muinntir Anam-an-duine.' Rom. v. 5. Eph. i. 13, 14.

An sin ghairm am Prionnsa air an t-seann duine uasal, Fear-na-coguis, a bha roimh sin na Sheanachaidh ann an Anam-an-duine, agus dh'innis e dha, bho'n a bha esan sàr eolach air lagh agus air riaghladh a bhaile, agus mar an ceudna, deas-chainnteach, agus comasach air toil a mhaighstire a chuir an céill gu cothromach dhoibh, a thaobh nan uile ghnothaichean saoghalta agus cumanta, uime sin, gu'n deanadh e esan cuideachd 'na mhinisteir ann am baile maiseach Anam-an-duine, a thaobh gach uile lagh, reachd, agus breitheanas a bhuineadh do'n bhaile iomraideach sin. "Ach cha'n fhaod thu" ars' am Prionnsa, a bhi teagasg ach deadh bheusan modhanail, agus dhleasnasan daonna agus nadurach,* ach na gabh a dhanadas ort fein a dhol a dh'fhoillseachadh nan diomhaireachdan arda sin a ta foluichte ann an uchd Shaddai m' Athar, oir cha'n aithne do dhuine sam bith na nithe sin, 's cha mhò is urrainn do neach air bith am foillseachadh ach do Rùnair m' Athar-s' a mhain.

"'S ann de mhuinntir Anam-an-duine tha thusa, ach tha'n t-Ard Rùnair a' fantuinn maille ri m' Athair; uime sin, mar is aithne dhuitsa laghan agus gnathan a bhaile, is amhuil sin is aithne dhasan toil m' Athair agus na nithe bhuineas dha. Air an aobhar sin, Fhir-na-coguis, ged rinn mise thu a' d' mhinisteir agus a' d' shearmonaiche do'n bhaile, gidheadh, a thaobh na nithe is aithne do'n Ard Rūnair, agus a theagaisgeas e do'n t-sluagh so, na nithe sin feumaidh tusa ionnsachadh uaithe agus a bhi a' d' fholumach aige, co math ris a chuid eile de mhuinntr Anam-an-duine.

"Fumaidh tu, air an aobhar sin, a dhol da ionnsuidh-san, air son fiosrachadh agus eolas air na h-uile nithe ārd agus diomhair; oir ged a tha spiorad 'san duine, is eiginn do anail an neach so tuigse a thoirt dha. Iob xxxii. 8. Uime sin, a Sheanachaidh, bi iriosal, agus cuimhnich gu bheil na h-Ifrinnich nach do ghleidh an ceud inbhe, ach a dh'fhag an aite-comhnuidh fein, nam priosanaich a nis anns an t-slochd, bi-s' uime sin, toilichte le do staid.

---

* 'Se an Spiorad Naomh a dh'fheumas a ghnath a bhi na ard fhearteagaisg agus na aon fhear-foghlum air na nithibh sin a bhuineas do shlainte. Tha a choguis, fo a riaghladh-san, gu bhi toirt rabhaidh, agus a' seoladh ar giulan a reir lagh Dhe.

"Rinn mi thus' a' d' fhear-ionaid m' Athar air an talamh, anns na nithibh a dh'ainmich mi cheana; agus bithidh cumhachd agad iad sin a theagasg do dh'Anam-an-duine, seadh, agus an smachdachadh, mur bi iad deonach eisdeachd ri t'iarrtasaibh-sa chum an deanamh.

"Agus a Sheanachaidh, a chionn gu bheil thusa sean agus lag, leis co liutha droch laimhseachadh 'sa fhuair thu, uime sin tha mis' a' toirt comas dhuit uair air bith is aill leat, a dhol a dh'ionnsuidh mo thobar, agus mo phiob fhiona-sa, agus òl as á sin gu saor de fhuil m' fhion-dhearc-sa oir tha fion a ghnath a' ruith á mo phiob-fhionasa.* Leis a so a dheanamh, cuiridh tu air falbh gach leann-tāth salach, agus cronail, á do chridhe agus á do ghoile. Soillsichidh e mar an ceudna do shuilean, agus neartaichidh e do chuimhne chum gach ni a theagaisgeas Rūnair Ard-urramach an Righ a ghabhail a stigh agus a chumail"

An uair a chuir am Prionnsa crioch air labhairt mar so, agus a ghabh Fear-na-coguis an dreuchd le mōr bhuidheachas, labhair e gu sonruichte ri muinntir a bhaile:—

"Faicibh," ars' am Prionnsa ri Anam-an-duine, "mo ghradh agus mo churam d'ar taobh, chuir mi ris gach sochair eile dheonaich mi dhuibh, an trocair so; luchd-searmonachaidh a chomharrachadh dhuibh, tha'n Rūnair uasal, urramach gus na h-uile diomhaireachd arda theagasg dhuibh; agus tha'n duine uasal so," agus e sothadh ri Fear-na-coguis, gus na h-uile nithe saoghalta a theagasg dhuibh, oir is e sin a dhreuchd-san. Cha'n 'eil e air a bhacadh bho ni sam bith a chual' e aig an Ard Rūnair a chuir an céill dhuibh ; ach a mhain cha'n fhaod e a ghabhail air fein a bhi na fhear-foillseachaidh nan diomhaireachdan arda sin ; oir is ann aig an Ard Rūnair a mhain a tha eolas, ughdarras agus cumhachd chum am foillseachadh agus am mineachadh do dh'Anam-an-duine. Faodaidh esan, agus mar an ceudna a chuid eile de mhuinntir a bhaile labhairt umpa ; seadh, agus mar a bhitheas cothrom aca, faodaidh iad am farrach air cāch a cheile chum math an iomlan dhiubh. Bu mhath leam gu'n tugadh sibh fainear na nithe so agus gu'n deanadh sibh iad, oir bithidh iad sin chum 'ur beatha, agus 'ur lathachan a shineadh.

---

* 'S ann a mhain le bhi sior dhòl a dh'ionnsuidh fuil Chriosda mar air a doirteadh air ar son-ne, is urrainn ar coguisean a bhi air an glanadh, agus a bhitheas sinn comasach chum seirbhis a dheanamh do'n Dia bheo. Eabh. ix 14.

" Theirinn aon ni fathast ri mo Sheanachaidh ionmhuinn, agus ris an iomlan de bhaile Anam-an-duine ; cha'n fhaod sibh taic no earbsadh a' chur á ni sam bith dhe na bheil ughdarras aig an t-Seanachaidh a theagasg dhuibh, a thaobh 'ur dūil agus 'ur dochas mu'n ath-shaoghal ; tha mi 'g radh, mu'n ath-shaoghal, oir tha mi a' runachadh saoghal eile a thoirt do dh'Anam-an-duine 'n uair a thig crioch air an t-saoghal so dhuibh; ach air son an ni sin, feumaidh sibh gu h-iomlan 'ur taic a leigeadh air agus a bhi an urradh ri 'ur fear-teagaisg de'n cheud orduigh. Seadh, cha'n fhaod an Seanachaidh fein sūil a bhi aige ri beatha bho na nithibh sin a ta e fein a' foillseachadh, feumaidh 'earbsa air son an ni sin a bhi air a steidheachadh air teagasg an t-searmonaich' eile. *Mar an ceudna, thugadh an Seanachaidh an aire, nach gabh e teagasg sam bith, no ceann teagasg, ged a

---

* Gabh beachd air so.

bhiodh e a reir eolas riaghailteach fein, mar 'eil e air a thoirt dha le 'ard fhear-teagaisg."

An deigh do'n Phrionnsa nithe a shuidheachadh mar so ann an Anam-an-duine, chaidh e air aghaidh a thoirt rabhaidh fheumail do sheanairibh a bhaile, cionnas a bhuineadh iad ris na ceannardaibh oirdheirc agus urramach a bha maille ris-san bho chũirt 'Athar. "Tha gràdh aig na ceannardaibh so," ars' esan, "do bhaile Anam-an-duine, agus tha iad fior fhreagarrach agus ro dhìleas gu cathan Shaddai a chur an aghaidh nan Ifrinneach, chum am baile a theasairginn. Uime sin, tha mi a' sparradh oirbhs'," ars' esan, "O a luchd-aiteachaidh Anam-an-duine, a tha a nis a' soirbheachadh, nach buin sibh gu reasgach ri mo cheannardaibh-sa no ri 'n daoinibh; bho'n is daoine iad a thaghadh a mach á moran air son math a bhaile[1] agus ged a tha cridheachan agus aghaidhean leomhannan aca, uair air bith a ghairmear iad chum cogadh ri eas-cairdibh an Righ, agus ri naimhdibh baile Anam-an-duine; gidheadh, ma ni am baile a bheag sam bith de thaire orra, bheir e an tapadh agus am misneach uapa;[2] uime sin, gradhaichibh agus altrumaibh iad, cuidichibh leo, cuiribh ann 'ur 'n uchd iad, agus cha'n e a mhain gu'n cog iad air 'ur son, ach fuadaichidh iad air falbh uaibh na h-uile Ifrinneach a tha 'g iarraidh 'ur leir sgrios, agus a sgriosas sibh ma bhitheas e so dheanta dhoibh.

"Ma tharlas do h-aon air bith de na ceannardan so a bhi tinn no lag, agus neo-chomasach air an dreuchd ghraidh sin a choimhlionadh, tha iad a' durachdainn a dheanamh le'n uile chridhe, agus a ni iad 'nuair a ta iad slān fallan, (Eabh. xii. 12. Isa. xxv. 3.) na deanaibh dimeas no tāir orra, ach an àite sin neartaichibh agus misnichibh iad, ged bhiodh iad anmhuinn agus ullamh gu bàsachadh; oir is iad 'ur balladh-dionaidh, 'ur freiceadan, 'ur geatachan, 'ur glasan, agus 'ur croinn-druididh. Taisb. iii. 2. 1 Tesal. v. 14. Agus am feadh a tha iad lag 's nach urrainn iad moran a dheanamh, na bithibh 'g earbsa nithe mōra uatha, oir is mò tha dh'fheum aca air cobhair fhaotuinn uaibhse: gidheadh an uair a tha iad air ghléus, tha fhios agaibh ciod an treubhantas, agus na luth-chleasan cogaidh is urrainn doibh a' dheanamh, agus a ni iad air 'ur son.*

---

[1] Grasan air an taghadh bho shubhailcibh cumanta.

[2] Cha'n urrainn do Shatan ar grasan a lagachadh mar is urrainn duinn fhein.

" A thuilleadh air sin ma bhitheas iadsan lag, cha'n urrainn baile Anam-an-duine a bhi laidir; ma bhitheas iadsan laidir an sin cha'n urrainn Anam-an-duine a bhi lag: cuimhnichibh mar an ceudna, ma bhitheas iadsan euslan, gur ann de'n bhaile fein a ghabh iad an galair; uime sin, tha bhur tearuinnteachd fein an urradh ri'n slainte-san agus ris an di-bheatha bheir sibh dhoibh.

" Na nithe so thuirt mi ribh, do bhrigh gu bheil gradh agam dhuibh: Uime sin, thugaibh an aire gu'm bi sibh toigheach anns na h-uile nithibh a dh'āithn mise dhuibh, a chionn gur sluagh sibh aig am bheil an leas mar mhuinntir fa leth, an earbsa ri orduighibh agus ri aitheantaibh 'ur Tighearn a choimhead. 'San ath àite, O Anaman-duine, tha mi a' toirt faireachadh dhuibh, mu thimchioll nan nithe mu'n bheil feum agaibh air rabhadh fhaotuinn, a dh'aindeoin an t-ath-leasachadh a ta aig an ām air a dheanamh ann 'ur measg, uime sin eisdibh rium gu furachair. Tha sār fhios agam-sa, agus bithidh fios agaibh fein an deigh so, gu bheil cuid a dh'Ifrinnich choirbhte agus do-reitichte fathast a' fantuinn ann an Anam-an-duine, a tha mu thráth, a' deilbh as-innleachdan cuilbheartach 'nur 'n aghaidh am feadh a tha mis' a lathair maille ribh, agus an uair a bhitheas mis' as an lathair, a chleachdas gu h-aon-sgeulach an tuilleadh dichill chum 'ur toirt gu leir-sgrios, agus gu staid fada nis miosa na trailleachd na h-Eiphit; is iad cairdean follaiseach Dhiaboluis, uime sin, bithibh air 'ur faicill. Mata vii. 21, 22. B' abhaist dhoibh còmhnuidh a' ghabhail maille ri 'm Prionnsa anns a chaisteal, an uair a bha Às-credimh na Mhorair air a bhaile so, ach bho thainig mise an so tha iad a' fuireach mar is trice 's na h-iomallaibh agus anns na ballachaibh, agus rinn iad dhoibh fein ann an sin garaidhean agus uamhan, tuill agus frogan agus daignichean laidir. Rom. vii. 18. Uime sin, O Anam-an-duine! 's ann is ro dhuilghe a bhitheas e dhuitse an glacadh, an claoidh, agus an cur gu bās, a reir āithne m' Athar-sa. Ni mo is urrainn sibh an glan chuidhteachadh, ni's lugha na leagas sibh sios ballachan 'ur baile, ni nach bu mhaith leam sibh a' dheanamh air chor sam bith.[1] Am bheil sibh a' farraid rium, 'Ciod a ni sinn ma ta?' Bithibh-sa dichiollach, agus bithibh fearail; gabhaibh beachd air an daingnichibh, faighibh a mach na h-āitean a tha iad a' taghal, thugaibh an ionnsuidh orra, agus na deanaibh sìth riu; ciod air bith āit' am bheil iad a' tàmh, a' tathaich, no g'am folach fein, no ciod air bith cumhachan sìthe a thairgeas iad dhuibh, fuathaichibh iad; agus bithidh na h-uile cùis gu math eadar sibhse agus mise. Agus a chum gur ann is fearr a dh'fhaodas sibh an eadar-dhealachadh bho dhuchasaich Anam-an-duine, bheir mi dhuibh ainmean an cinn-fheadhna; eadhon, iad so a leanas: Striopachas, Adhaltrannas Mortadh, Fearg, Mi-naire, Ceilg, Droch-shuil, Misg, Ruidhteireachd, Iodhal-aoradh, Druidheachd, Connsachadh, Co-fharpus, Corruich, Comhstri, Aimhreite, Saobh-chreididh. Is iad so cuid de'n cinn-fheadhna-san, O Anam-an-duine! a dh'iarras do thilgeadh bun os ceann gu brath: tha mi 'g radh, gu bheil iad so am folach ann an Anam-an-dùine, ach seall le geur-bheachd ann an lagh do Righ, agus chi thu an sin an dealbh 'san cruth agus comharraidhean eile leis am faod thu an aithneachadh.*

---

* Is iad na ceannardan ministeirean an t-soisgeil, thugamaid an aire cia mar a bhuineas sinn riu.

---

[1] Cha bu mhaith le Criosd gu'n cuireamaid as dhuinn fein chum ela a sin gu'n sgriosamaid 'ur peacanna.

"Uime sin, b'āill leam gu'm biodh aithne chinnteach agaibh orra, O bhail' Anam-an-duine, ma cheadaichear dhoibh so a bhi ruith air ais agus air adhairt mu'n cuairt do'n bhaile mar is miann leo, grad ithidh iad suas 'ur 'n innidh mar nathraichean neimhe; puinnsionaichidh iad 'ur ceannardan, gearraidh iad feithean 'ur saighdearan, brisidh iad cloidhean agus croinn-druididh 'ur geatachan, agus tionndaidh iad 'ur bàile a tha nis cho ro aillidh, gu bhi na fhasach aonaranach, agus na chārn sgrios. Uime sin, chum gu'n gabh sibh misneach gus na slaoightearan so a' chur an laimh ge b'e air bith āit' am faigh sibh iad, tha mi a' toirt dhuibhse a Mhorair-a-bhaile, a Mhorair-na-toil, agus a Sheanachaidh, maille ri uile luchd-aiteachaidh Anam-an-duine, lān chumhachd agus ughdarras, rannsachadh air son na h-uile seorsa Ifrinneach, ge b'e āit' am faigh sibh iad 'gam folach fein an taobh a stigh, no an taobh a muigh de bhallachaibh a bhaile, an glacadh agus an crochadh. Shuidhich mi ministreileachd sheasmhach 'n 'ur measg, agus mo cheud cheithir cheannardan a thainig an aghaidh maighstir agus triath nan Ifrinneach a bh'ann am bail' Anam-an-duine, ma bhitheas feum air, agus ma dh'iarrar orra e, teagaisgidh iad sibh cha'n ann a mhain gu h-uaigneach, ach searmonaichidh iad do'n bhaile gu follaiseach araon teagasg math agus fallain, a threoraicheas sibh air an t-slighe. Ni iad searmon dhuit gach seachduin, seadh, ni gach latha, ma bhitheas feum air, O Anam-an-duine! agus teagaisgidh iad teagasgan co feumail duit, agus ma's e 's gu'n toir thu fainear iad, ni iad math dhuit mu dheireadh. Agus thoir an ro aire nach caomhainn thu na daoine sin a chaidh àithneadh dhuit a ghlacadh agus a cheusadh."

---

* Ged nach 'eil aig na truaillidheachdan, a tha fantuinn anns a chriosduidh, seilbh air a chridhe, gidheadh tha iad fathast am folach 'san leth a stigh dheth, ach le beachd-smuaineachadh durachdach air focal De tha iad air am faighinn a mach agus air an aithneachadh.

"A nis, mar chomharraich mise mach na slaoightearan air an ainm, thugaibh an aire, snaigidh cuid diubh a steach 'n 'ur measg fein chum 'ur mealladh, agus gabhaidh iad orra bhi gle èudmhor air son diadhachd.[1] Agus mur dean sibhse faire, ni iad ni's mo chàll dhuibh na tha sibh a' smuaineachadh. Taisbeanaidh iad so iad fein dhuibh air chaochladh doigh na rinn iad sin a dh'ainmicheadh roimhe. Uime sin, deanaibh faire agus bithibh stuama, agus na ceadaichibh dhuibh fein a bhi air 'ur brath."

Air do'n Phrionns' am baile a' chur an òrdugh as ùr, agus a theagaisg e iad anns na nithibh a bha feumail air an son, an sin shonruich e lā eile anns am builicheadh e tuilleadh comharradh urraim air bail' Anam-an-duine; comharradh a dheanadh an eadar-dhealachadh bho na h-uile sluagh a ta chòmhnuidh ann an rioghachd a Chruinne-che. Cha b'fhada gus an d'thainig an latha chomharraicheadh, agus choinnich am Prionns' agus a sluagh aig lūchairt an Righ, far an do labhair Emanuel riu mar a leanas. "M'Anam-an-duine, 'sann a tha an ni sin a tha mise gu dheanamh,[1] gu bhur deanamhs' aithnichte do'n t-saoghal gur leam-sa sibh, agus mar an ceudna, gu bhur 'n eadar-dhealachadh ann 'ur sealladh fein bho gach uile mhealltair a dh'fhaodas goid a stigh 'nur measg."

---

[1] Rabhadh gu'n bhi air ar mealladh le aingidheachd spioradail.

An sin dh'āithn e dhoibhsan a bha 'ga fhritheal-adh a dhol do àite-coimhead an ionmhais, agus na trusganan geal agus dealrach a thoirt leo, "a dh'ullaich mise agus a thaisg mi'" ars' esan "air son Anam-an-duine." An sin thug iad leo na deiseachan geala, agus chaidh an sgaoileadh a mach fa chomhair an t-sluaigh, Taisb. xix. 8.; agus thugadh comas dhoibh an ghabhail agus an cur umpa a reir meud gach neach. Mar sin, chaidh an sluagh a sgéudachadh le anart grinn, geal agus glan.

An sin thubhairt am Prionnsa riu, "Is e so, O Anam-an-duine, m' éideadh shuaicheantais-sa, agus an comharradh leis am bheil mo sheirbhisich air an aithneachadh seach muinntir eile. Seadh, is ni so a tha mi toirt do gach uile is leam, agus as easbhuidh nach ceadaichear do dhuine sam bith mo ghnuis fhaicinn. Uime sin, caithibh iad air mo sgāth-sa, a thug dhuibh iad, agus mar an ceudna, nam b'āill leibh gu'n aithnichte leis an t-saoghal gur leam-sa sibh."

(A nis, an saoil sibhse cionnas a dhealraich

---

[1] Glaine agus naomhachd.

Anam-an-duine ? Bha e maiseach mar a' ghealach, glan mar a ghrian, agus uamhasach mar armailt le'm brataichibh.)

" Cha'n 'eil prionnsa, no righ, no duine cumhachdach anns a Chruinne-che, a tha toirt an éideadh so ach mi fein ; uime sin mar thubhairt mi ribh cheana, bithidh sibh air 'ur 'n aithneachadh leis gu'm buin sibh dhomhsa.

" A nis" ars' esan, " thug mi dhuibh mo chulaidh-shuaicheantais, bheiream dhuibh mar an ceudna āithne mu thimchioll nan trusganan so ; agus feuchaibh gu'n toir sibh deadh aire do mo bhriathraibh.

1. " Cumaibh oirbh iad na h-uile latha, eagal gu'n saoil muinntir eile air uairibh nach buin sibh dhomhsa, Ecl. ix. 8.

2. " Cumaibh a ghnath geal iad oir is easurram dhomhsa iad a bhi salach, Taisb. iii. 2.

3. " Uime sin, trusaibh bho'n talamh iad chum 's nach bi roisgean orra.

4. " Thugaibh an aire nach cāill sibh iad, air eagal gu'n imich sibh lomnochd agus gu'm faic iad 'ur naire.

5. " Ach ma shalaicheas sibh iad (ni a b'oil leam-sa, ach a b'ait le Diabolus), greasaibh gus an ni sin a dheanamh a ta sgriōbhta ann mo lagh, Taisb. vii. 15, 17, chum as gu'n seas sibh fathast, agus nach tuit sibh fa m' chomhair, agus fa chomhair mo righ-chathrach, Luc. xxi. 36. Mar an ceudna, 'se so an doigh gu thoirt ormsa nach fag agus na treig mi sibh am feadh a bhitheas sibh an so, ach gu'm fan mi ann am bail' Anam-an-duine gu brath."

A nis, bha Anam-an-duine, agus a luchd-aiteachaidh, mar shéula air laimh dheas Emanueil. C'àit' a nis an robh baile, no cathair, no comunn a choimeasaicheadh Emanuel ri Anam-an-duine ?

Baile air a shaoradh bho chumhachd Dhiaboluis! Baile dh’an robh spéis aig an Righ Saddai, agus a chuir e Emanuel gu ath-chosnadh bho uachdaran an t-sluichd iochdraich; baile anns am b’ionmhuinn le Emanuel cōmhnuidh a ghabhail, agus a roghnaich e air son ionad-taimh rioghail; baile a dhaingnich e air a shon fein. Bha aig Anam-an-duine nis, Prionnsa ro urramach, ceannardan, agus luchd-cogaidh oirdheirc, àirm dhearbhta, agus trusganan co geal ris an t-sneachd. Agus is mòr fiach nan sochairean sin; nam b’urrainn Anam-an-duine am meas mar sin, agus feum a dheanamh dhiubh a chum na criche air son an do bhuilicheadh orra iad.

An uair a chuir am Prionnsa crioch air a bhaile chur an òrdugh mar so, a thaisbeanadh gu’n robh mòr thlachd aige ann an oibribh a lamhan, agus gu’n robh taitneas aig’ anns a mhath a rinn e air son Anam-an-duine, dh’ōrduich e a bhrataich fein a thogail suas air barra-bhallaibh a chaisteil. Agus an sin,—

1. Thainig e shealltuinn orra gu minig; cha robh latha nis nach d’thainig, an darna cuid esan d’an ionnsuidh-san, no seanairean Anam-an-duine d’a ionnsuidh-san gu’luchairt. 2 Cor. vi. 16. A nis dh’imicheadh iad cuideachd, a’ còmhradh mu thimchioll gach ni mòr a rinn e, agus a gheall e fathast a dheanamh air son a bhaile. Is minig a bhiodh e fein agus Morair-a-bhaile, Morair-na-toil, agus am fo-shearmonaiche còir Fear-na-cogais, agus an Seanachaidh, cuideachd mar so. Cia co grasmhor! co gradhach! co suairce! agus co caoimhneil agus a bhuin am Prionnsa beannaichte so ri bail’ Anam-an-duine! anns gach sraid, anns gach garadh, agus anns gach aite eile gus an d’ thainig e, fhuair na bochdan a bheannachd;[1] seadh,

---

[1] Smuiantean acrach.

phogadh e iad, agus nam biodh iad tinn chuireadh e a lamhan orra agus dheanadh e slan iad.[1] Mhisnich e mar an ceudna na ceannardan gach la, theagamh gach uair de'n latha, le 'lathaireachd agus le 'bhriathraibh grasmhoir; oir faodaidh sibh a thuigsinn gu'n cuireadh fiamh-ghaire fhaicinn air-san riu, tuille treoir, tuille beatha, agus calmachd annta, na ni sam bi h eile fo'n ghrein.

Bhiodh am Prionnsa nis a' toirt cùirmean doibh, agus bhiodh e maille riu am bichiontas; is gann seachduin a rachadh seachad gun chūirm. 1 Cor. v. 8. Rinn sinn iomradh air aon fheisd a bh'aca mar ri cheile, ach bha leithid sin ni bu ghnathaichte aca nis; bha na h-uile latha nis na lathacuirme do dh'Anam-an-duine. Agus an uair a thilleadh iad gu'n aitibh-taimhe, cha b'ann le laimh fhalamh a leigeadh e air falbh iad, gheibheadh iad fainne,[2] slabhraidh òir,[3] lamh-fhaile,[4] clachgheal[5] no ni-eiginn eile; bha Anam-an-duine nis co ionmhuinn leis agus co priseil 'na shealladh.

2. An uair nach tigeadh na seanairean agus muinntir a bhaile d'a ionnsuidh-san, chuireadh esan pailteas teachd-an-tir d'an ionnsuidh-san; lòn a thainig bho'n chuirt, fion agus aran a dheasaicheadh air son bōrd 'Athar; chuireadh e a leithid so do bhiadh soghair d'an ionnsuidh, agus chomhdaicheadh e am būird leis air achd, 's co sam bith a chitheadh e gu'n aidicheadh e nach b'urrainn a shamhuil a bhi air fhaicinn ann an rioghachd air bith eile.

3. Mur tigeadh Anam-an-duine a shealltuinn air co tric 's bu mhiann leis, rachadh esan a mach

---

[1] Faic an sonas a th'ann a bhi dluth ri Dia. [2] Comharradh air aonadh. [3] Comharradh air urram. [4] Comharradh air maise. [5] Comharradh air maitheanas.

d'an ionnsuidh, bhuaileadh e aig an dorsaibh, agus dh'iarradh e comas dol a stigh, chum 's gu'm biodh cairdeas air a chumail suas eadar e fein agus iadsan; nan cluineadh iad e agus gu'm fosgaladh iad dha, mar bu tric leo dheanamh, nam biodh iad aig an tigh,[1] an sin dh'ath-nuadhaicheadh e a ghaol dhoibh, agus dhaingnicheadh se e, le comharradh as ūr air a chairdeas a bha mairsinn. Taisb. iii. 20. Dan. v. 2.

Nach b'iongantach an sealladh a nis a bhi faicinn, anns an dearbh aite 'san robh a chōmhnuidh aig Diabolus uair-eiginn, agus far an d'thug e aoidheachd do na h-Ifrinnich chum leir-sgrios Anaman-duine ach beag, Prionnsa nam Prionnsa 'na shuidhe aig itheadh agus aig ōl maille riu, agus a cheannardan tréun, a luchd-cogaidh, na trompadairean maille ri fir-chiūil agus mnathan-ciūil 'Athar, 'nan seasamh mu'n cuairt doibh a frithealadh orra! Bha cupan Anam-an-duine a' cur thairis a nis, bha 'amraichean a' sruthadh fiona nis, dh'ith e nis smior a chruithneachd, agus dh'òl e mil agus bainne as a charraig! A nis, thubhairt e, " Cia mōr a mhaitheas dhomh! oir bho'n uair a fhuair mi deadh-ghean 'na shuilibh, cia urramach a bha mi!"

Dh'ōrduich am Prionnsa beannuichte feardreuchd as 'ur anns a' bhaile, neach ro chiatach d'am b'ainm Sith-Dhe, Col. iii. 15. Chuireadh an duine so os ceann Mhorair-na-toil, Mhorair-a-bhaile, an t-Seanachaidh, Fearr na-coguis, Fear-na-h-inntinn, agus os ceann an iomlan de mhuinntir Anam-an-duine. Cha b'ann de mhuinntir a bhaile bha e, ach thainig e maille ri Prionnsa Emanuel bho'n chuirt. Bha comunn mōr eadar e fein agus an Ceannard Creidimh, agus an Ceannnard Deadh-dhochas: tha cuid ag radh gu'n robh iad deala, agus is e sin mo bharail fein cuideachd, Rom. xv. 13. Rinneadh an duine so na lān uachdaran air a bhaile, gu h-āraid air a' chaisteal, agus bha an Ceannard Creidimh gu chobhar an sin. Agus ghabh mi beachd shonruichte, am feadh a chaidh na h-uile ni air adhart ann an Anam-an-duine mar bu mhiann leis an duin'-uasal shuairce so, gu'n robh am baile ann an staid ro shona. Cha robh a nis eas-cordadh, trod, no gniomharan ain-diadhaidh sam bith air feadh a bhaile; dh'fhan gach duine ann an Anam-an-duine dlùth air ceann a mhathais fein. Thug na h-uaislean na h-oifigich, na saighdearan, agus na h-uile bh'ann an dréuchd, an aire do'n ni a dh'āithneadh. Agus a thaobh mnathan agus clann a bhaile, [1] chaidh iad mu'n cuairt d'an gnothaichibh gu h-aoibhneach, a' sior obair agus a' sior sheinn bho mhoch-thrath gu feasgair; air chor a's nach robh ni ri fhaotuinn anns a bhaile gu h-iomlan, ach cairdeas, sìth, aoibhneas, agus slainte. Agus mhair so ré an t-samhraidh ud uile.

---

[1] An cunnart a th'ann an smuaintibh seachranach.

Ach bha duine ann am baile Anam-an-duine d'am b'ainm Neo-churam-feolmhor; agus an deigh na chaidh de throcair a bhuileachadh air Anam-an-duine, thug an duine so e gu trāilleachd agus daorsa mhòr agus ghoirt. Tha cunntas aithghearr air fein agus air a ghniomharaibh mar a leanas: An uair a ghabh Diabolus sealbh air a bhaile an toiseach, thug e leis aireamh mhōr de dh'Ifrinnich, agus nam measg bha fear d'am b'ainm an Duine-mi-fhein, [2] ceatharnach a bha co smioral, tapaidh ri aon air bith aig an robh sealbh an trāth sin air Anam-an-duine. Air do Dhiabolus a thuigsinn gu'n robh am fear so na dhuine teoma agus dalma, chuir se e a thoirt gu buil iomadh droch-bheart eucorach, ni a shoirbhich leis ni b'fhearr, agus air dhoigh a thug ni's mo de thaitneas d'a thriath, na b'urrainn a mhòr chuid dhiubhsan a thainig maille ris bho'n t-slochd a dheanamh. Uime sin, air dha fhaicinn gu'n robh e co freagarrach ris an ni a bha 'na bheachd, dh'ārdaich e gu inbhe e, agus rinn se e an ath dhuine do Mhorair-na-toil, mu thimchioll an do labhair sinn moran a cheana. A nis air do Mhorair-na-toil a bhi ro bhuidheach air 'san àm sin, thug e dha a nighean, Baintighearna-gun-eagal, na mnaoi. B'e an Neo-churam-feolmhor so, mac an Duine-mi-fhein, agus na Baintighearna-gun-eagal. Air do leithid so a phosaidhean neonach a bhi air an deanamh ann an Anam-an-duine, bha'n sluagh co mōr air an toinneamh air a cheile, 's gu'm bu chruaidh an ni ann an cuid a chōirean, fhaotuīnn a mach co bha de dhūchasaich a bhaile agus co nach robh, oir b'ann de shliochd Mhorair-na-toil an Neo-churam-feolmhor so, ged a b'Ifrinneach a thaobh nadur a b'athair dha.

---

[1] Breithneachadh naomh, deadh smuaintean.

[2] Fein-speis.

Chaidh an Neo-churam-feolmhor so gle mhōr r'a athair agus r'a mhathair, bha e feineil, bha e gun eagal, agus bha e na fhear tur beadaidh; cha robh naigheachd, no teagasg, no atharrachadh, no bruidhean mu atharrachadh, a dh'fhaodadh aig àm air bith a bhi dol air adhart ann an Anam-an-duine, nach fheumadh Neo-churam-feolmhor ni-eiginn a bhi aige ri 'g rādh mu dheibhinn: ach chuireadh e cūl riu-san bu laige shaoileadh e, agus bhiodh e an cōmhnuidh air an taobh bu treise bhiodh. *

A nis an uair a rinn Saddai cumhachdach agus

---

* A luch-aideachaidh an t-soisgeil, bithibh air 'ur faicill an aghaidh Neo-churam-feolmhor! bheir e oirbh buin a' chur ann 'ur socharaibh, an aite sealltuinn a mhain ri Iosa bhur Tighearna agus 'ur Maighistir.

Emanuel a mhach cogadh ri Anam-an-duine, bha an Neo-churam-feolmhor so gle theoma, agus mhisnich e iad 'nan ceannairc, agus chuir e thuige iad gu bhi fearail cruaidh gu cur an aghaidh armailtean an Righ ; ach an uair a chunnaic e gu'n do ghlacadh bail' Anam-an-duine, agus na thachair an deigh sin, ghabh e air fein seirbhis a' dheanamh do'n Phrionnsa an aghaidh a naimhdean.

Agus air dha meud-eiginn eolais fhaotuinn air sin a bha taitneach do dh'Emanuel, ghabh e air fein dol an cuideach muinntir a bhaile. A nis bha fhios aige gu'n robh cumhachd agus neart Anam-an-duine mōr, agus gu'n taitneadh e ris an t-sluagh, nam moladh e an spionadh agus an glōir. Uime sin, thoisich e air labhairt mu chumhachd agus mu neart Anam-an-duine, agus bha e a' cumail a mach gu dian nach b'urrainn e bhi air a ghlacadh. Bhiodh e an darna h-uair a' moladh nan ceannardan, agus an croinn-thabhuill, agus an reitheachan-cogaidh, agus an uair eile a' moladh am ballachan-dionaidh, agus an daingnichean laidir ; agus na dheigh sin, ag cur an cèill nan dearbhachdan a bh'aca bho'm Prionnsa, gu'm biodh Anam-an-duine sona gu bràth. An uair a chunnaic e gu'n do dhruigh a chainnt air cuid de mhuinntir a bhaile, lean e air labhairt, agus aig siubhal dha bho shràid gu sràid, bho thigh gu tigh, agus bho dhuine gu duine, cha mhōr nach d' rinn e Anam-an-duine co feolmhor mi-churamach ris fein ; mar sin chaidh iad bho chonaltradh gu cūirmibh, agus bho chùirmibh gu fearas-chuideachd, agus mar sin sios ; (a nis bha Emanuel fathast ann am bail' Anam-an-duine, agus thug e fainear gu glic an gniomharan) bha Morair-a-bhaile, Morair-na-toil, agus an Seanachaidh, mar an ceudna air an togail le briathraibh an Ifrinnich mhiodalaich so; air dhoibh a dhi-chuimhneachadh gu’n d’thug am Prionnsa rabhadh dhoibh, an aire thabhairt gun bhi air am mealladh, le cleas Ifrinneach air bith, agus a bharr air sin dh’innis e dhoibh, nach robh tearuinnteachd agus soirbheachadh a bhaile cheutaich so Anam-an-duine, a’ co’sheasamh co mōr ’na dhaingnichibh agus na spionadh ’san àm, ’sa bha e ann an cleachdadh a dheanamh dhe’n ni sin a bh’aige, air a leithid a dhoigh, ’sa bheireadh air Emanuel fantuinn an taobh a stigh d’a chaisteil.* Oir b’e fior teagasg Emanuel, gu’n d’thugadh Anam-an-duine an aire nach di-chuimhnicheadh iad a ghradh fein agus gradh ’Athair; mar an ceudna, gu’n irioslaicheadh siad iad fein air dhoigh ’s gu’m fanadh iad an cōmhnuidh ann. A nis cha b’e ’n rathad gu sin a dheanamh gradh a thoirt do’n Ifrinneach so Neo-churam-feolmhor: bu chōir dhoibh eisdeachd a thoirt d’am Prionnsa, eagal a bhi orra roimhe, agus gradh a thoirt dha, agus na h-Ifrinnich so a chlachadh gu bàs, agus an aire a’ ghabhail gu’n gluaiseadh iad ’sna slighibh a chomharraich am Prionnsa mach dhoibh, an sin bhiodh an sith mar abhainn, agus am fireantachd mar thonna na fairge.

A nis an uair a bhreithnich Emanuel gu’n robh cridheachan muinntir Anam-an-duine air fās fuair, agus an gradh air lughdachadh dha, troimh chuilbheartachd Neo-churam-feolmhor,

Air tus, rinn e caoidh os ceann an staid maille ris an Ard-Rùnair, ag radh, “O nach ann a thug mo shluagh eisdeachd dhomh, agus nach ann a ghluais Anam an-duine ann mo shlighibh! bheathaichinn iad le smior a chruithneachd, agus le mil as a charraig chumainn suas iad." An deigh sin, thubhairt e 'na chridhe, " pillidh mi dh'ionnsuidh na cŭirte, agus theid mi gu m' āite gus an toir Anam-an-duine fainear agus an aidich iad an lochd." Agus rinn e so,

---

* Cha’n e an gras a fhuair a t-anam ach an gras a tha e cumail an cleachdadh a ghleidheas e bho chunnartaibh aimsireil.

1. Do bhrigh gu'n do leig iad dhiubh a bhi tighinn a shealltuinn air mar bu ghnath leo, cha d' thainig iad a chum a luchairt rioghail mar anns na h-àmaibh a chaidh seachad.

2. Do bhrigh nach robh umhail aca co dhiubh a thainig esan a shealltuinn orra-san no nach d'thainig.

3. Do bhrigh na cūirmean-graidh a b'abhaist a bhi eadar am Prionns' agus iad-san, ged bha e 'g an deanamh fathast, agus a' toirt cuireadh dhoibh-san d'an ionnsuidh, gidheadh dhearmaid iad a thighinn, no tlachd a' ghabhail annta.

4. Cha d'fheith iad r'a chomhairlibh no r'a sheolaidhibh-san, ach dh'fhas iad ceann-laidir agus muinghinneach annta fein, a' creidsinn gu'n robh iad a nis laidir agus do-cheannsaichte, agus gu'n robh Anam-an-duine tearuinnte, agus nach b'urrainn a' namhad ruigheachd air, agus gu'n robh a staid do-atharraichte gu brath.*

Mar a thubhairt mi, rinn Emanuel an toiseach caoidh os ceann an staid, an sin chleachd e meadhonan gu thoirt orra thuigsinn gu'm bu chunnartach an rathad air an robh iad ag imeachd. Oir chuir e an t-Ard-Rùnair d'an ionnsuidh, a thoirmeasg a leithid a ròidean doibh; ach dà uair de na thainig e, fhuair e iad aig cūirm ann an tigh Neo-churam-feolmhor, agus air dha thuigsinn nach robh iad toileach réusonachadh mu thimchioll cùisean a bhuineadh d'am math, bha doilgheas air agus dh'fhalbh e.[1] An uair a dh'innis e so do Phrionnsa Emanuel bha araon diumadh, agus doilgheas air, agus dh'ullaich e chum pilltinn gu cūirt 'Athar. A nis b'e so an doigh 'san do tharruing e air falbh.

---

* Bheir neo-churam-feolmhor oirnn Criosd a dhearmad, cuiridh e cradh air an Spiorad Naomh, agus sgriosaidh e an t-anam.

1. Chum se e fein an cleith, agus ni bu lethoirich na bu ghnāth leis,[2] eadhon am feadh a bha e fathast maille riu ann an Anam-an-duine.

2. Ma thainig e 'nan cuideachd cha robh a chainnt riu co taitneach agus co cairdeil 'sa bha i roimhe sin.

3. Ni mo a chuir e dh'ionnsuidh Anam-an-duine, am biadh blasda bho 'bhord a b'àbhaist dha.

4. An uair a thainig iad 'ga fhaicinn, ni a rinn iad an tràthsa agus a rìs, cha robh e co furas guth fhaotuinn dheth, 'sa bha e roimhe sin. Dh'fhaodadh iad bualadh uair, no dha,[3] ach cha ghabhadh e air gu'n robh e 'gan cluinntinn; an āite roimhe sin nan cluinneadh e fuaim an cos ruitheadh e agus choinnicheadh e an leth na slighe iad, agus bheireadh e orra, agus ghabhadh e 'na uchd iad.

Rinn Emanuel mar so, chum toirt orra smuaineachadh orra fein agus pilltinn d'a ionnsuidh-san. Ach mo thruaighe! cha d'thug iadsan fainear, cha do thuig iad a rōidean, cha robh sūim aca dhiubh, agus cha do dhruigh iad orra, ni mo dhruigh cuimhneachadh air fhabharaibh roimhe sin orra. Uime sin, dh'fhalbh e os iosal, air tūs bho luchairt, an sin gu geat' a bhaile, agus an deigh sin bho Anam-an-duine,[4] gus an aidicheadh iad an cionta, agus gus an iarradh iad a ghnuis ni bu dhurachdaiche, Esec. xi. 21. Hos. v. 15. Lebh. xxvi. 21.—24. Leig Sìth-Dhe mar an ceudna dheth a dhréuchd, agus cha riaghladh e ni b'fhaide anns a bhaile.

---

[1] Chradh iad an Spiorad Naomh agus Criosd.

[2] Cha'n 'eil Criosd a' dol air falbh còmhladh.

[3] Oibreachadh an aignidhean.

[4] Gabh beachd air so.

Mar so, ghluais iad 'na aghaidh, agus ghluais esan a rithist ann an rathad dioghaltais 'nan aghaidh-san. Ach mo thruaighe! bha iad air chionn so air an cruadhachadh air a leithid a dhoigh, agus dheoghail iad a stigh teagasg Neo-churam-feolmhor co mòr, 's nach d'rinn dol air falbh am Prionnsa druigheadh sam bith orra, ni mo chuimhnich iad air an deigh dha falbh; agus uime sin cha d'rinn iad caoidh air son e a bhi as an lathair. Ier. ii. 32.

A nis, bha lā air an d'rinn Neo-churam-feolmhor, cūirm a rithist do bhail' Anam-an-duine, agus bha anns a bhaile aig an ām sin neach d'am b'ainm Eagal-De, fear air nach robh a bheag do mheas a nis, ged bha e gle urramach roimhe sin.* Bha mhiann air seann Neo-churam-feolmhor, nam b'urrainn e, esan a mhealladh, a mhi-ghnathachadh agus a thruailleadh mar a rinn e air cach, agus air an aobhar sin, thug e cuireadh dha chum na cūirme maille r'a choimhearsnachaibh; mar sin an uair a thainig an latha chaidh a chomharrachadh, thaisbean e maille ris a chuid eile de na h-aoidhibh; agus air dhoibh suidhe sios aig a bhōrd, dh'ith agus dh'òl iad, agus bha iad uile subhach, ach Eagal-De a mhain, neach a shuidh mar gu'm bu choigreach e, agus cha d'ith e mír, ni mo bha e subhach. 'Nuair a thug Neo-churam-feolmhor so fainear, thubhart e,

" Is docha leam nach 'eil thu a' d'shlainte, Eagal-De? Tha thu mar nach biodh tu ro mhath an doigh, an darna cuid a' d' chorp no a' d' inntinn, no annta sin araon. Tha iocshlainnt agam-sa a rinn Di-chuimhnich-math, agus ma ghabhas tus' i, tha dūil agam gu'n dean i briadha sunndach thu, agus ni's iomchuidh air son cōmpanas a chumail ruinne aig a chùirm.

---

* Cha'n 'eil dad a dh'fheairt air eagal De, an uair a tha'n t anam air a shuaineadh ann an Neo-churam-feolmhor, ach far am bheil e, cuiridh e bacadh bho dhol air falbh gu tur bho Dhia.

Eagal-De.—Fhreagair an seann duin'-uasal gu modhail, "Gu'n robh math agad air son do shuairceis, ach le do chead cha'n 'eil a bheag do dheigh agam air t'iocshlainnt. Theirinn focal no dha ri muinntir Anam-an-duine: sibhse a sheanairean agus a chinn-fheadhna a bhaile, is ioghnadh leam fein 'ur faicinn co sunndach aidhearach, an uair a ta Anam-an-duine ann an staid co muladach."

Neo-churam-feolmhor. "Mar 'eil mi meallta, tha feum codail ort a charaid. Nach bi thu co math 'sa dhol a luidhe agus pràmhan codal a dheanamh, agus aig an ām cheudna bithidh sinne subhach."

Eagal-De. "A dhuine, nam biodh srad do threibhdhireas ann do chridhe, cha b'urrainn duit a dheanamh mar a rinn thu agus mar a tha thu a' deanamh."

Neo-churam-feolmhor. "Ciod a tha thu 'g radh"

Eagal-De. "Na cuir casgadh air mo sheanachas. Is fior gu'n robh baile Anam-an-duine laidir, agus (air chumha) do-ghlacta; ach lagaich sibhs' e a mhuinntir a bhaile, agus tha e nis fosgailte d'a naimhdibh; 's cha'n àm so gu bhi tosdach no miodal; is tus' a Neo-churam-feolmhor gu cuilbheartach a ruisg Anam-an-duine, agus a dh'fhuadaich air falbh a ghlōir uaithe; leag thu sios a thuraidean, bhris thu a gheatachan, agus mhill thu a ghlasan agus a chroinn-druididh.

A nis, gus a chūis a mhineachadh: tha e soilleir riamh bho'n ām an d'fhās thusa agus tighearnan Anam-an-duine co mōr aig a cheile, gu'n robh diumadh air Neart Anam-an-duine agus dh'eirich e nis agus dh'fhalbh e. Ma chuireas neach sam bith an teagamh gur i an fhirinn a th'agam-sa, dh'fharraidinn, c'āit' am bheil Prionnsa Emanuel? c'uin a chunnaic duine no bean ann an Anam-an-duine e? c'uin a chuala sibh uaithe, no bhlais sibh a bheag d'a bhiadh deadh-bhlasda? Tha sibh a nis aig cūirm maille ris an Ifrinneach oillteil so, ach cha'n esan bhur Prionnsa; uime sin, tha mi 'g radh, ged bha bhur naimhdean bho'n leth a muigh neo-chomasach air buaidh fhaotuinn oirbh, nan d'thug sibh an aire, gidheadh bho chiontaich sibh an aghaidh 'ur Prionnsa, bha bhur naimhdean bho'n leth stigh ro chruaidh air 'ur son."

Neo-churam-feolmhor. "Mo naire! mo naire! Eagal-De, nach leig thu idir dhiot do chladhaireachd? Am bheil sgāth ort roimh chuiseag? Co rinn dochair ort? Faic, tha mis' air do thaobh, ach a mhain tha thus' a' cur an teagamh, ach tha mis' air son a bhi muinghinneach. A bharr air sin, an àm so gu bhi dubhach? Nithear cūirm air son subhachais; c'arson a tha thusa ma ta a nis, gu do naire fein, agus gu dragh dhuinne, a' tighinn air a leithid a chainnt fheargach mhuladach, an uair bu bu chòir dhuit a bhi 'g itheadh 's ag òl 'sa bhi subhach?"

Eagal-De. Is ceart dhomh a bhi dubhach, oir dh'fhag Emanuel bail' Anam-an-duine: tha mi 'g radh a rithist gu'n d'fhalbh e, agus is tus' an duine a dh'fhuadaich air falbh e; seadh, dh'fhalbh e gun uiread agus faireachadh a thoirt do mhaithibh Anam-an-duine gu'n robh e a' falbh, agus mar 'eil sin na chomharradh air diumadh, tha mise aineolach air cleachdaibh na diadhachd.

"A nis a mhoraireau agus a dhaoine-uaisle, oir is ann ribhse a tha mi a' labhairt, rinn 'ur claonadh-sa a chuid 's a chuid bho Emanuel, a bhrosnachadh gu imeachd uaibh, ni a rinn e a lion beag a's beag, chum gu'm biodh sibhse tuigseach dheth, agus gu'm biodh sibh air 'ur 'n ath-nuadhachadh le sibh fein irioslachadh; ach an uair a chunnaic e nach d'thug neach sam bith fainear; ni mo a ghabh iad gu cridhe na tionnsgainnean eagalach so d'a chorruich agus d'a bhreitheanais, dh'fhalbh e, agus so chunnaic mi le mo shuilibh. Uime sin, am feadh a tha sibh a' deanamh uaill, chaidh as do bhur neart, tha sibh coslach ri Samson an uair a chaill e 'fholt. Faodaidh sibhse agus uachdaran so bhur cùirm sibh fein a chrathadh, agus a shaoilsinn gu'n dean sibh mar air àmaibh eile; ach bho nach urrainn sibh ni sam bith a dheanamh as eugmhais Emanueil, agus bho'n dh'imich esan uaibh, tionndaibh 'ur cùirme gu osnaich, agus 'ur subhachas gu tuireadh."

An sin air do'n fho-shearmonaiche, seann Fhearna-coguis so a chluinntinn, chlisg e, agus labhair e mar so:

Fear. "Gu cinnteach mo bhraithrean, tha eagal orm gur e an fhirinn a tha Eagal-De ag innseadh dhuinn: oir air mo shon fein, cha'n fhaca mi mo Prionnsa bho chionn fhada. Cha chuimhneach leam an latha. Ni mo is urrainn mi ceisd Eagal-De a' fhreagairt. Tha eagal orm gu bheil gach cùis gu h-olc maille ri Anam-an-duine."

Eagal. "Seadh, tha fios agam-sa nach fhaigh sibh e ann an Anam-an-duine, oir dh'imich e air falbh air son lochdan nan seanairean, do bhrigh gu'n d'ioc iad mi-chaoimhneas do-fhulang an eirig a ghrāis.

An sin dh'fhas neul air an fho-shearmonaiche mar gu'm biodh e gu tuiteam sios fuar marbh aig a bhòrd, dh'fhas mar an ceudna na h-uile bha 'san lathair, ach fear-an-tighe na aonar, aognuidh glasneulach. Ach air dhoibh teachd beagan chuca fein, agus aontachadh ri creideas a thoirt do dh'Eagal-De agus do na thubhairt e, (a nis bha Neo-churam-feolmhor air dol gu 'sheomar-uaigneach, oir cha bu toil leis a leithid sud a gnothaichean cianal muladach,) thoisich iadsan ri 'n comhairle chuir ri cheile ciod a b'fhearr dhoibh a dheanamh, araon ri fear-an-tighe, air son iadsan a tharruing gu olc, agus mar an cendna chum gradh Emanueil ath-chosnadh.

An sin thainig a stigh orra an ni a dh'iarr am Prionns' a' dheanamh ris na faidhibh breige, a dh'eireadh suas chum baile Anam-an-duine a mhealladh. Mar sin air dhoibh a cho'dhunadh gu'm b'aon diubh Neo-churam-feolmhor, ghlac iad e, agus loisg iad e fein agus a thigh, oir b'Ifrinneach e a thaobh naduir.

An deigh dhoibh so a' dheanamh, rinn iad cabhag a shealltuinn air son Emanueil, am Prionnsa. Agus dh'iarr iad e, ach cha d'fhuair iad e ; Dan. v. 6. an sin bha iad ni bu dearbhta gu'm b'i an fhirinn a bha 'sna thubhairt Eagal-De, agus thoisich iad ri iomchoire ghoirt a' chur orra fein air son an gniomharran graineil, ain-diadhaidh ; oir cho'-dhuin iad gu'm b'iad bu choireach ri 'm Prionns' am fagail.

An sin dh'aontaich iad dol a' dh'ionnsuidh an Ard Rūnair, neach ris an do dhiult iad eisdeachd roimhe sin, agus air an do chuir iad doilgheas le'n gniomharraibh, a dh'fhiosrachadh dheth, (oir b'fhear seallaidh e,) c'ait' an robh Emanuel, agus cia mar a gheibheadh iad achanaich a sheoladh d'a ionnsuidh.* Ach cha leigeadh an t-Ard Runair a stigh iad a chum labhairt ris mu'n chùis so, ni mo a cheadaicheadh e dhoibh teachd a dh'ionnsuidh a luchairt rioghail, agus cha tigheadh e a mach d'an ionnsuidh, Isa. lxiii. 10. Eph. iv. 30. 1 Tesal. v. 19.

---

* Chaidh iad a dh'ionnsuidh an Spioraid Naoimh, ach tha e air a chradh, &c.

A nis bu latha gruamach agus dorch e so, bu latha neoil agus tiugh dhorchadas e do dh'Anam-an-duine. Chunnaic iad gu'n robh iad amaideach, agus thoisich iad ri bhi tuigsinn ciod an càll anabarrach a rinn companas agus briathran Neo-churam-feolmhor do bhaile truagh Anam-an-duine. Ach bha iad aineolach mu ciod tuilleadh a bha gu theachd orra fathast. A nis, thoisich Eagal-De a rithist ri fās measail aig daoinibh a bhaile, agus bha iad ullamh air a ghabhail mar fhaidh.

An uair a thainig latha na Sabaid, chaidh iad a dh'eisdeachd an fho-shearmonaiche. Bha a ceann-teagaisg bho'n fhaidh Ionas, “ Iad-san a bheir fainear diomhanasa breugach, cuiridh iad cūl r'an trocairibh fein,” Ionas ii. 8. Bha leithid a chumhachd agus a dh'ughdarras an cois na searmoin sin, agus a leithid a thruime-inntinn air an t-sluagh, is gur gann a chualas no chunncas a shamhuil. An uair a chriochnaicheadh an t-searmoin, is ann air eiginn a b'urrainn doibh dol dachaidh no dol air cheann an gairmean air feadh na seachduin, Hos. vii. 13.

Cha'n e a mhain gu'n do nochd e am peacadh do dh'Anam-an-duine, ach chriothnaich e 'nan lathair, le mothachadh air a pheacadh fein, a' glaodhaich a mach mar a bha e searmonachadh, “ An duine truagh a ta mi ann! gu'n deanainn a leithid a ni aindiadhaidh! Gu'm bithinn-sa! fear a ta 'na shearmonaiche! a chuir am Prionns' air leth gu bhi a' teagasg a lagha do dh'Anam-an-duine, gu'm bithinn-sa fein beō co mi-churamach, agus gu'm bithinn a measg a cheud fheadhainn a fhuaradh 'sa chionta. Bha 'm peacadh so mar an ceudna an aghaidh mo dhleasnais shonruichte fein;

bu choir dhomh glaodhaich a mach an aghaidh na h-aindiadhachd, ach 'sann a leig mise le Anam-an-duine luidhe a' gabhail tlachd innte gus an d'fhuadaich e Emanuel air falbh a chriochaibh." Chuir e na nithe so mar an ceudna as leth thighearnan agus uaislean Anam-an-duine, gus na h-eab iad a dhol as an ciall. Salm lxxxviii.

Bha mu'n ām so mar an ceudna tinneas mōr ann an Anam-an-duine agus bha mhòr chuid d'an luchd-aiteachaidh air an claoidh gu goirt. Thugadh na ceannardan cuideachd, agus an luchd-cogaidh gu bhi ann an cor lag leis, ré ūine fhada ; air chor is nan d'thugadh namhaid ionnsuidh orra nach b'urrainn aon chuid muinntir a bhaile no na ceannardan, a bheag a dheanamh a nis anns am biodh stā. O cia liugha gnuis ghlas-neulach, cia liugha lamh lag, cia liugha glùn anmhunn, agus cia liugha fear-tuisleach a bha a nis r'am faicinn a' siubhal sraidean Anam-an-duine !* an so bha osnaich, an sin bha plosgartaich, agus an sud 'nan luidhe bha'n dream a bha ullamh gu dol 'nan neul. Eabh. xii. 12, 13. Taisb. iii. 2. Isa. iii. 24.

Mar an ceudna, bha na trusganan a thug Emanuel dhoibh, air an droch cāramh ; bha cuid dhiubh air an reubadh, cuid air an srachdadh, agus an t-iomlan diubh salach ; bha cuid diubh mar an ceudna air an ceangal co las orra, agus gu'm biodh a cheud phreas air an rachadh iad seachad ullamh air an sguabadh dhiubh.

---

* Bheir am peacadh air a chorp, air an anam, agus air na grasaibh a bhi lag.

CAIBIDEAL IX.

Bha luchd-aiteachaidh Anam-an-duine ann an teanndachd mhor—Chuir iad an comhairle ri Eagal-De ciod a dheanadh iad—Chuireadh Morair-a-bhaile chum na cuirte le achanaich—Am fios-freagradh mi-chaoimhneil a fhuair e—Bhuanaich iad ann an cur achanaichibh—Chruinnich na h-Ifrinnich a bh'anns a bhaile ann an tigh Dho-bheirt, agus shuidhich iad feall-chomhairle an aghaidh Anam-an-duine—Chuir iad-san litir a dh' ionnsuidh am Prionnsa—Gairdeachas Dhiaboluis agus a chompaich—Am fios-freagradh agus an comhairle—As-innleachd Fhir-na-ceilge—Dh'atharraich Sannt, Minaire, agus Fearg an ainmean, agus thuarasdlaicheadh iad le Morair-na-toil, agus le buidhean eile mar sheirbhisich—An dollaidh a rinn iad d'am maighstiribh agus do no bhaile gu h-iomlan—Bha Anam-an-duine ann an cor dubhach—Tuille conaltraidh ri Diabolus—Thogadh armailt de Luchd-teagamh gu ionnsuidh a thoirt air a bhaile—Fhuair Mean-rannsachadh a mach am feall-chomhairle——Ghabh muinntir a bhaile allsgadh, agus bha iad air am faicill.

An deigh roinn ùine a chaitheamh anns a chor chianail agus dhòlasach so, chomharraich am fo-shearmonaiche là trasgaidh, chum iad fein irioslachadh a chionn gu'n robh iad co aingidh an aghaidh Shaddai mhòr agus a Mhic; agus dh'āithn e gu'n deanadh an Ceannard Boanerges searmoin dhoibh. Air do'n lā teachd a chaidh shonrachadh, ghabh an Ceannard sin mar bhonn teagaisg na briathran so, "Gearr sios e c'arson a ta e fasachadh an talmhainn?" (Lucas xiii. 7.) Agus bu druighteach an t-searmon a rinn e. 'Sa cheud aite, nochd e aobhar nam briathra, eadhon, "a chionn gu'n robh an crann-fige neo-thorach;" an sin nochd e ciod a bh'air a' ghabhail a' steach anns a bhinn, eadhon, "aithreachas no leir-sgrios." An sin nochd e gur ann le ughdarras Shaddai fein a' chuireadh a bhinn so an céill. Agus 'san aite mu dheireadh, nochd e na h-aobharan a bh'air son so a dheanamh, agus an sin cho'dhuin e a shearmoin. Mar an ceudna, bha e gle dhileas ann an co'chur an teagaisg, ionnas gu'n d'thug e air baile truagh Anam-an-duine criothnachadh: oir bhuadhaich an t-searmon so, co math ris an t-searmon air bàll roimhe so, gu ro mhor air cridheachaibh mhuinntir Anaman-duine, agus rinn e còmhnadh anabarrach gus a bhuidhean a chaidh a mhosgladh leis an t-searmoin roimhe a chumail 'nan duisg. A nis is gann a bha bheag ri chluinntinn no ri fhaicinn ach dubhachas agus tuireadh, agus do-bhron.

An deigh na searmoin chruinnich iad an ceann a cheile agus chuir iad an comhairle cuideachd ciod a b'fhearr dhoibh a dheanamh; agus thubhairt am fo-shearmonaich, "Cha dean mise ni sam bith gus an cuir mi an toiseach mo chomhairle ri Eagal-De. Oir mar is esan is mò bha tuigsinn na sinne de inntinn ar Prionnsa 'san ām a chaidh seachad, is ro choslaiche gur e is mò tha tuigsinn dh'i a nis mar an ceudna, 'nuair a ta sinn air pilltinn a rithist chum an ni sin a ta ceart." Mar sin chuir iad fios air Eagal-De, agus dh' iarr iad a chombairle ciod a b'fhearr dhoibh a dheanamh. An sin fhreagair an seann duine uasal, "Is i mo bharail-sa gu'm bu chòir do bhaile Anam-an-duine ann an lā so amhghair, achanaich iriosal a chur gu Emanuel am Prionnsa air an do chur iad corruich, chum gu'm pill e gu grasmhor riu a rithist, agus nach gleidh e 'fhearg gu brāth."

Dh'aontaich muinntir a bhaile gu h-aon-sgeulach r'a chomhairle-san; air bāll chuir iad an achanaich an ordugh agus chòrd iad air a cur le Morair-a-bhaile. Mar sin rainig e cuirt Shaddai, far an deachaidh Emanuel Prionnsa Anam-an-duine. Ach bha an geata duinte, agus faire theann air a cumail air, agus b'eiginn do fhear-iomchar na h-achanaich seasamh a muigh ré ùine mhōr. Tuir. iii. 8, 44. An sin dh'iarr e gu'n rachadh neach eiginn a steach a dh'ionnsuidh a

Phrionns' a dh'innse dha co bha na sheasamh aig a gheata, agus ciod an gnothaich air an robh e. Mar sin chaidh teachdaire agus dh' innis e do Shaddai agus do dh' Emanuel a Mhac, gu'n robh Morair-bhaile Anam-an-duine aig geata cūirt an Righ, ag iarraidh cead a steach gu lathaireachd a Phrionnsa. Mar an ceudna, dh'innis e an teachdaireachd a bh'aig Morair-a-bhaile. Ach cha tigeadh am Prionns' a nuas, 's cha cheadaicheadh e an geata bhi air fhosgladh, ach chuir e am fios freagradh so a leanas da ionnsuidh: "Thionndaidh iad riumsa an cūl, is cha'n i an aghaidh; ach a nis ann an ām an airc their iad rium, Eirich, agus teasairg sinn. Ach nach faod iad a nis a dhol gu Neo-churam-feolmhor, a dh'ionnsuidh an deachaidh iad 'nuair a phill iad uamsa, agus am fear-iùil, an tighearna, agus am fear-dion a dheanamh dhethsan? C'arson a tha iad a nis 'nan airc a' teachd do m' ionnsuidh-sa, a chionn 'nan soirbheachadh gu'n deachaidh iad air seachran." Ier. ii. 27, 28.

Chuir am freagradh so mor bhruaidlean agus iomagain air Morair-a-bhaile, Tuir iv. 7, 8. Oir chunnaic e a rithist ciod an t-olc a bh'ann a bhi cumail comunn ri Ifrinnich, mar a ta Neo-churam-feolmhor agus a leithid. 'Nuair a chunnaic e nach robh a bheag do dh'earbsa (fathast) ri còmhnadh bho'n chùirt, aon chuid air a shon fein no air son a chairdean ann an Anam-an-duine, bhuail e air uchd, agus phill e a' guil agus a' caoidh air son cor brōnach Anam-an-duine.

'Nuair a thainig e mar uidhe seallaidh do'n bhaile, chaidh seanairean agus cinn-fheadhna Anam-an-duine mach na chòmhdhail. Ach dh'innis e a sgeul dhoibh air dhoigh cho muladach, 's gu'n do ghlaodh an t-iomlan dhiubh a mach, agus rinn iad guil, agus caoidh; mar an ceudna chuir iad luaithre agus duslach air an cinn, agus saic-eudach air an leasraibh, agus dh'imich iad a' caoineadh air feadh a bhaile; ni 'nuair a chunnaic cach de mhuinntir a bhaile rinn iad-san mar an ceudna guil agus caoidh. Mar sin bha so na lā teinn agus achmhasain, agus amhghair do dh'Anam-an-duine. *

An ceann beagan ùine, chuir iad an comhairle ri cheile a rithist ciod a dheanadh iad, agus mar a rinn iad roimhe chuir iad an comhairle ris an duine urramach sin, Eagal-De, neach a dh'innis dhoibh, nach robh doigh air bith a b'fhearr nan doigh a ghabh iad, 's nach bu chòir dhoibh mi-mhisneach air bith a ghabhail air son an di-beatha fhuair iad aig a chùirt; seadh, ged chòmluicheadh caochladh de'n achanaichibh ri tosd no ri achmhasan. " Oir," ars' esan, " is e doigh Shaddai mhòir toirt air daoinibh feitheamh, agus foighidinn a chleachdadh, agus bu chòir dhoibh-san a th'ann an uireasbhuidh a bhi toileach feitheamh ri ām-san."

An sin ghabh iad misneach, agus chur iad a rithist, agus a rithist;[1] cha robh lā, no uair, anns nach fhaodta còmhlachadh ri neach eiginn air an t-slighe eadar Anam-an-duine agus cùirt Righ Saddai,[2] a' marcachd le mōr chabhag le achanaichibh as leth Anam-an-duine, agus a chum gu'm pilleadh am Prionnsa d'an ionnsuidh.

Mar so bha an t-slighe lān theachdairean, a dol agus a' tighinn, agus a' comhlachadh a cheile, ré

---

* 'Nuair a ta an t-anam ann an cor cul-sleamhnachaidh, le neo-churam-feolmhor feumaidh e bhi air a mhosgladh leis an dearbh dhoigh bheothail searmonachaidh a dh' fheumadh e 'nuair a bha e marbh ann am peacadh agus an euceart.

[1] Faic a nis obair an fhir-chul-sleamhnuich 'nuair a dhuisgear e.

[2] Iarrtasan gearanach.

a gheamhraidh fhada, ghnothaidh, fhuar agus bhuan sin. †

Faodaidh tu cuimhne bhi agad gun d'innis mi dhuit roimhe, an deigh do dh' Emanuel Anam-an-duine a' ghlacadh, agus am baile chuir an ordugh as ùr, gu'n dh'fhan ann an iomadh aite folaich moran de na seann Ifrinnich, a thainig aon chuid maille ris an an-tighearna, 'nuair a ghlac e am baile, no a rugadh agus a dh'araicheadh ann. Agus bha an tūill, an uamhan, agus an aitean foluich, aon chuid ann am ballachaibh a bhaile, fodhpa, no mu'n cuairt doibh.[1] 'Se cuid de'n ainmean Striopachas, Adhaltrannas, Mort, Fearg, Mi-naire, Ceilg, Droch-shuil, Toibheum, agus an slaoightire cunnartach sin, seann Sannt. Bha iad so maille ri moran eile, fathast a chōmhnuidh ann am baile Anam-an-duine, eadhon an deigh do dh'Emanuel Diabolus a sgiūrsadh as a chaisteil.

Thug an deadh Phrionnsa barantas do Mhorair-na-toil, agus do'n iomlàn de bhaile Anam-an-duine na h-uile dhiubh so a rannsachadh a mach, a ghlacadh, agus a sgrios, oir b'Ifrinnich iad a thaobh naduir, naimhdean do 'n Phrionnsa, agus a dh'iarr bhaile beannuichte Anam-an-duin' a leir-sgrios. Ach dhearmad Anam-an-duine na h-Ifrinnich ud a ghlacadh agus a sgrios;[2] uime sin d'fhas na sloightearan ud uidhe air an uidhe ni bu daine ann an iad fein a thaisbeanadh am follais, agus thug buidhean araid de dhaoine Anam-an-duine caidreamh do chuid dhiubh, chum mōr dhoilghios á bhaile.

---

† Is geamhradh e da rireadh 'nuair a tha solus glormhor grian na h-ionracais air a thoirt air falbh. Tha feum sonruichte air urnuigh an sin. Ged dh'fhaodadh freagair sith a bhi fada gun tighinn, gidheadh is còir do dhaoinibh urnuigh a dheanamh a ghnath agus gun fhannachadh; maireannach ann an urnuigh.

[1] Tha am peacadh fathast am folach anns an fheoil.

[2] Cha do ghabh Anam-an-duine comhairle a Phrionns' cur as do dh'ana miannaibh peacach na feola'

'Nuair a chunnaic na Morairean Ifrinneach so gu'n do chuir Anam-an-duine, a thaobh a pheacaidh corruich air Emanuel am Prionnsa, agus gu'n do threig e iad, chruinnich iad aig tigh fear d'am b'ainm Do-bheart, a bha mar an ceudna na Ifrinneach, agus chuir iad an comhairle cuideachd a dh'fhaicinn cionnas a dh'fhaodadh iad Anam-an-duin' a thoirt thairis a rithist do Dhiabolus. Bha cuid air son aon ni, agus cuid eile air son ni eile, na h-uile fear air son a dhoigh fein. Mu dheireadh chomhairlich Mi-naire gu'n tairgeadh cuid dhiubh iad fein mar sheirbhisich do dhuthchasaich a bhaile; "oir," ars' esan, "ma bheir Anam-an-duine cosnadh dhoibh, an sin bithidh e ni's fhusadh dhuinne am baile ghlacadh." Ach thubhairt Mort, "Cha'n fhaodar so a dheanamh an trathsa, oir tha Anam-an-duin' aig an ām ann am mòr chorruich, a chionn gu'n robh e aon uair a cheana air a ribeadh le ar caraid-ne Neo-churam-feolmhor, a thug air corruich a chuir air a Phrionnsa, agus cionnas a dheanadh e an réite a rithist r'a Thighearn, ach leis na daoinibh so a sgrios? Uime sin, bitheamaid glic mar na sionnaich, oir na mharbhar sinn chaidh as duinn, ach fhad 's is beo sinn faodaidh sinn mòr chron a dheanamh dhoibh." An sin chord iad gu'n rachadh litir a chuir nan ainm gu Diabolus, a leigeadh ris dha cor baile Anam-an-duine, agus cia co mòr 'sa bha am Prionns' an gruaim ris. "Mar an ceudna faodaidh sinn," arsa cuid, "ar rùn innse dha, agus a chomhairle-san iarraidh."

Mar sin sgriobhadh litir air bāll agus chuireadh le Mi-naomh: b'e so earrann de bhrigh na litireach:

"O Athair mhòir, agus a Dhiaboluis a Phrionnsa chumhachdaich, tha dochas againn gu'n tig am baile so a rithist gu bhi na ionad cōmhnuidh dhuit-sa; oir tha e gu mōr air cūl-sleamhnachadh bho a Phrionns' Emanuel, agus tha e air an treigsinn; seadh, agus ged a chuir iad iomadh uair as a dheidh chum pilltinn d'an ionnsuidh, gidheadh cha'n 'eil iad a' buadhachadh, na faotuinn fios freagradh baigheil uaithe. Mar an ceudna, tha na Morairean, na Ceannardan, na h-Ard-uaislean, agus gach inbhe th'anns a bhaile gle thinn agus lag; ach tha'n t'iomlan dhinne tha 'n ar 'n Ifrinnich a thaobh nadur, fallan, beothail agus sgairteil."

'Nuair a thainig Mi-naomh (oir b'esan am fear-iomchar) leis an litir so gu Tom-geata-ifrinn, bhuail e aig a gheata umha air son fosglaidh. An sin d'fhosgail Cerberus, an dorsair dha, agus chuir esan an litir leis an d' thainig e bho na h-Ifrinnich ann an Anam-an-duine 'na laimh. An sin thug an dorsair a steach i, d'a Thriath Diabolus, agus thubhairt e, "Bheirear sgeul do m' Thriath, bho Anam-an-duine; agus bho ar cairdibh dileas anns a bhaile sin."

An sin chrunnich an ceann a cheile Beelsebub, Lucifer, Apolion maille ris a chuid eile de'n ghraisg, a chluinntinn ciod an naigheachd a thainig bho Anam-an-duine. Mar sin léubhadh an litir, agus sheas Cerberus laimh riu. 'Nuair a léubhadh an litir gu follaiseach, agus a rinneadh aithnichte a brigh anns gach oisinn de'n t-slochd, dh'ōrduicheadh gu'n rachadh clag nam mairbh a sheirm air bāll le aoibhneas. Mar sin sheirmeadh an clag, agus rinn na prionnsachan gairdeachas a chionn 's gu'n robh Anam-an-duine coslach ri tighinn gu leir-leir-sgrios. A nis b'e so bu cheol do'n chlag, "Tha aile Anam-an-duin' a' teachd a ghabhail cōmh-uidh maille ruinne deanaibh aite do dh'Anam-n-duine."

'Nuair a chuairtich iad an deas-ghnath oillteil so, hruinnich iad an ceann a cheile a rithist, a chur n comhairle cuideachd ciod am fios freagradh a huireadh iad gu'n cairdibh ann an Anam-an luine, agus a chionn gu'n robh an gnothach ag arraidh cabhaig, dh'fhag iad an t-iomlan de'n huis aig Diabolus ri dheanamh, do brigh gu'm b'e 'riath an ait' e. Mar sin sgriobh e freagradh do'n tir a thug Mi-naomh da ionnsuidh, agus chuir e eis-san i chum nan Ifrinneach ann an Anam-an uine, agus b'e so a brigh :

A dheisciobuil agus a chlann ghradhach, fhuair nn'ur litir thaitneach bho laimh'ur Mi-naomh dhi-eis, agus rinn sinn mòr ghairdeachas, 'nuair a chunaic sinn gu'n robh cairdean againn fathast ann an nam-an-duine, a bha 'g iarraidh ar 'n onoir a' hur air chois agus dioghaltas a dheanamh as ar th anns a bhaile sin a leir-sgrios. Mar an eudna, bha aoibhneas oirnn a chluinntinn gu heil iad air cul-sleamhnachadh, gu'n do chuir iad rruich air am Prionnsa, agus gu'n do threig iad. Tha taitneas againn mar an ceudna, ann an uinntinn gu bheil iadsan co euslainteach, agus bheil sibhse a mealtuinn slainte, agus treōir. subhach a bhitheamaid, nam b'urramaid am aile so fhaotuinn a rithist fo cheannsail. 'S cha aomhainn sinne ar tùr, ar seoltachd, ar cuil-eartachd agus ar 'n innleachdan ifrinneach chum a thoirt gus a chrioch a dhuraichte.

" Gabhaibh so chum bhur sōlasachaibh, 'nuair a eir sinne an ionnusuidh air a rithist agus a lacas sinn e, bheir sinn an oidheirp bhur imhdean-sa uile mharbhadh leis a chlaidheamh, agus ni sinn ard uachdranan agus ceannardan dhibhse air an aite. 'S cha ruig sibh a leas eagal a bhi oirbh (ma's e 's gu'm faigh sinn e gu brath tuille) gu'm bi sinn a chaoidh air ar tilgeadh a mach as; oir thig sinn leis am barrachd neirt, agus mar sin ni sinn greim air ni's ro dhaingne na rinn sinn air tūs. A bharr air sin, tha e na lagh aig a Phrionnsa, a tha iadsan ag aideachadh an drasda, ma's e 's gu'm faigh sinne iad an dara uair, gu'm bi an staid dheireannach ni's miosa na an toiseach. Mata. xii. 43, 44, 45.

" Uime sin, Ifrinnichibh dhileis, cleachdaibh 'ur dichioll chum laigsinn baile Anam-an-duin' a rannsachadh agus fhaotuinn a mach. Mar an ceudna, b'aill leinn gu'n d'thugadh sibhse sibh fein an oidheirp air an lagachadh ni's mō agus ni's mō. Cuiribh fios d'ar 'n ionnsuidh-ne ciod na meadhonan a b'fhearr dhuinn a chleachadh a chum ath-bhuannachd; co dhiubh is ann le impidh a chur orra am beatha a chaitheamh gu diomhain agus gu neo-gheamnuidh, no le'm buaireadh gu teagamh agus an-earbsa, no an fhearr dhuinn am baile sheideadh suas le fūdar an ardain agus an fheinspeis, no nach fearr. Uime sin, O Ifrinnichibh ghaisgeil, agus fhior mhacaibh an t-sluic, bithibhse an cōmhnuidh ullamh gus an ionnsuidh a thoirt as an taobh a stigh, 'nuair a bhitheas sinne deas gu ghlacadh le ainneart an leth a muigh. A nis gu'n soirbhich leibhse ann 'ur rùn, agus leinne ann ar 'n iarrtasaibh, ni is e durachd 'ur Diabolus mōr, namhad Anam-an-duine, agus esan a chriothnaicheas 'nuair a smuainicheas e air a bhreitheanas ri teachd." *

'Nuair a thainig Mi-naomh air ais a rithist gu

---

* A chreidmhichibh! deanaibh faire agus urnuigh, air eagal gu' tuit sibh ann am buaireadh. Tha bhur naimhdean spioradail

Anam-an-duine, chaidh e gu tigh Dho-bheirt (oir b'e sin an t'àit' anns na chruinnich an luchd-feall-chomhairle). Rinn iad gairdeachas 'nuair a chunnaic iad gu'n do phill an teachdaire. An sin liubhair e an litir, ni a mheudaich an aoibhneas gu mōr. Dh'fheoraich iad cionnas a bha an cairdean. Fhreagair Mi-naomh, "Tha iad uile gu math, tha iad co math 's is urrainn iad a bhi 'nan aite. Mar an ceudna, sheirm iad na cluig le aoibhneas an uair a léubh iad 'ur litir-sa."

'Nuair a léubh iad an litir so, agus a chunnaic iad gu'n d'thug i misneach dhoibh 'nan obair, thoisich iad a rithist ri dealbh, cionnas a choi'lionadh iad an droch-bheart an aghaidh Anam-an-duine. Agus b'e an ceud ni a thug iad fainear gu'm biodh na h-uile ni air a chumail co uaigneach bho Anam-an-duine 'sa b'urrainn doibh. "Na cluinneadh Anam-an-duine ciod a tha sinn a' dealbh 'na aghaidh." B'e an t'ath ni, ciod na meadhona a chleachdadh iad chum Anam-an-duin' a leir-sgrios. An sin thubhairt Ceilg, "Mo chairdean Ifrinneach, sheōl ar tighearnan, uaislean an t-sluichd dhuinne na tri doighean so.

1. "Feuchainn ri Anam-an-duine a leir-sgrios le 'chomh-eigneachadh gu beatha dhiomhain agus neo gheamnuidh a chaitheamh.

2. "Le'm buaireadh gu teagamh agus an-earbsa.

3. "Le ionnsuidh a thoirt air an seideadh suas le fùdar an ardain agus an fhein-speis.

---

ghnath ullamh gus a chothrom a ghabhail air neo-churam agus leisg spioradail; agus bithidh Satan da uair ni's gniomhaiche 'nuair a tha ana-mianna peacach na feola ag oibreachadh anns an anam. Tha tri dioghean a tha Satan a' dealbh chum an t-anam a sgrios—caithe-beatha aingidh—trocair Dhe a' chur an teagamh—ardan agus fein-speis. A chriosduibh, is leoir a h-aon diubh so chum do sgrios, mar tiorc an Tighearn ann a throcair neo-chriochnach.

" A nis ar leam ma sheideas sinn suas iad le àrdan, faodaidh sin beagan a dheanamh ; agus ma bhuaireas sinn iad gu neo-gheamnuidheachd, faodaidh sin cōmhnadh a dheanamh : Ach a reir mo bheachd-sa, 'se 'n doigh bu ro chinntiche, nam b'uarramaid am brosnachadh gu an-earbsa ; oir an sin, anns a cheud aite, chuireadh iad an teagamh firinn gradh am Prionnsa dhoibh, agus cuiridh sin mōr chorruich air-san. Ma's e 's gu'n soirbhich so bheir e orra sguir gu h-ealamh dè bhi cur achanaichibh d'a ionnsuidh ; an sin slan le asluchaidhibh dhurachdach air son cobhair agus cōmhnaidh ; agus tha iad ullamh gu teachd gus a cho'dhunadh so, " 'S co math a bhi 'nar tamh, 's gun bhi deanamh stā." Dh'aontaich iad gu h-aon-sgeulach ris a chomhairle so.

'S i an ath cheist, cionnas a bheir sinn an deilbhinn so air a h-aghart ? Fhreagair an duine ceudna, " Cuireadh a mheud de ar cairdean 'sa tha toileach iad fein a'chur an cunnart a chum aobhair am prionns' a' chur air aghart, iad fein ann an cruth eile le trusganaibh, atharraicheadh iad an ainmean, agus rachadh iad a chum na feille coslach ri muinntir a thigeadh bho dhuthaich chéin, agus tairgeadh siad iad fein mar sheirbhisich do bhaile iomraideach Anam-an-duine, agus gabhadh iad orra bhi 'g iarraidh buannachd am maighstirean, oir leis a sin a dheanamh, faodaidh iad ann an ùine aithghearr am baile thruailleadh 'sa shalachadh, ionnas 's nach e a mhain gu'm bi an tuille corruich air am Prionnsa riu, ach mu dheireadh gu'n tilg e air falbh iad gu tur. Taisb. iii. 16. Agus an uair a tharlas so, tuitidh iad gu furas mar chreach do ar prionnsa-ne Diabolus : seadh, tuitidh iad 'na bheul leo fein.

Bha an t-iomlan de na h-Ifrinnich ealamh gu toiseachadh anns an oidheirp so; ach cha do mheasadh iomchuidh gu'n rachadh iad uile air an aghart, uime sin, thagh iad Sannt, Mi-naire, agus Fearg. Ghoir Sannt, Crionnta-glic dhe fein mar ainm: ghoir Mi-naire, Sugradh-gun-lochd dhe fein; agus b'e Deadh-eud an t-ainm a ghoir Fearg dhe fein.

Mar sin air lā feille thainig iad gu aite na margaidh b' fhoghainteach an triuir bhalach iad ri 'm faicinn, agus bha iad air an sgeudachadh le drogaid (Deut. xxii. 11.), a bha air mhodh co geal ri trusganaibh mhuinntir Anam-an-duine fein a nis; mar an ceudna labhradh iad canain Anam-an-duine fior mhath. Agus a chionn nach d'iarr iad duaisean mòr thuarasdlaicheadh iad gu h-ealamh, agus gheall iad mōran seirbhis a dheanamh d'am maighstiribh. *

Thuarasdlaich Fear-na-h-inntinn Crionnta-glic, agus thuarasdlaich Eagal-De Deadh-eud. Cha b'urrainn Sugradh-gun-lochd maighstir fhaotuinn co ealamh ri cach, do bhrigh gu'n robh Anam-an-duine fo bhrōn; ach an ceann tamuill, a chionn gu'n robh an Carghus ach beag thairis, thuarasdlaich Morair-na-toil Sugradh-gun-lochd, gu bhi na ghille-frithealaidh aige; agus mar so fhuair iad maighstirean uile.

Air do na slaoightearaibh so dreuchd fhaotuinn ann an tighibh dhaoine Anam-an-duine, thoisich iad air bāll ri mōr chron a dheanamh annta; oir,

---

* Cha chrionachd Sannt, cha shugradh gu'n lochd Mi-naire, cha'n eud air son math Fearg, ged a tha iad gu tric a' gabhail nan ainmean so dhoibh fein, agus ged a dh'fhaodadh iad a bhi air an gabhail le cuid an iomrall 'nan aite. A Chriosduidh bi air t' fhaicill air eagal gu'm bi peacaidhean air an cleith fo ainm deadh bhuadhannan; 'nuair a tha'n t'anam ann an cor cul-sleamhnachaidh, faodaidh cealgaireachd siubhal an aite naomhachd.

air dhoibh a bhi aingidh, aincheardach, agus cuilbheartach cha b'fhada gus na thruaill iad na teaghlaichean anns an robh iad; seadh, thruaill iad am maighstirean gu ro mhōr, gu h-araid Crionnta-glic, agus esan d'an goirte Sugradh-gun-lochd. Cha robh uiread a speis aig a mhaighstir fein dhasan d'an goirte Deadh-eud, oir thug e an aire ann an tiota nach robh ann ach crochaire cealgach; ni 'nuair a dh'aithnich an slaoightear, dh'fhag e an tigh le cabhag, air neo cha teagamh nach crochadh a mhaighstir e.[1]

'Nuair a thug na daighearan so an as-innleachdan air an aghart an fhad so, agus a thruaill iad am baile co mor 'sa b'urrainn doibh, anns an ath aite chuir iad an comhairle cuideachd, ciod an t-àm anns am b'fhearr do Dhiabolus am prionnsa as an leth a muigh, agus dhoibh fein as an leth a stigh de'n bhaile, an ionnsuidh a thoirt air Anam-an-duine ghlacadh; dh'aontaich an t-iomlan dhiubh gu'm be la féille[*] a b'fhearr air son na h-oibre sin; oir gu'm biodh muinntir a bhaile dripeil an la sin. Agus gabhaibh so an cōmhnuidh mar riaghailt, gur ann an uair is cabhagaich muinntir anns an t-saoghal, is lugha tha a dh'eagal orra a bhi air an glacadh gu'n fhaireachduinn.[†]

"Mar an ceudna" ars' iadsan, "is urrainn duinne air a leithid sin a la, cruinneachadh an ceann a cheile, gun a bheag a dh'amharus a bhi air a chuir oirnn; agus ma's e 's gu'n diobar ar 'n ionnsuidh, agus gu'm buadhaichear oirnn, 'sann is fearr a gheibh sinn sinn fein fholach anns an dōmhlachd, agus tarsainn as."

---

[1] Cha'n fhada 's urrainn Eagal-De caidreamh a thoirt do fhearg pheacach.

[*] La lan de gnothaichibh saoghalta.

[†] Rabhadh is fiu an t-saothair do'n chriosduidh a chuimhneachadh 'na dheiligeadh ris an t-saoghal.

Air dhoibh cordadh air na nithibh so, sgriobh iad litir eile dh'ionnsuidh Dhiaboluis, agus chuir iad i le Mi-naomh, sgriobhadh i mar a leanas:—

"A Dhiaboluis, ar triath mòr, agus fhir-altruim ar beatha; cha'n urrainn neach air bith innse cia co subhach 'sa bha sinne 'nuair a chuala sinn mu do dhian-thogradh-s' gu combnadh leinne ann ar 'n ionnsuidh chum Anam-an-duine sgrios! ach iadsan, a chuir iad fein, mar rinn sinne, an aghaidh gach uile choslas math, ge b'e air bith c'uin' agus c'āit' an tachradh e oirnn. Rom. vii. 21. Gal. v. 17.

"'Sa cheud āite, chuir sinne ar comhairle ri cheile mu'n as-innleachd thri-fillte, chuilbheartach agus ifrinneach, a sheol thusa dhuinn ann do litir mu dheireadh; agus cho'dhuin sinn, ged a fhreagradh e fior mhath an seideadh suas le fudar an ardain, agus ged dh'fhaodadh am buaireadh gu caithe-beatha fhuasgailte agus dhiomhain còmhnadh a dheanamh; gidheadh ar leinn gur e am brosnachadh gu an-earbsa an doigh is fearr uile. A nis, smuainich sinne air dà dhoigh chum so a dheanamh; an ceud doigh, an deanamh co truaillidh 's is urrainn duinn, agus an sin bithidh tus' ullamh gu bualadh orra le d'uile neart. Agus de na h-uile cinneach a th' agad-sa fodhad, ar leinn gur e armailt de Luchd-teagamh is ro chos-laiche ri buaidh fhaotuinn air baile Anam-an-duine. Mar so bheir sinn buaidh orra; no fosglaidh an slochd a bheul, agus tilgidh an-earbsa sios ann iad. Mar an ceudna, chum an as-innleachd so a thoirt gu buil, chuir sinne triuir de ar 'n Ifrinnich dhileas nam measg; agus chuireadh as aithne iad le trusganaibh, mhuthadh an ainmean, agus ghabhadh riu le muinntir a bhaile. Air Sannt thugadh Crionnta-glic, agus thuarasdlaich

Fear-na-h-inntinn esan, agus is beag nach 'eil e fein air fas co olc ri ar caraid-ne. Air Mi-naire thugadh Sugradh-gun-lochd, fhuair esan gu bhi na ghille-frithealaidh do Mhorair-na-toil—lion esan a mhaighstir lān do dh'fhaoineachd. Air Fearg thugadh Deadh-eud, agus fhuair e cairtealan bho Eagal-De, ach mhi-thaitinn e ris an t-seann duine uasal fhrionasach, agus dh'fhuadaich e as a thigh e; seadh, dh'innis e fein dhuinne uaithe sin, gu'n do thār e as, air neo gu'n crochadh a mhaighstir e.

" A nis chobhair iad so gu mòr air a h-aghart ar 'n obair agus ar 'n as-innleachd an aghaidh Anaman-duine; ach a dh'aindeoin nadur connspaideach agus mi-runach an t-seann duine uasail a dh'ainmicheadh mu dheireadh, tha 'n dithis eile a' soirbheachadh gu math 'nan gnothaich, agus tha iad coslach ris an obair a thoirt gu crioch ann an ealamhs.

" 'Se an ath ni a runaich sinn gu'n toir thus' an ionnsuidh air a bhaile air lā feille, 'nuair a tha iad ann an teis meadhon an gnothaichean; oir is ann an trāth sin is ro neo-churamaiche iad, agus is lugha bhios a dhùil aca gu'n toirear ionnsuidh orra. Mar an ceudna, bithidh iad aig a leithid sin a dh' àm ni's neo-chomasaiche air iad fein a dhion, agus air cur a' d' aghaidh-sa. Agus an uair a bheir thus' ionnsuidh ghàrbh as an leth a muigh, bithidh sinne do bhuidhean ionmhuiunn agus dhileas ullamh chum a ghnothaich a chur air aghart as an leth a stigh. Mar sin, a reir na h-uile coltas bithidh sinne comasach air Anaman-duine a chuir gu tur troimh cheile, agus a shlugadh suas mu'n urrainn iad teachd d'an ionnsuidh fein."

A nis, ré na h-uine ud uile bha na h-Ifrinnich mar so a' dealbh sgrios Anam-an-duine, bha am baile truagh e fein ann an cor dubhach agus doilghiosach, agus sin ann an cuid do bhrigh gu'n do chuir iad a leithid a chorruich mhor air Saddai agus air a Mhac, agus ann an cuid do bhrigh leis a sin a dheanamh gu'n d'fhās na naimhdean laidir an leth a stigh dhoibh a rithist; agus mar an ceudna a chionn, ged a chuir iad iomadh achanaich gu Emanuel am Prionnsa, agus troimhe-san a chum Shaddai 'Athar, air son maitheanas agus deadhghean fhaotuinn, gidheadh cha d' fhuair iad fathast uiread is aon fhreagradh caoimhneil; ach an ceart aghaidh sin, troimh chuilbheartachd agus chealgaireachd nan Ifrinneach anns a bhaile, dh'fhas an cor ni bu dubhaiche, agus ni bu dubhaiche, agus sheas Emanuel ni b' fhaide as uatha.

Mar an ceudna, bha an tinneas fathast a' buadhachadh gu tròm ann an Anam-an-duine, a measg nan ceannardan agus luchd-aiteachaidh a bhaile. Cha robh a h-aon beothail agus sgairteil ach a naimhdean a mhain.

Air chionn so ghiulanadh an litir mu dheireadh a' sgriobhadh leis na h-Ifrinnich chum an Dubh-Shluichd, le Mi-naomh. An sin chaidh Mi-naomh a steach do'n t-slochd, agus chomhluich a thriath, Diabolus ris, agus chuir e fāilte air, ag radh, " 'Se do bheatha a sheirbhisich dhilis; rinneadh subhach mi le do litir." Mar an ceudna, chuir a chuid eile de Mhorairean an t-sluichd failt air. An deigh do Mhi-naomh umhlachd a dheanamh dhoibh uile, thuirt e, " Thugair Anam-an-duine do m' Thriath Diabolus, agus bitheadh esan na Righ air gu bràth." Air dha so a' radh thug slochd do-shasuichte na h-Ifrinn, a leithid do sgread oillteil as, 's gu'n chriothnaich na creagan mar gu'm biodh iad gu dol 'nan sgealbaibh.

An sin chuir iad an comhairle cuideachd ciod am fios freagradh a chuireadh iad air ais, agus b'e Lucifer an ceud fhear a labhair, neach a thuirt, "Tha an ceud as-innleachd a shuidhich na h-Ifrinnich ann an Anam-an-duine ro choltach ri soirbheachadh: eadhon, gu'n dean iadsan leis gach meadhon a ta 'nan comas Anam-an-duine fathast ni's ro thruaillidh; cha'n 'eil rathad air bith co cinnteach gu anam a sgrios ris a so; theagaisg ar seann charaid Balaam an doigh so bho chionn iomadh bliadhna, agus shoirbhich e. Aireamh xxxi. 16. Taisb. ii. 14. Uime sin, bitheadh so na riaghailt dhuinne, agus bitheadh e do na h-Ifrinnich mar chleachdadh gnathaichte anns gach linn: oir cha toir ni sam bith air so diobradh ach gràs, ni tha dùil agamsa nach 'eil idir anns a bhaile so. Ach bu mhath leam smuaineachadh ni bu mhean, an ann air là feille bu fhreagarraich dhuinn an ionnsuidh a thoirt orra, a chionn gu'm bi iad an trāth sin dripeil le gnothaichibh;[1] do bhrigh gur ann ris a so a tha ar soirbheachadh gu h-iomlan an urradh ann ar 'n oidheirp. Oir mar gabh sinn àm freagarrach d'ar gnothaich, faodaidh an t-iomlan de na tha 'nar beachd a thighinn gu neo-ni, Tha ar cairdean, na h-Ifrinnich, ag radh, gur e lā feille is freagarraich, a thaobh gu'm bi Anam-an-duine ni's cabhagaiche an trāth sin, agus ni's lugha dhùil aca ri ionnsuidh a bhi air a toirt orra. Ach ciod ma ni iad am freiceadan a dhublachadh air na laithibh sin, mar bu chōir do nadur agus do reusan a theagasg dhoibh a dheanamh[2] agus ciod ma chumas iad a leithid de ghéir fhaire 'sa tha cunnart na cùis ag agairt? Seadh, ciod ma bhios an daoine a ghnāth fo armachd air na laithibh sin? An sin faodaidh sibhse, mo mhoraireau, a bhi air 'ur mealladh ann 'ur 'n ionnsuidh, agus ar cairdean 'sa bhaile a thoirt gu mōr chunnart sgrios do-sheachainte."

---

[1] Tha cumraigidhean cunnartach.

[2] Thoir an aire dha so.

An sin thubhairt Beelsebub mòr, "Is math a labhair Morair Lucifer, ach faodaidh an ni a tha 'na bheachd tachairt agus faodaidh e gu'n tachairt. Uime sin, feumaidh sinne fhaotuinn a mach, ma ghabhas e deanamh, am bheil a leithid de mhothachadh agus de dh'eolas aig baile Anam-an-duine air a chor mhillte anns am bheil e, agus air an asinnleachd a tha sinne a' dealbh 'na aghaidh, 'sa bheir air faire agus freiceadan a chur air a gheatachaibh, agus an dublachadh air laithibh feille.[1] Ach an deigh rannsachadh ma gheibhear a mach, gu bheil iad neo-churamach, an sin ni là sam bith an gnothach, ach 'se là feille is fearr; agus sin agaibh mo bharail-sa air a chùis."

A chum an ni so fhaotuinn a mach ghairmeadh Mi-naomh a steach, agus air dhoibh fhiosrachadh dheth fhreagair e mar a leanas:

MI-NAOMH. "Mo thighearnan, cho fad 's is urrainn mis' a bhreithneachadh, tha baile Anam-an-duine 'san àm air claonadh 'nan creidimh agus 'nan gràdh; threig Emanuel am Prionnsa iad; tha iad a' cur iomadh achanaich gu thoirt air ais, ach cha'n 'eil a bheag a chabhag air a freagairt an iarrtais ni mo tha moran ath-leasachaidh nam measg."

DIAB. "Is math leam a chluinntinn nach 'eil iad deonach ath-leasachadh a dheanamh, gidheadh tha eagal orm á 'n achanaichean.* Tha truaillleachd an caithe-beatha a' nochdadh nach 'eil a bheag de dhùrachd an cridhe anns nam bheil iad a' deanamh, agus as eugmhais a chridhe, cha mhòr is fiù na ni iad."

---

[1] Teagasg do chriosduidhibh.

* Clisgidh Satan 'nuair a chi
E'n naomh is laig' air 'ghlunaibh stri.
Ach mar tig an urnuigh bho'n chridhe, cha mhor sta bitheas innte.

BEEL. "Ma's e sin cor Anam-an-duine, is suarrach am brigh co an latha a bheir sinne an ionnsuidh air; cha dean aon chuid an urnuighean no an neart an t-anabarr feum dhoibh."

APOLION. "'Se mo bharail-sa, gur ann a theid sinn air ar 'n aghart gu sāmhach socrach, gu'n ni sam bith a' dheanamh ann an cabhag. Buanaicheadh ar cardean ann an Anam-an-duine air a thruailleadh agus a shalachadh, le bhi feuchainn r'a tharruing fathast ni's mò gu peacadh, oir cha'n 'eil ni coltach ri peacadh gu Anam-an-duine a sgrios. Ma nithear so, agus gu'n soirbhich leis, sguiridh Anam-an-duine leis fein de chaithris, de dh'achanaich, agus de na h-uile ni, a bhiodh a chum a dhion agus a thearuinnteachd; di-chuimhnichidh e 'Emanuel, cha'n iarr e a chuideachd, agus ma chuirear impidh air gu bhi beò mar so, cha bhi cabhag air a Phrionnsa-san a' tighinn d'a ionnsuidh. Rinn ar caraid dileas, Neo-churam-feolmhor, le aon d'a chleasaibh, fhògradh as a bhaile, agus c'arson nach fhaodadh Sannt agus Mi-naire, leis na tha 'nan comas fein, a chumail as a bhaile? Agus tha sàr-fhios agaibh gu'n dean dithis no thriuir á dh'Ifrinnich, ma bheirear caidreamh agus di-bheatha dhoibh le baile Anam-an-duine, ni's mō gu Emanuel a chumail uatha, agus gu Anam-an-duine a chosnadh dhuinne, na b'urrainn armailt sam bith a dheanamh a chuireadh sinne 'na aghaidh."*

"Uime sin biodh an as-innleachd so air an do thoisich ar cairdean ann an Anam-an-duine, air a thoirt air aghart gu dichiollach, leis gach seòltachd agus cuilbheairt a dh'fhaodair a smuaineachadh; agus biodh iad a' sior chuir tuille d'an daoine, ann an aon chruth no cruth eile, a mhealladh mhuinntir Anam-an-duine; agus an sin theagamh nach ruig sinne a leas a bhi ri costus cogadh a dheanamh riu; no ma dh'fheumair sin a dheanamh, mar is peacaiche iad, 's ann is neo-chomasaich a bhios iad air cur 'nar 'n aghaidh. Agus a thuille air sin, abair ged thigeadh Emanuel d'an ionnsuidh a rithist, oir is e sin an ni is miosa b'urrainn tachairt, nach fhaod na dearbh mheadhona ceudna fhogradh uatha aon uair eile? Nach fhaod e le an tuiteam a rithist ann am peacadh a bhi air fhuadach uatha gu siorruidh? Agus nan tarladh so, bheireadh e air falbh a reitheachan-cogaidh a chroinn tabhuill, a cheannardan, agus a shaighdearan, mar sin dh'fhagadh e Anam-an-duine ruisgte agus lomnochd. 'Nuair a thur threigear am baile mar so le a Phrionnsa, nach fosgail e a gheatachan duibh an sin le 'cheart deoin, agus bheir e caidreamh dhuibh mar anns na laithibh bho shean? Ach gabhaidh a leithid so á dh'obair mhòr ùine,"

---

*Far am bheil am peacadh a' faotuinn caidreamh agus arach cha'n 'eil ait' ann do smuainntibh mu'n t-Slanuighear.

An sin thubhairt Diabolus, "A Mhorairean agus uachdaranan an t-sluichd, agus m' fhior chairdean dileas, is ann le mōr an-fhuras, mar is cubhaidh dhomh, a dh'eisd mi ribh an ùine fhada bha sibh a' labhairt. Ach tha mi co dian-iarrtanach air ath-shealbh fhaotuinn air mo bhaile iomraideach Anam-an-duine, 's ciod sam bith a thachras, nach urrainn mi feitheamh ni's fhaide ri ceann thāll comhairlean co eisleineach riu so. Uime sin, cuiribh an cleachdadh 'ur 'n uile eōlas agus innleachdan, ann an cobhair leamsa, bho'n tha mi nis a' dol a dh'ath-aiseag Anam-an-duine mo bhaile fein."

'Nuair e chunnaic tighearnan agus uachdaranan an t-sluichd co dian-thogarrach 'sa bha Diabolus air baile truagh Anam-an-duin' a sgrios, cha do chuir iad ni b'fhaide 'na aghaidh. Gidheadh, nan robh iad air comhairle Apolion a' ghabhail, dheanadh iad am baile a chlaoidheadh ni bu ro ghoirte. Ach bha iad deonach na h-uile cōmhnadh a b'urrainn iad a dheanamh ris, gun fhios ciod am feum a bhiodh aca air-san, 'nuair a bhiodh iad 'san tarruing cheudna air an son fein. An deigh rōinn chonnsachaidh, cho'dhunadh a reir mar a sheol na h-Ifrinnich, nach robh sam bith ni bu fhreagarraich air son na h-ionnsuidh so na feachd de Luchd-teagamh oillteil. B'e an aireamh a mheasadh iomchuidh a chum na seirbhis sin, eadar fichead agus deich mile fichead. Mar sin b'e an co'dhunadh gus an d'thainig a chomhairle mhor so, gu'n togadh Diabolus gun dāil saighdearan ann an tir an Teagamh, a tha dlù do'n āite ris an abrar Tom-geat'-Ifrinn, a chuireadh e an aghaidh baile truagh Anam-an-duine. Mar an ceudna shonruicheadh, gu'n deanadh na tighearnan so iad fein cōmhnadh ris anns a chogadh, le an dol air ceann a dhaoine chum an stiūradh. An sin sgriobh iad litir, agus chuir iad air a h-ais i a dh'ionnsuidh nan Ifrinneach a bha'n cleith ann an Anam-an-duine, agus so aon ni sonruicht' a bha innte—

"Bho ghainntir dhorch ghrathail na h-Ifrinn, tha Diabolus maille ri uile cho'chomunn phrionnsachan an dorchadais, a' sgriobhadh a chum ar buidhean dhilis, an Anam-an-duine agus mu'n cuairt d'a bhallachaibh, a' feitheamh a nis gu neo-fhoighidneach ri ar freagradh dhiabholaidh-ne, do'n as-innleachd mhi-runach agus ro nimheil sin an aghaidh baile Anam-an-duine.

"A chairdean dileas, tha iadsan a ta maille ruinne ag iarraidh air gach aon agaibh-s' a ta ann an Anam-an-duine, bhur 'n uile chumhachd, sheoltachd, agus ghliocas, maille ri comhairlibh mealltach a chleachdadh, chum baile Anam-an-duine a tharruing ni's mō agus ni's mo gu peacadh agus aindiadhachd, chum is gu'n criochnaichear peacadh agus gu'm beir e bās.

" Oir is deimhinn leinn mar is graineile, mar is peacaiche, agus mar is truaillidh a ta baile Anam-an-duine, gur ann is neo-thoilich a bhios Emanuel air a theachd g' an cobhair, aon chuid le 'lathaireachd no le 'chōmhnadh ; seadh, mar is ro pheacaiche iad 's ann is laige iad, agus mar sin 's ann is neo-chomasich iad air seasamh 'nar n-aghaidh-ne, 'nuair a bheir sinn an ionnsuidh air an sgrios. Seadh, faodaidh e bhi gu'n toir e air an Saddai cumhachdach sguir de bhi 'gan dion, agus gu'n toir e a cheannardaibh, a shaighdeiribh, a chroinn-tabhuill agus a reitheachan-cogaidh dhachaidh, agus am fagail glan falamh ; an sin fosglaidh baile Anam-an-duine d'a dheoin duine, agus faodaidh sinn a thighinn air gu furas agus buadhachadh.

" A thaobh an āma 'san tig sinn air Anam-an-duine, cha do lān shuidhich sinn air fathast ; tha cuid againn dhe'n aon bheachd ribh fein, gur e latha feille, no latha feille 'm oidhche, gun teagamh is ro fhearr.* A dh'aon char, bithibh-s' ullamh, agus an uair a chluinneas sibh fuaim ar druma-ne an leth a muigh, bithibh-sa cheart co bitheanta gus an troimh-cheile is ōillteil a dheanamh as an leth a stigh. 1 Pead. 5, 8. Mar sin bithidh Anam-an-duine gun mhearachd air a shārachadh air a chulaobh agus air a bheulaobh, agus cha bhi fios aige co an laimh gus an tionndaidh e air son cobhair.

---

* " Latha feille 'm oidhche." Thugaibh an aire dhuibh fein, air eagal uair air bith gu'm bi bhur cridhe, air an ro-luchdachadh le geocaireachd, agus le misg, agus le curamaibh mu nithibh na beatha-sa. Lucas xxi. 34.

"Tha sinne maraon ris na legionaibh lionmhor a tha'n so a' cur failt oirbh, bho ar cairtealaibh uamhasach anns an t-slochd ro sgreataidh, a' guidhe gu'n soirbhich leibhse co ifrinneach 'sa ta sinne sinn fein a dūrachadh soirbheachadh. Chuireadh i so le Mi-naomh am fear-iomchar litrichean."

An sin thill Mi-naomh chum Anam-an-duine; agus air dha a' dhol mar a rinn e roimhe, gu tigh Dho-bheairt, fhuair e na h-Ifrinnich cruinn, a feitheamh ri theachd-san air ais; agus thug e seachad a litir dhoibh.

A nis b'e so an staid 'san robh baile truagh Anam-an-duine aig an ām. Thug e oilbheum d'a Phrionnsa, agus threig se e; le 'amaideachd thug e misneach do chumhachdan na h-Ifrinn a theachd 'na aghaidh, chum a leir-sgrios.

Is fior, bha roinn mhothachaidh aig Anam-an-duine air a pheacadh, ach fhuair na h-Ifrinnich an laimh a stigh a rithist; ghlaodh e ri Emanuel, ach threig esan e, agus cha d' thug a ghlaodhaich air ais fathast e. A bhārr air sin, cha robh fhios aige am pilleadh e a chaoidh tuille; ni mo bha fhios aige air cumhachd agus dichioll a naimhdean, no an dian-thogradh chum an innleachd ifrinneach a dhealbh iad na aghaidh a chuir an gniomh.

Bha iad gun amharus fathast a' cur achanaich an deigh achanaich a dh'ionnsuidh a Phrionnsa, ach dh'fhan esan na thosd. Dhearmaid iad ath-leasachadh, ni a bha reir miann Dhiaboluis; or bha fios aige, nan tugadh iad spéis do pheacadh 'nan cridhe, nach eisdeadh an Righ r'an urnuigh; air an aobhar sin, dh'fhās iad ni bu laige agus ni bu laige, agus bha iad mar roithlean roimh na chuairt-ghaoith. Dh'eigh iad r'an Righ air son cobhair, agus aig an ām cheudna ghabh iad na h-Ifrinnich 'nan uchd, uime sin, ciod a dheanadh righ dhoibh? Seadh, a reir coltach bha measgachadh a nis ann an Anam-an-duine, bha na h-Ifrinnich agus duthchasaich a bhaile ag imeachd air na sraidibh cuideachd. Thoisich iad eadhon ri bhi ann an sith riu; oir smuainich iad, do bhrigh gu'n do lagaich an tinneas co mòr iad, gu'm bu diomhain doibh a bhi cathachadh 'nan aghaidh. A bhārr air sin, b'e laigse Anam-an-duine an dearbh ni a neartaich a naimhdean; agus thug peacanna Anam-an-duine an cothrom do na h-Ifrinnich. Thoisich eascairdean a bhaile ri bhi gealltuinn dhoibh fein seilbh air; "cha robh mōran eadar-dhealachadh a nis eadar duthchasaich Anam-an-duine agus na h-Ifrinnich, bha iad maraon coslach ri bhi nan uachdaranan air a bhaile.* Seadh, lionmhoraich agus dh'fhās na h-Ifrinnich, agus shearg Anam-an-duine gu mōr. Fhuair cōrr agus aon mhile deug eadar dhaoinibh, mhnathaibh, agus chlainn,[1] bās leis a ghalair ann an Anam-an-duine.

Ach a nis, mar bu mhiann le Saddai, bha neach anns a bhaile d'am b'ainm Mean-rannsachadh, aig an robh mòr spéis do dhuthchasaich Anam-an-duine, agus bu ghnāth leis siubhal sios agus suas air feadh a bhaile, a' coimhead agus ag eisdeachd, a dh'fheuchainn am b'urrainn da aithneachadh, an robh droch rùn an aghaidh a bhaile no nach robh. Oir bha eagal daonnan air gun tachradh olc air chor-eiginn da, an dara cuid bho na h-Ifrinnich an leth stigh, no bho chumhachd eiginn an leth a muigh.[1] A nis tharladh, air do Mhean-rannsachadh a bhi 'g eisdeachd an so 'san sud, gu'n d'thainig e gu ionad d'an goirte Tōrr-na-graineal-achd, ann an Anam-an-duine, far am b'abhaist do na h-Ifrinnich coinneachadh; agus air dha briotal a chluinntinn (oir b'e'n oidhche bh'ann) dhluthaich e gu h-athaiseach chum eisdeachd; agus cha b'fhada bha e 'na sheasamh aig ceann an tighe, gus an cual e neach a' radh le dearbhachd, nach b'fhad an ùine gus an gabhadh Diabolus sealbh a rithist air Anam-an-duine, agus an sin gu'n robh na h-Ifrinnich a' cur rompa an t-iomlan de dhuth-chasaich Anam-an-duine a' chur gu bàs leis a chlaidheamh, agus ceannardan an Righ a mharbh-adh agus a sgrios, agus a shaighdearan gu leir fhōgradh as a bhaile.

---

* A leubhadair, am bheil thu ag aidmheil a bhi a' d' fhear leanhuinn air Criosd? Feuch nach bi thu a measgachadh 'san t-saoghal, gus ag iarraidh Dhe agus Mhamoin a chordadh. Cia minig, mo ruaigh! a tha sinn a' faicinn "nach 'eil mor eadar-dhealachadh adar duthchasaich Anam-an-duine agus Ifrinnich." An e so do hor-sa? "Cuimhnich, uime sin, cia uaith a thuit thu, agus gabh threachas, agus dean na ceud oibre," Taisb. ii. 5.

[1] Deadh smuaintean, deadh bhreithnichean, agus deadh iarrtasan.

Thubhairt e mar an ceudna, "gu'n robh fios aige gu'n robh os ceann fichead mile fear-cogaidh air ullachadh le Diabolus air son an rùin sin a thoirt gu crich, agus gu'm bu ghearr an ùine gus am faiceadh iad uile le'n suilibh e." 'Nuair a chuala Mean-rannsachadh an sgeul so, chaidh e gun stad a dh'ionnsuidh tigh Mhorair-a-bhaile agus dh'innis e dha mar a chuala e; agus air dhasan fios a' chur air an fho-shearmonaiche,[2] dh'fhoillsich e an gnothach dha, agus thug esan air bàll caismeachd do'n bhaile, oir b'e an dràsd am priomh shearmonaiche ann an Anam-an-duine a chionn gu'n robh an t-Ard-runair 'san àm fo dhoilgheas.† Thug e fainear air bàll clag na searmoin a sheirm, agus chruinnich an sluagh thug e earal ghearr dhoibh faire dheanamh, agu dh'innis e sgeul Mhean-rannsachaidh mar a t-aobhar air a son. "Oir," arsa Fear-na-coguis' "tha feall chomhairle eagalach air a dealbh an aghaidh Anam-an-duine, gu ar mort uile ann an aon latha; cha'n 'eil an sgeul so ri bhi air a' cur an suarachas." Bha mòr ghradh aig Mean-rannsachadh a ghna do dh'Anam-an-duine—is duine measarra toinisgeach e—cha'n 'eil e na fhear luathbheulach, no na neach a dh'aithriseas sgeul gun bhōnn; ach is neach e leis am math cūisean a sgrudadh gu an cùl, agus nach labhair mu ni sam bith nach bi e dearbhta bhi ceart. Gairmidh mi air, agus cluinnidh sibh fein e." An sin thainig e, agus dh'innis e a sgeul co poncail, agus le leithid a dhearbhachdaibh laidir, 's gu'n do lān chreid Anam-an-duine gu'm b'i 'n fhirinn a bh'aige. Mar an ceudna, thubhairt an searmonaiche, "A chuideachd, tha e ro-choslach gur i an fhirinn a th'ann, oir bhrosnuich sinne Saddai gu feirg, agus le'r peacannaibh thug sinn air Emanuel am baile fhagail; bha tuille 'sa chōir de chomunn againn ri Ifrinnich, agus dhi-chuimhnich sinn ar caomh-throcairean; cha'n iognadh ma ta ged bhiodh an namhad, araon an leth a stigh agus an leth a muigh, a rūnachadh agus a dealbh ar sgrios; agus nach e so an t-aon ām 'san docha e so a dheanamh? Tha an tinneas an trāth-sa anns a bhaile, agus dh'fhag e sinn gle lag. Is iomadh duine treibhdhireach a ta cheana marbh;* agus tha na h-Ifrinnich bho chionn ghoirid air fās ni's treise agus ni's treise. A thuille air sin, ars' am fo-shearmonaiche, dh'innseadh dhomh leis an deadh dhuine threibhdhireach so, gu'n do thuig e leis na chuala e, gu'n robh mōran litrichean bho chionn ghoirid eadar deamhnan an t-sluichd agus na h-Ifrinnich so, mu thimchioll ar sgrios-ne."

---

[1] Ceasnaichibh sibh fein.

[2] Thugadh caismeachd do Choguis agus do'n Tuigse.

† An Spiorad Naomh air a chradh.

---

* Deadh-iarrtasan.

An uair a chuala Anam-an-duine so uile, agus nach b'urrainn doibh cuir na aghaidh, ghuil iad gu goirt: agus thoisich iad as ùr ri bhi caoidh an amaideachd, agus a' dublachadh an achanaichean a chum Shaddai agus a Mhic. Mar an ceudna, dh'innis iad a chùis do na ceannardaibh agus do na fir-chogaidh ann an Anam-an-duine, agus ghuidh iad orra bhi de dheadh mhisneach, agus iad fein ullachadh gu cath a chur ri Diabolus aon chuid trath latha no trath oidhche, nam b'e 's gu'n tigeadh e, mar chaidh innse dhoibh, an aghaidh a bhaile.

'Nuair a chuala na ceannardan so, air dhoibh fior ghradh a bhi aca 'n cōmhnuidh do dh'Anam-an-duine, chruinnich iad cuideachd chum an comhairle chūir r'a cheile cionnas a thilgeadh iad bun os ceann as-innleachdan ladurna agus ifrinneach Dhiaboluis agus a chairdean an aghaidh a bhaile euslaintich, lag so Anam-an-duine, a tha air a thoirt gu mòr bhochduinn; agus chord iad air na nithibh sonruichte so a leanas:

1. Gu'm biodh geatachan Anam-an-duine air an cumail duinte, agus air an deanamh daingean le cloidheanaibh agus le glasaibh, agus gu'm biodh na h-uile neach a rachadh a mach no thigheadh a steach, air an ceasnachadh gu mean le ceannardaibh nam freiceadain, 1 Cor. xvi. 13. chum 's gu'm faigheadh iad a mach co a bha ag dealbh an sgrios, Tuir. iii. 40.

2. Gu'm biodh mean rannsachadh air a dheanamh air feadh Anam-an-duine gu h-iomlan, air son na h-uile seorsa Ifrinneach; agus gu'm biodh tigh gach duine air a shireadh bho chleith ārda gu ursainn, air dhoigh 's nam biodh e so-dheanta gu'm faighteadh an tuille soilleireachd air na h-uile

'nam measg-san aig an robh laimh anns na h-asinnleachdaibh so, Eabh. xii. 15, 16.

3. A bharr air so shonruicheadh, c'ait' air bith, no co sam bith neach maille ris am faighte h-aon de na h-Ifrinnich, gu'n rachadh peanas follaiseach a dheanamh air na h-uile de mhuinntir a bhaile a thug fardach agus caidreamh dhoibh, chum an naire fein, agus caismeachd do mhuinntir eile, Ier. ii. 34.; v. 26. Esec. xvi. 52.

4. A thuilleadh air sin rùnaicheadh le baile iomraideach Anam-an-duine, gu'm biodh trasgadh follaiseach agus latha irioslachaidh air a chumail air fad a bhaile gu h-iomlan, chum am Prionnsa fhireanachadh, agus iad fein isleachadh 'na lathair air son an easaontasa 'na aghaidh-san, agus an aghaidh Shaddai, 'Athar, Ioel i. 14; ii. 15, 16. A bharr air sin shonruicheadh, gu'n rachadh na h-uile h-aon ann an Anam-an-duine nach deanadh an dichioll ris an trasgadh so a chumail, agus iad fein irioslachadh air son an ciontan, ach a bheireadh fainear an gnothaichean saoghalta fein, no gheibhte a' siubhal air ais agus air aghart air na sraidibh, a ghlacadh mar Ifrinnich, agus gu'm fulaingeadh iad mar an leithid sin, air son an gniomhara aindiadhaidh.

5. Os barr cho'dhuineadh, gu'n ath-nuadhaicheadh iad an irioslachadh air son peacaidh, agus an achanaichean ri Saddai air son cobhair, le'n uile dhūrachd; mar an ceudna, chuir iad rompa fios a chuir a dh'ionnsuidh na cuirte, mu thimchioll na h-uile ni a dh'innis Mean-rannsachadh dhoibh. Ier. xxxvii. 4.

6. Mar an ceudna shonruicheadh, gu'n rachadh aing a thoirt do Mhean-rannsachadh, air son a dhichill ann a bhi 'g iarraidh math am baile-san; gus a chionn gu'n robh e mar bu dual da, a' dur-

achdainn an sonas, agus mar an ceudna a bhi cur as d'an naimhdibh, rinn iad e na Cheannard air luchd beachdachaidh gluasad an namhaid, chum math Anam-an-duine.

'Nuair a cho'dhuin muinntir a bhaile maille r'an ceannardaibh mar so, rinn iad rannsachadh mean air son Ifrinnich, rinneadh peanas follaiseach orra-san maille ris an d'fhuaradh aon air bith dhiubh. Choimhead iad an trasgadh, agus dh'ath-nuadhaich iad an achanaichean chum am Prionnsa, agus chleachd Mean-ransachadh 'ughdarras, agus an ni a dh'earb Anam-an-duine ris, gu firinneach agus gu treibhdhireach; oir, thug se e fein thairis gu h-iomlan d'a dhréuchd, cha'n ann a mhain 'san leth a stigh de'n bhaile, ach chaidh e mach a bheachdachadh, a dh'fhaicinn, agus a chluinntinn.

Agus beagan laithean an deigh sin, chaidh e gu Tōm-geat'-ifrinn, a dh'ionnsuidh tir an Luchd-teagaimh, far an cuala e gach ni a chaidh a' labhairt ann an Anam-an-duine, agus thuig e gu'n robh Diabolus ach beag ullamh air son a thuruis. An sin thainig e air ais le cabhaig, agus air dha ceannardan agus seanairean Anam-an-duine a ghairm an ceann a cheile, dh'innis e dhoibh c'àit' an robh e, agus ciod a chuala agus a chunnaic e; agus nach mòr nach robh Diabolus ullamh gu triall air a thurus, agus gu'n d'rinn e seann As-creidimh, am fear sin a bhris am priosan uair-eiginn ann an Anam-an-duine, na ārd-cheannard air 'fheachd; b'e an aireamh mu thimchioll fichead mile, agus bu Luchd-teagamh an t-iomlan dhiubh; agus gu'n robh Diabolus a' cur roimhe ard-phrionnsachan an t-Sluichd Iochdaraich a thoirt leis maille ris, mar cheannardaibh os-ceann an Luchd-teagaimh. Dh'innis e dhoibh mar an ceudna, nach robh teagamh, nach tigeadh tuille dhe ghraisg an dubh-shluichd maille ri Diabolus, a thoirt Anam-an-duine fo cheannsal.

Mar an ceudna thubhairt e, gu'n do thuig e de'n Luchd-teagamh, a measg an robh e, gu'n d'rinneadh seann As-creidimh na cheannard air an iomlan de'n fheachd, a chionn nach robh a h-aon eile ri fhaotuinn ni bu dilse do'n ain-tighearna; agus a chionn gu'n robh mi-run do-chasgaidh aige do dh'Anam-an-duine. "A thuille air sin" ars' esan, "tha cuimhne aige air a mhasladh a thug Anam-an duine dha, agus tha e a' cur roimhe e fein a dhioladh orra, agus a chionn gur urrainn esan air doigh ni's fhusa agus ni's seolta séisdeadh a' chur ri baile Anam-an-duine, na's urrainn do aon air bith eile de na prionnsachan." Eabh. xii. 1.

CAIBIDEAL X.

Rinneadh Mean-rannsachadh air son nan Ifrinneach 'san taobh a stigh de'n bhaile—Chuireadh Sannt agus Mi-naire ann am priosan, agus dh'eug iad an sin—Thainig feachd de Luchd-teagamh an aghaidh Anam-an-duine—Na ceannardan, na h-oifigich, agus na brataichean—Chuir an aogais, agus fuaim an druma, mor eagal air muinntir a bhaile—Thug Diabolus ionnsuidh air Geata-na-cluaise, bhuaileadh air ais e, thug e gairm do'n bhaile—Ghuidh an luchd-aiteachaidh air an Ard-runair a chomhairle a thoirt dhoibh—A fhreagradh—Ged bha Anam-an-duine air an sarachadh gu goirt, chuir iad rompa cur an aghaidh Dhiaboluis, agus campar a chur air le'n croinn-thabhuill—Dh'fheuch e le miodal ri'n toirt fo gheill—Fhreagair Morair-na-toil—Chuir Diabolus roimhe ionnsuidh ghailbheach a thoirt—Bha Morair-na-toil agus Fear-na-h-inntinn ro ealanta 'n aghaidh nan Ifrinneach anns a bhaile—Dh'aontaich na ceannardan dol a mach agus an ionnsuidh a thoirt air an namhaid, chuireadh an teicheadh orra agus leonadh iad—Thug Diabolus an ath-ghairm do'n bhaile—Freagradh Mhorair-na-toil—Thug Diabolus ionnsuidh obann air Geat'-a-mhothachaidh, agus chaidh e stigh do'n bhaile—Theich na ceannardan agus an daoine a dh'ionnsuidh a chaisteal.

An nis an uair a chuala ceannardan Anam-an-duine, maille ri seanairean a bhaile, an naidheachd so, chunncas iomchuidh leo, na laghan a rinn am Prionns' agus a thug e dhoibh an aghaidh nan Ifrinneach a chur an gniomh, gun tuille moille. Uime sin, rinneadh rannsachadh dichiollach agus neo-leth-bhreitheach anns gach tigh an Anam-an-duinne, air son an iomlan de na h-Ifrinnich. A nis fhuaradh dithis Ifrinneach ann an tigh Fhir-na-h-inntinn, agus ann an tigh Mhorair-na-toil. Ann an tigh Fhir-na-h-inntinn fhuaradh Sannt, ach dh'atharraich e 'ainm agus thug e Crionnta-glic air fein. Ann an tigh Mhorair-na-toil fhuaradh Minaire, ach dh'atharraich e 'ainm gu Sugradh-gun-lochd. Rug ceannardan agus seanairean bhaile Anam-an-duine air an dithis so, agus chuir iad an laimh iad fo churam Dhilis fear-gleidhidh a' phriosain ; agus thug an duine so leithid a gharbh laimhseachadh dhoibh, agus luchdaich e le iarunnaibh iad, air dhoigh 's gu'n do thuit iad araon ann an tinneas-caitheimh ro thròm, agus fhuair iad bās anns a phriosan; thugadh am maighstirean mar an ceudna, a reir co'cheangal aon-sgeulach nan ceannardan agus nan seanairean, gu áite follaiseach gu peanas a dheanamh orra, chum an naire fein agus rabhadh do na chuid eile de bhaile Anam-an-duine.

A nis b'e so doigh a pheanais anns na laithibh sin: air do na ciontaich a bhi air an toirt gu mothachadh air olc an gniomharra, dh'orduicheadh dhoibh an lochdan aideachadh gu follaiseach, agus an caithe-beatha a leasachadh gu faicilleach.

An deigh so dh'fheuch ceannardan agus seanairean Anam-an-duine ri tuille Ifrinneach fhaotuinn a mach far an robh iad am folach, co dhiubh a b'ann an garaidhibh, an uamhaibh, an tūill, an cosabh, no'n āite sam bith eile am faodadh iad a bhi, aon chuid anns a bhaile no mu thimchioll a bhalla. Ach ged a b'urrainn doibh an luirg fhaicinn gu soilleir, agus an leantuinn eadhon gu beoil an tūill agus an garaidhean, gidheadh cha robh e 'nan comas an glacadh agus ceartas a chur an gniomh orra, oir bha an slighean cho lubach, an daingnichean cho laidir, agus iad fein cho luthmhor gu tearmunn a ghabhail annta.*

Ach bha Anam-an-duine a nis a' riaghladh cho smachdail os ceann nan Ifrinneach a dh'fhagadh, 's gu'm bu bhuidhe leo crubadh 'sna cuiltibh: roimhe so dh'fhaodadh iad imeachd gu follaiseach an āithn-an-latha, ach a nis cha robh chridh aca sin a dheanamh; bha muinntir Anam-an-duine 'nan companaich aca uair-eiginn, ach a nis mheas siad iad 'nan naimhdibh fuilteach. Rinn an fhorfhais a thug Mean-rannsachadh an deadh atharrachadh so ann am baile Anam-an-duine.

Air chionn so fhuair Diabolus ullamh am feachd a bha e a' cur roimhe thoirt leis a chum Anam-an-duine a sgrios, agus chuir e ceannardan agus oifigich eile os an ceann, mar a chunnaic e iomchuidh. B'e fein an Ceann-feadhna agus b'e As-creidimh ārd cheannard na feachd.

1. B'e Dian-chorruich an ceud Cheannard, bha esan na cheannard os ceann Luchd-teagamh-an-taghaidh;† b'e sgrios a b'fhear brataich dha, ghiulain esan a bhratach dhearg, agus b'e shuaicheantas an Dragon Mōr Dearg. Taisb. xii. 3, 4, 13, 15, 17.

2. B'e Fearg an dara Ceannard, bha esan na

---

* Nuair a tha'n Criosduidh air a mhosgladh gu mothachadh de chul-sleamhnachadh, cha'n 'eil am peacadh co cumhachdach 'sa bha e roimhe, ach gidheadh an uair a mhothaicheas e an cogadh so 'na bhuill, bithidh aige ri glaodhaich a mach maille ris an abstol, "Och is duine truagh mi, co a shaoras mi?"

† Luchd-teagamh-creidimh-an-taghaidh. Luchd-teagamh-creidimh-na-gairme, &c. &c.

cheannard os ceann Luchd-teagamh-na-gairme, b'e Dorchadas a b'fhear brataich dhasan, ghiulain esan a bhratach ghlas, agus b'e shuaicheantas Nathair Theinnteach Itealaich. Aire. xxi. 6.

3. B'e Damnadh an treas Ceannard, bha esan na cheannard os ceann Luchd-teagamh-grais; b'e Cion-beatha a b'fhear brataich dhasan, ghiulain esan a bhratach dhearg, agus b'e 'shuaicheantas an Dubh-shlochd. Mata vi. 22, 23. Taisb. ix. 1.

4. B'e Do-shasuichte an ceathramh Ceannard, bha esan na cheannard os ceann Luchd-teagamh-a-chreidimh; b'e Slugadh a b'fhear brataich dhasan, ghiulan esan a bhratach dhearg, agus b'e 'shuaicheantas na Gialan-fosgailte. Gnath. xxvii. 20.

5. B'e Pronnasg an cuigeamh Ceannard, bha esan na cheannard os ceann Luchd-teagamh-na-buain-mhaireachduinn; be Losgadh a b'fhear brataich dhasan, ghiulain esan a bhratach dhearg mar an ceudna, agus b'e 'shuaicheantas Lasair-uaine-a-bholaidh-bhreun. Salm xi. 6. Taisb. xiv. ii.

6. B'e Pian an seathadh Ceannard, bha esan na cheannard os ceann Luchd-teagamh-na-h-aiseirigh; b'e Cnāmh a b'fhear brataich dhasan, ghiulain esan a bhratach ghlas, agus b'e 'shuaicheantas an Dubh-chnuimh. Marc. ix. 44, 46, 48.

7. B'e An-fhios an seachdamh Ceannard, bha esan na cheannard air Luchd-teagamh-slainte; b'e Mi-shuaimhneas a b'fhear brataich dhasan, ghiulan esan a bhratach dhearg, agus b'e 'shuaicheantas Cruth aogaidh a Bhàis. Taisb. iv. 11; vi. 8.

8. B'e Uaigh an t-ochdamh Ceannard, bha esan na cheannard os ceann Luchd-teagamh-gloire, b'e Truaillidheachd a b'fhear brataich dhasan, ghiulan esan mar an ceudna a bhratach ghlas, agus b'e 'shuaicheantas Claigionn agus Cnamhan Dhaoine Mharbha. Ier. v. 16.

9. B'e Eu-dochas a naodhamh Ceannard, bha esan na cheannard os ceann Luchd-teagamh-sonais; b'e An-earbsa a b'fhear brataich dhasan; ghiulan esan mar an ceudna a bhratach dhearg, agus b'e 'shuaicheantas Iarunn Teth agus Cridhe Cruaidh. Ier. ii. 25. 1 Tim. ii. 4. Rom. ii. 5.*

B'iad so a cheannardan, an armailtean, am brataichean, agus an dathan, agus b'iad so an suaicheantais. A nis os an ceann so rinn Diabolus seachd ceannardan ni b'inbhiche, eadhon Beelsebub, Lucifer, Legion, Apolion, Piton, Cerberus, agus Belial; b'e As-creidimh an t-ārd-cheannard, agus Diabolus fein an Righ.

Mar an ceudna rinneadh dhiubh-san de na seann saighdeiribh a bha coslach riu fein, ceannardan air cheudaibh, agus de chuid eile dhiubh ceannardan air ni bu mhò; mar so rinneadh suas feachd As-creidimh.

Mar sin ghabh iad a mach bho Thōm-geat-'ifrinn (oir is ann an sin a bha a choinneamh aca), agus thainig iad uaithe sin calg-dìreach air an turas a chum baile Anam-an-duine. A nis mar a dh'ainmicheadh a cheana, fhuair am baile (a reir mar bu mhiann le Saddai,) faireachadh bho Mhean-rannsachadh gu'n robh iad a' tighinn. Uime sin chuir iad faire dhiongmhalta air na geatachaibh, agus dhùblaich iad am freiceadain; mar an ceudna chuir iad suas an croinn-thabhuill ann an āitibh freagarrach, far am biodh e cothromach dhoibh clachan mòra[1] thilgeadh a mach chum domail a dheanamh air an namhaid bhōrb.

Ni mò b'urrainn na h-Ifrinnich a bha sa bhaile an cron a dheanamh a bha rùn orra; oir bha Anam-an-duine na fhaireachadh a nis. Ach, mo thruaighe! a mhuinntir bhochd, ghabh iad eagal anabrrach an ceud sealladh a fhuair iad de'n naimhdibh, agus an uair a chunnaic siad iad a' suidh sios fa chomhair a bhaile, gu h-āraid an uair a chuala iad fuaim an druma. 1 Pead. v. 8. Bha so, a dh'innseadh na firinn, ro sgreataidh r'a chluinntinn, chuireadh e òillt air na h-uile dhaoinibh mar uidhe seachd mìle mu'n cuairt, nam biodh iad 'nan duisg agus ga chluinntinn. Mar an ceudna, bha luasgadh am brataichean uamhasach agus cianail ri amharc orra.

---

* Tha ainmean nan ceannard agus iadsan os ceann an robh iad, a nochdadh dhuinn nan teagamhan d'an ro bhuailtiche an creidmheach 'nuair a bheirear an ionnsuidh air le as-creidimh.

[1] Urnuighean agus achanaichean.

'Nuair a thainig Diabolus suas an aghaidh a bhaile, tharruing e 'n toiseach dluth air Geata-na-cluaise, agus thug e ionnsuidh gharg air, a' smuaineachadh gu'n robh a chairdean ann an Anam-an-duine ullamh gus an gnothaich a dheanamh an taobh a stigh; ach ghabh na ceannardan roimhe an sin. Mar sin air dha fhaicinn nach d'fhuair e'n còmhnadh ris an robh sùil aige uatha, agus a chunnaic e 'armailt air an saruchadh leis na clachaibh a bha luchd nan croinn-thabhuill a' tilgeadh orra, (oir an uair a bheir sinn fainear anmhuinneachd nan ceannardan, a thaobh an tinneis fhada thrioblaideich a sharuich Anam-an-duine, is treubhach a fhuaradh iad), b'éiginn da teicheadh air ais bho'n bhaile, agus e fein agus a dhaoin' a dhion ann an clais-bhlāir 'san raon, far nach ruigeadh croinn-thabhuill a' bhaile orra. Seum. iv. 7.

Chuir e rithist suas ceithir torran an aghaidh a' bhaile; thug e Tōrr-Dhiaboluis mar ainm air a cheud fhear, a' toirt ainm fein air, a chum an tuilleadh eagail a chur air baile Anam-an-duine, dh'ainmich e na tri eile mar so: Torr-Alecto, Tòrr-Mhegara, agus Torr-Thìsiphone, oir is iad so ainmean ban-ifrinnich eagalach an t-sluichd iochdaraich. Mar so thoisich e ri 'chleasan a chur an gniomh air Anam-an-duine, agus a charamh mar ni an leomhan air a chreich, a' feuchainn ri thoirt air tuiteam le geilt roimhe. Ach, mar a thubhairt mi, chuir na ceannardan agus na saighdearan 'na aghaidh cho gramail, agus rinn iad àr cho mòr, le'n croinn-thabhuill, is gu'n d'thug iad air an teicheadh a ghabhail, a dh'aindeoin. Uime sin, thoisich Anam-an-duine ri misneach a ghlacadh.

A nis air Tōrr-Dhiaboluis, a chuireadh suas air taobh tuath a bhaile, chur an t-ain-tighearn an àird a bhratach, agus b' eagalach an sealladh i, oir dh'oibrich e innte le innleachd dhiabhluidh, ann an doigh suaicheantais, lasair dhian, agus dealbh Anam-an-duine a' losgadh innte.

An deigh do Dhiabolus so a dheanamh, dh'ōrduich e d' a dhrumair a dhol na h-uile oidhche dlūth do bhallachaibh baile Anam-an-duine, agus gairm air son fosaidh; dh'ōrduicheadh dha so a dheanamh 'san oidhche, oir anns an latha bha iad a' gabhail dha le'n croinn-thabhuill; oir thubhairt an t-ain-tighearna, gu'n robh e an geall labhairt ri baile Anam-an-duine a bha nis fo uamhchrith, agus dh'āithn e gu'n biodh an druma air a bualadh na h-uile oidhche, chum tre sgìtheas gu'm biodh iad air an cur thuige gu aontachadh ris a sin, ged b'ann an aghaidh an toile.

Mar sin dh'éirich an drumair agus bhuail e a dhruma. Ach 'nuair a leig e air an drumaireachd, nan sealladh neach ri baile Anam-an-duine, feuch dorchadas agus brōn, agus bha an solus air a dhorchachadh ann a spéuraibh, Isa. v. 30. Cha chualas riamh air thalamh fuaim ni b'uamhasaiche, ach guth Shaddai, 'nuair a labhras e. Ach O! mar chriothnaich Anam-an-duine! cha robh sùil aige ri sion a nis ach a bhi air a ghrad shlugadh suas.

'Nuair a bhuail an drumair air son fosaidh, thubhairt e, "Dh'iarr mo mhaighstir orm innseadh dhuibh, ma striochdas sibh gu toileach, gu'm faigh sibh math na talmhainn, ach ma bhios sibh rag-mhuinealach, tha e a' cur roimhe bhur glacadh leis an laimh-laidir" Ach mu'n do sguir e de dhrumaireachd, dh'fhalbh sluagh Anam-an-duine a dh'ionnsuidh nan ceannardan a bha 'sa chaisteil, ionnas nach robh a h-aon ann gu feart a thoirt air an drumair so, no gu freagradh a thoirt air; mar sin cha do lean e ni b'fhaide an oidhche sin, ach phill e rithist a dh'ionnsuidh a mhaighstir gus a' chāmpa.

'Nuair a chunnaic Diabolus, nach b'urrainn e le drumaireachd, Anam-an-duine aomadh gu 'thoil, chuir e an ath oidhche a dhrumair as easbhuidh a dhruma, a leigeadh fhaicinn do mhuinntir a' bhaile gu'n robh a mhiann air cumhachan a thairgse dhoibh. Ach b'iad so na cumhachan, gairm do'n bhaile iad fein a striōchdadh: ach cha d'thug iad aon chuid aire no éisdeachd dha, oir chuimhnich iad ciod a chosd e dhoibh an toiseach éisdeachd ris beagan fhocalan.*

An ath oidhche chuir e Ceannard-Uaigh uaith, an Ceannard eagalach sin; an sin thainig an-Ceannard-Uaigh dluth do bhallachaibh Anam-an-duine agus rinn e an duan so do'n bhaile.†

---

* Na freagair air ais e! Rinn Eubha Calg-dhireach an aghaidh so, agus thuit i. Na aontaich ri buaireadh.

† Bithidh eagal a' bhais gu minig a' cur trioblaid air a chriosduidh 'nuair a bhios e air a chuairteachadh le teagamhanaibh agus le eagalaibh.

"O a luchd-aiteachaidh a' bhaile cheannaircich Anam-an-duine! tha mis' a' toirt gairm dhuibh, ann an ainm a Phrionnsa Diabolus, gu'm fosgail sibh gun dāil geatachan bhur baile, agus gu'n toir sibh comas do'n triath mhōr a thighinn a stigh. Ach ma bhios sibh fathast ceannairceach, sluigidh sinne suas sibh mar an uaigh, an uair a ghlacas sinn am baile leis an laimh laidir. Uime sin, thugaibh fios dhomh an éisd no nach éisd sibh ri mo ghairm.

"'Se aobhar na ghairm so," ars' esan, "a chionn gur e mo thighearna bhur fior phrionnsa agus 'ur triath, mar a dh'aidich sibh fein roimhe so. Ni mo bheir an ionnsuidh sin a thugadh air mo thighearna, 'nuair a bhuin Emanuel co an-uasal ris, air a chòir fein a chāll, agus leigeadh dheth ionnsuidh a thoirt air a chuid fein ath-chosnadh. Smuainich ort fein ma ta, O Anam-an-duine! co aca 's ann air son sìth no aisith a tha thu? Ma striochdas tu gu siochail, an sin bithidh ar seann chairdeas air ath-nuadhachadh; ach ma 's e 's gu'n diult thu agus gu'n dean thu ar-a-mach fathast, na biodh dūil agad ri ni ach teine agus claidheamh."

'Nuair a chuala baile fānn Anam-an-duine teachdaireachd an fhir-ghairme so, bha ni bu mhō bhruaidlean orra, ach cha d'thug iad aon uair freagairt do'n cheannard, mar sin dh'fhalbh e mar thainig e.

Ach an deigh dhoibh an comhairle chur r'a cheile, agus mar an ceudna ri cuid de an ceannardaibh, chaidh iad a rithist a dh'ionnsuidh an Ard-Rùnaire air son comhairle agus seolaidh; oir b'e an t-Ard-Rùnair so am priomh shearmonaiche, mar dh'ainmicheadh roimhe, ach cha robh e am fōnn aig an àm; agus ghuidh iad air na tri nithe a leanas a dheonachadh dhoibh;

1. Gu'n sealladh e gu sòlasach orra, agus nach cumadh se e fein cho leth-oireach uatha 'sa bha e deanamh. Mar an ceudna gu'n aontaicheadh e ri éisdeachd riu an uair a leigeadh iad ris an cor truagh dha. Ach mar fhreagradh dha so dh'innis e dhoibh, "Nach robh e fathast ann am fōnn, agus uime sin nach b'urrainn e dheanamh mar bu ghnath leis."

2. B'e an ath ni a dh'iarr iad, gu'n tugadh e a chomhairle dhoibh mu thimchioll an gnothuichean cudthromach aig an àm, a thaobh 's gu'n robh Diabolus a nis air tighinn agus air campachadh fa chomair a' bhaile, leis co math ri fichead mile de Luchd-teagamh. A thuille air sin thubhairt iad gu'm bu daoine an-iochdmhor araon e fein agus a cheannardan, agus gu'n robh grath orra rompa. Ach thubhairt esan, "Feumaidh sibh sealltuinn ri lagh a' Phrionnsa, agus fhaicinn ann an sin ciod a tha dh'fhiachaibh oirbh a dheanamh."

3. An sin dh'asluich iad gu'n deanadh a mhòrachd-san cōmhnadh riu ann an achanaich a chur gu Saddai, agus Emanuel a mhac, agus gu'n cuireadh e a laimh sgriobhaidh fein rithe, mar chomharradh air gu'n ròbh e a' co' aontachadh riusan:—"Oir," ars' iadsan, "A Mhorair, is iomadh aon a chuir sinne uainn, ach cha chomas dhuinn freagradh sìthe fhaotuinn, ach gu cinnteach faodaidh a h-aon le do laimh-sa rithe, math fhaotuinn fathast air son Anam-an-duine."

Ach b'e uile na thug e do fhreagradh dha so, "Gu'n do chuir iad fearg air Emanuel agus mar an ceudna gu'n do chuir iad doilghios air fein, agus air an aobhar sin gu'm feumadh iad fathast co'-pairteachadh d'an innleachdaibh fein."

Bhuail am freagradh so a thug an Ard-Rùnair orra mar chloich mhuillinn; seadh, bhrūth e iad air achd 's nach robh fios aca ciod a dheanadh iad, gidheadh cha bu dāna leo aontachadh aon chuid ri iarrtasaibh Dhiaboluis, no a cheannardan, Tuir. i. 3. An so bha Anam-an-duine ann an teinn mhōir ; bha a naimhdean ullamh gu a shlugadh suas, agus dhearmaid a chairdean cuideachadh leis.

An sin thōisich Morair-a-bhaile, d'am b'ainm Morair-na-tuigse, ri mineachadh, gus mu dheireadh an do mhinich e comhfhurtachd bho'n ni sin a thubhairt an t-Ard-Rùnair, ged bha e a rèir coslais searbh agus mi-thaitneach ; oir mhinich e mar so : " Air tùs, an lorg na thuirt mo Thighearn" ars' esan, " feumaidh e bhi gu'n seachnadh, gu'm fuiling sinne fathast air son ar peacanna. 2. Ach tha na briathran so mar gu'm biodh iad a' ciallachadh gu'm bi sinn mu dheireadh air ar saoradh bho ar naimhdibh, agus an deigh beagan tuille dhoilgheasan, gu'n tig Emanuel agus gu'n toir e furtachd dhuinn." A nis bha Morair-a-bhaile ni bu ro mhean ann an rannsachadh briathran an Ard-Rùnaire, do bhrigh gu'n robh mo Thighearna tuille 'sna fhaidh, agus a chionn nach robh a h-aon d'a bhriathraibh gun seadh, bha iad aig gach uile h-àm brighoir gu ruig an lide bu lugha, agus bha comas aig muinntir a' bhaile an rannsachadh, agus am mineachadh cho math 'sa b'urrainn doibh*

An sin chaidh iad a dh'ionnsuidh nan ceannardan, agus dh'innis iad dhoibh ciod a thubhairt an t-Ard-runair, agus 'nuair a chuala iad e, bha iad gu leir a dh'aon bheachd ri Morair-a-bhaile ; air an aobhar sin thoisich na ceannardan ri misneach a ghabhail, agus ri ullachadh air son ionnsuidh threun a thoirt air càmp an namhaid, chum cur as do na h-Ifrinnich gu h-iomlan, agus do'n Luchd-teagamh luainneach, a thug an t-an-tighearna leis chum baile truagh Anam-an-duine a sgrios.

---

* Aomaidh an Spiorad Naomh an cridhe chum nan Sgriobtairean a rannsachadh, agus soillsichidh e ar tuigse chum an tuigsinn. Cia mor a bheannachd comas a bhi againn am Biobull a leubhadh air ar son fein. Gu cinnteach is mor a tha ri agairt orra-san leis am b'aill a chumail bho feadhainn eile.

An sin dh'fhalbh iad uile air bàll d'an àitibh fein, na ceannarda da'n aitibh fein, Morair-a-bhaile d'a àite-san, am fo-Shearmonaiche da āite-san, agus Morair-na-toil d'a āite-san.* Bha fadachd air na ceannardaibh gu bhi an tarruing ri obair air choir-eiginn air son am Prionnsa, oir bu toigh leo gniomhara gaisgeil. Chuir iad an comhairle r'a cheile an ath latha, agus chuir iad rompa ceannarda 'Dhiaboluis a fhreagairt le croinn-thabhuill; agus b'amhuil a thachair mu eirigh na greine an lath'r na mhàireach; oir ghabh Diabolus air fein a thighinn na b'fhaigse a rithist, ach bha clachan nan croinn-thabhuill dha fein agus d'a armailt mar chonnspeachaibh. Oir mar nach 'eil ni sam bith a's mò a chuireas a dh'eal-ghris air baile Anam-an-duine na fuaim druma Dhiaboluis, mar sin cha'n 'eil ni sam bith a's mo a chuireas a dh'òillt air Diabolus na croinn-thabhuill Emanueil air an deadh chleachdadh.† Uime sin, b'eiginn do Dhiabolus an teicheadh a ghabhail an dara uair, agus dol ni b'fhaide as na chaidh e roimhe, Sachar. ix. 15. An sin thug Morair-a-bhaile fainear na cluig a sheirm, agus taing a chur a dh'ionnsuidh an Ard-rùnaire le beul an fho-shearmonaiche, a chionn gu'n robh ceannardan agus seanairean Anam-an-duine air an neartachadh le a bhriathraibh-san an aghaidh Dhiaboluis.

'Nuair a chunnaic Diabolus gu'n robh a cheannardan agus a shaighdearan, agus àrd thighearnan air an cur gu eagal agus air am bualadh sios leis na clachaibh a thainig bho na croinn-thabhuill, oir thubhairt e, " Feuchaidh mi r'an glacadh le miodal, feuchaidh mi r'an tāladh gu mo lion."

---

* Cuiribh an aghaidh an Diabhuill, agus teichidh e uaibh

† Briathran air an cleachdadh na aghaidh le creidimh.

Uime sin, an ceann tamuill thainig e gus a' bhalla, cha'n ann le 'dhruma, no leis a Cheannard Uaigh, ach a' labhairt cho mìn milis, 's gu'n saoilte gu robh e na phrionnsa seimh siothchail, gun rùn dioghaltais air bith a dheanamh air Anam-an-duine air son nan lochdan a rinn iad air, ach a mhain a' durachdainn leas agus buannachd a' bhaile agus a luchd aiteachaidh. Uime sin air dha gairm a thoirt do mhuinntir a' bhaile eisdeachd ris, labhair e mar a leanas :—

" O! a rūin mo chridhe, a bhaile urramaich Anam-an-duine, cia liutha oidhche a chaithris mi, agus cia liugha ceum annranach a rinn mi, a dh'fheuch am faodainn math a dheanamh dhuit. 1 Pead. v. 8. Taisb. xii. 10. Gu ma fada uamsa bhi 'g iarraidh cogaidh a dheanamh ribh ; ma bheir sibh sibh fein thairis gu toileach agus gu siothchail dhomhsa. Tha fios agaibh gu'm bu leam-sa sibh bho shean. Mat. iv 8. Cuimhnichibh, mar an ceudna, am feadh a bha mise 'nam uachdaran oirbh, agus a bha sibhse 'nur 'n iochdaranaibh agam-sa, nach robh ni a dh'easbhuidh oirbh de uile thaitneasaibh na talmhainn, a b'urrainn mise, bhur tighearn agus 'ur prionnsa fhaotuinn duibh, no b'urrainn mi dhealbh gu toilinntinn a thoirt dhuibh.* Thugaibh fainear, cha robh riamh cho liutha uair dhoghruinneach, dhorch, thrioblaideach, agus chraiteach agaibh, am feadh 'sa bha sibh agam-sa, 'sa bha agaibh bho rinn sibh ar-a-mach 'nam aghaidh, ni mo bhitheas sìth gu brāth tuille agaibh, gus am bi sibh fein agus mise air aon sgeul mar a bha sinn roimhe. Biodh impidh air a cur oirbh ma ta, gu gabhail riumsa rithist, agus bheir mi dhuibh bhur seann chōraichean, air an deanamh farsuinn le pailteas de shochairean, air chor 's gu'm bi comas agus saorsa agaibh, gach ni a tha taitneach a ghabhail, a chumail, agus a mhealtuinn. Ni mò bhitheas a bheag de na mimhodhalachdaibh sin, leis an do chuir sibh tamailt orm, air an cur an ire dhuibh leamsa am feadh a bhios grian is gealach ann. Ni mò ni aon air bith de mo chairdibh* gradhach, a ta 'n trathsa le eagal romhaibhse, nan luidhe am folach an garaidhibh, an tuill, agus an uaimhabh, ann an Anam-an-duine, dochair oirbh ni's mō; seadh, bithidh iad dhuibh 'nan seirbhisich, agus bheir iad dhuibh d'am maoin, agus de ciod air bith a thig gu'n laimh.[1] Cha ruig mise leas tuilleadh a' ràdh, is aithne dhuibh fein iad, agus bha sibh air uairibh gle thoilinntinneach 'nan cuideachd; c'uime ma ta a bhiodh sinn a mach air a cheile? Athnuadhaicheamaid ar seann eolas agus ar cairdeas a rithist.[2]

---

* Leubhaidh Satan na-h-uile ponc an rathad tuaitheal.

"Tha'n spéis a ta agam dhuibh, 'gam chur thuige gu bhi labhairt cho saor ribh, mar a ta mar an ceudna éud mo chridhe air son mo chairdean a ta maille ribh; uime sin, na cuiribh mise gu tuille dragh no sibh fein gu tuille eagail; oir bithidh sibh agam aon chuid le sìth no le cogadh. Na bithibh dha bhur deanamh fein an āirde le neart agus spionadh 'ur ceannardan, no 'smuaineachadh gu'n tig ar 'n Fmanuel a dh'aithghearr gu'r cuideachadh, oir cha dean e stā dhuibh.

"Tha mise air tighinn 'nur n-aghaidh le feachd chalma ghaisgeil, agus uile ard phrionnsachan an t-sluichd air an ceann. A bhàrr air sin, tha mo cheannardan ni's luaithe na iolairean, ni's treise na leomhannan, agus ni's ciocraiche air son creiche na madaidh-allaidh an anmoiche. Ciod e h-Og bho Bhasan? Ciod e Goliath bho Ghat? agus ciod e ceud eile de'n leithidibh sin, ann an coimêas ris an fhear a's lugha de mo cheannardaibh-sa? Cionnas ma ta bhios dūil aig Anam-an-duine ri dol as bho mo laimh agus bho m'fheachd?"

---

* Peacaidhean. [1] Toilinntinn a pheacaidh. [2] Cha'n ath nuadhaich, cha'n ath nuadhaich fo phein damnadh siorruidh.

Air do Dhiabolus crioch a chur mar so air a chainnt mhiodalach, bhrosgulach, chealgach, agus bhreugach ri Anam-an-duine, fhreagair Morair-a-bhaile e mar a leanas:

" O Dhiaboluis, a Phrionns' an dorchadais, agus ùghdair gach uile cheilg, fhuair sinn déuchainn gu leoir de do mhiodal-sa, agus dh'fheuch sinn tuille 'sa chōir de'n chupan sgriosail sin a cheana. Nan eisdeadh sinn riuts' a rithist, agus mar sin aithn ar Saddai moir a bhriseadh, gu cleamhnas a dheanamh riutsa, nach cuireadh ar Prionnsa cùl ruinn, agus nach tilgeadh e air falbh sinn gu brāth, agus air dhuinn a bhi air ar tilgeadh air falbh leis-san, an urrainn an t-āit' a dh'ullaich e air do shon-sa bhi 'na ionad fois air ar son-ne? Os bārr, O thus' a ta falamh de gach uile fhirinn, is fearr leinne bāsachadh le do laimh na aontachadh ri do cheilg mhiodalach, bhreugach-sa."*

'Nuair a chunnaic an t-an-tighearna nach deanta bheag de bhi seanachas ri Morair-a-bhaile, las a dhian-chorruich, agus chuir e roimhe gu'n tugadh e ionnsuidh a rithist air baile Anam-an-duine le feachd de Luchd-teagaimh.

An sin ghairm e air a dhrumair, agus am feadh a bha e a' bualadh a dhruma, bha Anam-an-duine air chrith; an sin tharruing e dlùth le 'fheachd, agus chuir e a chuid daoine an ōrdugh cath mar so. Shuidhich e an Ceannard An-iochd agus an Ceannard Pian fa chomhair Geat'-a-mhothachaidh, agus dh'ōrduich e dhoibh suidhe sios an sin air son a chath. Dh'ōrduich e mar an ceudna, nam biodh feum air, gun tigeadh an Ceannard Anfhios g'an cuideachadh. Chuir e an Ceannard Pronnusg agus an Ceannard Uaigh aig Geata-na-sroine, agus dh'iarr e orra deadh aire 'ghabhail de'n taobh sin de bhaile Anam-an-duine. Ach shuidhich e am fear gruamach sin, an Ceannard Eu-dochas, aig Geata-na-sula, mar an ceudna chuir e suas a bhrataich eagalach an sin.

---

* Bheir fein-fhiosrachadh air a' chreidmheach an t-olc a th'ann a bhi 'g eisdeachd ri buairidhibh agus miodal Shatain a thuigsinn. Bha e na bhreugaire bho thus. 'Se peacadh, crioch nan nithe so, am bas.

A nis bha an Ceannard Do-shasuichte gu aire 'ghabhail de charbada 'Dhiaboluis, agus dh'orduicheadh dha mar an ceudna cūram a' ghabhail de na mhuinntir agus de na nithe sin a bhiodh aig ām sam bith air an toirt mar chobhartaich bho'n namhaid.

A nis bha Geat'-a-bheoil aig luchd āiteachaidh Anam-an-duine mar dhorus gu bruchdadh a mach air an namhaid, uime sin rinn iad laidir e, oir is ann leis-san agus troimhe-san a chuir muinntir a bhaile an achanaichean a dh'ionnsuidh Emanueil am Prionnsa; is ann bho mhullach a gheata sin cuideachd a bha na ceannardan a' tilgeadh le'n croinn-thabhuill air na naimhdibh, agus rinn iad mòran cron air armailt an ain-tighearna; uime sin, dh'iarr Diabolus nam biodh e so-dheanta, Geat'-a-bheoil a dhūnadh le salachar.*

A nis mar a bha Diabolus gu dichiollach ag ullachadh air an t-aobh a mach gu ionnsuidh a thoirt air Anam-an-duine, bha na ceannardan agus na saighdearan a cheart cho bichionta ag ullachadh 'san taobh a stigh de'n bhaile. Thog iad an aird an croinn-thabhuill, chuir iad suas am brataichean, sheirm iad an trompaidean, agus shuidhich siad iad fein 'san ordugh bu shabhailt a mheasadh do dh'Anam-an-duine, agus bu mhò dheant' a chron air an namhaid, agus thug iad āithne d'an saighdeiribh a bhi deas air son a chath aig fuaim na trompaide. Ghabh Morair-na-toil mar dhreuchd a bhi faire an aghaidh nan ceannairceach a bha 'san taobh a stigh, agus na thāradh e a dheanamh chum an glacadh, no an tachdadh 'nan tūill agus 'nan uamhaibh ann am ballachaibh baile Anam-an-duine. Agus a dh'innseadh na firinn, riamh bho chaidh a smachdachadh air son a chionta nochd e uiread a threibhdhireas agus a threabhantas ri aon air bith anns a bhaile, oir ghlac e aon d'am b'ainm Sughach, agus a bhrathair Meadhrach, dithis mhac a sheirbhisich, Sugradh-gun-lochd (oir ged do chaidh an t-athair a chuir an laimh, bha na mic fathast a gabhail cōmhnuidh ann an tigh a Mhoraire), tha mi 'g rādh ghlac e iad, agus le 'laimh féin spār e iad a ris a chrann cheusaidh. Agus b'e so an t-aobhar air son an do chroch e iad, an deigh do'n athair a bhi air a chur fo chūram Dhilis, fear-gleidhidh a' phriosain, thoisich a mhic ri an cleasaibh, agus bha iad 'gan giulan féin ann an doigh mí-chiatach a thaobh nigheanan am maighstir, ni a thainig gu 'chluasaibh. A nis air do'n Mhorair a bhi neo-thoileach duine sam bith a chuir gu bās gun sealltuinn roimhe, cha d' rinn e greim orra gu h-obann, ach chuir e luchd-rannsachaidh a mach a dh'fhaicinn an e an fhirinn a bh'ann, gu'n robh iad ciontach; cha b'fhada gus an d'fhuair e fios, oir rug a dhithis sheirbhiseach, d'am b'ainm Sgrud-gu-ghrunnd agus Na-ceil-a-bheag, orra cuideachd ann an doigh mhi-mhodhal thairis a's thairis, agus dh'innis iad sin d'am maighstir. Uime sin an uair a fhuair Morair-na-toil lan dearbhachd gu'n robh a chūis fior, thug e an da Ifrinneach ōg so, (oir b' Ifrinneach an athair a thaobh gin) gu Geata-na-sula, far an do thog e croich anabarrach ārd, calg-dhireach fa chomhair Dhiaboluis agus 'fheachd, agus an sin chroch e an dà shlaoightear ōg, ann an dùlan do'n Cheannard Eu-dochas, agus do bhratach egalach an an-tighearna.*

---

* Feuchaidh Satan ri bacadh a chur air urnuigh.

A nis chuir an gniomh Criosdail so, a rinn an gaisgeach treun Morair-na-toil, mòr athadh air a Cheannard Eu-dochas, dhi-misnich e feachd Dhiaboluis, chuir e geilt air na h-Ifrinnich ann an Anam-an-duine, agus chuir e neart agus misneach anns na Ceannardaibh a bhuineadh do'n Phrionns' Emanuel;† oir leis a ghniomh so a rinn am Morair, thuig iadsan a bha mach, gu'n robh Anam-an-duine a' cur roimhe cogadh, agus nach deanadh na h-Ifrinnich 'san taobh a stigh de'n bhaile na nithe ris an robh sūil aig Diabolus. Agus cha b'e so an t-aon dearbhadh a thug an laoch, Morair-na-toil, air a threibhdhireas do'n bhaile, agus air a dhilseachd d'a Phrionnsa, mar a chithear an deigh so.

A nis an uair a thuig clann Shainnt a bha chōmhnuidh maille ri Fear-na-h-inntinn, (oir dh'fhag Sannt clann maille ri Fear-na-h-inntinn, 'nuair a chuireadh esan mar an ceudna am priosan, agus b'iad an ainmean, Gramaich agus Gionaich; bha iad so aige ri nighinn dhiolain do dh'Fhear-na-h-inntinn, té d'am b'ainm Gramaich-ri-olc); tha mi 'g radh, 'nuair a thuig a chlann-san cia mar a chairich Morair-na-toil iadsan a bha fuireach maille ris, dh'fheuch iad ri tarsuinn as, air eagal gu'n tachradh a leithid cheudna dhoibh fein: ach air do Fhear-na-h-inntinn fios fhaighinn air a so rug e orra sgus chuir e ann an geimhlibh iad 'na thigh gu maduinn, agus air dha a chuimhneachadh gu'n robh lagh Anam-an-duine ag orduchadh na h-uile Ifrinneach a chur gu bās, agus gun teagamh gu'm b'ann diubh sin iadsan, gu h-araid a thaobh an athar, agus tha cuid ag radh a thaobh am mathar mar an ceudna, ghabh e iad agus chuir e glasan-lamh orra, agus thug e iad gus an dearbh ait' anns an do chroch Morair-na-toil clann an fhir da'n goirte Sūgradh-gun-lochd, agus chroch e an sin iad.

---

* Caiseamachd do luchd-aidmheil oga, agus mar an ceudna do sheann luchd-aidmheil. Ge b'e ni a tha tighinn dluth air neo-ghloine no sannt feumaidh e bhi air a spionadh as an anam, mu'n urrainn e sith a bhi aige.

† Tha claoidh peacaidh na chomharradh air dochas de bheatha.

Ghabh muinntir a bhaile mar an ceudna mōran misnich as a' ghniomh so a rinn Fear-na-h-inntinn, agus chaidh iad gu an dùlan gu tuilleadh de na h-Ifrinnich so a bha 'cur dragh air Anam-an-duine a ghlacadh; ach aig an àm sin stiog a chuid eile agus luidh iad cho folachdach, 's gu'n robh e do-dheanta an cur an laimh; mar sin rinn iad faire dhūrachdach 'nan aghaidh.*

Mar a dh'innis mi roimhe, ghabh Diabolus agus 'fheachd rōinn sgath agus gheilt ann a bhi faicinn ciod a rinn Morair-na-toil, 'nuair a chroch e an dithis Ifrinneach ōg ud; ach ghrad thionndaidh a dhi-misneach gu dian chorruich agus caothach, an aghaidh Anam-an-duine, agus rùnaich e cath a chur ris. Mar an ceudna, bha earbsa agus dochas muinntir a bhaile, agus nan ceannardan air am meudachadh, air dhoibh a bhi creidsinn gur iadsan a choisneadh an latha mu dheireadh, is ann bu lugha a bha dh'eagal orra as. Rinn am Fo-Shearmonaiche mar an ceudna, searmon mu thimchioll, agus ghabh e mar cheannteagaisg, " Gad, bheir buidheann buaidh air; ach bheir esan buaidh mu dheireadh." Bho sin nochd e ged bhiodh Anam-an-duine air a sharachadh gu mōr an toiseach, gidheadh gu'm faigheadh e gu cinnteach a bhuaidh mu dheireadh. Gen. xlix. 19.*

---

* Tha an comhrag eadar creidimh agus as-creidimh da rireadh dian agus goirt. Feumar cur as do chaoin-shuarachas mu dhiadhachd agus neo-churam mu ghiulan neach.

An sin dh'orduich Diabolus d'a dhrumair caismeachd-chatha a bhualadh an aghaidh a' bhaile, agus sheirm na ceannardan a bha 'sa bhaile mar an ceudna caismeachd-chatha 'nan aghaidh-san, ach cha robh druma aca, b'ann le trompaid airgid a sheirm iad. An sin thainig Diabolus agus a dhaoine dh'ionnsuidh a' bhaile gu ghlaeadh, agus bhual na ceannardan as a chaisteil maille ri luchd nan croinnthabhuill aig Geat'-a-bheoil, orra le'n uile neart. A nis cha robh sion r'a chluinntinn ann an cāmpa Dhiaboluis ach caothach agus toibheum sgreataidh; ach anns a' bhaile deadh bhriathra, urnuigh, agus seinn shailm: fhreagair an namhaid le cuinnealaibh ōillteil, agus le uamhas an druma; ach sheirm am baile le bualadh an croinn-thabhuill, agus le fuaim binn an trompaidean. Mar so mhair an cath ré mōran laithean an deigh a chèile, ach a mhain gu'n robh beagan fosaidh aca an traths' agus a rìs; agus ghabh muinntir a' bhaile an ūine sin g'an ùrachadh féin, agus na ceannardan g'an deasachadh fein air son an ath dheabhaidh.

Bha ceannardan Emanueil air an éidheadh le armachd airgid, agus na saighdearan le armachd dhearbhta; bha saighdearan Dhiaboluis air an éideadh le iarunn, gidheadh cha do chum e a mach na peilearan a thainig bho chroinn-thabhuill Emanueil. Bha cuid anns a bhaile air an ciùrradh, agus cuid air an leonadh gu goirt.

---

* Fior bhunait dochais.

A nis b'e chūis bu mhiosa, gu'n robh lighichean gānn ann an Anam-an-duine, oir cha robh Emanuel a' fantuinn ann aig an ām. Taisb. xxii. 2. Sailm, xxxviii. 5. Gidheadh le duileagaibh craoibhe chumadh beo a mhuinntir leonta; gidheadh lobh an leonta, agus bha cuid diubh anabarrach deisneach. Chaidh iad so a leanas a leonadh de mhuinntir a bhaile; fhuair Morair-Reuson leon anns a cheann. Chaidh an gaisgeach Morair-a-bhaile leonadh 'san t-sūil. Chaidh Fear-na-h-inntinn a leonadh sa ghoile. Fhuair an duine cōir am Fo-shearmonaiche urchar dlùth d'a chridhe, ach cha robh a h-aon diubh so marbhtach. Mar an ceudna chaidh moran de'n dream bu neo-inbhich* na iad so, cha'n e a mhain a leonadh, ach a mharbhadh.

A nis chaidh aireamh mhōr a leonadh agus a mharbhadh ann an campa Dhiaboluis.

Chaidh an Ceannard Dian-chorruich a leonadh, agus mar an ceudna an Ceannard An-iochd. Thugadh air a Cheannard Damnadh an ruaig a ghabhail, agus a dhol dha dhion fein ann an claisbhlair ni b'fhaide as bho Anam-an-duine; chaidh mar an ceudna bratach Dhiaboluis a smaladh ris an lār, agus chuireadh an t-eanchainn á fhearbrataich an Ceannard Mor-chron, le peilear cloiche, ni a bha gu mor dhoilghios agus naire d'a Phrionnsa Diabolus.

---

* Smuaintean ciatach.

Chaidh mar an ceudna moran de'n Luchd-teagaimh a mharbhadh gu buileach, ged chaidh gu leoir fhagail beo dhiubh gu thoirt air Anam-an-duine a bhi air chrith 's air thuraman. A nis rinn a' bhuaidh a bhi air taobh Anam-an-duine air an latha sin, misneach mhor a thoirt do mhuinntir a' bhaile agus do na ceannardaibh, agus chōmhdaich e câmpa Dhiabolus le neul, ach rinn so a luchd-cogaidh ni bu ro ghairge. An sin ghabh Anam-an-duine clos air an ath latha, agus dh'orduich iad na cluig a bhualadh, agus sheirmeadh na trompaidean gu h-aoibhinn, agus rinn na Ceannardan iolach ghairdeachais ceithir thimchioll a' bhaile.

Mar an ceudna cha robh Morair-na-toil 'na thāmh, ach fhuaradh comharraichte treubach e an aghaidh nan Ifrinneach anns a bhaile, cha'n e a mhain gu'n robh e 'gan cumail fo gheilt, ach ghlac e mu dheireadh aon d'am b'ainm Fear-leamleat, slaoightear air an d'rinneadh iomradh roimhe; oir b'esan, ma tha cuimhne agad, a thug an triuir fhear gu Diabolus, a thug na h-Ifrinnich á cuideachd a' Cheannaird Bhoanergeis, agus a chomhairlich dhoibh gabhail aig an an-tighearna, gu cathachadh an aghaidh armailt Shaddai. Ghlac Morair-na-toil mar an ceudna Ifrinneach comharraichte, d'am b'ainm Siūbhlach; bha an Siùbhlach so na theachdair aig na slaoightearaibh ann an Anam-an-duine, agus b'ābhaist da bhi giulan naigheachdan air ais agus air adhart eadar Anam-an-duine agus an campa; chuir am Morair air falbh an dithis so maraon a dh'ionnsuidh Dhilis, Maor a phriosain, le ordugh an cumail ann an iarunnaibh; oir bha rūn air an toirt a mach gu'n céusadh, an nuair bu mhō a dheanadh e dh'fheum do'n bhaile, agus is mō a bhiodh e chum di-misnich do champa an namhaid.

Mar an ceudna, ged nach b'urrainn Morair-a-bhaile a dhol mu'n cuairt mar bu ghnath leis, gidheadh thug e ordugh bho ām gu h-ām do mhuinntir a' bhaile, iad faire dheanamh, agus a bhi air am freiceadan, agus mar bhiodh aobhar air a shon, iad a bhi fearail tapaidh.

Mar an ceudna rinn Fear-na-cogais, an searmonaiche na bha 'na chomas gu a dheadh theagasgan a chumail beo ann an cridheachaibh sluagh Anam-an-duine.

An ceann ùine ghoirid, cho-aontaich ceannardan agus cùraidhean Anam-an-duine brūchdadh a mach air campa Dhiaboluis 'san oidhche, agus b'e sin amaideas a bhaile (oir is i an oidhche an comhnuidh is fearr air son an namhaid gu cogadh, ach 'si a's miosa air son Anam-an-duine) ach air adhart bhiodh iad, bha'm misneach cho mōr, agus bha iad a' saolsinn uiread de'n bhuaidh-laraich mu dheireadh a fhuair iad.

Mar sin 'nuair a thainig an oidhche a shonruicheadh, thilg ceannardan treun a' Phrionnsa crannchur co a rachadh air thoiseach 'san ionnsuidh nuadh agus chunnartaich so, an aghaidh Dhiaboluis, agus thuit an crannchur air a Cheannard Creidimh, air a Cheannard Fein-fhiosrachadh, agus air a Cheannard-Deadh-dhochas, a dhol air thoiseach an airm. ('S ann an uair a bha am Prionns' a' chomhnuidh 'sa bhaile a rinn e Fein-fhiosrachadh so 'na Cheannard.) An sin chaidh iad a mach gu misneachail agus chomhluich iad ri tròmalach feachd an naimhdean. A nis air do Dhiabolus agus d'a dhaoine a bhi fior-chleachdte ri obair 'san oidhche, air bàll ghabh iad a chaismeachd, agus bha iad cho ullamh gu cath a chur riu, a's ged bhiodh iad air fios a' chur rompa gu'n robh iad a tighinn. Uime sin bhuail iad air le'n uile neart, agus bha tròm-bhuilean air gach taobh, rinn mar an ceudna druma-ifrinn toirm ōillteil, aig an ām cheudna sheirm trompaidean a Phrionnsa gu ceolmhor binn. Mar so thoisich an cath, agus bha an ceannard Do-shasuichte a' gabhail cùram de charbadaibh an namhaid, agus a' feitheamh gus am faigheadh e creach eiginn.

Chog ceannardan a Phrionnsa gu gaisgeil foghainteach, os ceann na dh'fhaodta earbsa; leon iad mōran, agus chuir iad an teicheadh air an iomlan de' fheachd Dhiaboluis. Ach mar a bha na gaisgich churanta, an Ceannard Creidimh, an Ceannard Deadh-dhochas, agus an Ceannard Fein-fhiosrachadh air an tōir, a' gearradh sios, agus a' dian-leantuinn an deigh an namhaid thuislich an Ceannard Creidimh agus thuit e, agus chaidh a chiurradh cho mōr a's nach b'urrainn e eiridh gus an d'rinn an Ceannard Féin-fhiosrachadh còmhnadh ris, agus chur so an daoine á ordugh; bha an Ceannard mar an ceudna cho craiteach a's nach b'urrainn e gun bhi 'g éigheachd gu h-ārd; thug so air an dithis cheannardan eile dol nan neul, a' smuaineachadh gu'n robh an Ceannard Creidimh air a leonadh gu bās; chuireadh an daoine-san mar an ceudna troimhe chéile, agus cha robh toil aca cogadh a dheanamh.

A nis air do Dhiabolus a bhi ro fhaicilleach, ged is ann air a chaidh aig an àm gus a so, air dha a thoirt fainear gu'n do stad an luchd-tòireachd, a' saolsinn gu'n deachaidh na ceannardan an dara cuid a leonadh no mharbhadh, rinn e stad an toiseach, an sin thionndaidh e mu'n cuairt, agus thainig e air arm a' Phrionnsa le dian-chorruich ifrinneach, agus air tachairt dha tighinn direach a measg an triuir Cheannardan, an Ceannard Creidimh, an Ceannard Deadh-dhochas, agus an Ceannard Fein-fhiosrachadh, ghearr a's lot, agus bheubanaich e iad cho uamhasach, air chor a's eadar mi-mhisneach agus eas-ordugh, agus na leontan a fhuair iad, agus mar an ceudna cāll mōran fola, gur gann a bha iad comasach dol a dh'ionnsuidh a' bhaile rithist, ged bha na tri buidhnean a b'fhearr an Anam-an-duine maille riu.*

'Nuair a chunnaic trōmalach arm a' Phrionnsa cionnas a bhuadhaicheadh an aghaidh an triuir cheannardan so, mheas iad gu'm b'e an gliocas an teicheadh a ghabhail anns an doigh a b'fhearr agus bu tearuinte a b'urrainn doibh, agus phill iad air an ais slighe Geat'-a-bheoil† agus mar sin chriochnaicheadh an iorghuill so. Thug obair na h-oidhche so uiread a mhisneach do Dhiabolus, 's gu'n robh dūil aige ann an ceann beagan laithean buaidh fhuras agus iomlan fhaotuinn os ceann Anam-an-duine; uime sin, thainig e air an ath latha le mōr dhanadas a dh'ionnsuidh a bhaile, agus dh'iarr e fosgladh, agus iad fein a thoirt thairis gun dāil d'a riaghladh-san. Thoisich mar an ceudna na h-Ifrinnich a bha an taobh a stigh ri gluasad a rithist.

Ach fhreagair an gàisgeach Morair-a-bhaile, agus thubhairt e, a mheud 'sa gheibheadh e gur ann leis an laimh laidir a dh'fheumadh e fhaotuinn, oir fhad 's bu bheò Emanuel am Prionnsa-san

---

* Tha'n oidhche a' ciallachadh am treigsinn. 'Nuair a bhios sinn air ar cuairteachadh le teagamhaibh agus le eagalaibh, bitheamaid air ar faicill roimh fhein-mhuinghinn, ach feitheamaid ri am an Tighearn air son fuasglaidh. 'Nuair a bheir sinn ionnsuidh air namhaid ar n-anman ann ar neart fein, feumaidh sinn earbsa gu'n teid creidimh, dochas, agus fein-fhiosrachadh a leonadh agus a lagachadh.

† Air uairibh bheir Satan air naomh a bhriathra fein aicheadh.

(ged nach robh e aig an àm maille riu mar bu mhiann leo) nach tig an latha a dh'aontaicheadh iadsan ri Anam-an-duine a thoirt thairis do neach eile.

Agus air cluinntinn sin do Mhorair-na-toil thubhairt e, " A nāmhaid gach uile mhath, tha sinne luchd-āiteachaidh aimbeartach bāile Anam-an-duine, sàr eolach air do riaghladh agus d'uachdaranachd-sa, agus air an truaighe sin a thig gu cinnteach an lorg ar striochaidh dhuitsa. Uime sin ged dh'fhuiling sinn dhuitsa am feadh a bha sinn aineolach ar glacadh, (mar thuit an t-éun nach faca 'n riob an laimh an eunadair), gidheadh bho chaidh ar tionndadh bho dhorchadas gu solus, thionndadh sinn mar an ceudna bho chumhachd Shatain gu Dia. Agus ged dh'fhuiling sinn mòran calla le do chuilbheartaibh-sa, agus le seoltachd nan Ifrinneach a tha 'san taobh a stigh, agus ged thug sinne sinn fein mar an ceudna gu bhi ann an imcheist mhòir, gidheadh cha toir sinn sinn fein thairis dhuitse, cha leig sinn sios ar n-armachd, agus cha gheill sinn do an-tighearna òillteil mar a ta thusa; cha gheill; is fearr leinn bàsachadh as an t-seasamh. Os barr, tha dochas againn gu'n tig ri ùine furtachd bho'n chuirt, agus air an aobhar sin cumaidh sinn suas an cath fathast a' d' aghaidh-san."*

Rinn a chainnt mhisneachail so a labhair an dithis mhorairean danadas Dhiaboluis a mhaolachadh ann an tomhas, ged a las i fraoch a chorruich. Rinn i mar an ceudna muinntir a' bhaile agus na ceannardan a mhisneachadh; seadh, bha i 'na leigheas do chreuchd a Cheannaird Creidimh: oir tha fios agad, gu'm b'iomchuidh agus gu'm b'fheumail cainnt ghramail mhisneachail a labhairt aig an àm-so, an uair a bha ceannardan a' bhaile, agus an luchd-cogaidh an deigh thighinn dachaidh air an ruaig, agus 'nuair a bha'n namhaid cho misneachail dana leis a' bhuaidh a dh'eirich leo, a's gu'n d'thainig iad a dh'ionnsuidh a' bhalla, a dh'iarraidh fosglaidh.

---

* Is coir suil a bhi ri cobhar bho'n Tighearna.

Fhuaradh Morair-na-toil mar an ceudna gu treubhach, oir am feadh a bha na Ceannardan agus na saighdearan anns an raon, bha esan fo armachd anns a bhaile, agus cia b'e aite an d'fhuair e Ifrinnich, mhothaich iad cudthrom a laimhe thoirteil, agus faobhar a chlaidheimh ghéir sgaitich; leon e mòran de na h-Ifrinnich, mar tha Connspoid, Cridheal, Beadaidh, agus Monmhor; mar an ceudna rinn e bacach iomadh fear dhiubhsan bu neoinbhiche, ged nach urrainnear an trath-sa cunntas a thoirt mu neach sam bith a ghlan mharbh e, B'e an t-aobhar gu'n d'fhuair Morair-na-toil cothrom air so a dheanamh aig an àm-sa, gu'n robh na ceannardan eile 'san arfhaich a' cogadh ris an namhaid, Oir a nis, smuainich na h-Ifrinnich a bha stigh, is e so an t-àm dhuinne gluasad agus buaireas a dheanamh anns a' bhaile; uime sin ghrad thionail iad 'nan aon bhuidheann, agus thoisich iad ri uspaird mar gu'm bu chuairt-ghaoith agus doinionn a bhiodh 'sa bhaile: uime sin, ghabh esan an cothrom so gu bualadh orra le 'dhaoinibh 'gan gearradh agus 'gan sgathadh sios le misnich neo-sgathach; ni a thug air na h-Ifrinnich grad sgapadh agus an daingnichean a thoirt orra.

Rinn an ghniomh tréubhach so, a shoirbhich leis a' Mhorair, dioladh ann an tomhas air son an eucoir a rinneadh le Diabolus air na ceannardaibh, agus leig e fhaicinn dhoibh mar an ceudna, nach robh Anam-an-duine gu bhi air thoirt thairis, air son cath no dha a chāll;* uime sin chaidh aobhar uaill an aintighearn a lūghdachdah a rithist, tha mi a' ciallachadh, ann an coimeas ris na dheanadh e nan d'fhuair na h-Ifrinnich uiread a bhuaidh air a' bhaile 'sa fhuair esan air na ceannardaibh.

Chuir Diabolus roimhe deuchainn eile a thoirt do dh'Anam-an-duine; oir smuainich e, bho'n bhuaidhich e orra aon uair gu'n rachadh aig air a rithist; uime sin dh'orduich e d'a chuid daoine bhi deas air chionn a leithid so a dh'uair de'n oidhche gu ionnsuidh as ùr a thoirt air a' bhaile, agus thug e teann-ordugh, gu'n cleachdadh iad an uile neart an aghaidh Geat'-a-mhothachaidh, agus gu'm feuchadh iad ri briseadh a stigh do'n bhaile troimhe-san; agus b'e am focal a thug e d'a cheannardaibh agus d'a shaighdeiribh, 'Teine-ifrinn.' "Agus" ars' esan, "ma bhriseas sinn a stigh mar tha mise a' durachdainn, aon chuid le roinn, no leis an iomlan d'ar feachd, na di-chuimhnicheadh iadsan a theid a stigh am focal. Agus na biodh sìon r'a chluinntinn ann am baile Anam-an-duine ach Teine-ifrinn, Teine-ifrinn, Teine-ifrinn." Bha 'n drumair mar an ceudna gu bhi bualadh gun lasachadh, agus luchd-iomchar nam bratach gus na brataichean a sgaoileadh; bha na saighdearan cuideachd gu bhi cho cruadalach 'sa b'urrainn doibh, agus an aire thoirt gu'n cogadh iad gu fearail misneachail an aghaidh a' bhaile.

Mar sin, 'nuair a thainig an oidhche, agus a rinneadh na h-uile nithe ullamh, thug e grad ionnsuidh air Geat'-a mhothachaidh, agus an deigh tacan do chruaidh-ghleachd, dh'fhosgail e na geatachan gu farsuinn réidh. Oir a dh'innse na firinn, cha robh na geatachan sin ach lag, agus mar sin cha bu duilich a thoirt orra geilleadh. 'Nuair a shoirbhich Diabolus an fhad so, shuidhich e an Ceannard Pìan agus an Ceannard An-fhois an sin; agus dh'fheuch e ri foirneadh air adhart, ach thainig ceannardan a' Phrionns' a nuas agus thug iad air gu'n robh e ni bu dorra dha dol a stigh na bu mhiann leis. Agus, a dh'innse na firinn, rinn iad gach strigh a bha 'nan comas; ach air do'n triùir a b'fhearr agus a b'fhoghaintich de na ceannardaibh a bhi air an leònadh, agus mar sin neo-chomasach an cōmhnadh bu mhath leo dheanamh, (agus air do'n chuid eile tuille 'sa chōir a bhi aca ri dheanamh leis an Luchd-teagamh, agus leis na ceannardaibh a thainig an cois Dhiaboluis) chaidh buadhachadh orra le aineart, agus cha robh iad 'nan urrainn an cumail a mach as a' bhaile. Uime sin, thog daoine a' Phrionns' agus an ceannardan orra gus a' chaisteal, oir b'e sin daingneach laidir a' bhaile: agus rinn iad so ann an cuid air son an tearuinteachd fein, ann an tomhas air son tearuinnteachd a' bhaile, agus gu h-araid chum cōir-rioghail Anam-an-duine a ghleidheadh do dh'Emanuel, oir bha leithid sin a chōir aig air caisteal Anam-an-duine.

---

* Cha'n 'eil ni sam bith ionann ri creidimh gu Satan a bhruthadh.

CAIBIDEAL XI.

Sgaoil na h-Ifrinnich air feadh a bhaile agus rinn iad olc gun chuimse—Bha Diabolus an corruich air leth ri Morair-na-toil, ach theich esan do'n chaisteal—Rinneadh Eagal-De na fhear-gleidhidh air geataibh a' chaisteil—Sgriobh an t-Ard-runair achanaich air son Anam-an-duine—Chuir an Ceannard Creidimh an lathair na cuirt i—Bha Diabolus air bhoile an aghaidh a Ceannaird—Phill esan bho n chuirt le fios-freagairt fhabharach, maille ri litrichibh do Mhorair-a-bhaile agus do dhream eile—Chuir Diabolus agns a Cheannarda an chomhairle ri cheile—Chuir iad rompa dol air falbh bho'n bhaile, agus ionnsuidh a thoirt air Anam-an-duine a sgrios le foill—Fhuair an Ceannard Creidimh litir bho Emanuel, ag orduchadh dha a choinneachadh 'san raon—Bhuail na Ceannardan agus Diabolus air a cheile—Thainig Emanuel le feachd ur—Chuireadh an ruaig air Diabolus, agus mharbhadh an t-iomlan de'n Luchd-teagaimh—Chaidh Emanuel a rithist a stigh do'n bhaile—Ghabhadh ris le mor ghairdeachas—An doigh ghrasmhor anns an do ghiulan se e fein d'an taobh—Bha Anam-an-duine gu dichiollach a' cumail fodha nan Ifrinneach a dh'fhan 'san taobh a stigh de'n bhaile—Dh'adhlaiceadh an Luchd-teagamh, gus nach d'fhagadh iarmad diubh.

Air do na ceannardaibh teicheadh do'n chaisteal, fhuair an namhad, gun mhoran strigh, sealbh air a chuid eile de'n bhaile, agus air dhoibh iad fein a sgaoileadh gus gach oisinn mar chaidh iad air an aghart, dh'eigh iad a mach mar bha iad a' triall, a reir aithne an an-tighearna, "Teine-ifrinn, teine-ifrinn;" air chor as nach cluinnteadh sìon ré seal ach gaoir oillteil Teine-ifrinn, maille ri tōirm ghrathail druma Dhiaboluis.* A nis sheall na neoil dòrch os ceann Anam-an-duine, agus a thaobh coltais bha sgrios a' feitheamh air.† Chuir Diabolus mar an ceudna a shaighdearan air chairtealaibh ann an tighibh luchd-aiteachaidh a' bhaile. Bha tigh an Fho'shearmonaiche, tigh Mhorair-a-bhàile, agus tigh Mhorair-na-toil lòm lan de'n Luchd-teagaimh choigreach so.

---

* 'Nuair a tha'n Criosduidh air a thoirt iosal le pein agus amhghar, agus 'anam air a lionadh le teagamhnaibh agus eagalaibh, an sin bithidh *teine-ifrinn* 'na fhuaim grathail dha.

† Toraidhean eagalach a chul-shleamhnachaidh.

Seadh, c'àite an robh cùil, bothan, sabhal, no fail mhuc nach robh a nis làn de'n ghraisg so? Chuir iad muinntir a bhaile mach as an tighibh, agus luidh iad 'nan leapaichibh, agus shuidh iad aig am buird. Mo thruaighe Anam-an-duine! Tha mothachadh agad a nis air toraidhibh a' pheacaidh, agus ciod an nimh a bh'ann am briathraibh miodalach Mhi-churaim-fheolmhoir. Rinn iad mor logairt air gach ni air an d'ràinig an lamhan; chuir iad am baile ri theine ann an iomadh àite,[1] agus mhin-pronn iad moran naoidheanan;[2] seadh chuir iad as do'n chloinn nach d'rugadh air siubhal am mathraichean:[3] oir feumaidh tu thuigsinn nach b'urrainn a chùis a bhi air atharrachadh a nis; oir ciod a choguis, nan truas, nam bàgh, nan t-iochd a dh'fhaodhta earbsa bho luchd-teagamh choimheach?† Agus bhuin iad gu ro bhruideil ri moran de bhoirionnaich Anam-an-duine, eadar òg agus shean, air chor 's gu'n d'éug iomadh aon diubh, agus bha iad ri 'm faicinn 'nan luidh aig ceann gach sràid, agus anns gach áite leith-oireach de'n bhaile.

'S ann a bha Anam-an-duine a nis, a reir coslais, na ionad dhragoin, 'na shamhladh do dh'ifrinn, agus na dhubh dhorchadas. Bha e gu h-inbhe bhig mar an fhasach neo-thorach; cha robh sìon a reir coslais ach eantagach, dris a's droighionn, agus luibhean fiadhaich a' comhdachadh aghaidh Anam-an-duine a nis. Dh'innis mi roimhe dhuit, gu'n d' fhuadaich an Luchd-teagamh Ifrinneach so daoine Anam-an-duine as an leapaichibh; agus a nis innsidh mi dhuit, gu'n do lot siad iad, seadh, is beag nach do chuir iad na h-eanchainean as a mhor chuid diubh, mar do chuir as an iomlan. Lot iad Fear-na-coguis gu goirt, agus dh'eargnaich a lotan air a leithid a dhòigh is nach robh fois aige a latha na dh'oidhche, ach bha e mar gu'm bitheadh e air bhioraibh, agus mar bhith gu'n do riaghail Saddai an t-iomlan, cha'n 'eil teagamh nach do ghlan mharbh iad e. Bhuin iad ri Morair-a-bhaile cho olc, a's nach mòr nach do dhall iad e; agus mur bith gu'n d'thug Morair-na-toil an caisteal air, bha a rūn orra ghearradh na bhloighdibh, oir bha iad 'ga mheas (a reir na beachd a bh'aige a nis) mar an t-aon duine bu mhiosa ann an Anam-an-duine an aghaidh Dhiaboluis agus a sgioba.* Agus, gun amharus, bha e tréubhach, agus cluinnidh tu tuille de 'threubhantas an deigh so.

---

[1] Cionta. [2] Deadh smuaintean anmhuinn. [3] Breithneachadh naomh mu mhath.

† Is aonaranach da rireadh cor an anam 'nuair a tha e air a thoirt thairis na chreach do theagamhaibh spioradail.

Dh'fhaodadh neach a nis siubhal ré iomadh latha ann an Anam-an-duine, agus gun ach gann a h-aon fhaicinn air an robh coslas duine diadhaidh. Oh, an staid eagalach 'san robh Anam-an-duin' a nis! Bha na h-uil' oisinn làn de Luchd-teagaimh choigreach; lion iad gach tigh le toirm oillteill, le oranaibh faoin, le sgeulachdaibh breugach, agus le cainnt thoibheumach an aghaidh Shaddai agus a' mhic.† Mar an ceudna thainig a nis na h-Ifrinnich sin a bha 'm folach anns na ballachaibh, agus anns na tūill, agus anns na frògaibh, a bha 'm bail' Anam-an-duine, a mach agus dh'fheuch siad iad fein, agus dh'imich iad gu follaiseach maille ris an Luchd-teagamh a bh' ann an Anam-an-duine. Seadh bha ni bu mho do dhanadas aca-san a nis gu bhi 'g imeachd nan sraidean, a' taoghal thighean, agus iad fein a nochdadh gu follaiseach, na bha aig aon sam bith de mhuinntir chòir baile truagh Anam-an-duine.

---

* Tha fuath air leth aig Satan do thoil air a naomhachadh.

† An t-anam lan de smuaintean diomhain agus de thoibheuman.

Ach cha robh fois aig Diabolus agus aig a dhaoine coigreach ann an Anam-an-duine; oir cha d'thugadh aoidheachd dhoibh mar thugadh do cheannardaibh agus do fheachd 'Emanueil; bha muinntir a bhaile cho coimheach riu 'sa b'urrainn doibh; ni mò a fhuair iad a bheag de na nithe a bhuineadh do mhuinntir Anam-an-duine, ach sin air an d'rinn iad greim ge b'oil leo; dh'fholaich iad na dh'fhaod iad uatha, agus an ni nach b'urrainn iad fholach fhuair iad an aghaidh an toile. B'fhearr leo-san, na deoirean bochda, an ait' a bhi aca na an cuideachd, ach bha iad 'nam braighdibh aca 'san àm, agus dh'fheumadh iad a bhi mar sin. Rom. 7. Ach thaisbean iad uiread 'sa b'urrainn iad do dh'fhuath dhoibh.

Bha na ceannardan mar an ceudna a' tilgeadh, gu'n lasachadh, le 'n croinn-thabhuill bho'n chaisteal, ni a chuir doilgheas agus corruich air an naimhdibh. Thug Diabolus iomadh ionnsuidh air geatachaibh a chaisteil fhosgladh, ach rinneadh Eagal-De na fhear gleidhidh orra, agus bha e na dhuine cho misneachail, tréun, gaisgeil, a's gu'm bu diomhain da feuchainn ri sin a dheanamh, fhad 's bu bheo esan, uime sin, bha na h-uil' oidhearp a thug Diabolus 'na aghaidh gun bhrìgh sam bith; gu cinnteach b'fhearr gur ann aig an duine sin a bha an t-iomlan de riaghladh Anam-an-duine.*

B'e so cor Anam-an-duine, dlū air da bhliadhna-gu-leth; bha meadhon a bhaile na ionad cogaidh;

---

* Ged dh'fhaodas teagamhan agus eagalan an Criosduidh a sharchadh re uine fhada, gidheadh far am bheil eagal De a' gleidheadh chridhe, agus e fhathast air a shealbhachadh leis an Spiorad Naomh, ha'n urrainn Satan buadhachadh. Ier. xxxii. 40.

dh'fhuadaicheadh muinntir a bhaile gu tùill a's gu oisnibh, agus leagadh gloir Anam-an-duine sios anns an duslach; ciod an fhois ma ta a b'urrainn a bhi aig an luchd-aiteachaidh, ciod an t-sith a b'urrainn a bhi aig Anam-an-duine? Ged nach biodh an namhaid ach air luidhe ùine co fhada 'sa chomhnard an aghaidh a' bhaile, bu leoir e gu cur as doibh le goirt; ach a nis tha iad 'san taobh a stigh, tha am baile 'na bhuth, 'na ionad-dion, agus 'na dhaingneach dhoibh, an aghaidh a' chaisteil; 'nuair a bha 'm baile mar so na aghaidh fein, agus 'na dhidean do naimhdibh a' neirt agus a' bheatha: tha mi 'g radh, 'nuair a rinn iad feum de àitibh daingnicht' a' bhaile, gu iad fein a dhion gus an glacadh, an creachadh, agus an tilgeadh iad an caisteil bun os ceann, bha so grathail; agus gidheadh b'e so cor bail' Anam-an-duine a nis.

An deigh do dh'Anam-an-duine bhi anns a' chor chianail mhuladach so ùine cho fhad 'sa dh'ainmich mi, agus nach do shoirbhich aon achanaich de'n chuir iad a dh'ionnsuidh am Prionnsa ré na h-ùine so, thionail seanairean agus cinn-fheadhna Anam-an-duine an ceann a cheile, agus an deigh meud-eiginn ùine a chaitheadh ann an caoidh an staid thruaigh, agus na breitheanais uamhasach a bha teachd orra, cho'aointich iad achanaich eile a chuir a dh'ionnsuidh Emanueil air son cobhair. Ach thubhairt Eagal-De, gu'n robh fios aige-san nach do ghabh, agus nach gabhadh a Thighearn am Prionnsa, a chaoidh achanaich bho neach sam bith mu thimchioll nan cùisean so, mur biodh lamh sgriobhaidh an Ard-runaire rithe, agus b'e so, ars' esan, an t-aobhar nach do bhuadhaich sibh roimhe so. An sin thubhairt iad gu'n cuireadh iad achanaich eile, agus gu faigheadh iad lamh an Ard-runaire a chuir rithe. Ach thuirt

Eagal-De a rithist, gu'n robh fios aige-san nach cuireadh an t-Ard-runair a laimh ri achanaich sam bith nach do chuir e fein an ordugh, agus a thuilleadh air sin, ars' esan, is aithne do'n Phrionnsa lamh an Ard-runaire seach na h-uile lamh eile 'san t-saoghal: uime sin tha e do-dheanta a mhealladh le faoin-choslas sam bith: agus is e mo chomhairle-sa dhuibh, dol a dh'ionnsuidh mo thighearna, agus aslachadh air cuideachadh leibh. A nis bha e fathast a' chomhnuidh 'sa chaisteal, far an robh na ceannardan agus na daoine fo arm air fad.

An sin thug iad mor bhuidheachais do dh'Eagal-De, ghabh iad a chomhairle, agus dh'fhalbh iad gu mo thighearn, agus chuir iad an ceill an t-aobhar mu'n d'thainig iad d'a ionnsuidh, is e sin ri ràdh, a thaobh 's gu'n robh cor Anam-an-duine cho bronach, nam b'e toil a Mhorachd, achanaich a chur an ordugh air an son gu Emanuel, Mac Shaddai chumhachdaich, agus gu an Righ agus 'Athair trid-san.

An sin thubhairt an t-Ard-runair riu, " Ciod i an achanaich bu mhath leibh mis' a chur an ordugh air bhur son?" " Se ar Tighearn e fein," ars' iadsan, " is fiosraich mu chor Anam-an-duine, agus cionnas a tha sinn air cul-sleamhnachad agus air claonadh bho'n Phrionnsa; is aithne dhuit mar an ceudna co a tha air teachd 'nar n-aghaidh, agus mar a ta Anam-an-duine a nis 'na ionad cogaidh. A bharr air a sin, is eol do'm thighearn, an laimhseachadh ana-cneasda a fhuair ar daoine, ar mnathan agus ar clann uatha; agus mar tha na h-Ifrinnich a thogadh 'sa dh'araicheadh 'nar measg fhein ag imeachd air sraidibh Anam-an-duine le ni's mo de dhanadas na muinntir a' bhaile. Uime sin, deanadh ar Tighearn, a reir gliocais De a ta ann, achanaich a chur an rian air son a shearbhanta bochda, gu ar Prionns' Emanuel." "Ro mhath" ars' an t-Ard-runair, "cuiridh mis' an ordugh achanaich air bhur son, agus cuiridh mi mar an ceudna mo laimh féin rithe." An sin thubhairt iadsan "C'uin a ghairmeas sinn air a son bho ar Tighearn?" Fhreagar esan "Feumaidh sibh fein a bhi 'san lathair am feadh a bhithear 'ga deanamh; seadh, feumaidh sibh bhur durachd a chur rithe. Is i mo lamh agus mo pheann-sa a ni i, ach feumaidh gur leibhs' an dubh agus am paipir; air neo cionnas is uarainn sibh a ràdh gur i bhur n-achanaich-s' i? Ni mò tha feum agamsa air achanaich a chuir air mo shon fein, do bhrigh nach d'thug mi oilbheum."

Mar an ceudna thubhairt e, "Cha teid achanaich uamsa ann am ainm fein chum a' Phrionnsa, agus mar sin gu 'Athar trid-san, ach 'nuair a tha an sluagh d'am buin i gu h-araid ag co'aontachadh ris a chùis le'n cridhe 's le'n anam, oir feumaidh sin a bhi air ainmeachadh innte." Rom. viii. 26. 27.

An sin dh'aontaich iad gu toileach ris a sin a thubhairt an t-Ard-runair, agus chaidh achanaich a chur an ordugh air an son gu'n dàil. Ach b'i a cheist co rachadh leatha? Chomhairlich an t-Ard-runair gu'n rachadh an Ceannard Creidimh leatha,* oir gu'm bu duine deas chainnteach e. Uime sin ghairm iad air agus chuir iad a chuis fa chomhair. "Ma ta," ars' an Ceannard, "tha mi ro dheonach; agus bacach 's mar a tha mi, ni mi an gnothaich-so air 'ur son-sa co ealamh, agus co dileas 's is urrainn domh." B'e so a leanas brigh na h-achanaich:—

"O, ar Tighearn agus ar n-ard Phrionns' Emanueil, a Phrionnsa chumhachdaich, fhad-fhulangaich! Tha gras air a dhoirteadh ann do bheul, agus dhuitsa buinidh trocair agus maitheanas, ge do rinn sinne ar-amach a' d' aghaidh. Tha sinne, nach airidh a so suas a bhi air ar n-ainmeachadh ort, no fòs iomchuidh air comhpairt fhaotuinn de shochairibh coitchionn, a' guidhe ort, agus air d'Athair tromhadsa, ar lochdan a thoirt air falbh. Tha sinn ag aidmheil gu faodhadh tu ann an ceartas air tilgeadh air falbh air son ar cionta, ach na dean e air sgāth d' ainme féin; ach gu ma fearr leis an Tighearna fāth a' ghabhail bho ar cor truagh air iochd agus trocair a dheanamh oirnn.* Tha sinn air ar cuairteachadh air gach laimh; a Thighearna, tha ar cùl-sleamhnachadh féin a' toirt achmhasan duinn, tha na h-Ifrinnich 'san taobh a stigh d'ar baile a' cur eagail oirnn, agus tha feachd sluichd an dubh aigein 'gar claoidh. Is e do ghrassan a mhain is urrainn ar teasairginn, agus cha'n 'eil fhios againn co dh'ionnsuidh an téid sinn, ach 'a d' ionnsuidh-sa.

---

* Deanaibh urnuigh ann an creidimh.

" Os bārr, O a Phrionnsa ghrasmhoir, lagaich sinn ar ceannardan, agus tha iad air call am misneach, tha iad tinn, agus bho chionn ghoirid chuireadh gu mòr an ruaig air cuid diubh, agus dh'fhuadaicheadh a raon a chath iad le neart agus feachd an an-tighearna. Seadh, tha na ceannardan treubhach sin as am mò an robh ar muinghinn roimhe, mar dhaoine leointe. A thuilleadh air sin, a Thighearna, tha ar naimhde beothail, agus tha iad laidir; tha iad a' deanamh uaill agus raiteachas, agus a' bagairt ar roinn 'nam measg fèin mar chobhartaich. Mar an ceudna bhuail iad oirnn a Thighearna, le iomad mile Fear-teagamh, ris nach 'eil fhios againn ciod a ni sinn; tha iad gu leir borb, an-iochdmhor, agus tha iad a' toirt dūlan duinne agus duitse.

---

* Gheibh urnuigh a chreidimh, fo threorachadh an Spioraid Naoimh grad fhreagradh, ge b'e air bith cho anmhuinn 's d'am bi i.

"Dh'fhalbh ar gliocas-ne, chaidh as d'ar comas; a chionn gu'n do dhealaich thusa rinn ni mò tha bheag sam bith againn a dh'fhaodas sinn a rādh is leinn fein, ach peacadh, naire, agus amhluadh gnuise air son peacaidh. Gabh truas dhinn, O Thighearna, gabh truas dhinne, do bhaile truagh Anam-an-duine, agus tiorc sinn bho lamhaibh ar naimhdean. Amen."

Chaidh an achanaich so, mar dh'ainmicheadh a cheana, a sgriobhadh leis an Ard-runair, agus ghiulaineadh i do'n lùchairt leis an duine fhoghainteach an Ceannard Creidimh. A nis ghiulain e i a mach air Geat'-a-bheoil, oir b'e sin an dorus air an rachaid a mach as a bhaile; agus chaidh e dh'ionnsuidh Emanueil leatha. Ge b'e air bith mar a ruith an t-iomradh cha'n 'eil fhios agam, ach chuala Diabolus e. Tha mise de'n bheachd so, a chionn gu'n do thilg an t-an-tighearn air bāll e air muinntir bail' Anam-an-duine, ag radh, "A bhaile cheannaircich agus rag-mhuinealaich, bheir mis' ort sguir á dh'aslachadh; am bheil thu fathast ag achanaich? Bheir mis' ort sguir."* Seadh, thuig e co an teachdair' a chaidh leis an achanaich a dh'ionnsuidh a' Phrionns' agus bha maraon eagal agus caothach air.

Uime sin, dh'āithn e a dhrum' a' bhualadh a rithist, ni ris nach b'urrainn Anam-an-duin' éisdeachd; ach 'nuair a b'āill le Diabolus a dhrum' a' bhualadh dh'fheumadh Anam-an-duine 'fhuaim fhulang. Mar sin, bhuaileadh an druma, agus chruinnich na h-Ifrinnich ri cheile.

---

* Tha fuath aig Satan do dh'urnuigh agus tha eagal air roimh a buaidh.

An sin thubhairt Diabolus, "O Ifrinniche treuna, biodh fhios agaibh, gu bheilear a' caitheadh foille oirnn ann am baile ceannairceach Anam-an-duine; oir ged tha sinn a sealbh air a' bhaile, mar tha sibh a' faicinn, gidheadh tha na truaghanan sin cho dalma ladarna 's gu bheil iad fathast a' cur gu cuirt Emanueil air son cōbhair. Tha mi toirt fios dhuibh air so, chum gu'm bi beachd nis fearr agaibh fathast cionnas a bhuineas sibh ri baile truagh Anam-an-duine. Uime sin, O Ifrinniche dhileis, sarachaibh bail' Anam-an-duine ni's mò agus ni's mò, agus deanaibh cron orra le bhur cuilbheartaibh, eignichibh am mnathan truaillibh an oighean, marbhaibh an clann, cuiribh na h-eanchainean as an seana mhuinntir, cuirirbh am baile ri theine, agus deanaibh na h-uile droch-bheart eile a dh'fhaodas sibh ; agus bitheadh sin aca-san mar dhuais uamsa, air son an ceannairc eucoraich 'nam aghaidh."

Tha thu faicinn gu'm b'e so an t-ordugh, ach thainig ni-eiginn 'san rathad a bhac e bho bhi air a chur an gniomh, oir cha deachaidh a bheag a dheanamh fathast ach a bhi fo bhuaireas.

'Nuair a sguir Diabolus do labhairt mar so, chaidh e suas gu geataibh a Chaisteil agus dh'orduich e dhoibh, air am beatha na geatachan fhosgladh, a chum 's gu'n tāradh e fein agus a dhaoine a steach.

Thubhairt Eagal-De ris, (oir b'ann air-san a bha curam a gheata,) "Nach rachadh an geata fhosgladh dha-san, no do na daoine a bha maille ris." Thuirt e a bhārr air sin, "An deigh do dh'Anam-an-duine fulang re seal, gu'm biodh e air a dheanamh foirfe, air a neartachadh, agus air a shocrachadh."

An sin thubhairt Diabolus, "Thugaibh thairis dhomh-sa ma ta na daoine a chuir achanaich 'nam aghaidh, gu h-araid an Ceannard Creidimh,* am fear a ghiulain i gu bhur Prionnsa; thugaibh thairis an slaoightear sin dhomh, agus falbhaidh mi bho'n bhaile."

An sin dh'eirich Ifrinneach suas d'am b'ainm Aimideach, agus thubhairt e, "Tha mo thighearna, a' toirt tairgse mhath dhuibh, is fearr dhuibh gu'n rachadh aon duine dhith, na gu'm biodh am baile gu h-iomlan air a sgrios."

Ach thubhairt Eagal-De ris: "Cia fhada bhitheas Anam-an-duine air a chumail a mach as a' ghainntir, an dheigh dha a chreidimh a thoirt thairis do Dhiabolus? 'S ceart co math dhuinn am baile chall ris a Cheannard Creidimh; oir ma chailleas sinn an darna h-aon diubh caillidh sinn an aon eile." Ach cha d'thubhairt Aimideach a bheag ris a so.

An sin fhreagair Morair-a-bhaile agus thubhairt e, "O an-tighearna sgriosail, biodh fhios agad, nach eisd sinne ri h-aon de d' bhriathraibh, tha sinn a' cur romhainn cur a' d' aghaidh co fhad 's a bhitheas ceannard, duine, crann-tabhuill, agus clach r'a tilgeadh ort ri 'm faotuinn am baile Anam-an-duine."

Ach thubhairt Diabolus, "Am bheil dochas agaibh, am bheil sibh a' feitheamh, am bheil suil agaibh ri cobhar agus saorsuinn? Chuir sibh gu Emanuel, ach tha ar n-aingidheachd a' leantuinn cho teann ribh is nach leig i le urnuighibh neochiontach teachd bho bhur bilibh.† Am bheil sibh am barail gu'm buadhaich sibh, agus gu 'n soirbhich leibh 'san ni so? Failnichidh sibh ann bhur n-iarrtas, cha teid leibh 'nur oidheirpibh; oir cha mhis' a mhain a ta 'n ur 'n aghaidh, ach 'ur n-Emanuel. Seadh, is esan a chuir mise 'nur 'n aghaidh chum bhur ceannsachadh. Co ris ma ta tha sibh ag earbsa, no cia leis a theid sibh as?"

---

* Cha'n urrainn Satan creidimh fhulang.

† Tilgidh Satan an aird na peacanna a chaidh seachad.

An sin thubhairt Morair-a-bhaile, "Pheacaich sinn gun amhuras, ach cha dean sin comhnadh air bith riutsa, oir thubhairt ar n-Emanuel-ne, agus sin ann am mor dhillseachd. 'An ti a thig a m' ionnsuidh, cha tilg mi air chor sam bith a mach e.' Dh'innis e dhuinn mar an ceudna, O! ar namhaid, gu maithear gach uile ghne pheacadh agus thoibheum do chloinn na daoine. Uime sin cha dana leinn geill a thabhairt, ach bithidh suil againn ri trocair, agus feithidh sinn rithe."

Air chionn so bha an Ceannard Creidimh air pilleadh air ais bho'n chuirt, bho Emanuel, gu caisteil Anam-an-duine, agus thug e d'an ionnsuidh pacaid litrichean. Air do Mhorair-a-bhaile a chluinntinn gu'n robh an Ceannard Creidimh air teachd, thār e as bho thoirm beuchdaich an antighearna, agus dh'fhag se e a' sgalartaich ri balladh a bhaile, no ri geataibh a' chaisteil. Chaidh e an sin suas far an robh an ceannard a' fuireach, agus air dha failt a chur air, dh'fheoraich e cia mar bha e, agus ciod an deadh naigheachd a bha 'sa chuirt? Ach an uair a dh'fharraid e sin de'n Cheannard Creidimh lion a shuile. An sin thubhairt an Ceannard, "Tog do mhisneach, mo thighearna, oir bithidh gach cuis gu math ri ùine." Thug e an sin tarruing air a phacaid litrichean agus chuir e seachad i; ach ghabh Morair-a-bhaile agus a chuid eile de na ceannardan sin mar chomharradh air deadh sgeile. A nis do bhrigh gu'n robh ām grasmhor air teachd, chuir e fios air uile cheannardaibh agus sheanaraibh a bhaile a bha 'sa chaisteil, agus air an fhreiceadan a dh'innse dhoibh gu'n robh an Ceannard Creidimh air pilltinn bho'n chuirt, agus gu'n robh ni-eiginn aige ri chuir an ceill dhoibh. An sin thainig iad uile agus chuir iad failte air, agus dh'fhaighnich iad ris mu thimchioll a thuruis, agus ciod an deadh naidheachd a bha 's a chuirt? Fhreagair e iad mar a fhreagair e Morair-a-bhaile roimhe sin, gu'm biodh gach ni gu math mu dheireadh. A nis an uair a chuir an Ceannard failte orra mar so, dh'fhosgail e a phacaid, agus thug e a mach na h-uiread de litrichibh dhoibhsan air an do chuir e fios. Bha cheud litir do Mhorair-a-bhaile, anns an robh air ainmeachadh:

"Gu'n robh am Prionnsa Emanuel toilichte, a chionn Morair-a-bhaile bhi cho firinneach agus dileas 'na dhreuchd, agus air son an iomagan mor a bh' air as leth baile agus muinntir Anam-an-duine; mar an a ceudna, dh'iarr e air fios a bhi aige gu'n do thaitinn e gu math ris gu'n robh e cho treun as leth a Phrionns' Emanueil, agus gu'n ghabh e a chuis-san os laimh cho dileas an aghaidh Dhiaboluis. Dh'ainmich e mar an ceudna aig deireadh na litreach gu faigheadh e dhuais gu h-aithghearr."*

Bha an dara litir do'n duine urramach Morair-na-toil, anns an robh air ainmeachadh, "Gu'n robh sār fhios aige a Phrionnsa Emanuel cia gaisgeil misneachail 'sa bha e as leth onoir a Thriath, an uair a bha e fein as an fhianuis, agus an uair a bha ainm fo dhimeas le Diabolus. Dh'ainmicheadh mar an ceudna, gu'n robh a Phrionnsa buidheach air a chionn gu'n robh e cho dileas do dh'Anam-an-duine, ann a bhi cumail smachd agus caithris cho geur air na h-Iifrinnich a bha fathast am folach 'nan tùill anns a bhaile iomraideach sin. Dh'ainmich e mar an ceudna, "Gu'n do thuig e gu'n d'rinn a' Morair le 'laimh fein moran casgraidh air cinn-iuil nan ceannairceach an sin, ni a lagaich gu mor misneach an namhaid, agus a chuir deadh eisempleir roimh an iomlan de bhaile Anam-an-duine, agus nach b' fhada gus am faigheadh e a dhuais."

---

* Is taitneach leis an Tighearna oibre creidimh agus saothraichean graidh. An am iomchuidh buainidh an creidmheach mur fannaich e. [Eabh. vi. 10. Gal. vi. 9.]

Bha an treas litir do'n fho'-shearmonaiche, anns an robh air ainmeachadh, "Gu'n robh a Phrionnsa buidheach air, gu'n do choimhlion e a dhreuchd cho treibhdhireach agus cho dileas, agus gu'n do chuir e an gniomh an ni a dh'earbadh ris le a Thriath, ann a bhi 'g earalachadh, a' cronachadh, agus a' toirt rabhaidh roimh-laimh do dh'Anam-an-duine a reir reachdan a' bhaile. Dh'ainmich e mar an ceudna, gu'n do thaitinn e gu math ris gu'n do ghairm e gu trasgadh, gu saic-eudach agus luaithire, an uair a rinn Anam-an-duine ceannairc: mar an ceudna a chionn gu'n do chuir e air son cobhair a Cheannaird Boanergeis gu cuideachadh leis ann an obair cho cudthromach, agus nach b' fhada gus am faigheadh esan cuideachd a dhuais."

Bha an ceathramh litir do dh'Eeagal-De, anns an robh air a chuir an ceill, "Gu'n d'thug a Thriath fainear gu'm b' esan a cheud fhear de uile mhuinntir Anam-an-duine a dh'fhoillsich ceilg Mhi-churam-fheolmhoir, an dearbh neach sin a dh'aobhraich le a chuilbheartaibh claonadh agus dol air ais na diadhachd ann am baile beannaichte Anam-an-duine. Os-barr leig a Thriath ris da, nach do dhi-chuimhnich e fathast a dheoir agus a thuireadh air son coir Anam-an-duine." Mar an ceudna ghabh a Thriath beachd air gu'n d'rinn e mach am Mi-chùram-feolmhor so, aig a bhord fein a measg nan aoidhean, 'na thigh fein, an airde a shubhachais, eadhon an uair a bha e 'g iarraidh a dhroch-bheairt a thoirt gu buil an aghaidh Anam-an-duine. Thug Emanuel mar an ceudna fainear, gu'n do sheas an neach urramach so, Eagal-De, gu gramail aig geataibh a' chaisteil an aghaidh uile bhagraidhean agus ionnsuidhean an an-tighearna, agus gu'n do chuir e muinntir a bhaile air seol chum an achanaich a chur gu'm Prionnsa, air dhoigh's gu'n gabhadh esan rithe, agus gum faigheadh iad freagradh sithe, agus nach b'fhada gus am faigheadh e a dhuais."

An deigh so, dh'fheuchadh litir a chaidh sgriobhadh gus an iomlan de mhùinntir Anam-an-duine, ag cur an ceill, "Gu'n d'thug an Triath fainear cho tric 'sa bha iad a' cur achanaich d'a ionnsuidh, agus gu faiceadh iad tuille de thoradh an dichill 'san ām ri teachd." Mar an ceudna, "Gu'n robh e toillichte gu'n robh an cridhe agus an inntinn a nis fa dheoigh cho dian-shuidhichte air-san agus air a shlighibh, air dhoigh 's nach deanadh aon chuid miodal no cruaidh-chasan, an toirt gu striochdadh do dh'ionnsuidhibh cuil-bheartach an-iochdmhor Dhiaboluis." Dh'ainmicheadh mar an ceudna aig deireadh na litireach, "Gu'n d'fhag an Triath baile Anam-an-duine ann an lamhaibh an Ard-runaire, agus fo stiuradh a Cheannaird Creidimh, ag radh, 'Feuchaibh gu'n toir sibh fathast geill d'an riaghladh-san, agus an ām iomchuidh gheibh sibh bhur duais.'"

An deigh do'n ghaisgeach, an Ceannard Creidimh, a litrichean a thoirt seachad dhoibh-san d'am buineadh iad, dh'fhalbh e gu ionad comhnuidh an Ard-runaire, agus rinn e conaltradh ris an sin; oir bha iad gle mhor aig cach a cheile, agus bha ni bu mho dh' fhiosrachadh aca cia mar tharladh do dh'Anam-an-duine na bh' aig an iomlan de mhuinntir a bhaile. Mar an ceudna bha mor speis aig an Ard-runair do'n Cheannard Creidimh, seadh, is iomadh greim soghair a chuireadh d'a ionnsuidh bho bhord mo Thighearna; mar an ceudna rachadh deadh-ghean a thaisbeanadh dhasan an uair a bhiodh a chuid eile de Anam-an-duine fo thuirse. An deigh roinn ùine chaitheadh ri seanachas chaidh an Ceannard g'a sheomair gu gabhail mu thāmh. Ach goirid an deigh sin chuir mo Tighearn air son a Cheannaird a rithist; thainig an Ceannard d'a ionnsuidh, agus chuir iad failt air a cheile. An sin thubhairt an Ceannard ris an Ard-runair, "Ciod a th' aig mo Tighearna ri 'g radh r'a oglach?" Air do'n Ard-runair a thoirt a leth-taobh, agus comharradh no dha eile dhe a dheadh-ghean a thaisbeanadh dha, thuirt e, "Rinn mi thus' a' d' Ard-cheannard air uile armailtibh Anam-an-duine, ionnas uaithe so a mach, gu'm bi na bheil de dhaoine anns a bhaile fo do smachd-sa, agus treoraichidh tu a mach agus a steach iad. Uime sin stiuraidh tu an cogadh air son do Phrionns', agus air son Anam-an-duine, an aghaidh Dhiaboluis.[*]"

'A nis thoisich muinntir a bhaile ri beachd a ghabhail air a' mhaoidhean a bh'aig a Cheannard, araon 'sa chūirt agus mar an ceudna air laimh an Ard-Rūnaire an Anam-an-duine; oir cha robh duine sam bith a chuireadh roimhe comasach air soirbheachadh, no leithid a naigheachd mhath a thoirt bho Emanuel, sa thug esan. Uime sin, air dhoibh bròn a dheanamh nach d'rinn iad ni bu mhō dh'fheum dheth 'nan éiginnibh, chuir iad fios, le am fo'-shearmonaiche, gus an Ard-Runair, a ghuidhe gu'm biodh na h-uile nithe a bhuineadh dhoibh air an cur fo riaghladh, fo chūram, fo ghleidheadh, agus fo stiùradh a Cheannaird Creidimh.

---

[*] 'Nuair a nithear Creidimh 'na fhear-riaghlaidh os ceann Anam-an-duine bithidh an Luchd-teagamh air an ceannsachadh gu h-aithghearr. Thoir fainear, tha an Spiorad Naomh a' toirt na h-aithne so do Chreidimh, freagaireach do'n chumhachd a fhuaradh tre Mhac Dhe, a dh'fhulaing air ar son-ne, agus air son ar slainte.

An sin dh'fhalbh an searmonaiche air a ghnothaich sin, agus fhuair e am freagradh so bho bheul a thighearna, gur ann aig a Cheannard Creidimh a bhiodh riaghladh an iomlan de'n armailt rioghail air son maith Anam-an-duine, an aghaidh naimhdean an righ. An sin chrom se e fein gu lār, agus thug e buidheachas d'a thighearn, agus phill e agus dh'innis e an naigheachd do mhuinntir a' bhaile. Ach rinneadh so cho uaigneach 'sa ghabhadh deanamh, a chionn gu'n robh neart mòr fathast aig na naimhdibh 'sa bhaile.

An uair a chunnaic Diabolus cho neo-sgāthach 'sa sheas Morair-a-bhaile na aghaidh, agus a mhothaich e cho foghainteach 'sa bha Eagal-De, ghabh e mòr-chorruich, agus ghairm e comhairle chogaidh air bàll gu dìoghaltas a dheanamh air Anam-an-duine. An sin chruinnich uile Phrionnsachan an t-sluichd an ceann a cheile, agus seann As-creidimh air an ceann, maille ri uile cheannardaibh 'fheachda, agus chuir iad an comhairle r'a cheile ciod a dheanadh iad. A nis b'e sùim na comhairle so, cionnas a ghlacadh iad an caisteal, a chionn as eugais-san nach robh làn uachdaranachd aca air a bhaile. Uime sin, chomhairlich fear mar so, agus fear eile mar sud; ach a thaobh 's nach robh iad aon-sgeulach nam beachd dh'eirich Apolion, ceann-suidhe na comhairle, agus thubhairt e, "Mo bhrāithre, falbhamaid bho'n bhaile a dh'ionnsuidh a' chomhnaird a rithist oir cha dean e stà sam bith dhuinn fantuinn an so, a chionn gu bheil an caisteal fathast ann an lamhaibh ar nāimhdean, oir tha e do-dheanta dhuinn a ghlacadh, cho fhad 'sa bhitheas cho liugha ceannard tréun ann, agus a bhitheas am fear neo-sgāthach sin, Eagal-De a' gleidheadh a gheatachan. A nis, an uair a dh'fhalbhas sinn a dh'ionnsuidh a' chòmhnaird, is buidhe leosan beagan lasachaidh, agus theagamh gu'm fās iad mi-chūramach a rithist, agus bheir a bhi mar sin buille ni's truime dhoibh na's urrainn duinne a thoirt; agus theagamh gu'n dean ar dol-ne a mach as a bhaile na ceannardan a tharruing as ar deigh, agus tha fhios agaibh nach robh e nasgaidh dhoibh an uair a chog sinn roimhe riu 'san raon. A bhārr air sin, nam faigheamaid an tarruing a mach, dh'fhaodamaid luchd-feall-fholach a chuir air cùlaobh a bhaile a bhruchdadh a stigh agus a' ghabhadh sealbh air a chaisteal."

Ach sheas Beelsebub suas agus fhreagair e, ag rādh, "Tha e do-dheanta an tarruing air falbh uile bho'n chaisteal; fanaidh cuid g'a ghleidheadh; uime sin, is dìomhainn duinn an oidheirp a thoirt air an dōigh-so, mur bi sinn cinnteach gu'n tig iad uile mach." Uime sin cho-dhūin e, gu'm b'e 'n dōigh bu fhreagarraich a b'urrainn iad a dhealbh, sin a chomhairlich Apolion roimhe, eadhon, muinntir a bhaile a thoirt gu peacachadh a rithist. "Oir," ars' esan, "cha'n e sinne bhi 'sa bhaile, no 'san raon, no ar cogadh, no ar marbhadh air an daoinibh, a's urrainn sealbh a thoirt dhuinn air a bhaile; oir cho fad 'sa bhitheas aon 'sa bhaile is urrainn a chorra-mheur a thogail 'nar n-aghaidh-ne, theid Emanuel 'na aobhar,[1] agus ma theid esan 'nan aobhar tha fhios ciod a thacharas duine. Uime sin, ars' esan, is i mo bharail-sa nach 'eil seol air an docha iad a bhi air an toirt fo dhaorsa dhuinne na doigh a dhealbh gu thoirt orra peacachadh, 2 Pet. ii. 18—21. Nan d'fhag sinn ar Luchd-teagamh uile aig a bhaile, ars' esan, dheanamaid a cheart cho math 'sa rinn sinn bho nach b'urrainn sinn sealbh agus uachdaranachd a thoirt dhoibh air a chaisteal: oir is ann a ta Luchd-teagamh tacan bho laimh cosmhul ri cuinnealaibh an aghaidh an cuirear le argumaidibh. Gu cinnteach nam b'e 's gu'm faigheamaid do'n daingneach iad, agus sealbh a thoirt dhoibh air, choisneadh sinn an latha. Uime sin falbhamaid a dh'ionnsuidh a' chomhnaird, (cha'n ann le duil gu'n lean na ceannardan ann an Anam-an-duine sinn;) agus cuireamaid an toiseach ar comhairle a rithist ri ar n-Ifrinnichibh dhileas a ta fathast 'nan daingnichibh ann an Anam-an-duine, agus cuireamaid an tarruing iad ris a bhaile bhrath dhuinn, oir mar dean iadsan e, cha tig an latha nithear e." Thug na nithe so a labhair Beelsebub, air a' chomhairle gu h-iomlan a bhi de dh'aon bheachd ris-san, is e sin ri 'g radh, gu'm b'e an doigh air a' chaisteal a ghlacadh, a thoirt air a bhaile peacachadh.

---

[1] Cha'n urrainear Anam-an-duine ghlacadh mar aontaich an luchd aiteachaidh ri peacachadh.

An sin thubhairt Lucifer, "Tha comhairle Bheelsebub barraichte: Thugamaid air falbh ar feachd bho Anam-an-duine, agus na cuireamaid eagal orra ni's mo, aon chuid le sanasaibh, le bagraibh, le fuaim ar druma, no le meadhonaibh dusgaidh sam bith eile. A mhain luidheamaid 'san raon astar bheag bho laimh, agus bitheamaid mar nach biodh feart againn orra (oir tha mi faicinn nach 'eil eagalan ach 'gam mosgladh, agus a' toirt orra iad fein armachadh ni's mo). Tha cuilbheart eile agam mar an ceudna ann mo bheachd,[1] tha fios agaibh gur baile margaidh Anam-an-duine, agus baile aig am bheil tlachd ann am malairt; uime sin, ciod nan gabhadh cuid d'ar n-Ifrinnich orra gur muinntir iad a thainig á tir chéin, agus nan tugadh iad leo cuid d'ar bathair-ne gu féill Anam-an-duine gu reiceadh, bu choma ciod am fiach air an reiceadh iad e, ged a b'ann air a leth-luach. A nis biodh iadsan a bhitheas ri marsantachdh mar so aig am féill-san seolta agus dileas duinne, agus theid mis' an rathan gu'n dean e cùis. Tha dithis ar leam a ta barraichte air son a' ghnothuich so, eadhon Glic-mu'n-pheighinn-agus-gorach-mu'n-phunnd, agus Glac-an-srabh-'s-leig-cead-do'n-bhoitean; agus cha'n 'eil an dara fear idir air dheireadh air a cheud fhear. Mar an ceudna, ciod, ged a chuireadh sibh maille riusan Saoghal-blasda, agus Math-'san-àm; tha iad 'nan daoine suairce agus seolta, agus 'nam fior chairdean agus nan luchd cuideachaidh leinne. Taisb. iii. 17. Gabhadh iad so, agus cuid eile, os laimh a' chùis so maille ruinne, agus biodh ro churam moran ghnothaichean air Anam-an-duine, agus fàsadh iad làn agus saoibhir, agus is e so an rathad gu buadhachadh orra; nach 'eil cuimhne agaibh gu'n do bhuadhaich sinn mar so air Laodicea, agus cia lionmhor iad aig an àm-sa a ta sinn a' cumail 'san rioba cheudna? A nis 'nuair a thoisicheas iad ri fàs lān, di-chuimhnichidh iad an staid, agus mur cuir sinne eagal orra, theagamh gu'n tuit iad nan codal, agus mar sin gu'n dearmaid iad am faire air a' bhaile, am faire air a' chaisteal, co math ri 'm faire aig na geatachaibh, agus faodaidh sinn air an doigh so Anam-an-duine a luchdachadh co mòr le pailteas, is gur éiginn doibh an caisteal a dheanamh na thigh-tasgaidh, an āite bhi 'na dhaingneachd agus na ionad-comhnuidh shaighdearan, air a neartachadh 'nar n-aghaidh-ne. Mar so, ma gheibh sinn ar bathar agus ar maoin a' chur an sin, tha mi a' meas gu'r beag a bhios uainn de'n chaisteil a chosnadh. A bhārr air sin, nam b'urrainn sinne a lionadh le leithid sin a' sheorsa bhathar, agus nan tugadhmaid an sin ionnsuidh obann air, bhiodh e cruaidh air na ceannardaibh dion a ghabhail ann. An aithne dhuit an cosamhlachd,—Muchaidh mealltaireachd beartais am focal; agus a rithist, an uair a ta an cridhe air a ro-luchdachadh le geocaireachd agus le misg, agus le ro-churam mu nithibh na beatha so, thig na h-uile olc orra gu h-obann." Luc. viii. 14. xxi. 34, 35, 36.

---

[1] Thoir an aire dha so.

"Tuille eile, a thighearna," ars' esan, "tha sār fhios agaibh, nach 'eil e furas do mhuinntir a bhi air an lionadh leis na nithibh a bhuineas duinne, gu'n chuid d'ar n-Ifrinnich-ne a bhi aca 'nan luchd-muinntir, 'nan tighibh agus 'nan seirbhis. C'āit' am bheil fear de mhuinntir Anam-an-duine a ta lān de'n t-saoghal-so aig nach 'eil 'nan seirbhisich agus 'nan luchd-frithealaidh, Ana-caitheamh, no Striodhalachd, no cuid eile d'ar bannal Ifrinneach, mar ta Mi-stuamachd, Sporsalachd, Mor-chuis, no an leithidean sin? A nis is urrainn iad so caisteal Anam-an duine a ghlacadh, no chuir na smùid, na dheanamh mi-iomchuidh mar dhaingneach do dh'Emanuel, agus ni aon chuid diubh sin an gnothaich. Seadh, faodaidh iad so a dheanamh air ar son-ne ni's luaithe na feachd fhichead mile fear. Uime sin, is i mo chomhairle-sa gu'm falbh sinn gu sàmhach, gu'n ionnsuidh tuilleadh a thoirt air a' chaisteal, gu h-araid aig an ām-so, agus feuchamaid ri ar cuilbheart nodha, agus faiceamaid an toir sinn orra iad fein a dhitheachadh."*

---

* Air do Shatan fhaicinn nach do bhuadhaich teagamhan agus eagalan air Anam-an-duine, tha e an geall f heuchainn ciod a ghabhas

Chaidh a' chomhairle so a mholadh gu mòr leis an iomlan, agus mheasadh nach robh na bheireadh barrachd oirre ann an ifrinn, eadhon, Anam-an-duine a thachdadh le lànachd de'n t-saoghal so, agus a chridhe a luchdachadh le nithibh maithe na beathe so. Ach faic mar a chòmhluich cùisean a cheile. Direach 'nuair a bha a' chomhairle Ifrinneach so air sgaoileadh, fhuair an Ceannard Creidimh litir bho Emanuel, ag innseadh dha gu'n coinnicheadh se e air an treas latha an deigh sin 'san raon, anns na comhnardaibh tiomchioll Anam-an-duine. " Mise a choinneachadh 'san raon, ars' an Ceannnard! Ciod a tha mo Thriath a' ciallachadh leis a so? Cha'n urrainn mi a thuigsinn ciod a tha e ciallachadh le mise a choinneachadh 'san raon. Uime sin, ghiulain e an litir a dh'ionnsuidh an Ard-rūnaire a dh'fheoraich a bheachd-san mu timchioll (oir bha mo Thighearna 'na fhear-seallaidh anns gach cūis a bhuineadh do'n Righ, agus air son math agus comhfhurtachd Anam-an-duine). Mar sin dh'fheuch e an litir do mo Thighearn, agus thubhairt e " Air mo shon-sa dheth, cha'n 'eil mi tuigsinn ciod is brigh dhi." An sin ghabh mo Thighearn' i agus léubh e i, agus air dha stad beag a dheanamh, thubhairt e, " Bha comhairle mhòr aig na h-Ifrinnich an diugh an aghaidh Anam-an-duine; bha iad an diugh a' dealbh leir-sgrios a' bhaile; agus is e sūim an comhairle, Anam-an-duine a chuir 'na leithid a rathad, is ma 's e 's gu'n gabh se e,

---

deanamh le soirbheachadh saoghalta. Tha comhsamhlachd fior nadurrach air a tharruing air a' chunnart d'am bheil beartas agus socair a' fagail buailteach an fhir-aidmheil. Tha esan da rireadh glic-mu'n-pheighinn, &c., a chuireas 'anam an cunnart sgrios air son buannachdan an t-saoghail. " Ciod an tairbhe a ta ann do dhuine ged chosnadh e an saoghal uile agus anam fein a chall."

cha'n 'eil teagamh nach sgrios se e fein.* Air los so tha iad ag ullachadh gus am baile fhagail, a' cur rompa dol a dh'ionnsuidh an raoin a rithist, agus luidhe an sin gus am faic iad an soirbhich le'n cuilbheart no nach soirbhich. Ach biosa deas maille ri daoinibh do Thighearna gu bualadh air na h-Ifrinnich; oir bithidh am Prionnsa 'san raon, air an treas lā, mu ghlasadh an latha, mu éiridh na gréine, no roimhe sin, le feachd chumhachdach. Mar sin bithidh esan air am beulaobh, agus bithidh tusa air an culaobh, agus eatorraibh le chéile cuirear as do'n armailt-san."

'Nuair a chuala an Ceannard Creidimh so dh'fhalbh e dh'ionnsuidh a' chuid eile de na ceannardaibh, agus dh'innis e dhoibh gu'n dh'fhuair e litir bho laimh Emanueil; agus cionnas a mhinich an t-Ard-rūnair dha i. Mar an ceudna dh'innis e dhoibh, ciod an t'ullachadh a dh'fheumadh e fein agus iadsan a dheanamh, chum a ni bha'n rūn an Tighearn a choilionadh. An sin bha aiteas air na ceannardaibh, agus dh'àithn an Ceannard Creidimh, gu'n rachadh trompadairean an Righ uile suas gu barra-bhallaibh a' chaisteil, agus gu'n deanadh iad an ceol bu taitnich a bha 'nan innleachd an sin, ann an eisdeachd Dhiaboluis agus an iomlan de bhaile Anam-an-duine. Rinn na trompadairean mar sin. An sin chlisg Diabolus, agus thubhairt e, "Ciod is ciall da so? cha'n e caismeachd ullachaidh gu cath, no caismeachd air son na ruaige, no caismeachd catha a ta ann? Ciod a tha na daoine gun chéill sin a' smuaineachadh, gu'm biodh iad fathast cho sunndach aighearach?" An sin thubhairt aon diubh fein, "'Sann a tha so air son aoibhneis am Prionnsa Emanuel a bhi teachd a shaoradh Anam-an-duine; oir tha e air ceann feachd, agus tha am fuasgladh so dlū air laimh."

---

* Thig Dia ri am na h-airce.

Mar an ceudna bha iomagan nach bu bheag air muinntir Anam-an-duine mu'n cheol bhinn so, a rinn na trompaidibh; thubhairt iad ri cach a cheile, "Cha'n urrainn e bhi gu'm bheil so chum cron duinne." An sin thubhairt na h-Ifrinnich, "Is fearr duinn am baile fhagail, agus leis a sin a dheanamh, bithidh sinn ni's comasaiche air cath a chur ris an namhaid, ma thig iad oirnn le feachd bho'n taobh a mach." Mar sin ghluais iad air falbh air an dara latha bho Anam-an-duine, ach champaich iad fa chomhair Geata-na-sūla, air dhoigh cho grathail 'sa bha 'nan comas. Cha b'urrainn iad fantuinn 'sa bhaile, a choinn nach robh sealbh aca air an daingneach laidir, agus a chionn gu'm biodh e ni bu chothromaiche dhoibh comhrag, agus mar an ceudna an teicheadh a' ghabhail, nam b' éiginn e, nam biodh iad air campachadh 'san achadh fhosgailt. A bhàrr air sin, bhiodh am baile 'na uaigh dhoibh, an àit' a bhi 'na ionad dìon, nan robh am Prionnsa air teachd agus air an cuairteachadh gu dlūth ann. Uime sin, theich iad do'n raon, a chum gu'm biodh iad far nach ruigeadh na croinn-thabhuill orra, leis an robh iad gu mōr air an trioblaideachadh am feadh a bha iad 'sa bhaile.

Air do'n ām a bhi air teachd annsan robh na ceannardan gu bualadh air na h-Ifrinnich, dh'ullaich siad iad féin gu dūrachdach air son catha; oir dh'innis an Ceannard Creidimh an oidhche roimhe sin do na ceannardaibh, gu'n coinnicheadh iad am Prionns' am maireach 'san raon. Uime sin, rinn an sgeul so, gu'm faiceadh iad am Prionns' am maireach 'san raon, mar ola do theine lasrach, iad ni bu ro thogarraiche gu dol an aghaidh an namhaid; oir bha iad fein agus am Prionnsa ré ūine fhada bho cheile, mar sin bha iad ni bu dian-iarrataiche air son na h-oibre. Air do'n uair teachd, tharruing an Ceannard Creidimh maille ris na ceannardaibh eile, a mach an armailtean as a' bhaile mu'n d' thainig an latha. Agus air dhoibh uile a bhi ullamh, chaidh an Ceannard Creidimh air cheann na feachd, agus thug e am Focal catha do na ceannardaibh, agus thug iadsan e do na h-oifigich agus do na saighdeiribh a bha fodhpa; agus b' e'm Focal, "Claidheamh Phrionnsa Emanueil agus sgiath a Cheannaird Creidimh;" is e sin ann canain Anam-an-duine, "Focal Dé augs Creidimh." An sin thoisich a charraid agus thug na ceannardan an ionnsuidh air campa Dhiaboluis air gach taobh.

A nis dh'fhag iad an Ceannard Fein-fhiosrachadh 'sa bhaile, do bhrigh nach do shlanuich na lotan a rinneadh air leis na h-Ifrinnich 'san iorghuill mu dheireadh; ach an 'nuair a thuig e gu'n robh na ceannardaibh an tarruing, ghrad ghairm e air a chrasgaibh, dh'eirich e, agus ghabh e anns na būinn chum a chatha, ag ràdh, "An luidh mis' an so, 'nuair a ta mo bhraithrean 'sa bhlàr, agus an uair a dh'fhoillsicheas Emanuel am Prionnsa e fein 'san raon d'a sheirbhisich? Ach 'nuair a chunnaic an namhad an duine a' tighinn le 'chrasgaibh ghabh e tuille sgàth: agus thubhairt e ciod a mhisneach a ta aig muinntir Anam-an-duine 'nuair a ta iad a' cogadh ruinne air an crasgaibh. Ach, mar thubhairt mi, thoisich na ceannardan ri cath agus bu treubhach a chleachd iad an airm, a' sior dheanamh iolach mar bha iad a' bualadh bheumanna, "Claidheamh Phrionnsa Emanueil agus sgiath a Cheannaird Creidimh."

A nis 'nuair a chunnaic Diabolus gu'n robh na ceannardan air teachd a mach, agus gu'n do chuairtich iad cho gaisgeil a dhaoine, cho-dhuin e nach ruigteadh leas a bhi 'g earbsadh sìon uatha, aig an ām-so, ach garbh-bheuman, agus cruas an claidheimh da-fhaobhair. Uime sin, bhuail e mar an ceudna air feachd a Phrionnsa leis an iomlan de armailt sgriosail; mar sin thoisich an cath. B' iad an ceud bhuidhean ris an do choinnich Diabolus anns a' chath, an Ceannard Creidimh air an darna laimh, agus Morair-na-toil air an laimh eile; a nis bha builean Mhorair-na-toil mar bhuilean cruaidh, agus bhuail e le 'ghairdean treun air Luchd-teagamh-an-taghaidh, oir b'iadsan freiceadan-dionaidh Dhiaboluis, agus chum e comhraig riu ré ùine mhath, a' gearradh 'sa sgathadh sios gu teoma. A nis an uair a chunnaic an Ceannard Creidimh am Morair an tarruing, bhuail e fein le sgairt air a bhuidheann cheudna, mar sin chuir iad gu mòr eas-ordugh iad. Chaidh an Ceannard Deadh-dhochas an dāil Luchd-teagamh-na-gairme, a bha 'nan daoinibh calma, ach bha an ceannard 'na laoch gaisgeil; rinn an Ceannard Fein-fhiosrachadh mar an ceudna roinn chobhair ris, mar sin chuir e an teicheadh air Luchd-teagamh-na-gairme. Bha cuid eile de na h-armailtibh a' dian-chomhrag air gach taobh, agus chog na h-Ifrinnich gu foghainteach. An sin dh'orduich an t-Ard-runair gu'n rachadh tilgeadh leis na croinn-thabhuill bho na chaisteal; agus b'urrainn a chuid daoine clachan a thilgeadh air leud roineig. Ach an ceann tacan, thoisich iadsan d'am b'eiginn an ruaig a ghabhail roimh cheannardan a' Phrionnsa, ri cruinneachadh a rithist, agus thainig iad gu misneachail air culaobh feachd a Phrionnsa; uime sin thoisich armailt a' Phrionnsa ri geilt a ghabhail; ach air dhoibh a chuimhneachadh gu faiceadh iad aghaidh am Prionnsa an ùine aith-ghearr, ghlac iad misneach, agus chuireadh cath anabarrach cruaidh. An sin rinn na Ceannardan iolach, ag radh, "Claidheamh Phrionnsa Emanueil, agus sgiath a Cheannaird Creidimh;" agus leis a so dh'aom Diabolus air ais, a smuaineachadh gu'n robh tuille cobhair am fagus, ach cha d'thainig Emanuel fathast am follais. An sin dh'aom iad beagan air an ais air an dā thaobh, agus ré an fhosaidh so, mhisnich an Ceannard Creidimh a dhaoine, a' labhairt riu ann an cainnt dhruidhteach mar a leanas:

"A shaighdearan, agus bhraithre 'san oidheirp so, tha e a' cur aoibhneas orm a bhi faicinn feachd cho curanta, treun 'san raon air son Emanueil, agus cho dileas 'nan grādh do dh'Aanam-an-duine. Nochd sibh sibh fein gus a nis, mar bu chubhaidh dhuibh, 'nur daoine firinneach, misneachail an aghaidh armailtean Dhiaboluis; air chor 's ge mōr am moit, nach 'eil moran fath uaill aca fathast air son na bhuannaich iad. A nis, bithibh misneachail mar a b'abhaist, agus bithibh treun, fearail a mhain an aon uair so; oir beagan mhionaidean an deigh do'n ath chath toiseachadh, chi sibh bhur Prionnsa 'ga thaisbeanadh fein 'sa bhlar; oir is eiginn duinn an dara ionnsuidh so a thoirt air an ah-tighearna so Diabolus, agus an sin thig Emanuel."

Cha luaithe chuir an Ceannard crioch air labhairt r'a shaighdeiribh, na thainig neach d'am b'ainm Cabhag 'na dheann ruith bho'n Phrionnsa, a dh'innse dha gu'n robh Emanuel am fagus. 'Nuair a fhuair an ceannard an naigheachd-so, chuir e 'n ceill i do na h-oifigich eile, agus thug iadsan a rithist fios d'an saighdeiribh oirre. Uime sin, dh'eirich na ceannarda, agus an daoine mar dhream a thogadh bho na mairbh, agus bhuail iad air an namhaid, agus ghlaodh iad mar a rinn iad roimhe "Claidheamh Phrionnsa Emanueil agus sgiath 'a Cheannaird Creidimh."

Mar an ceudna ghrad-ghluais na h-Ifrinnich, agus rinn iad gach strì a bha 'nan comas, ach chāill iad a nis am misneach, agus thuit moran de'n Luchd-teagaimh fuar marbh air an lār. 'Nuair a bha iad còrr agus uair a thìm ann a' mire chatha, suil d'an d'thug an Ceannard Creidimh, chunnaic e Emanuel a' tighinn, agus thainig e le brataichibh a' snāmh anns a ghaoith, le trompaidibh a' seirm, agus bu ghānn a bhean cosan a dhaoine ris an làr, leis cho luath 'sa bha iad a' tighinn a dh'ionnsuidh nan ceannardan a bha 'san streup.[*] An sin thionndaidh an Ceannard Creidimh a dhaoine mu'n cuairt le'n aghaidh ris a' bhaile. Thainig Emanuel air an taobh eile, agus chuireadh na naimhdean eatorra le cheile ; an sin thoisich iad ri cath as ùr, agus cha b'fhada gus an do chomhlaich Emanuel agus an Ceannard Creidimh a cheile, a' saltradh sios nam marbh fodhpa mar bha iad a' teachd air an aghaidh.[†]

Ach 'nuair a chunnaic na ceannardan gu'n robh am Prionnsa air tighinn, agus gu'n do bhuail e air na h-Ifrinnich air an taobh eile, agus gu'n d'fhuair an Ceannard Creidimh agus a' Mhorachd eatorra iad, rinn iad ard-iolaich, agus fhreagair an talamh do'n fhuaim, ag rādh, "Claidheamh Emanueil, agus sgiath a Cheannaird Creidimh." A nis 'nuair a chunnaic Diabolus gu'n robh e fein agus 'armailtean air an cuairteachadh cho teann leis a Phrionnsa agus le arm rioghail, chuir e fein agus tighearna an t-sluichd cùl r'am feachd, thār iad as, agus dh'fhag siad iad gu tuiteam le laimh Emanueil, agus le laimh a Cheannaird urramaich an Ceannard Creidimh. Mar sin thuit iad gu leir sios marbh roimh na Phrionnsa, agus 'fheachd rioghail; cha d'fhagadh fiù aon Fhear-teagamh beo; luidh iad marbh sgaoilte air an lār mar aolaich.

---

[*] 'Nuair a ta na naimhdean eadar Criosd agus creidimh, tuitidh iad gun teagamh.

[†] Ni creidimh cruaidh-ghleachd ri Satan, ach cha toir e buaidh gu h-iomlan air gus am bi an Slanuighear e fein an lathair.

'Nuair a bha an cath seachad, agus a stōl na h-uile nithe 'sa champ, thainig ceannardan agus seanairean Anam-an-duine an ceann a cheile a dh'fhailteachadh Emanueil an taobh a muigh de'n bhaile, agus dh'altuich iad a bheatha, a 'cur mile failte air, a chionn gu'n robh e air tighinn a rithist gu criochaibh Anam-an-duine. Dan. viii. 1. Mar sin sheall e orra le feith ghaire, agus thubhairt e, " Sith gu'n robh dhuibh." An sin rinn iad ullamh gu dol suas a dh'ionnsuidh a' bhaile; agus chaidh iad fein agus am Prionnsa agus am feachd nodha a thug e leis a chum a' chogaidh gu Anam-an-duine, agus bha iad co aoibhneach a chionn e bhi air pilltinn gu grasmhor dh'an ionnsuidh, 's gu'n d' fhosgail iad uile gheatachan a bhaile chum am Prionns' a' ghabhail a steach.*

Agus be so an doigh agus an rian 'san deachaidh e a' steach do dh'Anam-an-duine :—

1. Mar thubhairt mi, chaidh uile gheatachan a' bhaile; seadh, agus geatachan a' chaisteil fhosgladh gu farsuinn reidh; shuidhich na ceannardan iad fein aig geataibh a bhaile, gu failte a chuir air mar thigeadh e a' steach an sin; agus mar bha e a' tarruing dlùth, thubhairt iad, " O gheatacha, tog-

---

* Tha lathaireachd Chriosd da rireadh taitneach do'n anam a bha fad air a sharuchadh le eagalaibh agus le teagamhnaibh.

aibh suas bhur cinn, agus bithibh air bhur togail suas a dhorsa siorruidh, agus thig Righ na gloire stigh." Agus thubhairt iad a rithist, "Co e Righ na gloire." Agus fhreagair siad iad fein, ag rādh "An Tighearna laidir agus cumhachdach, an Tighearna cumhachdach ann an cath. Togaibh suas bhur cinn a gheatacha, agus bithibh air bhur togail suas, a dhorsa siorruidh," &c.

2. Dh'orduicheadh mar an ceudna dhoibh-san a b' ealanta aig ceol air feadh Anam-an-duine, seinn fad an rathaid bho gheataibh a' bhaile gus a' chaisteal, a thaisbeanadh an urram d'a Mhorachd bheannaichte; an sin fhreagair na seanairean agus a' chuid eile de mhuinntir Anam-an-duine a cheile, mar bha Emanuel a' dol a stigh do'n bhaile, gus an d'rainig e geatachan a chaisteil, le oranaibh agus fuaim thrompaidibh, ag rādh, "Chunnaic iad do thriall, a Dhe, eadhon triall mo Dhe, mo Righ, 'san ionad naomh. Mar sin dh'imich an luchd-seinn air thoiseach, an luchd-ciuil 'nan deigh, am meadhon mhaighdean a' bualadh thiompan."

3. Fhritheil na ceannardan, a reir an inbhe, air a' Phrionnsa mar chaidh e stigh air geataibh Anam-an-duine; chaidh an Ceannard Creidimh air thoiseach,* agus chaidh an Ceannard Deadhdhochas maille ris; thainig an Ceannard Gradh nan deigh-san, maille ri cuid de chompanaichibh, agus lean an Ceannard Foighidinn 'nan deigh uile, agus thainig na ceannardan eile, cuid air an laimh dheis, agus cuid air an laimh chlì, an cuideachd Emanueil a steach do dh'Anam-an-duine. Agus ré na h-ùine so uile bha an t-iomlan de na brataichibh air an sgaoileadh, na trompaidean a' seinn,

---

[*] Theid creidimh air thoiseach, agus leanaidh deadh oibre an comhnuidh an Slanuighear 'nuair a theid e stigh do'n anam.

agus na saighdearan gun sguir a' deanamh iolaich ghairdeachais. Mharcuich am Prionnsa fein a steach do'n bhaile fo làn armachd, a bha gu h-iomlan de dh'oir buailte, agus 'na charbad, aig an robh a phuist de dh'airgiod, 'iochdar de dh'oir, 'uachdair de phurpuir, agus a mheadhon air a chomhdachadh le gradh air son nigheana Anam-an-duine.

4. Bha lilidhean agus blathan air an sgapadh air feadh nan sraidean gu leir, a bh' air an deanamh iongantach maiseach le meuraibh agus le geugaibh de na craobhaibh uaine a bha fàs ceithir-thimchioll a' bhaile.[1] Bha gach dorus air a lionadh le muinntir, a rinn deadh-mhaiseach beulaobh an tighean le ni-eiginn neonach agus ro bharruichte a thaisbeanadh urram do dh'Emanuel mar bha e gabhail seachad air na sraidibh; mar an ceudna chuir iad fein failt air 'san dol seachad, le iolaich agus caithream ghairdeachais, ag rādh, "Beannaichte gu robh am Prionns' a ta teachd ann an ainm Shaddai 'Athar."

5. Chuir seanairean Anam-an-duine a rithist failt air Emanuel aig geataibh a' chaisteil, eadhon, Morair-a-bhaile, Morair-na-toil, am Fo-shearmonaiche, Eolas, agus Fear-na-h-inntinn, maille ri cuid eile de mhaithibh an āite; chrom siad iad fein sios da, phog iad duslach a chos, thug iad taing, bheannaich agus chliuthaich iad a Mhorachd, air son nach do ghabh e fath 'nan aghaidh air son am peacanna, ach an āite sin gu'n d'rinn e iochd orra 'nan truaighe, agus gu'n do phill e do'n ionnsuidh le trocairibh, a thogail suas am baile gu brāth. Mar so thugadh air aghaidh e dh'ionnsuidh a' chaisteil, oir b'e sin an luchairt rioghail, agus an t-āite 'san robh e gu comhnuidh

---

[1] Deadh smuaintean aoibhneach.

a ghabhail; a bha air ullachadh air son a Mhorachd le lathaireachd an Ard-runaire, agus le obair a Cheannaird Creidmh. Mar sin chaidh e stigh.

6. An sin thainig sluagh Anam-an-duine d'a ionnsuidh do'n chaisteal a dheanamh brōin agus caoidh, agus tuiridh air son an aindiadhachd, leis an d'fhogair iad e as a' bhaile. Mar sin 'nuair a thainig iad chrom siad iad fein gu lar seachd uairean, mar an ceudna rinn iad caoidh le ardghul, agus dh'iarr iad maitheanas air a Phrionnsa, agus ghuidh iad gu'n daingnicheadh e a ghradh do dh'Anam-an-duin' a rithist, mar bho shean.

Fhreagair am Prionnsa mòr agus thubhairt e riu, "Na guilibh, ach imichibh, ithibh nithe sultmhor agus olaibh nithe deadh-bhlasda, agus cuiribh cuibhrionna d'an ionnsuidh-san do nach d'ullaicheadh ni sam bith, oir is e aoibhneas 'ur Tighearna bhur neart. Tha mise air pilltinn gu Anam-an-duine le caomh-throcairibh, agus bithidh m'ainm air ardachadh agus air a dheanamh urramach leis." Mar an ceudna ghabh e an luchd-aiteachaidh ud 'na uchd agus phog e iad. A thuilleadh air sin, thug e slabhruidh òir agus fainne, do sheanaraibh agus do mhaoir bhaile Anam-an-duine. Chuir e mar an ceudna cluaisfhailean, seudan, lamh-fhailean, agus nithe eile a dh'ionnsuidh am mnathan.* Bhuilich e fos iomadh ni luachmhor air clann dhligheach Anam-an-duine.†

An deigh do dh'Emanuel am Prionnsa, na nithe so uile a dheanamh air son baile iomraideach Anam-an-duine, an sin thubhairt e riu, air tùs, "Nighibh bhur n-aodach, an sin cuiribh umaibh bhur seudan, agus a rithist thigibh d'am ionnsuidh-sa gu caisteal Anam-an-duine." Eccl. ix. 8. Mar sin chaidh iad a dh'ionnsuidh an tobair a chaidh fhosgladh air son tigh Iudaih agus Ierusaleim chum ionnlaid ann; agus nigh iad ann an sin, agus rinn iad an aodach geal, agus thainig iad a rithist a dh'ionnsuidh a' Phrionnsa do'n chaisteal, agus anns an uidheam so sheas iad 'na fhianuis. Sach. xiii. 1. Taisb. vii. 14, 15.

---

* Breithneachadh naomha an anama.

† Smuaintean og anmhuinn agus naomha.

A nis bha sonas agus gairdeachas air feadh Anam-an-duine gu h-iomlan; oir dheonaich am Prionns' a rithist dhoibh a lathaireachd, agus solus a' ghnuise; mar an ceudna sheirm na cluig agus dhealraich a ghrian orra gu taitneach ré tamull.

Bha Anam-an-duine a nis ni bu durachdaiche ag iarraidh leir-sgrios a thoirt air na h-uile a dh'fhagadh de na h-Ifrinnich a bha fantuinn anns na ballachaibh, agus anns na tuill a bha aca anns a bhaile, oir gus an latha 'n diugh fhuair cuid diubh as le'm beatha bho laimh an luchd tōireachd ann an Anam-an-duine. Cha robh Morair-na-toil riamh 'na chulaidh-eagail cho mor dhoibh 's a bha e nis; a chionn gu'n robh a chridhe ni bu ro-shuidhichte air an rannsachadh a mach agus an geur-leanmhuinn gu bàs; bha e air an tōir a la agus a dh'oidhche, ionnas gu'n chuir e iad ann an teanndachd ro chruaidh, mar chithear an deigh so.*

An deigh do chùisibh bhi air an cur an rian an fheadh so ann an Anam-an-duine, dh'orduicheadh leis a' Phrionnsa bheannaichte, Emanuel, gu'n cuireadh muinntir a bhaile gun dail, cuid-eiginn air leth gu dhol a dh'ionnsuidh a chomhnaird a thiodhlaiceadh nam marbh a bha an sin, a thuit le claidheamh

---

* 'Nuair a tha an t-anam air a' shoillseachadh le lathaireachd an Tighearna, theid durachd as ur a chleachdadh ann an rannsachadh air son peacaidh agus a chum buaidh a thoirt air.

Emanueil agus le sgiath a Cheannaird Creidimh, air eagal gu'n eireadh droch bholtrach dhiubh a thruailleadh an āilidh agus a dheanadh cron air Anam-an-duine. Mar an ceudna, a chum is cho fad 'sa bha e an comas a bhaile, gu'n gearradh iad as ainm agus bith, agus cuimhneachan nan naimhdean sin, an Luchd-teagamh, bho smuaintibh a bhaile iomraideich sin, agus a luchd-aiteachaidh.

Uime sin thugadh ordugh le Morair-a-bhaile, a bha na charaid glic agus dileas do dh'Anam-an-duine gu'n rachadh muinntir mu thimchioll a' ghnothuch fheumail so; agus shonruicheadh Eagal-De agus Treibhdhireach 'nan luchd-coimhid os ceann na muinntir a bha gus na mairbh adhlacadh. Bha cuid gus na h-uaighean fhosgladh, cuid gus na mairbh adhlacadh, agus cuid eile gu dol air ais agus air aghart air feadh nan raointean, agus mar an ceudna timchioll chriochan Anam-an-duine, air eagal gu'n robh claigionn no cnaimh, no mir cnaimhe Fir-teagaimh, fathast r'a fhaotuinn air uachdair an talmhainn an ait' air bith teann air laimh; ni ma fhuaradh dh'orduicheadh do'n luchd-siridh comharradh a chuir suas laimh ris, chum gu'n amaiseadh an luchd-adhlacaidh air, agus gu'n tiodhlaiceadh iad e as an t-sealladh, a chum gu'm biodh ainm agus cuimhne Fir-theagaimh Ifrinneach air an dubhadh a mach bho bhi fo neamh; agus a chum, nan gabhadh e deanamh, nach biodh fhios aig a' chlann agus aca-san a bha gu bhi air am breith ann an Anam-an-duine, ciod a bh'ann an claigionn, no ann an cnaimh, no ann am mìr cnaimhe Fir-teagaimh.* Rinn an dream a shonraicheadh a chum na criche sin, mar a dh'aithneadh dhoibh, thiodhlaic iad an Luchd-teagamh, agus gach claigionn agus cnaimh, agus gach mìr cnaimhe, de luchd-teagaimh, ge b'e ait' an d'fhuair siad iad, agus ghlan iad na raointean. Thiodhlaic iad mar an ceudna an airm-chatha maille riu fein, a bha nan innealaibh guineach bāis, (b'iad am buill-airm saighdean, gathan, faircean, leusan-teine, agus an leithidean sin;) thiodhlaic iad mar an ceudna an eididhean-chogaidh, an suaicheantais agus am brataichean, maille ri bratach Dhiaboluis, agus na h-uile ni eile a b'urrainn doibh fhaotuinn a mheas iad a bhi aig Fear-teagamh Ifrinneach.

---

* Is coir gach fuigheall de na teagamhaibh leis am bheil an creidmheach air a chuairteachadh a thoirt air falbh, ma ghabhas e deanamh a thaobh gu bheil e chum eas-urraim do ar Tighearna, agus cronail do ar 'n anama.

Mar so thiodhlaic iad na h-uile seorsa Luchd-teagaimh anns na raontaibh timchioll Anam-an-duine; ach thar na prionnsachan agus na ceannardan, maille ri seann As-creidimh am priomh cheannard, as. Mar an ceudna ghlac Sith-Dhe a dhreuchd fein a rithist, agus chleachd se e mar anns an ām a chaidh seachad.

CAIBIDEAL XII.

Runaich Diabolus ionnsuidh eile a thoirt air Anam-an-duine le armailt de Dhaoine-fuilteach agus de Luchd-teagaimh—Mean-chunntas mu'n armailt so—Rainig iad fa chomhair Anam-an-duine—Ghuidh muinntir a bhaile air Emanuel an tearnadh—Sheol am Prionnsa do na ceannardaibh mar a dheanadh iad—Mhair an seisdeadh uine fhada—Mu dheireadh dh'orduich Emanuel do na ceannardaibh a dhol a mach a chath ri Diabolus agus ri armailt—Sgap an Luchd-teagaimh 'nuair a chunnaic iad daoine a Phrionnsa—Rinneadh priosanaich de na Daoine-fuilteach—Chaidh ceathrar de Luchd-teagaimh a steach do dh'Anam-an-duine, agus thug An-amharus aoidheachd dhoibh—Ghlac Morair-na-toil iad—Mar dh'fheuchadh agus mar chuireadh gu bas iad—Ghlacadh tuille de na h-Ifrinnich—Dh'orduch Emanuel do mhuinntir a bhaile comhlachadh 'na lathair-sa—Labhair e riu, dh'aithris e a ghniomharra fialuidh, a' taisbeanadh a mach a ghraidh d'an taobh-san—A gealltuinn gu'n atharraichear iad gu rioghachd 'Athar, agus gu'n cuirear suas am baile a rithist ann an sin air dhoigh ro ghlormhor—Tha e a' co'dhunadh le bhi 'g innse dhoibh ciod a tha iad gu dheanamh gus an tig e rithist a cho'lionadh na h-obair mhor so.

A nis, an uair a rainig an t-aintighearna, maille ri 'sheanna charaid As-creidimh Tòm-geat'-ifrinn, chaidh iad air bāll sios do'n t-slochd, agus air dhoibh fein agus d'an companaichibh, co'chaoidh a dheanamh ré tamull air son an cruiadh-fhortan, agus am mor chall a dh'fhuiling iad anns a chogadh ri Anam-an-duine, mu dheireadh las fraoch am feirge, agus runaich iad dioghaltas a dheanamh air son a challa so; uime sin, ghairm iad comhairle air bāll chum gu'n smuainicheadh iad fathast ni b'fhaide ciod a dheanadh iad an aghaidh baile iomraideach Anam-an-duine, oir cha robh a dh'fhoighidinn ac' a dh'fheitheadh ri fhaicinn ciod a chrioch gus an d'thigeadh comhairle Lucifer agus Apolion, oir mheas an ciocras do-chasgadh gach lā mar bhliadhna, gus am biodh iad air an sasachadh le corp agus anam, le feoil agus cnamhaibh, agus le uile shoghmhorachd Anam-an-duine. Uime sin, rùnaich iad ionnsuidh eile thoirt air a bhaile le armailt, de Dhaoine-fuilteach agus de Luchd-teagaimh.

Tha'n Luchd-teagamh air an sloinneadh a reir an gnè, co math is a reir na duthcha 'san d'rugadh iad; 'se is gnè dhoibh a bhi cur an teagamh uile fhirinnibh Emanueil, agus is e Tir-an-teagamh is duthaich dhoibh, a nis tha 'n tir sin na luidhe fada, fada gu Tuath, eadar Tir an Dorchadais agus Gleann Sgaile a Bhais. Oir ged a tha na tirean so air uairibh air an ainmeachadh mar nach biodh annt' ach an aon duthaich; gidheadh gu cinnteach is da thir iad, a tha gle dhluth dha cheile; agus tha Tir-an-teagamh 'na luidhe eatorra, agus is iad duthchasaich na tire-so, a thainig maille ri Diabolus a sgrios Anam-an-duine.

Is muinntir na Daoine-fuilteach a th'air an sloinneadh a reir naímhdeis an gnè, agus a reir an iarrtais an-iochdmhor a th'aca gu Anam-an-duine sgrios. 'Se Tir-grain-do-mhath ainm an duthcha, tha na h-earrannan is faid' as dh'i astar mhor bho Thir-an-teagamh, gidheadh tha iad araon a' comhlachadh aig an tòm d'an goirear Tòm-geat'-ifrinn. Tha an sluagh so an comhnuidh an co'bhoinn ris an Luchd-teagamh, oir tha iad gu h-aon-sgeulach, a' cur an teagamh creidimh agus dìlseachd mhuinntir Anam-an-duine, agus mar sin tha iad araon coimh-ionann freagarrach air son seirbhis am Prionnsa.

An sin thog Diabolus armailt eile anns na duthcha so an aghaidh Anam-an-duine, anns an robh cuig mile-fichead fear. Dhiubh so bha cuig mile deug de Dhaoine-fuilteach, agus deich mile de Luchd-teagaimh; agus rinneadh seann As-creidimh a rithist na ard-cheannard air an fheachd.

B'iad ceannardan an Luchd-teagaimh, cuignear de na seachd cinn-fheadhna bh'air an armailt Ifrinneach mu dheireadh, agus is iad so an ainmean, Beelsebub, Lucifer, Apolion, Legion, agus Cerberus; agus rinneadh fo-cheannardan agus firbhrataich anns an armailt, de chuid eile de na ceannardaibh a bh'orra roimhe. Ach cha robh a bheag a dh'earbsa aig Diabolus ann an treubhantas an Luchd-teagaimh anns an ionnsuidh so, oir chuireadh dearbhadh air am misneach roimhe, agus chuir muinntir Anam-an-duine an ruaig orra, ach 'sann a bha 'n t-iomlan de dhochas 'na Dhaoine-fuilteach, oir bha iad uile nan slaoightearan borb, agus b' eōl dha gu'n d'rinn iad gniomharran gaisgeil roimhe so.

A thaóbh nan Daoine-fuilteach, b'iad so an ceannardan-san.

1. Bha an Ceannard Cain os ceann nan Daoine-fuilteach Farmadach agus Feargach, ghiulan 'fhear-brataich a bhratach dhearg, agus b'e shuaicheantas cuaille dubh a mhoirt. Gen. iv. 8.

2. Bha an Ceannard Nimrod os ceann nan Daoine-fuilteach Aintighearnail agus fhoirneartach; ghiulan 'fhear-brataich-san a bhratach dhearg, agus b'e shuaicheantas Cù Mōr 'luirg. Gen. x. 8, 9.

3. Bha an Ceannard Ishmael os ceann nan Daoine-fuilteach sgeigeil agus fanoideach; ghiulan 'fhear-brataich-san a bhratach dhearg, agus b'e 'shuaicheantas neach a fanoid air Isaac 'Abrahaim. Gen. xxi. 9, 10.

4. Bha an Ceannard Esau os ceann nan Daoine-fuilteach a thalaich air gu'n sealbhaicheadh neach eile a bheannachd; mar an ceudna os an ceann-san a bha air son am folachd a dhioladh air muinntir eile; ghiulan 'fhear-brataich-san a bhratach dhearg, agus b'e 'shuaicheantas neach a' dean-

amh feall-fhollach a chum Iacoib a mhort. Gen. xxvii. 42—46.

5. Bha an Ceannard Saul os ceann nan Daoine-fuilteach Farmadach-gun-chion-fath agus a tha mallaichte borb; ghiulan 'fhear-brataich-san a bhratach dhearg, agus b'e 'shuaicheantas tri gathan fuilteach air an tilgeadh air Daibhidh neochiontach. 1 Sam. xviii 10.

6. Bha an Ceannard Absalom os ceann nan Daoine-fuilteach a mharbhas athair no caraid, air son gloir an t-saoghail so; mar an ceudna os an ceann-san a chumas beul-briadha ri neach gus an troimh-lot iad e le'n claidhmhnibh; ghiulan 'fhear-brataich-san a bhratach dhearg, agus b'e 'shuaicheantas am Mac an dian thoir air fuil 'Athar. 1 Sam. xix. 10; xx. 23. 2 Sam. xvi. 16, 17.

7. Bha an Ceannard Iudas os ceann nan Daoine-fuilteach a reiceas beatha neach air son duais, agus mar an ceudna os an ceann-san a bhrathas caraid le poig; ghiulan 'fhear-brataich-san a bhratach dhearg, agus b'e shuaicheantas deich buinn fhichead airgid agus tobha na croiche. Mata xxvi. 14, 16.

8. Bha an Ceannard Pāpa os ceann aon bhuidhean; oir tha 'n t-iomlan de na spioradan so air dol an co'bhoinn fodha-san; ghiulan 'fhear-brataich-san a bhratach dhearg, agus b'e 'shuaicheantas am post, an lasair, agus an t-ionracan ceangailte innte. Taisb. xiii. 7, 8. Dan. xi 33.*

---

* Is luchd-geurleanmhuinn (faic Salm cxxxix. 19.) na Daoine-fuilteach, daoine a tha, fo bhuaidh na h-inntinn fheolmhor, a' taisbeanadh an naimhdeas an aghaidh Dhe. Ged tha an Criosduidh air a shaoradh bho chumhachd Shatain, gidheadh feumaidh iadsan uile leis an aill am beatha a chaitheadh gu diadhaidh ann an Iosa Criosd earbsa gu'm fuiling iad geur-leanmhuinn air son na corach. Is iad an ceannardan an dream sin a bha am measg an luchd-geurleanmhuinn bu naimhdeile, bho Chain a mharbh a bhrathar, gus a Phapa—mu'm bheil e air a' radh ann an Leabhar an Taisbeanaidh e bhi air mhisg le fuil nan naomh.

A nis b'e 'n t-aobhar air son an d'ath-chruinnich Diabolus feachd eile cho ealamh, gu'n do chuir e moran tuille muinghinn 'na Dhaoine-fuilteach, na chuir e roimhe 'na Luchd-teagamh, ged a rinn iadsan mar an ceudna gu minig mōr sheirbhis dha 'na dhaingneachadh ann a rioghachd. Ach chuir e gu tric dearbhadh air na Daoine-fuilteach so, agus b'ainmig a phill an claidheamh folamh. A thuille air sin, b'eōl dha gu'n leumadh iad so mar mhadaidh air neach sam bith, air athair, mathair, brathair, piuthar, prionnsa, uachdaran, seadh, na air Prionnsa nam Prionnsa. Agus b'e an t-aon ni bu mhō a thug a mhisneach dha, gu'n d'fhuadaich iad Emanuel fein uair-eiginn a rioghachd a Chruinne-ce ;* agus c'arson, ars' esan, nach fhaod iad fhuadach bho Anam-an-duine?

Mar sin threōraicheadh an armailt so, an aghaidh Anam-an-duine le'n ārd-cheannard, As-creidimh. A nis thug Mean-rannsachadh, Ceann-feadhn'-an-luchd-beachdachaidh, sgeul gu Anam-an-duine gu'n robh iad a' tighinn: uime sin dhùin iad an geatachan, agus chuir siad iad fein anns an t-suidheachadh dìon a b'fhearr a b'urrainn doibh.

Mar sin thug Diabolus armailt air an aghaidh, agus chuartaich e Anam-an-duine; shuidhicheadh an Luchd-teagamh mu'n cuairt do Gheat'-a-mhothachaidh, agus shocraich na Daoine-fuilteach iad fein fa chomhair Geata-na-sula agus Geata-na-cluaise.

'Nuair a shuidhich an armailt so iad fein, chuir As-creidimh barnaigeadh gàrg, an ainm Dhiaboluis, 'na ainm fein, an ainm nan Daoine-fuilteach, agus an ainm chaich a bha maille ris, gu Anam-an-duine striochdadh, a' bagairt nan seasadh iad fathast nan aghaidh, gu'n loisgeadh iad air bàll am baile le teine. Oir cha robh na Daoine-fuilteach cho mòr an durachd gu'n striochdadh Anam-an-duine, 'sa bha iad gu'm biodh e air a sgrios, agus air a ghearradh á tir nam beo. Tha e fior, gu'n do chuir iad fios d'an ionnsuidh striochdadh, ach eadhon ged robh iad air sin a dheanadh cha riaraicheadh e na daoine so: feumaidh iadsan fuil, fuil Anam-an-duine, no gheibh iad bàs; agus is ann uaithe sin a tha iad air an sloinneadh. Uime sin, ghleidh Diabolus na Daoine-fuilteach* so gus a nis, a chum gu'm biodh iad air an toirt an aghaidh Anam-an-duine, 'nuair a dh'fhailingeadh na h-uile meadhon eile. Salm xxii. 16. Isaiah. lix. 7. Ier. xxii. 17.

---

* Chuir an t-Abstol Peadar an ceart ni so as leth nan Iudhach bho shean, "An duine so, a thugadh thairis le comhairle chinnteach agus roimh-eolas De, ghlac sibhse, agus le lamhaibh dhroch dhaoine cheus agus mharbh sibh e." Gniomh. ii. 23.

'Nuair a fhuair muinntir a bhaile am barnaigeadh searbh so, ghin e caochla smuaintean annta; ann an ùine ni bu lugha na leth-uair cho'aontaich iad am barnaigeadh a' ghiulan a chum a Phrionnsa an deigh dhoibh sgriobhadh aig iochdar, " O Thighearna bho dhaoinibh fuileachdach saor Anam-an-duine." Salm lix. 2.

Mar sin smuainich e air, mar an ceudna ghabh e beachd air an achanaich ghoirid a sgriobh muinntir Anam-an-duine aig iochdar, agus ghairm e air a Cheannard urramach Creidimh, agus dh'iarr e air an Ceannard Foighidinn a thoirt maille ris, agus an taobh sin de Anam-an-duin' a bh' air a chuairteachadh leis na Daoine-fuilteach a dhion. Eabh. vi. 12, 15. Mar sin chaidh an Ceannard Creidimh agus thug e leis an Ceannard Foighidinn, agus dhion iad le cheile mar a dh'āithneadh dhoibh, an taobh sin de Anam-an-duine a bha air a theannachadh leis na Daoine-fuilteach.*

---

* Cha'n 'eil ni a thoilicheas luchd-geurleanmhuinn ach Anam-an duin' a' sgrios.

An sin dh'āithn Emanuel do'n Cheannard Deadhdhochas, do'n Cheannard Gradh, agus do Mhorair-na-toil, curam a ghabhail de'n taobh eile de'n bhaile an aghaidh an Luchd-teagaimh; "agus cuiridh mi fein," ars' am Prionnsa, "mo bhratach air barra-bhalla bhur caisteil." Isai. lix. 19. Air dha so a dheanamh, dh'āithn e gu'n cuireadh an Ceannard treubhach sin Fein-fhiosrachadh a dhaoine an ordugh ann an āite na feille, agus gu'n cleachdadh e iad gach latha ri luth-chleasaibh cogaidh fa chomhair mhuinntir Anam-an-duine. A nis mhair an seisdeadh ré ùine fhada, agus is iomadh ionnsuidh gharg a thug na naimhdean, gu h-āraid na Daoine-fuilteach, air Anam-an-duine; agus is iomadh laimhseachadh goirt a thug iad do chuid de mhuinntir a bhaile, gu h-āraid do'n Cheannard Fein-aicheadh, neach, mar bu chōir dhomh innse dhuibh roimhe so, dh'an d'orduicheadh curam a ghabhail de Gheata-na-cluaise agus de Gheata-na-sula an aghaidh nan Daoine-fuilteach. Bu duine og an Ceannard Fein-aicheadh so, ach bu duine treun e, agus b'ann de dhuthchasaich Anam-an-duin' e, mar a bha an Ceannard Fein-fhiosrachadh mar an ceudna; agus rinn Emanuel, aig a dhara pilltinn g'an ionnsuidh, na cheannard e os ceann mile de mhuinntir Anam-an-duine. Air do'n cheannard so a bhi na dhuine ro ghaisgeil, agus toileach e fein a chur an cunnart air son math a bhaile, thug e iomadh caismeachd ghailbheach do na Daoine-fuilteach, agus chuir e iomadh deabhaidh ghoirt riu, mar an ceudna mharbh e cuid dhiubh; ach anns a chomhrag fhuair e iomadh athailt 'san aodann, agus ann an āitibh eile de 'chorp.

---

* Le credimh agus foighidinn. bheirear buaidh air geur-leanmhuinn; le fein-aicheadh tha cumhachd an namhaid so air a lagachadh.

Mar sin an deigh beagan ùine chaitheamh chum dearbhadh a chur air creidimh, dochas, agus gradh baile Anam-an-duine, ghairm Prionnsa Emanuel a cheannardan agus 'fhir-chogaidh an ceann a cheile, agus roinn e iad nan dà bhuidhean, agus dh'àithn e dhoibh aig àm suidhicht, gu ro mhoch air a mhaduinn, bruchdadh a mach air na naimhdibh; ag rādh, " Buaileadh an darna leth agaibh air an Luchd-teagamh, agus an leth eile air na Daoine-fuilteach. Sibhse a theid a mach an aghaidh an Luchd-teagaimh, glacaibh agus marbhaibh a mheūd diubh 's is urrainn duibh; ach sibhse a theid a mach an aghaidh nan Daoine-fuilteach, na marbhaibh iad, ach glacaibh beo iad." Rom. xii. 14. Mata v. 44.

Mar sin chaidh na ceannardan a mach mar a dh'āithneadh dhoibh an aghaidh nan naimhdean: Chaidh an Ceannard Deadh-dhochas, an Ceannard Gradh, maille ris a Cheannard Neo-chiontas, agus ris a Cheannard Fein-fhiosrachadh, a mach an aghaidh an Luchd-teagaimh; agus chaidh an Ceannard Creidimh, agus an Ceannard Foighidinn, maille ris a Cheannard Fein-aicheadh, agus cach a bha dol an co-bhoinn riu, a mach an aghaidh nan Daoine-fuilteach.

'Nuair a chuimhnich an Luchd-teagamh, an lunndraigeadh mu dheireadh a fhuair iad, cha do leig a ghealtachd dhoibh seasamh ri cath, ach ghabh iad an ruaig roimh dhaoine a Phrionnsa, a lean air an tòir agus a mharbh moran diubh, ach cha b'urrainn doibh eirmis orra uile. A nis chaidh cuid dhiubhsan a theich dhachaidh, agus shiubhail a chuid eile dhiubh mar fhogaraich, air faontradh air ais agus air aghairt air feadh na duthcha, far an do ghnathaich iad moran de'n cleasaibh Ifrinneach air an t-sluagh bhorb ; oir cha do chathaich an sluagh so nan aghaidh,* uime sin rinn iad traillean diubh. Mar an ceudna nochdadh siad iad fein an deigh so nan cuideachdan fa chomhair Anam-an-duine, ach cha'n fhanadh iad ann ; oir nan taisbeanadh an Ceannard Creidimh, an Ceannard Deadh-dhochas, no an Ceannard Fein-fhiosrachadh iad fein, thāradh iadsan as.

Rinn iadsan a chaidh an aghaidh nan Daoinefuilteach, mar a dh'āithneadh dhoibh, cha do mharbh iad a h-aon diubh, ach thug iad a chruaidh ionnsuidh air an cuairteachadh. Ach 'nuair a chunnaic na Daoine-fuilteach, nach robh Emanuel anns a bhlār, cho'dhuin iad nach mò na sin a bha e ann an Anam-an-duine; uime sin, 'nuair a chunnaic iad na nithe a rinn na ceannardan mheas iad nach robh annta ach toradh mi-riaghailteach am mac meamna bòrb agus amaideach fein, mar sin rinn iad tàire orra an àite eagal a ghabhail rompa, ach mu dheireadh chuairtich na ceannardan iad, aig an àm cheudna thainig iadsan a chur an ruaig air an Luchd-teagamh, 'gan cobhair; mar sin an deigh beagan stréup, dhuraigeadh na Daoine-fuilteach an ruaig a ghabhail mar an ceudna, ach air chionn so bha e ro an-moch, oir ged a tha iad cronail agus an-iochdmhor far am faigh iad buaidh, gidheadh cha'n 'eil ach gealtairean anns na h-uile Dhaoine-fuilteach, 'nuair a chomhluicheas iad ri'n sĕis, mar sin ghlac na ceannardan iad, agus thugadh a dh'ionnsuidh Emanueil iad.

---

* Cha chathaich As-creidimh gu brath an aghaidh Luchd-teagaimh.

'Nuair a thugadh iad fa chomhair a Phrionnsa, agus a cheasnuicheadh iad, chunnaic e gu'n d'thainig iad á tri caochladh Siorrachdan, ged is ann á aon tir a thainig iad uile.

1. Thainig aon seorsa dhiubh á Siorrachd-an-duine dhoill, agus is ann tre AINEOLAS a rinn iad a ni a rinn iad. 1 Tim. i 13—15.

2. Thainig seorsa eile dhiubh á Siorrachd-an-eud-dhoill agus is ann tre SHAOBH-CHRABHADH a rinn iad an ni a rinn iad.

3. Thainig an treas seorsa dhiubh a baile a Mhi-ruin, ann an Siorrachd-an-fharmaid, agus is ann tre FHUATH agus GHAMHLAS a rinn iad an ni a rinn iad.

A thaobh a cheud seorsa dhiubh so, a thainig á Siorrachd-an-duine-dhoill, (Gniomh ix. 5, 6,) 'nuair a chunnaic iad an t-āit' an robh iad, agus co an aghaidh an do chathaich iad, chriothnaich, agus ghuil iad mar a sheas iad 'na lathair; agus a mheud diubh 'sa dh'iarr trocair bhean e ri 'm bilibh le a shlait rioghail.*

Bha iadsan a thainig á Siorrachd-an-eud-dhoill (Eoin viii. 40—43,) a' cumail a mach gu'n robh e dligheach dhoibh an ni a rinn iad a dheanamh, a chionn gu'm bu bhaile Anam-an-duine aig an robh a laghan agus a chleachdainean eadar-dhealaichte bho gach aon mu'n cuairt dha; is ro bheag dhiubh so a b'urrainnear a thoirt gu olc an slighe fhaicinn, ach iadsan a chunnaic agus a dh'iarr trocair fhuair iad mar an ceudna deadh-ghean.

A nis cha d'rinn iadsan a thainig á baile á Mhi-rùin, ann an Siorrachd-an-Fharmaid, (Taisb.

---

* 'Sann bho aineolas, saobh-chrabhadh no mi-run a tha na h-ulie geur-leanmhuinn aig eirigh. Tha trocair air a nochdadh do'n cheud dithis—'s urrainn mor chumhachd Dhe Saul a thionndaidh gu bhi na Phol—fear geur-leanmhuinn gu bhi na naomh.

ix. 20, 21.) aon chuid guil, deasboireachd, no aithreachas, ach sheas iad a' cnamh an teangan tre mhor-dhoilghios agus chaothach, a chionn nach fhaigheadh iad am miann air Anam-an-duine. Thug e air gach aon fa leth de'n t-seorsa so mu dheireadh, maille ris a chuid sin de'n dā sheorsa eile nach d'iarr gu treibhdhireach maitheanas air son an lochdan, e fein a cheangal ann am bānn gu freagairt air son na rinn e an aghaidh Anam-an-duine, agus an aghaidh a Righ, aig a mhòd* mhòr agus choitchionn a tha gu bhi air a chumail air son ar Tighearn an Righ, far an suidhich e fein, air son duthaich agus rioghachd a Chruinne-ce

Agus an fhad so mu thimchioll an dara feachd a chuireadh le Diabolus a' sgrios Anam-an-duine.

Ach bha ceathrar de'n Luchd-teagaimh, an deigh siubhal air allaban air feadh na duthcha ré tamull, air dhoibh fhios a bhi aca gu'n robh Ifrinnich fathast anns a bhaile, a bha cho dana 's gu'n deachaidh iad a steach nam measg do dh'Anam-an-duine. Chaidh iad gu tigh fear d'am b'ainm An-amharus,† seann Ifrinneach ann an Anam-an-duine, agus fior namhad guineach do'n bhaile sin, agus ro theoma a measg nan Ifrinneach an sin. Thug e caidreamh dhoibh agus dh'fhòir e orra leis na nithibh a b'fhearr a bha 'na thigh. An ceann tamull beag dh'fheoraich seann An-amharus de'n Luchd-teagaimh an ann á aon bhaile thainig iad uile? (Oir bha fhios aige gur ann a aon rioghachd a thainig iad,) fhreagair iadsan, "Cha'n ann, no a aon siorrachd;" "oir is Fear-teagamh-an-taghaidh mise," arsa fear dhiubh; "Is Fear-teagamh-na-gairme mise," arsa fear eile; "Is Fear-teagamh-slainte mise," ars' an treas fear; " Agus is Fear-teagamh-grais mise," ars' an ceathramh fear. " Ro mhath," ars' an seann duine uasal, " thigibh bho'n t-siorrachd is āill leibh, tha mi lan-chinnteach gu bheil sibh de dh'aon rùn riumsa, agus tha sibh di-beathaid uamsa." Mar sin bha iad toilichte gu'n d'fhuair iad fasgadh ann an Anam-an-duine. " Cia meud," ars' An-amharus, " a thainig maille ribh gu seisdeadh Anam-an-duine?" " Thainig" ars' iadsan, " deich mile de Luchd-teagaimh, agus cuig mile deug de dhaoine fuilteach." " Tha na daoine fuilteach so," ars' iadsan " an co'chrioch ri bhur duthaich-ne; ach tha sinn a' cluinntinn gu'n do ghlacadh na h-uile h-aon de na truaghanan bochd le feachd Emanueil." " Deich mile!" ars' an seann duine uasal, " Tha mis' ag innse dhuibh gu'm bu mhòr an armailt sin. Ach cionnas a thachair nach d'thug sibh buaidh air bhur naimhdibh, air dhuibh a bhi co lionmhor ann an aireamh?" " B'e ar 'n ard-cheannard," ars' iadsan, " an ceud duine thār as." " Ach co b'e," arsa fear-an-tighe," an t-ard-cheannard gealtach sin?" " B'e uair-eiginn Morair-a-bhaile ann an Anam-an-duine," ars' iadsan, " Ach guidheamh ort na gairm ard-cheannàrd gealtach dheth, oir cha d'rinn a h-aon eile bho'n aird-an-ear gus an aird-an-iar, ni's mō de sheirbhis do bhur prionnsa Diabolus na As-creidimh; agus nan do ghlac iad e chaidh a chrochadh gu'n teagamh."

---

* La a bhreitheanais.

† Ged a tha As-creidimh air fhuadach air falbh, gidheadh ma dh'fhanas An-amharus gheibh teagamh fasgadh.

" Mo chreach," ars' an seann duine uasal, " nach robh deich mile de Luchd-teagaimh air an deadh armachadh an traths ann an Anam-an-duine, agus mi fein am cheannard orra, an sin chithinn ciod a b'urrainn mi a dheanamh." " Is truagh!" ars' iadsan " nach fhaiceamaid sin; ach ciod e am maith a tha'n sin?" " Feuchaibh nach dean sibh bruidhean ro labhar," ars' An-amharus, "Feumaidh sibh a bhi ro thosdach, agus an aire a ghabhail dhibh fein am feadh a tha sibh an so, no glacair sibh, do bhrigh gu bheil am Prionnsa agus an t-Ard-runair, an ceannardan agus an saighdearan, uile anns a bhaile an traths. Agus a thuille air sin, tha Morair-na-toil ann, ar namhad ro an-iochdmhorne, agus rinn am Prionnsa fear-gleidhidh nan geatachan dheth, agus dh'àithn e dha mean rannsachadh a dheanamh leis na h-uile dhichioll, air son an iomlan de na h-Ifrinnich agus cur as dhoibh; agus ma's e 's gu'n eirmis e oirbhs,' marbhaidh e sibh, ged a bhiodh 'ur cinn de dh'ōir."

Ré na h-ùine so uile sheas aon de shaighdeara dileas Mhorair-na-toil, d'am b'ainm Dichioll, aig farchluais fo uinneag seann An-amharuis.

Bu duine an saighdear so anns an robh lān mhuinghinn aig a Mhorair, agus dh'an d' thug e mōr spéis, a chionn gu'm bu duine misneachail e, agus de shaothair neo-sgithichte ann an rannsachadh air son Ifrinnich chum an glacadh. 2 Pead. i. 10.

Chuala 'n duine so an t-iomlan de'n chnachdas; uime sin, chaidh e dh'ionnsuidh a Mhorair, agus chuir e an céill dha e. "Am bheil iad an sin?" ars' am Morair; "is maith is aithne dhomh An-amharus, oir bha e fein agus mise gle araid ré ām ar cul-sleamhnachaidh; ach cha'n 'eil fhios agam c'ait' am bhèil e chomhnuidh an drasd." "Tha fhios agam-sa," arsa Dichioll, "agus feuchaidh mi an rathad dhuit gu aite comhnuidh." Mar sin dh'imich am Morair agus Dichioll le cheile.

A nis chaidh Dichioll air thoiseach, agus dh'fheuch e an t-slighe dha gu aite comhnuidh An-amharuis. "Eisd a Mhorair," arsa Dichioll, an aithneadh tu guth an t-seann duine nan cluinneadh tu e?" "Dh'aithneadh gu math," ars' am Morair, "ach is iomadh latha bho nach fhaca mi e. Mar an ceudna 's aithne dhomh, gu bheil e ro chuilbheartach; gu ma h-e dha nach teid e as uainn. Cia mar dh'eirmiseas sinn air an dorus?" ars' am Morair. "Leig eadar mis' agus sin," arsa Dichioll." Mar sin sheol e an rathad chum an doruis. Bhris am Morair an dorus air a cheud tarruing, chaidh e steach, ghlac e iad nan cuig-near, agus thug e thairis iad do Dhileas, am maoir, gu'n cuir am priosan. Dh'innseadh an sgeul so do Mhorair-a-bhaile air a mhaduinn, ni a thug mòr thaitneas do'n Mhorair, cha'n ann a mhain a chionn gu'n do ghlacadh an Luchd-teagamh, ach do bhrigh gu'n do chuireadh an laimh seann An-amharus, oir bha e na mhòr thrioblaid do dh'Anam-an-duine, agus na thur bhruaidlean do Mhorair-a-bhaile. Oir ged is iomadh tòir a bh'air, cha do ghlacadh riamh gus a so e.

B'e an ath ni na priosanaich a thoirt gu deuch-ainn. Bha làn chomas aig Morair-na-toil am marbhadh 'nuair a ghlac e iad, ach mheas e aig an àm so gur mò bhiodh e chum onoir a Phrionnsa, comhfhort Anam an-duine, agus mi-mhisneach an namhaid, an toirt gu ceartas follaiseach.

Air do'n latha bhi air a chomharrachadh, shuidh am mòd ann an talla 'bhaile, oir b'e sin āit' a bhreitheanais; thugadh na priosanaich ceangailt ann an slabhraidhibh nan lathair; ghairmeadh an luchd-breith; mhionnaicheadh na fianuisean, agus dh'fheuchadh na priosanaich air son am beatha. 'S iad an t-aon luchd-breith a dh'fheuch Cion-firinn, An-iochdmhor, Uabhar, agus a chuid eile de'n companaich a dh'fheuch iad so.

Air tùs thugadh seann An-amharus an lathair a mhòid, agus léubhadh a chùis-dhitidh dha mar a leanas:

An-amharuis, " Tha thu an so air do chasaid fo ainm An-amharus, a' d'fhear-sarachaidh air baile Anam-an-duine, (oir is Ifrinneach thu a thaobh naduir,) agus mar an ceudna mar neach aig am bheil fuath do'n Phrionns' Emanuel, agus rūnaich baile Anam-an-duine a sgrios. Mar an ceudna tha thu air do chasaid air son a bhi toirt aoidheachd do naimhdibh an Righ, an deigh nan laghan fallain a rinneadh calg-dhireach an aghaidh sin: Oir, 1. Chuir thu an teagamh firinn a theagaisg agus a staid: 2. Ann an guidhe gu'm biodh deich mile de Luchd-teagaimh ann: 3. Ann an gabhail roimh an namhaid, ann an aoidheachd, agus ann am misneach a thoirt dhoibh. Ciod a tha thu 'g radh ris a chùis-dhitidh so? Am bheil no nach 'eil thu ciontach?"

" A Mhorair," ars' esan, " cha'n aithne dhomh ciod is ciall do'n chùis-dhitidh so, oir is e An-amharus is ainm do'n duine a tha air a chasaid, agus cha'n e sin m'ainm-sa; 'se is ainm dhomhsa Faighneachd-mu'n-chòir. Gu cinnteach tha fuaim an darna h-aon coslach ris an aon eile, agus is aithne dhuit-sa Mhorair gu bheil mòr eadar-dhealachadh eatorra le cheile; oir tha mi 'n dùil gu'm faod duine, eadhon, anns na h-amannaibh is miosa, agus sin mar an ceudna, a measg nan daoine is miosa feorachadh mu thimchioll nithe, gu'n bhi ann an cunnart a bheatha."*

An sin thubhairt, Morair-na-toil, oir bha e air aon de na fianuisean: " A Mhorair, agus sibhs' a bhreitheamhna urramach, agus a luchd-riaghlaidh Anam-an-duine, chuala sibh uile gu'n d'aicheun am priosanach air beulaobh a mhōid 'ainm; ach tha fhios agam-sa gur e an dearbh dhuine an aghaidh am bheil a chūis-dhitidh, agus gur e An-amharus fhior 'ainm. Is aithne dhomh e bho chionn còrr is deich bliadhna fichead, oir bha e fein agus mise (is naire leam a' radh) 'nar companaich gle āraid, 'nuair a bha Diabolus na uachdaran air Anam-an-duine; agus tha mi toirt fianuis gur Ifrinneach e a thaobh naduir, fior namhad do ar Prionnsa-ne, agus neach aig am bheil mòr ghamhlas do bhaile beannuichte Anam-an-duine. 'S minig a bha e nam thigh-sa ri àmanna ceannairc còrr agus fichead oidhche an deigh cheile; agus bu ghnath leinn a bhi conaltradh an trāth sin mar bha e fein agus a Luchd-teagamh a conaltradh bho chionn ghoirid. 'S iomadh latha bho nach fhaca mi e roimhe; thug teachd Emanueil do dh'Anam-an-duine air a chairtealan atharrachadh; ach is e so an duine a Mhorair."

---

* Faodaidh Ana-creidmhich agus ana-criosduidhean a bhi air an gabhail an aite luchd-fiosrachaidh mu'n fhirinn, ach bithidh iad air am faotuinn a mach agus air a dhearbhadh orra nach 'eil annta ach luchd-an amharuis.

An sin thubhairt na Breitheamhnan, "Am bheil ni sam bith tuille agad ri 'g radh."

"Tha" ars' an seann duine, "tha sin agam, ; oir cha do labhair ach aon fhianuis fathast a'm' aghaidh,, agus cha'n 'eil e laghail do' dh'Anam-an-duine, duine air bith a' chur gu bās á beul aon fhianuis." An sin sheas Dichioll suas agus thug e fianuis air na chunnaic agus na chuala e, mar a chuireadh an céill a cheana.

An sin thuirt na Breitheamhnan, "An-amharuis, tha fianuis eile an so a' d'aghaidh, agus tha a theisteanas iomlan: 1. Mhionnaich e gu'n d'thug thu cartealan do na daoinibh so, agus gu'n do bheathaich thu iad ged bha fhios agad gu'm b'Ifrinnich, agus naimhdean do'n Righ iad. 2. Mhionnaich e gu'n do ghuidh thu gu'm biodh deich mile dhiubh ann an Anam-an-duine. 3. Mhionnaich e gu'n do chomhairlich thusa dhoibh a bhi ro thosdach agus an aire ghabhail dhiubh fein, air eagal gu'm biodh iad air an glacadh le seirbhisich an Righ. Tha so uile a' dearbhadh gur Ifrinneach thu; oir nam bu charaid do'n Righ thu, ghlacadh tu fein iad."

An sin fhreagair An-amharus, "Bu choigrich na daoine a thainig a dh'ionnsuidh mo thigh-sa, agus thug mi steach iad, agus an d'thainig e gu bhi na chiont' ann an Anam-an-duine aoidheachd a thoirt do choigrich? Tha e fior mar an ceudna, gu'n do bheathaich mi iad, agus c'arson a bhiodh cron air fhaotuinn do m'fhialuidheachd? A thaobh an aobhar a bh'agam air son a bhi guidhe deich mile dhiubh a bhi ann an Anam-an-duine, cha d'innis mi riamh sin aon chuid do na fianuisibh, no dhoibh fein. Dh'fhaodainn a bhi guidhe gu'm biodh iad air an glacadh, agus mar sin a' durachdainn gu math do dh'Anam-an-duine, air son nam bheil a dh'fhios aig neach air bith eile air. Mar an ceudna dh'iarr mi orra an aire ghabhail nach tuiteadh iad ann an lamhaibh nan ceannardan, ach dh'fhaodadh sin a bhi a chionn nach bu toil leam gu'm biodh neach air bith air a chur gu bàs, agus cha'n ann a chionn gu'n robh toil agam gu'n rachadh naimhdean an Righ as."

An sin fhreagair Morair-a-bhaile "Ged bu ghniomh math aoidheachd a thoirt do choigrich, gidheadh gu'm bu cheannairc aoidheachd a thoirt do naimhdibh an Righ. Agus a thaobh ni sam bith tuille a thuirt thu, cha'n 'eil thu ach a feuchainn ri seapadh as agus dāil a chur ann an ceartas a' chuir an gniomh. Ged nach biodh ni sam bith tuille air a dhearbhadh a' d'aghaidh ach gur Ifrinneach thu, feumaidh tu a reir an lagha bhi air do chuir gu bās ; ach cairtealan a thoirt do dh'Ifrinnich, am beathachadh, cuideachadh leo, agus an dion, seadh, Ifrinnich eilthireach, iadsan a thainig bho thìr chéin, a dh'aon ghnothaich a sgrios Anam-an-duine, cha'n fhaodar so fhulang."

An sin thubhairt An-amharus, " tha mi faicinn cia mar tharlas ; feumaidh mise bāsachadh air son m'ainm, agus m'fhialuidheachd." Agus mar sin dh'fhan e na thosd.

An sin ghairmeadh an Luch-teagamh eilthireach gu beulaobh a mhōid, agus b'Fhearr-teagamh-an-taghaidh an ceud fhear a thugadh an lathair ; mar sin léubhadh a chùis-dhitidh, agus a chionn gu'm bu choigreach e, dh'innseadh a sùim dha le eadar theangair ; eadhon, Gu'n robh e an sud air a chasaid mar namhad guineach do dh'Emanuel, lān do mhi-rūn do dh'Anam-an-duine, agus 'na eascaraid d'a theagasgaibh fallain, 1 Eoin iv. 19.

Thubhairt e, " Gu'n robh e 'g aideachadh gu'm b'Fhear-teagamh-an-taghaidh e, agns gu'm b'e sin an t'aidmheil anns an robh e riamh air oideachadh." Agus ars' esan, " Ma dh'fheumas mi bāsachadh air son m'aidmheil, bāsaicheam mar fhianuis air son mo chreidimh, agus mar sin is ann is lugha tha e cuir a churam orm."

An sin fhreagair am breitheamh, " 'Se bhi cur an teagamh an taghaidh a bhi tilgeadh bun os ceann aon de theagasgan mòr an t-soisgeil ; eadhon, uilefhiosrachd, cumhachd, agus toil Dhe, a bhi toirt air falbh cōir Dhe air a chreutair fein, a bhi lagachadh creidimh Anam-an-duine, agus a bhi fagail slaint an urradh ri oibribh, agus cha'n ann ri grās ; mar an ceudna tha e toirt na breige do'n Fhocal, agus a' cur mi-shuaimhneas air inntinnibh mhuinntir Anam-an-duine, uime sin, a reir nan laghanna is ro oirdheirce, feumaidh e bhi air a chuir gu bàs."

An sin ghairmeadh Fear-teagamh-na-gairm, air beulaobh a mhōid; is gle bheag eadar-dhealachadh a bh'eadar cūis dhitidh an fhir so agus an fhir eile, a mhain gu'n do chuireadh gu sonruichte as a leth a bhi 'g aicheadh gairm Anam-an-duine. Dh'fheoraich am breitheamh dheth ciod a bh'aige ri 'g radh?

Fhreagair e, "nach do chreid e riamh gu'n robh a leithid a ni ann is gairm shonruichte agus chumhachdach bho Dhia do dh'Anam-an-duine, ach mar a bha iad air an gairm le gairm choitchionn an Fhocail, no leis a sin fein ach mar a tha e 'gan comhairleachadh an t-olc a threigsinn, agus an ni sin a ta ceart agus math a dheanamh, agus ris a so tha gealladh de shonas air a cho'cheangal."

An sin thuirt am breitheamh, "Is Ifrinneach thu, agus dh'aicheun thu earrann mhōr de aon de fhìrinnibh ro dhearbhta Prionnsa Anam-an-duine; oir ghairm esan, agus chuala am baile gairm ro shonruichte agus chumhachdach 'Emanueil, leis an robh e air a bheothachadh, air a dhusgadh, agus air a shealbhachadh le grās neamhaidh gu bhi miannachadh co'chomunn ri 'Phrionnsa, seirbhis a dheanamh dha, a thoil a choilionadh, agus amharc ri 'shonas de ghean math-san a mhain. Agus air son do dhi-meas de'n deadh theagasg so feumaidh tu a bhi air do chuir gu bās."

An sin ghairmeadh Fear-teagamh-grais, agus léubhadh a chūis-dhitidh: fhreagair esan, "Ged is ann bho Thir-an-teagamh a thainig e, gu'm bu shliochd Phariseach 'athar, a chaith a bheatha gu measail a measg a choimhearsnaichean, agus gu'n do theagaisg e dha-san a bhi creidsinn, agus mar sin tha agus bithidh mi a' creidsinn, (ars' esan) nach bi Anam-an-duine gu bràth air a thearnadh gu saor tre ghras."

An sin thubhairt am breitheamh, " Tha lagh a Phrionnsa soilleir air a phuinc so : 1. Cha'n ann bho oibribh : 2. Le gràs a ta sibh air bhur tearnadh. Rom. iii. Eph. ii. Agus tha t'aidmheil-sa air a bhonntachadh air oibribh na feola ; oir is iad oibre an lagh oibribh na feola. A thuille air sin, anns na chuir thus' an céill, spùinn thu Dia de 'ghloir, agus thug thu i do dhuine peacach ; spùinn thu Criosd dhe feum do-sheachainte, agus eifeachd na rinn agus na ghabh e os laimh, agus thug thu iad so araon do dh'oibribh na feola. Rinn thu tair air obair an Spioraid Naoimh, agus dh'orduich thu toil na feola, agus na h-inntinn a tha beo a reir na feola, agus na h-inntinn a tha beo a reir an lagha. Is Ifrinneach thu, mac Ifrinneach ; agus feumaidh tu a bhi air do chuir gu bās."*

Air bàll fhuaradh ciontach iad leis an luchd-breith. An sin thubhairt an Seanachaidh, " Fhuaradh sibhse a phriosanacha air beulaobh a mhòid, ciontach de lochdan mōr an aghaidh Emanueil ar Prionnsa-ne, agus an aghaidh sonais baile iomraideach Anam-an-duine : lochdan air son am feum sibh a bhi air bhur cur gu bàs.

Mar sin thugadh a mach bìnn an ceusadh : b'e 'n t-aite anns an robh iad uile gu bhi air cuir gu bās, an t-ionad anns an do chuir Diabolus an ordugh armailt mu dheireadh an aghaidh Anam-an-duine ; ach An-amharus na aonar, a chaidh chrochadh aig ceann Sraid-na-do-bheart, direach fa chomhar a dhoruis fein.

---

* Cha'n 'eil e air a chiallachadh gu bheil *daoine* gu bhi air an cuir gu bas air son am barailean crabhach, ach nach fhaodar a cheadachadh do mhearachdaibh fantuinn anns an intinn.

'Nuair a fhuair Anam-an-duine an fhad so cuidhteas an naimhde bha cur mi-shuaimhneas orra, thugadh ordugh teann do Mhorair-na-toil, maille ri Dichioll a sheirbhiseach, rannsachadh air son nan Ifrinneach a bha fathast beo anns a bhaile, agus na bha nan comas a dheanamh chum an glacadh. B'iad so ainmean cuid dhiubh, Amaideach, Dearmad-math, Eagal-traileil, Cion-gradh, Cion-muinghinn, Feolmhor, agus Leisg. Mar an ceudna dh'òrduicheadh dha clann An-amharuis a ghlacadh, agus a thigh a leagadh; b'e Teagamh a mhac bu shine; b'iad an ath fheadhainn Beo-a-reir-an-lagha, Cion-creidimh, Fiar-bheachd-mu-Chriosd, Bearr-an-gealladh, Mothachadh-feolmhor, Beo-air-faireachadh, agus Féin-speis. Bha iad so uile aige ri aon mhnaoi, agus b'e Cion-dochas a b'ainm dh'i; b'e seann As-creidimh brathair a h-athar, agus an uair a dh'éug seann Doilleir a h-athair, dh'àraich esan i, agus thug e i do dh'An-amharus mar-mhnaoi.

A nis ghlac Morair-na-toil, maille ri Dichioll a sheirbhiseach, Amaideach air na sraidibh, agus chroch se e ann an Cumhang-gun-tùr, direach fa chomhair a thighe fein. B'e so Amaideach leis am b'aill gu'n d'thugadh Anam-an-duine thairis an Ceannard Creidimh do lamhaibh Dhiaboluis, air chumha gu'n d'thugadh e air falbh 'fheachd as a bhaile. Mar an ceudna ghlac e Dearmad-math aon latha am feadh a bha e dripeil air an fhéill, agus chuir e gu bàs e a reir an lagha. A nis bha duine bochd onorach ann an Anam-an-duine, d'am b'ainm Meamhrachadh, neach air nach robh mòr mheas ann an laithibh a chùl-sleamhnachaidh; ach a tha nis gle mheasail aig maithibh a bhaile.[1] Bha iad toileach an duine so àrdachadh gu h-urram ; a nis bha mòr-shaoibhreas roimhe so aig Dearmad-math ann an Anam-an-duine, agus an uair a thainig Emanuel chuireadh air leth e gu feum a Phrionnsa ; chaidh sin a thoirt a nis do Mheamhrachadh chum a chuir gu buil air son math a bhaile, agus na dheigh-san d'a mhac Breithnich-ceart ; bha am Breithnich-ceart so aige ri Crabhadh a mhnaoi, nighean an t-Sheanachaidh.

---

[1] Tha meamhrachadh tarbhach do'n anam.

An deigh so ghlac am Morair Bearr-an-gealladh ; a nis bu shlaoightear comharraichte e so, oir le 'rianaibh-san bha mòran de chùineadh an Righ air a mhilleadh, uime sin, rinneadh eisimpleir follaiseach dhe. Chuireadh an toiseach e air stòll-nam-meirleach, agus an sin sgiursadh e leis a chloinn agus leis na seirbhisich ann an Anam-an-duine, agus an deigh sin chrochadh e. Faodaidh gu'm b'i iongantas air cuid air son co an-iochdmhor 'sa chaidh buintinn ris an duine so, ach tha iadsan a tha nan luchd-malairt onorach ann an Anam-an-duine làn sheadhail dhe ciod an dolaidh mòr a dh'fhaodas aon bhearradair gheallaidhean a dheanamh ann an ùine ghoirid do'n bhaile. Agus ar leam-sa gu'm bu chòir buintinn mar so ris na h-uile h-aon de 'ainm agus de 'chaithe-beatha.

Mar an ceudna ghlac e Mothachadh-feolmhor, agus chuir e am priosan e, ach bhris e am priosan agus thàr e as, agus cha d'fhag an daoighear ladarna fathast am baile, ach tha e am folach anns na h-uaimhean Ifrinneach trath latha, agus a' taghal thighean dhaoine onorach a' m' oidhche. Uime sin, chuireadh suas rabhadh follaiseach an àite na féille ann an Anam-an-duine, a' cur an céill co sam bith a gheibheadh a mach, a ghlacadh agus a mharbhadh Mothachadh-feolmhor, gu'm biodh e air a cheadachadh dha suidhe aig bòrd a Phrionnsa an còmhnuidh, agus gu'm biodh e air a dheanamh na fhear-coimhead 'ionmhais Anam-an-duine. Dh'fheuch iomadh neach ris a so a dheanamh, ach dh'fhartluich orra, ged a chunncas gu tric e.

Ghlac am Morair Fiar-bheachd-mu-Chriosd, agus chuir e am priosan e, far an d'éug e le tinneas-caitheamh athaiseach.

Mar an ceudna ghlacadh Féin-speis, ach a chionn gu'n robh mòran chairdean aige ann an Anam-an-duine, chuireadh dàil 'na bhinn a chuir an gniomh; ach mu dheireadh sheas Féin-aicheadh suas agus thuirt e, ma's e gu·bheil an leithidean so a shlaoightearan gu bhi air an ceadachadh ann an Anam-an-duine, bheir mi thairis mo dhreuchd. An sin ghlac se e bho'n t-sluagh, agus thug e thairis e d'a shaighdearaibh, far an do chuireadh gu bàs e. Ach bha cuid ann an Anam an-duine a rinn gearan air a so, ged nach fhaodadh a h-aon diubh labhairt a mach, a chionn gu'n robh Emanuel anns a bhaile. Dh'innseadh an gniomh tréun so a rinn an Ceannard Féinaicheadh do'n Phrionnsa, uime sin rinn e na Mhorair e ann an Anam-an-duine. Mar an ceudna fhuair Morair-na-toil mōran cliū bho Emanuel.

An sin ghabh am Morair Féin-aicheadh misneach, agus lean e air tōir nan Ifrinneach maille ri Morair-na-toil; agus ghlac iad Beo-air-faireachadh agus Beo-a-reir-an-lagha, agus chuir iad am priosan iad gus an d'éug iad. Ach air do Chioncreidimh a bhi na cheatharnach clis sgairteil; cha b'urrainn doibh riamh a chur an laimh, ged a thug iad an ionnsuidh gu minig.* Uime sin, fanaidh e fein agus beagan eile dhiubhsan is cuilbheartaich dhe'n t-shliochd Ifrinneach ann an Anam-an-duine, gus an tig an t'àm anns an sguir Anam-an-duine dhe bhi chòmhnuidh ann an rioghachd a Chruinne-cé. Ach dh'fhan iad 'nan tūill agus 'nan uaimhean; agus nam b'e 's gu'n nochdadh a h-aon diubh iad fein dh'eireadh am baile gu h-iomlan nan aghaidh, seadh, ghlaodhadh eadhon a chlann bheag fein ann an Anam-an-duine nan deigh mar an deigh mearlaich, agus dhuraichdeadh iad an clachad gu bās. Rainig Anam-an-duine a nis air tomhas eiginn de shith agus de shamhchair, ghabh a Phrionnsa còmhnuidh an taobh a stigh d'a chriochaibh, mar an ceudna rinn a' cheannardan, agus a shaighdearan, an dleasdanas, agus thug Anam-an-duine an aire do'n mhalairt a bh'aige ris an tìr chéin; mar an ceudna bha e gle bhicheanta 'na ghnothaichibh Isa. xxxiii. 17. Phil. iii, 20, Gnath. xxxi.

---

* Gu cinnteach is cionta mor an gealladh a chuir am mi-shuim Tha e deacair cuir as do Mhothachadh-feolmhor. Far an comhnuich Emanuel anns a chridhe basaichidh Fiar-bheachd-mu-Chriosd. Do na h-uile dhroch-thograidhean 'se Fein-speis is dorra a thoirt fo cheannsal, ach 's urrainn Fein-aicheadh cuir as da. Fanaidh as-

'Nuair a fhuair Anam-an-duine cuidhteas uiread de'n naimhde a bha cuir mi-shuaimhneas orra, chuir am Prionnsa fios d'an ionnsuidh, agus shuidhich e latha anns an cōmhluicheadh e na sluagh uile ann an àite na féille, gus an d'thugadh e aithne dhoibh mu thimchioll cuid a ghnothaichean mu'n àm ri teachd, agus nam b'e 's gu'n d'thugadh iadsan fainear iad, a bhiodh gu tearuinnteachd agus comhfhurtachd dhoibh an deigh so, agus gu diteadh agus leir-sgrios an cuid Ifrinneach dhuthchasach. Mar sin air an latha shuidhicheadh chruinnich muinntir a bhaile an ceann a cheile; thainig Emanuel a nuas 'na charbad,

---

creidimh fathast; tha aig a chreidmheach fathast ri osnaich fo dhroch-cridhe de dh'as-creidimh, agus bithidh sin aige ri dheanamh gus an coimhlionar a chogadh, agus gus an cuir an truaillidheachd so neo-thruailleachd uimpe.

maille ri 'cheannardaibh uile a' feitheamh air le mōr ghreadhnachas. An sin ghairmeadh tosd, agus an deigh beagan chomharraidhean graidh a thaisbeanadh da cheile, thoisich am Prionnsa, agus labhair e mar a leanas :

" Anam-an-duine, ānnsachd mo chridhe, is mōr agus is lionmhor na sochairean a bhuilich mis ort ; sgar mi thu bho chach, agus roghnaich mi thu dhomh fein, cha'n ann air son t'airidheachd, ach air mo sgāth fein. Mar an ceudna shaor mi thu, cha'n e a mhain bho ghrath lagh m'Athar, ach bho laimh Dhiaboluis. Rinn mi so do bhrigh gu'n robh grādh agam dhuit, agus a chionn gu'n do shuidhich mi mo chridhe ort chum math a dheanamh dhuit ; mar an ceudna chum gu'm biodh na h-uile nithe a dh'fhaodadh a bhi na amladh ann do shlighe gu Phāras air an toirt as an rathad, thug mi lān riarachadh air son t'-anma, agus cheannaich mi dhomh fein thu ; le luach, cha'n ann le nithibh truaillidh, mar a ta airgiod agus ōr, ach le luach fola, m' fhuil fein, a dhoirt mi gu saor chum do cheannach dhomh fein. Mar sin, O Anam-an-duine, reitich mi thu ri m'Athair, agus thug mi cōir dhuit air na h-ionadaibh-comhnuidh a th'ann am baile rioghail m'Athar, far am bheil nithe nach fhaca sùil, agus nach d'thainig ann an cridhe duine a bhreithneachadh.

" A thuille air sin, O Anam-an-duine, tha thu a' faicinn ciod a rinn mi ! agus cionnas a thug mi thu a mach a lamhan do naimhde ; a dh'ionnsuidh an do theich thu gu ceannairceach bho m'Athair, agus leis an robh thu toileach a bhi air do shealbhachadh, agus mar an ceudna air do sgrios. Thainig mi 'ga d'ionnsuidh air tùs le mo lagh, an deigh sin le mo shoisgeul, a chum do dhusgadh agus a' nochdadh dhuit mo ghlòir. Agus is aithne dhuit fein ciod a bha thu, ciod a thuirt thu, ciod a rinn thu, agus cia lion uair a rinn thu ceannairc an aghaidh m'Athar agus a'm' aghaidh fein; gidheadh, thainig mi 'ga d'ionnsuidh, ghiulain mi le do chleachdainibh, dh'fheith mi ort, agus an deigh sin uile ghabh mi riut eadhon dhe mo dheadh-ghean agus dhe mo ghrās; agus cha cheadaichinn dhuit a bhi air do chāll, mar bu mhiannach leat fein a bhi. Mar an ceudna chuairtich mi thu, agus chuir mi fo amhghar thu air gach taobh, chum do sgitheachadh dhe do shlighibh, agus do chridhe a thoirt a mhain le crādh, a chum a bhi toileach gabhail ri math agus ri sonas. Agus an uair a thug mi buaidh iomlan ort thionndaidh mi i chum do bhuannachd. Eph. ii. 5, 6.

Mar an ceudna tha thu a' faicinn ciod a chuideachd de armailt m'Athar a shuidhich mi an taobh a stigh do d' chriochaibh; ceannardan, luchd-riaghlaidh, saighdearan, fir-chogaidh, innealan-cogaidh, agus innleachdan urramach, chum cosg agus ceannsal a chuir air do naimhdibh: 's aithne dhuit ciod a tha mi a' ciallachadh, O Anam-an-duine. Is iad sud mo sheirbhisich-sa, agus mar an ceudna do sheirbhisich-san, Anam-an-duine, chum do dhion, do ghlanadh, do neartachadh, agus t'uidheamachadh air mo shon fein, agus a chum t-ullachadh air son beannachd, glòir, agus lathaireachd m' Athar-sa; oir chruthaicheadh thusa, Anam-an-duine, chum a bhi air d' uidheamachadh fa'n comhair so.

A thuilleadh air so, tha thu a' faicinn, cionnas a dhi-chuimhnich mi do chùl-sleamhnachadh minig, agus a leighis mi thu. Gu cinnteach, bha fearg orm riut, ach phill mi m' fhearg air falbh, a chionn gu'n do ghradhaich mi thu fathast, agus tha mo chorruich air sguir ann an sgrios do naimhdean, O Anam-an-duine. Ni mò thug do mhaitheas dha t'ionnsuidh mi a rithist an deigh dhomh m' aghaidh fholach, agus mo lathaireachd a thoirt air falbh uait air son t'eusòntais. 'S ann uait fein a bha slighe a chùl-sleamhnachaidh, ach 's ann uamsa bha slighe agus meadhona t-ath-aiseig gu slainte. 'S mise shuidhich callaid agus balla, 'nuair a bha thu toiseachadh ri tionnda gu nithe anns nach robh tlachd agamsa. 'S mis' a rinn do mhilis searbh; do latha na h-oidhche; do shlighe mín draighneachail; agus mar an ceudna a chuir gu h-amhluadh na h-uile bha 'g iarraidh do sgrios. Is mis' a chuir Eagal-De air obair ann an Anam-an-duine. Is mis' a bheothaich do Choguis agus do Thuigse, do Thoil agus t' Aignidhean, an deigh do chrionadh mōr agus doilghiosach. Is mis' a chuir beo annad, gu mi fein iarraidh, chum agus gu'm faigheadh tu mi, agus air dhuit m' fhaotuinn, gu'm faigheadh tu do shlainte, do shonas, agus do shlanuighearachd fein. Is mis' a sgiùrs' na h-Ifrinnich á Anam-an duine, an dara uair, a thug buaidh orra, agus a sgrios iad fa chomair do shùil.

"A nis, Anam-an-duine, tha mi air pilltinn a' d' ionnsuidh ann an sìth, agus tha t'eusontais a' m' aghaidh-sa mar nach biodh iad idir ann; agus cha tachair dhuit mar anns an ām a chaidh seachad, ach buinidh mi ni's fearr riut na aig do cheud toiseachadh. Oir fathast tamull beag, O Anam-an-duine, (ach na bi-sa fo thrioblaid a thaobh an ni a tha mi 'g rādh) leagaidh mise baile iomraideach so Anam-an-duine a chum an lār;* agus giulainidh mi a chlachan, 'fhiodh, a bhallachan, a dhuslach, agus a luchd-aiteachaidh, a dh'ionnsuidh mo dhuthacha fein, eadhon, gu rioghachd m' Athar; agus cuiridh mise suas an sin e na leithid a neart agus a ghlōir, nach fhac e riamh a leithid 'san rioghachd 'sam bheil e an drāsd. Cuiridh mi suas an sin e air son āite cōmhnuidh do m' Athair,* oir is ann a chum na criche sin a chaidh thogail an toiseach ann an rioghachd a Chruinne-cé; agus an sin ni mi e na chuspair iongantais, na chuimhneachan de throcair, a bhios a sior-ghabhail iongantais á throcair fein. An sin chi duthchasaich Anam-an-duine nithe, nach fhac iad an samhuil idir an so; an sin bithidh iad co'ionann riu-san dh'an robh iad nan iochdrain an so. Agus bithidh a leithidh a cho'chomunn agad an sin, O Anam-an-duine, riumsa, ri m' Athair, agus ri t' Ard-rùnair, nach comasach dhuit a shealbhachadh an so, agus nach b'urrainn duit a mhealtuinn gu bràth anns a Chruinne-ce, ged bhiodh tu beo ann ré mhile bliadhna.

---

* Bas a chuirp.

'San ionad so cha bhi eagal ort O Anam-an-duine, aon chuid á mortairean, no á Ifrinnich, agus á am bagairt ni's mō. Ann an sin cha bhi feall-chomhairlean, comh-chuilbheartan, na droch-bheartan air an dealbh a' d' aghaidh ni's mō, O Anam-an-duine! Cha chluinn thu droch-thuairsgeul no fuaim druma Ifrinnich ann an sin ni's mō! Ann an sin cha'n fhaic thu na fir-bhrataich Ifrinneach, ni mō chi thu bratach Dhiaboluis! Ann an sin cha chuirear tōrr Ifrinneach sam bith suas a' d' aghaidh, ni mō thogair suas bratach Ifrinneach gu mi-shuaimhneas a chuir ort. Cha bhi feum agad air ceannardaibh, air airm-chasgraidh, air saighdeiribh, agus air fir-chogaidh an sin.

---

* An as-eirigh gu beatha shiorruidh.

Ann an sin cha chōmhluich thu ri brōn no crādh, ni mo bhios e comasach do dh'Ifrinnich air bith snagadh gu do sgiortaibh, cladhachadh troimh do bhallachan, no bhi air am faicinn a rithist an taobh a stigh dhe d' chriochaibh tre an uile shiorruidheachd. Bithidh beatha 'san āite sin an comhnuidh taitneach agus sior mhaireanach.

" Ann an sin, O Anam-an-duine, cōmhluichidh tu ri mōran dhiubhsan a bha coslach riut fein, agus a bha nan luchd co'pairt dhe d'amhghara; eadhon, iadsan a thagh mise, a shaor mi, agus a chuir mi air leth, mar a rinn mi ortsa, fa chomhair cùirt agus baile rioghal m' Athar. Bithidh iad so uile aoibhneach annadsa agus bithidh tusa mar an ceudna subhach 'nuair a chi thu iadsan.

" Tha nithe ann an sin, O Anam-an-duine, a dh'ullaich m' Athair agus mise, nach fhacas riamh bho thoiseach an t-saoghail, thaisgeadh suas iad aig m' Athair, agus sheulaicheadh iad a' measg ionmhasan air do shon-sa, gus an tig thu 'g an sealbhachadh.

" Dh'innis mi dhuit roimhe gu'n atharraichinn Anam-an-duine agus gu'n cuirinn suas e an ionad eile, agus far an suidhich mi e, tha á chomhnuidh an dream leis an ionmhuinn thus, agus a tha deanamh gairdeachas annads' an drāsd, ach ni's mō mhōr 'nuair a chi iad thu air t'ardachadh gu h-urram. An sin cuiridh m' Athair iad air do shon; agus tha am broillichean na 'n carbadan gu d'iomchar annta. Agus marcaichidh tusa O Anam-an-duine, air sgiathaibh na gaoithe, Salm lxviii. 17, stiuraidh agus treoraichidh iad thu gus an toir iad thu a dh'ionnsuidh an aite sin, (an uair a bhios do shuilean air an lān shoillseachadh) is e do roghainn caladh.

" Agus mar so, O Anam-an-duine, nochd mi ciod a nithear riut an deigh so, ma's urrainn duit a thuigsinn; agus innsidh mi dhuit a nis ciod e do dhleasdanas agus cia mar is còir dhuit thu fein a chleachdadh 'san ām a ta lathair, a reir agus mar a tha e air a chuir sios ann an sgriobtuiribh na firinn, gus an tig mise dha do thoirt dh'am' ionnsuidh fein.

" Air tùs, aithneam dhuit na trusganan[1] a thug mise dhuit mu'n do tharruing mi air falbh uait mu dheireadh, a chumail ni's gile agus ni's glaine a so suas. Is anart grinn iad dhiubh fein, ach feumaidh tus' an cumail geal agus glan. Bithidh so na ghliocas agus na urram dhuit-sa, agus na mhòr ghlōir dhomhsa. 'Nuair a tha do thrusgana geal, measaidh an saoghal gur leamsa thu. 'Nuair a' tha do thrusgana geal, tha mo thlachd-s' ann do shlighibh; oir an sin bithidh d'imeachd sios agus suas co lannaireach, 's gu'n cuir dealradh a bhoillsgeadh iongantas air suilibh na bhios 'san lathair. Uime sin, sgeudaich thu fein a reir m' iarrtas-sa, agus dean cos-cheuma direach dha do chosaibh le mo lagh-sa, an sin gabhaidh do Righ mōr thlachd ann ad āille, a chionn gur esan do Thighearna, agus thoir-sa aoradh dha.

" A nis, a chum gu'n cum thus' iad mar dh'iarr mis' ort, dh'ullaich mi (mar dh'innis mi roimhe dhuit) tobair fosgailt chum do thrusgana ionnlaid ann. Uime sin thoir an aire gu'n ionnlaid thu tric ann mo thobair-sa, agus na imich ann an trusganaibh salach; oir bithidh t'imeachd ann an trusganaibh salach araon na eas-urram dhomhsa, agus na an-shocair dhuit fein.* Sach. xiii. 1.

---

[1] Fireantachd nan naomh.

* Glaine caithe-beatha air a lan mholadh.

iii. 3, 4. Uime sin, na biodh mo chulaidh-sa, do chulaidh-sa, a chulaidh a thug mise dhuit air a salachadh leis an fheoil. Iudas 23. " Biodh t'earradh's gach ām geal; agus na biodh dith olaidh ungaidh air do cheann." Ecle. ix. 8.

" O Anam-an-duine! shaoir mi thu gu minig bho as-innleachdaibh, feall-chomhairlibh, ionnsuidhibh, agus ceannaircibh Dhiaboluis, agus air son an t-saoraidh mhòr so uile cha'n 'eil mi 'g agairt ni sam bith uait, ach a mhain gu'n thu olc iocadh dhomh an eiric mo mhaith, gu'n cuimhnicheadh tu mo ghradh, agus buanachadh mo chaoimhneis do mo bhaile ionmhuinn Anam-an-duine, chum do bhrosnachadh gu imeachd a reir nan sochaire a bhuilicheadh ort. Bho shean cheangladh na h-iobairtean le cordaibh ri adharcaibh na h-altrach òir. Thoir fainear ciod a tha air a radh riut O mo bhaile beannaichte Anam-an-duine.

" O Anam-an-duine! bha mi beo, fhuair mi bās, tha mi beo, agus cha'n fhaigh mi bās ni's mò air do shonsa. Tha mise beo chum 's nach basaich thusa. Do bhrigh gu bheil mise beo bithidh tusa beo mar an ceudna. Rinn mi thu réidh ri m'Athair le fuil mo chrann-cheusaidh, agus air dhuit a bhi air do dheanamh réidh bithidh tu beo tromham-sa. Ni mi uruuigh air do shon, cogaidh mi air do shon, buanaichidh mi air math a dheanamh dhuit an comhnuidh.

" Cha'n urrainn ni sam bith do dhochainn ach peacadh a mhain; cha'n urrainn ni sam bith mise chrādh ach peacadh; cha'n urrainn ni sam bith d'irioslachadh fa chomhair do naimhdean ach peacadh: O Anam-an-duine! bi air t'fhaicill roimh pheacadh.

" Agus am bheil fhios agad, O Anam-an-duine!

c'arson a cheadaich mi air tūs, agus a tha mi ceadachadh fathast do dh'Ifrinnich comhnuidh a ghabhail ann do bhallachaibh? Tha chum do chumail a' d' fhaireach, a chum dearbhadh a chur air do ghràdh, a chum do dheanamh caithriseach, agus a chum toirt ort meas a bhi agad fathast air mo cheannardaibh urramach, air an saighdearaibh, agus air mo throcair.

"Mar an ceudna chum gu'n cumair a' d' chuimhne fathast ciod an staid thruagh anns an robh thu roimhe so, tha mi a ciallachadh an uair a bha, cha'n e cuid ach an t-iomlan diubh air an sgiursadh gu comhnuidh a' ghabhail an taobh a stigh dha do chaisteil.

"O Anam-an-duine! ged a mharbhainn-sa na h-Ifrinnich uile an taobh a stigh dha do bhallacha, tha mōran an taobh a muigh a bheireadh tusa gu daorsa; oir ged a bhiodh iad so uile an taobh a stigh air an gearradh as, gheibheadh iadsan a tha'n taobh a muigh a' d' chodal thu, agus ann an tiota shluigeadh iad suas Anam-an-duine.[1] Uime sin cheadaich mi dhoibh a bhi beo annad, cha'n ann gu do dhochann (ni a ni iad fathast ma dh'eisdeas tu riu, agus ma ni thu seirbhis dhoibh) ach a chum math a dheanamh dhuit, ni a dh'fheumas iad a dheanamh, ma ni thu faire agus ma chathaicheas tu nan aghaidh. Uime sin biodh fhios agad, ciod air bith ni chum am buair iad thu, nach e a th'ann mo rùn-sa gu'n iomanadh iad thu, ni's fhaide as, ach gu'n d'thugadh iad thu ni's dlùithe do m' Athair, chum gu'm foghlumadh tu cogadh, chum gu'm biodh a bhi 'g achanaich air a dheanamh taitneach dhuit; agus gu'm biodh tu air do dheanamh beag ann ad shealladh fein. Eisd gu durachdach ris a so.

---

[1] Caithris air a moladh.

“ Uime sin, O Anam-an-duine, nochd dhomh-sa do ghaol, agus na d’thughadh iadsan a ta an taobh a stigh dhe do bhallachaibh air falbh do ghradh uaithe-san a shaor t’anam. Seadh, deanadh sealladh de dh’Ifrinneach do ghaol dhomhsa ardachadh. Thainig mi aon uair, da uair, tri uairean chum do shaoradh bho nimh nan saighdean sin a a bheireadh do bhàs ; seas air mo thaobh-sa, do charaid, an aghaidh nan Ifrinneach, agus seasaidh mis’ air do shon-sa an lathair m’ Athar, agus an lathair a chùirt-san uile. Gradhaich mis’ an aghaidh buaireadh, agus gradhaichidh mis’ thus’ a dh’aindheoin d’ anmhuinneachdan.

“ Cùimhnich, O Anam-an-duine !ciod a rinn mo cheannardan-sa, mo shaighdearan, agus m’ innealan-cogaidh air do shon. Chog iad air do shon, dh’fhuiling agus ghulain iad moran bho do laimhsa chum maith a dheanamh dhuit, O Anam-an-duine ! Mar bitheadh iad agad gu do chobhair ’s cinnteach gu’n cuireadh Diabolus as dhuit. Uime sin, altrum agus beathaich iad. Am feadh a ni thusa gu math, bithidh iadsan gu math, ’nuair a ni thusa gu h-olc, bithidh iadsan euslan, tinn, agus lag. Na fag mo cheannardan-sa gu tinn, O Anam-an-duine ! oir ma bhitheas iadsan gu tinn, cha’n urrainn duit-sa bhi slan ; ma bhitheas iadsan lag, cha’n urrainn duit-sa bhi laidir ; ma bhitheas iadsan fann, cha’n urrainn duit-sa bhi gaisgeil agus treun air son do Righ, O Anam-an-duine ![1] Cha mhō dh’fhaodas tu smuaineachadh a bhi a ghnath beo a reir seallaidh, feumaidh tu bhi beo air m’ fhocal. Feumaidh tu a chreidsinn, O Anam-an-duine, ’nuair a ta mis’ as an lathair, gu'm bheil mi fathast 'ga do ghradhachadh agus 'ga do ghiulan air mo chridhe gu siorruidh.*

---

[1] Tha Anam-an-duine gu bhi beo air focal De.

"Uime sin, cuimhnich, O Anam-an-duine! gur tu m' aon-graidh-sa; mar a theagasgais mi dhuit faire, cathachadh, urnuigh, a dheanamh, agus cogadh an aghaidh mo naimhdean, is amhuil a tha mi nis ag aithneadh dhuit creidsinn gu bheil mo ghradh-sa seasmhach dhuit. O Anam-an-duine, cionnas a shuidhich mi mo chridhe, agus mo ghradh ortsa; dean faire, feuch cha chuir mi eallach eile ort. Cum gu daingean an ni a ta agad, gus an tig mi.

---

* Anns an iomlan de'n chainnt shoisgeulach so, tha na h-uile uaill agus fein-mhuinghinn gu buileach air an dunadh a mach. Tha sinn a' faicinn ann an deiligeadh an Tighearna ris an anam, trocair bho thoiseach gu dheireadh. Tha geallanna ro mhor agus luachmhor de throm chudthrom gloire shior-mhairreanach air a chuir fa chomhair a Chriosduidh, fada os ceann ni sam bith is urrainn e iarraidh no smuaineachadh; oir cha'n fhaca suil, agus cha chuala cluas, agus cha d' thainig ann an cridhe duine, na nithe a dh'ullaich Dia dhoibhsan aig am bheil gradh dha. 1 Cor. ii. 9. Ruitheamaid le foighidinn an reis a chuireadh romhainn, ag amharc air Iosa, agus a cuimhneachadh a ghnath "A reir mar a ta esan a ghairm sibh naomha, bithibhse naomha mar an ceudna 'nar uile chaitheadh-beatha. 1 Pead. i. 15.

LITIR a Sgriobh Mr Buinian bho Phriosan Bhedford, chum a chlainn Spioradail.

A chlann ionmhuinn, Grās gu'n robh maille ribh. AMEN, Air dhomhsa bhi air mo thoirt uaibh, agus air mo dhruideadh suas ionnas nach urrainn mi an dleasannas sin a choimhlionadh, a tha dh'fhiachan orm bho Dhia d'ar taobh, chum 'ur teagasg, 'ur togail suas agus 'ur toirt air 'ur 'n aghaidh ann an creidimh agus an naomhachd, &c., gidheadh a chum gu'm faic sibh gu bheil curam agus iarrtas athaireil aig m' anam an deigh ar math spioradail agus siorruidh, tha mi aon uair eile, mar a rinn mi roimhe, bho mhullach Shenir agus Hermoin, bho aitibh taimh nan Leomhan, bho bheanntaibh nan Leopard, ag amharc fathast as 'ur deigh uile, le mor fhadachd a' durachdainn 'ur faicinn tearuinte aig a chaladh mhiannaichte.

Bheiream buidheachas do Dhia gach uair a chuimhnicheas mi oirbh; agus tha mi deanamh gairdeachas, eadhon am feadh a tha mi air mo theannachadh eadar fiacla nan leomhann anns an fhasach, gu bheil gras agus tròcair, agus eolas Chriosd ar Slanuighear, a bhuilich Dia oirbh le lanachd creidimh agus gaoil; 'ur 'n acras agus 'ur tart as deigh an tuille eolais air an Athair, anns a Mhac; 'ur gràdh cridhe, 'ur criothnachadh roimh pheacadh, mar an ceudna 'ur giulan measarra agus naomh fa chomhair araon Dhe agus dhaoine, tha iad sin nam mòr ath-bheothachadh dhomhsa; oir "is sibhse mo ghlòir agus m'aoibhneas."

Chuir mi da'r 'n ionnsuidh maille ris an litir so, an leabhar a sgriobh mi mu thimchioll mo bheatha, boinne de'n mhil sin a thug mi á closaich an leomhainn, dh'ith mi fein dh'i, agus tha mi gu mòr air mo neartachadh leatha. (Tha buaraidhean, 'nuair a chòmhluicheas sinn riu an toiseach, coslach ris an leomhann a bha beuchdaich ri Samson, ach ma bheir sinn buaidh orra, gheibh sinn an ath uair mil an leth a stigh dhoibh.) Cha tuig na Philistich mi. Gheibh sibh anns an leabhar so ni-eiginn de chunntas mu obair Dhe nam anam, eadhon bho'n dearbh thoiseachadh gus a nis, anns am faod sibh fhaicinn mo leagadh sios agus mo thogail suas: oir lotaidh e, agus leighisidh a lamhan. Tha e sgriobhta 'sna Sgriobtuiribh, "Foillsichibh na h-aithrichean do na chloinn firinn Dhe." Seadh, 'sann air son an aobhar so a dh'fhan mi cho fada aig Sinai, "a dh'fhaicinn an teine, agus an neul, agus an dorchadais, a chum gu'm biodh eagal De orm uile laithean mo bheatha air an talamh, agus gu'n innsinn mu 'oibribh cumhachdach do mo chloinn, a chuala sinn, agus a b'aithne dhuinn, agus a dh'innis ar n-aithriche dhuinn. Cha cheil sinn air an cloinn iad, a' foillseachadh cliù an Tighearna do'n àl a ta ri teachd, agus a neart agus 'oibre iongantach a rinn e: Oir chuir e suas teisteas ann an Iacob, agus shuidhich e lagh ann an Israel, a dh'àithn e d'ar n-aithrichibh gu'n deanadh iad aithnichte d'an cloinn."

Sgriobh Maois mu thurusan chloinn Israeil, bho'n Eiphit gu tìr Chanaain; agus dh'àithn e mar an ceudna gu'n cuimhnicheadh iad an turus ré dha fhichead bhliadhna anns an fhasach. "Agus cuimhnichidh tu an t-slighe sin uile air an do threoraich an Tighearna do Dhia thu ré an dà fhichead bhliadhna so anns an fhasach, gu d'irioslachadh, gu d' dhearbhadh, a chum gu'm biodh fios ciod a bh'ann ad chridhe, an gleidheadh tu 'àitheanta no nach gleidheadh." Uime sin, thug mi oidheirp air so a dheanamh; agus cha'n e sin a mhain, ach air a chuir an céill mar an ceudna: a chum ma's e sin toil Dhe, gu'm bi buidhean eile air an cuir an cuimhne, mu na nithe rinn e air son an anamanna, le bhi leubhadh 'obair-san air m'anam-sa.

Tha e na ni tarbhach do Chriosduidhean a bhi gairm gu'n cuimhne fior toiseachadh gràis 'nan anamanna. "Is oidhche so gu bhi air a coimhead gu h-àraidh do'n Tighearna, air son an toirt-san a mach a tìr na h-Eiphit: so an oidhche sin gu bhi air a coimhead do'n Tighearna le cloinn Israeil uile, 'nan ginealachaibh." "O mo Dhia," arsa Daibhidh, "leagadh sìos m' anam an taobh a stigh dhiòm; uime sin cuimhnichidh mi ortsa bho thìr Iordain, agus bho Hermon, bho shliabh Mhitsair." Mar an ceudna chuimhnich e an leomhann agus am math-ghamhuinn, 'nuair a chaidh e chogadh ri famhar Ghait.

B'e doigh gnathaichte Phòil, eadhon, an uair a bha e air fheuchainn air son a bheatha, a bhi cur an céill fa chomhair a bhreitheamhna cionnas a dh'iompaicheadh e: Smuainicheadh e air an là sin, agus air an uair sin anns an d'fhuair e gràs an toiseach; oir mhothaich se e a' deanamh còmhnadh ris. 'Nuair a thug Dia clann Israeil troimh na Mhuir Ruaidh, astar mhòr do'n fhaàsach, gidheadh b'eiginn doibh pilltinn air an ais an sin a rithist, chum gu'n cuimhnicheadh iad mar chaidh an naimhdean a bhàthadh anns a mhuir, oir ged sheinn iad a chliù roimhe, gidheadh gu h-ealamh dhi-chuimhnich iad 'oibre.

Anns an leabhar so a chuir mi da'r 'n ionnsuidh, faodaidh sibh mòran fhaicinn; mòran tha mi 'g ràdh, de ghràs De d'am thaobh-sa: bheiream buidheachas do Dhia, 's urrainn mi a mheas mòr, or bha e os ceann mo pheacaidhean agus buaraidhean Shatain. 'S urrrainn mi m' eagalan agus mo theagamhan, agus mo mhiosan dubhach, a chuimhneachadh le aoibhneas; tha iad mar cheann Gholiath 'nam laimh. Cha robh ni sam bith do Dhaibhidh coslach ri claidheamh Gholiath, eadhon an claidheamh sin a theab a bhi air a shathadh troimh 'chridhe; oir chuir eadhon cuimhneachadh air agus sealladh dhe an céill saorsainn Dhe da thaobh-san. Oh! tha a bhi cuimhneachadh air mo pheacaidhibh mòra, air mo bhuaraidhibh mòra, agus air m' eagal mòr gu'n sgriosar mi gu siorruidh! Tha iad sin a' toirt gu mo chuimhne as ùr, an cobhar mhòr, an cuideacheachadh mòr bho neamh, agus an gràs mòr a bhuilich Dia air mo leithid-sa thrughan.

Mo chlann ghradhach, smuainichibh air na laithibh bho shean, agus air bliadhnaibh na h-aimsir chéin: mar an ceudna cuimhnichibh 'ur ceol san oidhche, agus deanaibh cainnt ri 'ur cridhe fein; abraibh ann an amaibh 'ur teanndeachdaibh, "An tilg an Tighearna uaith gu brath? agus nach nochd e a dheadh-ghean ni's mò? An do sguir a chaoimhneas am feasd? an d' fhailnich 'fhocal bho linn gu linn? An do dhearmaid Dia a bhi grasmhor? an do dhruid e 'na chorruich a chaomhthrocairean? An sin thubhairt mise, is e so m' anmhuinneachd: is e caochladh deas laimhe an Ti a's airde a th'ann. Cuimhnichidh mi oibre an Tighearna; gu deimhin cuimhnichidh mi t-iongantais bho'n aimsir chein. Agus beachd-smuainichidh mi air t'oibribh gu leir, agus air do ghniomharaibh labhraidh mi." Seadh, amharcaibh gu dichiollach, agus na fagaibh oisinn dheth gun rannsachadh air son an ionmhais fholuichte sin, eadhon ionmhas 'ur ceud agus 'ur dara feinfhiosrachadh air gras Dhe da'r taobh. Tha mi 'g radh, cuimhnichibh am focal a rinn greim oirbh an toiseach: cuimhnichibh 'ur 'n uamhasan coguis, agus 'ur 'n eagalan roimh na bhàs agus roimh ifrinn: mar an ceudna cuimhnichibh 'ur deoir agus 'ur 'n urnuighean ri Dia; seadh, mar bha sibh aig osnaich air son trocair. Nach 'eil sliabh Mhitsair idir agaibh ri chuimhneachadh? An do dhi-chuimhnich sibh a mhainnir, tigh a bhainne, an stabull, an sabhal, agus an leithidean sin a dh'ionadan, far an do chomhluich Dia ri bhur 'n anamaibh? Mar an ceudna cuimhnichibh am focal, am focal, a tha mi 'g radh, ris an d' thug an Tighearna oirbh earbsa. Ma pheacaich sibh an aghaidh soluis, ma tha sibh air bhur buaireadh gu toibheum, ma tha sibh air 'ur bathadh ann an an-earbsa, ma tha sibh a saoilsinn gu bheil Dia a' cogadh 'n 'ur 'n aghaidh, no ma tha na flaitheanas air a folach bho bhur suilibh; cuimhnichibh gu'n robh e mar sin maille ri 'ur n-athair; "ach asd air fad shaor an Tighearna mi."

B'urrainn mi leudachadh gu mor anns an leabhair so, air mo bhuairidhibh agus air m' amhgharaibh air son peacaidh; 's mar an ceudna air caoimhneas trocaireach agus oibreachadh Dhe air m' anam. Os barr b' urrainn mi a sgriobhadh ann an cainnt ni bu doimhne shnasmhor na rinn mi, ach cha bu dana leam. Cha b'ann gu faoin a bhuin Dia rinmsa 'nuair a dhearbhadh leis mi; ni mo mheas mise na ni faoin, 'nuair a chaidh mi fodha mar do'n t-slochd gun ghrunnd, 'nuair a rinn piannta ifrinn greim orm; uime sin cha'n fhaod mi an aithris gu faoin, ach gu so-thuigseach, aon-fhillte, agus an ni a chuir an ceill mar a bha e; an neach ris an taitinn e gabhadh e ris, agus an neach ris nach taitinn, deanadh e fein nis fearr. Slan leibh.

Mo chlann ghradhach, tha'm bainne agus a mhil an taobh thall do'n fhasach so. Gu'n robh Dia trocaireach dhuibh-san, agus gu'n deonaich e nach bi sibh leisg gu dol a steach a shealbhachadh na tire.

IAIN BUINIAN.

* * *

MEARACHDAN A CHLODH-BHUALAIDH.

Taobh.	Sreath.	
30	13	Air son Daingnich-breug, Leubh, Seas-a-bhreug.
48	10	——dhe gach aon do——do gach aon de.
262	26	——An-fhios——An-fhois.
274	8	——Ceannard An-fhios——Ceannard An-fhois.

A' CHRIOCH.

William Mackintosh Carpenter
In the Lodge Faillie
By Inverness
Jan. 19th 1840

JO
D

JOHN HOWELL
IMPORTER
SAN FRANCISCO